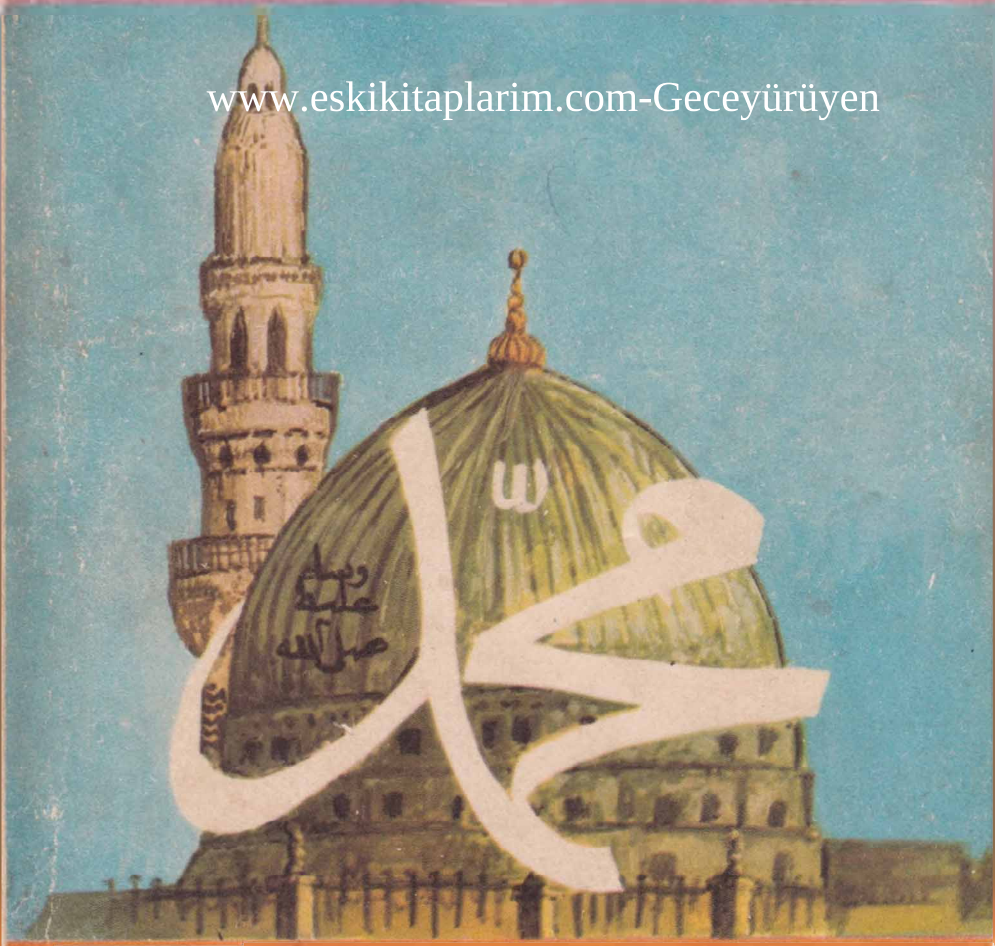
Hz. Muhammed (s.a.v.)'İN HAYATI

Ahmet Cevdet Paşa

ÇELİK YAYINEVİ

Baskı : ENGİN OFSET 27 79 86
1979

MUKADDİME

O'NUN İZİNDEYİZ

«OL MUHAMMED hilkatin bir tanesi,
Bir aceb nûr kim güneş pervânesi...»

Bu kitap, Resül-ü Ekrem (S.A.V.)'e yakıcı aşkımız, kopmaz bağlılığımız ve izinde gidişimizin bir ifadesidir. Sevgililer sevgilisinin, Sevgilisinden aldıklarını gine bir sevgili aracılığı ile bize ulaştırılmasıyla mukaddes sevgiye hürmet açısından bizleri yakıp kül edecek muhabbet belirtisidir.

Başka kimin hayatı böyle derinlemesine incelenebilir ki?... Başka kime böyle divanesi olacak bir tarzda âşık olabiliriz?...

İşte 63 altın yıl. Parıldayan 63 eminlik yılı. 63 yıl cihan saltanatı ömür...

Ey izinden gittiğimiz liderimiz, önderimiz Peygamberimiz! Zât-ı Risâlet penâhına bağlılığımızın derecesini hiçbir câzibe âleti tespit edemez. Sana bizi yakıp kül eden bir aşkla bağlıyız ve izindeyiz. Böyle emredildik.

Ey Hâtemül Enbiya Efendimiz!

Bu yüce Şeriat yolu sana, sana olan aşkından ötürü yanıp tutuşan sayısız ümmet sundu. Ancak biz seni lâyıkıyla anlayamadık, tanıyamadık ve sevemedik. Bu sebepten de zaman zaman mübarek izini kaybettik.

Senin saltanat sarayının eşiği kirli yüzümüzü sürüp, kirletemiyeceğimiz kadar yüce ve pâktir.

Aşk erbabı Hz. Mevlânâ :

«Ben sağ olduğum müddetçe Kur'an'ın kulu, bendesiyim,
Hz. Muhammed Muhtarın yolunun tozuyum, toprağıyım.»

sözleriyle sana olan bağlılığını sundu.

Ey Aleyhissalât-ü Vesselâm Efendimiz!

Sensin, Allah-u Teala'nın ilk yarattığı varlık.

Sensin, «Ben sizin Rabbiniz değilmiyim» şeklinde hitab-ı izzete ilk defa «Evet Rabbimizsin» cevabını veren.

Sensin, Adem ve bütün mahlûkatın kendisi sebebine yaratılan

Sensin, bütün peygamberlere «Habibime yetişirseniz peygamberliğini tasdik edin» diye yapılan Allah emrinin işaret ettiği dost.

SON PEYGAMBER MUHAMMED MUSTAFA SALLALLAHÜ ALEYHİ VE SELLEM HAZRETLERİNİN DOĞUMLARINDAN ÖNCE MEYDANA GELEN OLAĞANÜSTÜ OLAYLAR

Son zamanlarda Arabistan ülkesinde İsmail Aleyhisselâm neslinden son peygamber olan zatın geleceği daha önceki Allah tarafından gönderilmiş mukaddes kitaplarda yazılı idi. Önceden gelmiş peygamberlerin bazıları da onu özellik ve nitelikleri ile tarif etmişlerdi.

Bütün insanlığın ve yaradılmışların en övgüye lâyığı ve en üstünü olan son peygamberin, o devrin şartlarına göre Arablar arasından ortaya çıkması Allah'ın bir hikmeti gereği idi.

Çünkü, Arablar o zamanlarda dünyaya yayılmış olan fenalıklara bulaşmayarak ve Romalıların çirkin geleneklerine alışmayarak, Arap yarımadasında bedevîlik (yani köy ve çöl hayatı) sayesinde öz yaradılışları üzere kalmışlardı.

Her ne kadar Arablar ilim ve sanatça ilerliyememişlerse de içlerinde yazı, hitabet ve şiir yönünden zirve gibi bir edebiyat seviyesine ulaşmış pek çok şairler ile kıymetli edibler ve hatibler yetişmişti.

Okuma ve yazmaları olmadığı halde gayet güzel şiirler söylerler, daima bu güzel şiir söylemeleri ve güzel konuşmaları ile övünürlerdi.

Hatta, Mekke yakınlarında **«Sûk-ı Ukâz»** denen yerde her yıl arabî zilka'de ayında büyük bir panayır kurulur, her taraftan şairler ve güzel konuşan hatipler toplanırlardı. Güzel şiirler söylenir, güzel konuşmalar yapılırdı. Ka-

Sensin «O kendi (re'y-ü) hevâsından söylemez. O, kendisine (Allah'dan ilka edilegelen bir vahiyden başkası değildir.» (Necm 3, 4) iltifatının mazharı ve :

Sensin «Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik» (Enbiya 107)

«Sonra (Cebrail ona) yaklaştı Derken sarktı. (Bu suretle O Peygambere) iki yay kadar yahut daha yakın oldu da (Necm 8, 9)» tahtının sultanı.
şerefinin lâyığı.

Dilimiz seni övmekten âcizdir. Ancak kalbimiz Muhammedî aşkla çarpmaktadır.

Hutben okunur minber-i iklim-i bekâda,
Hükmün tutulur mahkeme-i ruz-u cezâ da.

Gülbank-ı kudumun çalınır Arş-ı Hüdada,
Esma-ı şerifin anılır arz-ı semâda.

Sen Ahmed-u Mahmud-u Muhammed'sin efendim,
Sultan'ı resûl-ü şâh-ı mümeccedsin efendim,
Hak'tan bize sultani müeyyedsin efendim,
Biçârelere devlet-i sermedsin efendim.

Divan-ı ilahide seramedsin efendim,
Menşar-ı «Le emruk» le müeyyedsin efendim.

Sen Ahmed-u Mahmud-u Muhammedsin efendim,
Hak'tan bize sultanı müeyyedsin efendim.

Şekildeki Gâlib Dedenin sana aşkının ifadesi olan bu seslenişe karşılık, sen padişahlar padişahına şeriatinin divanesi olan padişah sultan I. Ahmed de Bahtî mahlasıyla söyle saygısını sunar;

Nola tâcım gibi başımda götürsem daim,
Kadem-i pâkini ol Hazret-i şah-ı Resülün.
Gül-i Gülzar-ı Nübüvvet ol kadem sahibidir,
Bahti'ya durma yüzün sür kademine ol gülün.

Aziz Okuyucu,

Doğruluk, O'nun hayatından bize akseden parıltılar.
Güzellik, Cihana güzeli sevmeyi öğreten öğütleri.
Şeref, Sevgisine erenlere verdiği bir lütuf ve
Felek, O'nun kemerinden bir parçadır.

Allah (C.C.) bizi, bu doğruluk, güzellik ve şereften mahrum kılmadan kendine gerçek kul ve habibine gerçek ümmet eylesin. AMİN. Vel hamdülillahî Rabbil âlemin.

PAMUK YAYINLARI

zananlar mükâfatlar alırlar, ayrıca şiirleri de Kâbe duvarına asılırdı.

O zamanlarda bu şekilde mükâfat kazanıp, Kâbe duvarına asılmış olan yedi şiir (başka bir deyimle yedi kaside) vardı ki, onlara **«Muallakat-ı Seb'a = Yedi asılmışlar»** denilirdi.

Onların birincisi: İmri'ül-Kays adlı şairin şiiri idi. Bu şiir, Kâbe'nin en yukarısına asılmış olduğu halde Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'in peygamber oluşuna kadar öylece kalmıştı.

Netice, şairler ve hatibler güzel şiirler ve etkileyici konuşmalarla halka güzel öğütlerde bulunmak suretiyle ahlâklarını güzelleştirmeye büyük çaba harcarlardı.

O zamanki cahiliyet çağında Arabların güzel şiir söylemek ve etkileyici parlak konuşmalar yapmak hususunda bu derece ileri gitmeleri dikkat edilecek ve örnek alınacak bir husustu. Hatta Arap dilinin o derece mükemmelleşmesi Allah tarafından bu dil ile mukaddes bir kitap gönderileceğine işaret idi.

Peygamberlerin babası denecek kadar en eskilerden ve büyüklerden olan Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm, oğlu Hazret-i İsmail Aleyhisselâma dua edip Allah Teâlâ'nın da onun duasını kabul ederek İsmail Aleyhisselâm'ın soyundan büyük bir millet meydana geleceğini müjdelemiş olduğu, zamanında Hazret-i Musa Aleyhisselâm'a gönderilmiş bulunan Tevrat'da anlatılır.

Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'ın öteki oğlu Hazret-i İshak Aleyhisselâm'ın soyundan bir çok peygamberler gelip geçmiş ve onların devri sona erip artık İsmail Aleyhisselâm'ın nesline sıra gelmişti.

İshak Aleyhisselâm'ın soyundan gelen bu kadar peygamberlere karşılık İsmail Aleyhisselâm'ın soyundan da peygamberlerin sonuncusu gelecekti.

Araplar soy ilmine çok değer verip her kabile kendi soyunu korurdu. Kabilelerin birbirine nisbetle üstünlüğü

olup, her biri kız alıp vermekte emsalini arar ve dengini gözetirdi.

Hazret-i İsmail'in evlâd ve torunları çoğaldı. İçlerinden Adnan oğulları, onların içinde Mudar oğulları, onların içinde Kureyş kabilesi diğerlerinden seçkin oldu. Kureyşin içinde de Haşim oğulları hepsinden fazla üstünlük ve şeref sahibi oldu.

Haşim'in babası Abdi Menaf, onun babası Kusay, onun babası Hakîm, onun babası Mürre, onun babası Kâ'-ab, onun babası Lüey, onun babası Galib, onun babası Fihr, onun babası Malik, onun babası Nadr, onun babası Kinâne, onun babası Huzeyme, onun babası Müdrike, onun babası İlyas, onun babası Mudar, onun babası Nizar, onun babası Ma'ad, onun babası Adnan'dır. Adnan da İsmail Aleyhisselâm'ın oğlu Kayzar'ın soyundandır.

İşte son peygamber olan Peygamberimiz Hazret-i Muhammed Sallailahü aleyhi vesellem efendimizin büyük ataları bu zatlardır. Her birinin zürriyeti çoğalmış ve her biri bir çok toplumların başı, bir takım kabilelerin, oymakların dedesi ve babası olmuştur.

Fakat, her ne zaman birinin iki oğlu olsa yahut bir kabile iki kol olsa son peygamber olan Peygamberimiz Efendimiz (S.A.V.)'in soyu en şerefli ve hayırlı olan tarafta bulunur, her çağda onun büyük atası kim ise yüzündeki belirli bir aydınlık (nur) dan bilinirdi. Çünkü Hazret-i İsmail'in alnında bir nur (yüce bir aydınlık) vardı ki, ülker yıldızı gibi parlardı. Bu nurluk ona babası Hazret-i İbrahim'den kalmış, sonra oğuldan oğula geçerek Adnan'a, ondan Maad'a ve Nizar'a gelmişti.

Nizâr, Arabça az bir şey manasına olan «**Nezr**» kelimesinden gelir. Bu şekilde bir ad konuimasınn sebebi şudur: Nizar dünyaya geldiğinde babası Maad onun alnındaki nuru görünce çok sevinmiş ve bundan dolayı kavmine (oymağına) büyük bir ziyafet vermişti. «Böyle bir

oğul için bu şekilde bir ziyafet azdır bile.» dediğinden oğlunun adı Nizar kalmıştır.

Nizar'ın alnındaki bu nur (yüce aydınlık) ise Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'e ait nur (yani nûr-u Muhammedî) olup Hazret-i Âdem'den beri evlâddan evlâda geçerek sonunda asıl sahibi olan son peygamber (Hatem'ül-Enbiyâ) Efendimiz (S.A.V.) de kalmıştır.

İşte bu şekilde Adnan oğulları içinde Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'e ait nuru kendinde bulunduran seçkin bir soy meydana gelmişti. Her çağda bu soydan olan büyük zat kim ise yüzünün üstün tatlılık ve nurluluğu dolayısiyle diğerlerinden seçilir ve hangi kabilede ise o kabile diğer kabilelerden seçkin olurdu. Bu bakımdan Nizar'ın evlâd ve torunları içerisinde Benî Mudar (Mudaroğulları) diğerlerinden daha fazla şan ve şöhret sahibi oldu. Benî Mudar da çoğalıp etrafa yayıldı. Bir çok kabilelere ayrıldı. İçlerinden Kureyş kabilesi üstün oldu.

Kureyş kabilesi Fihr bin Malik'in evlâd ve torunları demektir. Onun oğulları içinde Galib, Galib'in oğulları içinde Lüey, Lüey'in oğulları içinde Kâab diğerlerinden seçkin ve sayılır bir durum elde etti.

Kâab bin Lüey Cuma günleri kavmini toplayıp onlara konuşma yapardı. Kendi soyundan son Peygamber'in geleceğini söylerdi. Ve onun zamanına kim yetişirse ona iman edip tâbi olsun, diye öğüt verirdi.

Kâab'ın torunlarından olan yukarıda anlatılan Kusay da Kureyş kabilesi içinde çok büyük bir kimsedir. Orada burada dağınık bir halde bulunan Kureyşleri toplayıp bir araya getirerek kuvvetlendi ve Mekke'nin başkanı oldu.

Mekke'de bulunan Kâbe'nin (Beytullah'ın) hizmeti aslında Hazret-i İsmail'in evlâd ve torunlarından iken sonra bu şerefli hizmet Cürhüm kabilesine geçmiş, sonradan Yemen'den göç ederek Mekke civarında yerleşen Huzâa kabilesi bir aralık Kâbe hizmetini ve Mekke başkanlığını ele geçirmişti. Kusay bir vesile ile Kâbe'nin anahtarlarını

Huzâa'dan aldı. Ondan sonra Kâbe hizmeti de Kureyş kabilesinde kaldı.

Kusay'ın Zühre adında bir kardeşi vardı, onun da evlâd ve torunları çoğaldı. Kureyş topluluğu içinde ayrı bir şeref ve üstünlük kazandı ki, son peygamber olan Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'in muhterem annesi Âmine hâtun onun soyundandır.

Kusay öldüğü zaman Abd-i Menaf, Abdüddâr ve Abdül'uzzâ adında oğulları vardı. Bunlar içinde Abd-i Menaf hepsinden fazla şeref ve ün kazandı. Åbdüddar'ın neslinden de Kâbe'nin hizmet edicileri, bakıcıları olan Benî Şeybe (Şeybe Oğulları) geldi.

Abd-i Menaf'ın Haşim, Abdi Şems, Muttalib ve Nevfel adında dört oğlu oldu. Bunların her birinin züriryeti çoğaldı. Hatta Benî Ümeyye (Ümeyyeoğulları) denen Emevîler, Abd-i Şems'in neslinden gelmişti. Fakat bunların hepsinin en şereflisi ve üstünü Hâşim'dir ki, Abdi Menaf'dan sonra Kureyş topluluğu (kavmi) nun en ileri geleni oldu. Onun temiz soyundan gelenlere Haşimoğulları (Benî Haşim) ve Hâşimîler denir. Peygamberimiz de bunlardandır.

Kureyş kavmi ticarete alışmış bir topluluktu. Kışın Yemen'e ve yazın Şam'a giderler, her sene her iki tarafla da çok alış veriş yaparlardı.

Bu bakımdan, Hâşim de Şam kafilesi ile Mekke'den çıkıp giderken Medine'ye uğradı. Orada Neccaroğulları topluluğundan Selnıa adlı kız ile evlendi. Oradan Şam tarafına gitti ve Gazze'de öldü.

Selmâ, Haşim'den hâmile kaldı. Çok güzel, yüzü nurlu bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Adını Şeybe koydu.

Şeybe büyüdü. Dayı çocukları ile beraber çıkıp gezmeğe başladı. Fakat, hiçbirine benzemezdi. Yüzünde nurâni bir aydınlık vardı. Ay gibi parlardı. Güzel cemalini gören herkes hayran kalırdı. Başka bir soydan olduğu yüzünden, gözünden belli olurdu.

Ensar'dan (Yani Mekke'den Medine'ye göç eden Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz'e ve ilk Müslümanlara yardım eden Medine'li Müslümanlardan) Resûlullah'ı medheden (öven) meşhur şair Hassân'ın babası Sabit o sırada Medine'den Mekke'ye gidip Haşim'den sonra Kureyş kabilesinin reisi olan kardeşi Muttalib ile görüştü. Ona: «Eğer kardeşinin oğlu Şeybe'yi görsen şaşar kalırsın. Babasına ne kadar benziyor. Ne kadar da güzellik ve şeref sahibidir, tarif olunmaz.» diyerek Şeybe'yi övdüğünden Muttalib'in kalbine onu görmek arzusu düştü.

Kureyş kabilesi içinde babadan oğula intikal edegelen nübüvvet (peygamberlik) nuru Haşim'e gelmiş ve onun yüzünde görülmüştü. Halbuki Hâşim'in Şeybe'den başka Esed adında bir oğlu olmuşsa da ondan sadece Fatıma isminde bir kız kalmış idi. Bu Fatıma Hazret-i Ali'nin validesidir. Bu duruma göre Hâşim'e ancak Şeybe'nin en hayırlı halef olması tabiî bir şeydi. Sabit'in ifadesi de bunu kuvvetlendirdi. Bundan dolayı Muttalib, Şeybe'yi görmeğe mecbur olarak hemen Mekke'den kalkıp Medine'ye gitti.

Bu şekilde Muttalib Medine'ye vardı. Bir yerde Neccaroğullarının (Benî Neccar'ın) çocukları arasında Şeybe-'yi gördü. Onun şekline, duruşuna, yüzündeki parlaklık ve güzelliğe hemen bir kere bakınca kendisine kimse söylemeden kardeşinin oğlu olduğunu anlayıp gözlerinden yaşlar aktı.

Nitekim Muttalib, Şeybe'yi bu şekilde davranışlarından ve hareketlerinden tanıdığını, bunun üzerine gözlerinden yaşlar geldiğini bazı şiirlerinde pek acıklı olarak açıklayıp anlatmıştır.

Muttalib hemen orada Şeybe'ye bir kat elbise giydirdi ve annesinin yanına gönderdi. Sonra annesini razı ederek Şeybe'yi alıp Mekke'ye götürdü.

Mekke'ye girerken Şeybe'yi görenler «Acaba bu çocuk Muttalib'in kölesi midir?» demişler ve bundan dolayı Şeybe'nin adı «Abdülmuttalib» kalmıştır. Muttalib'in ve-

fatından sonra onun yerine geçip Kureyş kabilesinin efendisi ve reisi olmuştur.

Abdülmuttalib'in alnında Hazret-i Muhammed'e ait nur parlardı ve Kureyş kabilesi bereketlenirdi.

Hatta Mekke bölgesinde kıtlık baş gösterse onun eline yapışıp, Sübeyr dağına çıkarlar, onun yüzü suyu hürmetine Cenab-ı Hak'dan yağmur isterlerdi. Cenab-ı Hak da o Muhammedî nûr hürmetine onlara rahmet ve bereket ihsan ederdi.

Peygamberlerin sonu Efendimiz (S.A.V.) hazretlerinin dünyaya gelmesi yaklaştıkça kâhinler onun teşrifini haber vermeye, acaib ve garib haller, olağan üstü alâmetler belirmeye başladı.

Bu cümleden olmak üzere Abdülmuttalib bir gün Harem-i Şerif'de yatıp uyurken bir rüya gördü. Korku ile uyandı. Kâhinlere varıp rüyasını anlattı. Kâhinler de: «Senin soyundan bir çocuk doğacak, yerde ve gökte bulunan bütün yaratıklar ona iman edecek» dediler. Bunun üzerine Abdülmuttalib Kureyş'in namuslu ve iffet sahibi kızlarından Fatıma adlı bir kız ile evlendi. Ondan oğlu Abdullah dünyaya geldi ve Muhammedî nur onun alnında görülmeye başladı.

Daha önce Mekke'de hüküm süren Cürhüm kabilesi üzerine düşmanlar musallat olduğundan Yemen tarafına kaçmaya mecbur olduklarında Kâbe hazinesinden bir hayli eşya alıp, zemzem kuyusuna atmışlar ve üzerine de taş ve toprak döküp kuyunun yerini belirsiz hale getirmişlerdi. Uzun yıllar zemzem kuyusu böyle kaldı. Zemzemin nerede olduğunu hiç kimse bilmiyordu. Bir gece Abdülmuttalib'e rüyasında zemzem kuyusunun yeri haber verilmiş ve nişanları gösterilmişti.

Bu suretle Abdülmuttalib zemzem kuyusunu buldu ve oğulları ile beraber onu kazmaya başladı. İçinden kılıçlar, zırhlar ve altından yapılmış geyik heykelleri çıktı.

Abdülmuttalib onları aldı ve geyik heykellerini Kâbe'nin kapısı önüne koydu. Zemzem kuyusunu tamamen ayıklayıp hacılara zemzem ulaştırmaya başladı.

Kureyş kabilesi, en büyük cedleri olan Hazret-i İsmail'den kalma mübarek bir kuyunun meydana çıkmasından dolayı son derece memnun oldu. Bu yüzden Abdülmuttalib öncekinden daha ziyade şan ve şöhret kazandı. Halkın gözünde itibar ve üstünlüğü arttı.

Abdülmuttalib'in oğulları Haris, Ebûtalib, Ebû Leheb, Gaydak, Hacl, Abdülkâbe, Mukavvim, Zübeyr, Dırar, Kusem, Abdullah, Hamza ve Abbas'dır. Fakat Kusem küçük iken vefat etmiştir.

Abdülmuttalib, oğulları içinden en çok Abdullah'ı severdi. Zira içlerinde en güzel ve en üstün o idi, nübüvvet nuru da onun yüzünde parlıyordu.

Zühreoğulları (Benî Zühre) şeyhi Vehb'in kızı Âmine soy sopça Kureyş kızlarının en faziletlisi olduğundan Abdülmuttalib onu Abdullah'a aldı.

Âmine, Abdullah'dan son peygambere hamile kaldı ve hemen Abdullah'ın alnındaki parlak nur Âmine'nin alnında görüldü.

O sırada Kureyş kabilesi bir kıtlığa düştü. Çok sıkıntı ve darlık çekmekte iken Peygamberimiz ana rahmine düştüğü gibi onun hürmetine Allah Teâlâ hazretleri Kureyş'in bağ ve bahçelerine o kadar feyz ve bereket verdi ki, hepsi zengin oldu. O seneye Araplar feth ve ibtihac (yani rahmet ve sevinç) senesi dediler. Âmine hamile iken Abdullah Şam kafilesi ile Medine'ye gitti. Orada hastalanıp yirmi beş yaşında olduğu halde dayıları yanında vefat etti. Bundan doiayı son peygamber olan Peygamberimiz Efendimiz (S.A.V.) hazretleri tek başına bir inci gibi anası karnında iken tek ve yetim kaldı.

İşte o esnada fevkalâde olaylardan olarak meşhur «Fîl» vakası meydana geldi.

Şöyle ki: Bir çok yıllar Yemen'de hükümran olan Hümeyr Meliklerinin kuvvetlerine zayıflık geldiğinden Habeşler Arabistan bölgesine geçip Yemen taraflarını ele geçirmişlerdi.

Saltanat nöbeti Habeşlerden Ebreh'e adlı melike geldiğinde Yemen'in başkenti olan San'a'da büyük bir kilise yaptırdı. Bundan maksadı Arapları Kâbe'yi ziyaretten vaz geçirmek ve yüzlerini San'a'ya çevirmek idi. Araplar ise eskiden beri senede bir kere Mekke'ye gelip, Kâbe'yi ziyaret ettiklerinden, böyle San'a'da yeni yapılmış bir kiliseye yönelmek şöyle dursun ona hakaret gözü ile baktılar. Hatta içlerinden birisi o kiilise içine girip pisledi. Bundan dolayı Ebreh'e çok kızdı. Hemen Kâbe'yi yıkmak üzere büyük bir ordu ile Mekke'ye doğru hareket etti. Taif'e geldiğinde bir miktar askerle bir adamı Mekke'ye gönderdi. O da gelip Mekke ahalisinin hayvanlarını sürdü. Bu sırada Abdülmuttalib'in de dört yüz devesini götürdü. Abdülmuttalib hemen Ebrehe'nin ordusuna gitti. «Kureyş'in reisi geldi» diye haber verdiler. Onu yanına çağırıp, çok hürmet ve itibarda bulundu. «Niçin geldin» diye sordu. Abdülmuttalib develerini istedi. Ebreh'e: «Ben sandım ki Kâbe'yi yıkmayayım diye ricaya geldin» dedi. Abdülmuttalib şöyle dedi: «Ben develerin sahibiyim. Onları isterim. Kâbe'nin ise sahibi vardır. Onu O korur.» Hemen Ebrehe emretti, hayvanlarını geri verdiler. Abdülmuttalib hayvanları aldı, Mekke'ye götürdü. «Bu Beyt'in (yani Kâbe'nin) sahibi onu korur, korkmayınız» diyerek Kureyş'lileri teselli etti.

Çünkü Hâtemül Enbiya hazretleri ana rahmine düşmüş, dünyayı şereflendirmeleri çok yaklaşmış ve buna dair alâmetleri belirmişti. Abdülmuttalib rüyasını görmüş; bu sebeble Ebrehe'nin Beytullah'ı (Kâbe'yi) yıkamıyacağını kendi vicdanında hissetmişti.

İki ay sonra son peygamber dünyayı şereflendirecek, sonra Kâbe'yi kıble edinecek ve Ebrehe ordusunun hali dahi dünya insanlığına bir büyük ibret olacak idi. Şöyle ki:

Ebrehe'nin bir büyük fil'i vardı. Daima onu askerinin önünde yürütür ve onunla nereye varsa muzaffer olmak inancında bulunurdu. Öyle tecrübe etmiş ve öylece bellemiş idi.

Bu defa da Ebrehe o fil'i ordusunun önüne kattı. Hemen Mekke-i Mükerreme üzerine yürüttü. Mekke'ye yaklaşıp da içeri girmeye hazırlanırken o fil yere çöktü. Kaldırıp yürütmeye çalıştılar, yürümedi. Başını başka tarafa çevirdikçe hemen koşup gider, fakat Mekke'ye doğru çevirdikçe gitmeyip yere yatardı.

Onlar bu hareketlerini devam ettirirken Hak Teâlâ tarafından bir çok Ebâbil kuşu geldi. Her birinin ağzında ve ayaklarında birer ufak taş vardı. Ebrehe askerinin üzerlerine salıveriyorlardı. Hangisine isabet ederse yaralanıyor ve ölüyordu. Bir çoğu bu şekilde mahvoldu. Kalanları düşe kalka Yemen'e kaçıp kurtuldu.

Ebrehe de bu şekilde San'a'ya varabilmiş ise de fena halde hasta olduğundan çok geçmeden ölmüştür.

Ondan sonra Ebrehe'nin iki oğlu sırası ile bir müddet San'a'da hükümran olmuş ise de çok sürmeyip devletleri son bulmuştur.

Ebrehe'nin askeri o şekilde perişan olduğunda Mekke i Mükerreme ahalisi dışarı çıkıp onun ordusunda buldukları mal ve eşyayı aldılar.

Son Peygamber (S.A.V.) hürmetine Kureyş kabilesi, hem öyle bir büyük düşman şerrinden kurtuldular, hem de zahmetsiz bir şekilde bir hayli ganimet malına nail oldular. Bir kat daha şan ve şöhret sahibi oldular. Kureyş kabilesi ile arası açık olan diğer Arap kabileleri artık onlarla cenk ve mücadeleden vaz geçip, onları Allah tarafından yardım gören bir kabile olarak bildiler. Bu seneye Araplar «Fîl yılı» adını verdiler. Bu yıl, Hazreti İsa'nın doğumunun 571 nci senesi idi. Son Peygamber (S.A.V.) de o yıl doğdu. Ebre-

he'nin yukarıda geçtiği gibi 'Mekke'ye gelip gitmesi muharrem ayının ortalarında idi. Elli kadar gün sonra Rebîul'-evvel'in içinde de Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'in dünyaya teşrifleri meydana geldi.

HAZRET-İ MUHAMMED'İN DOĞUMU

Fîl yılında ve Rûmi aylardan Nisan içinde, Rebîul'evvel ayının on ikinci pazartesi gecesi sabaha doğru henüz tan yeri ağardığı vakit dünya başka bir dünya oldu. Son peygamber (Hatemül'enbiya) (S.A.V.) hazretleri doğdu. Gün doğmadan dünya nur ile doldu.

Abdullah'dan Âmine'nin alnına geçmiş olan yüce nur, onun alnına geçti. Adem Aleyhisselâm'ın devrinden beri evlâddan evlâda geçegelen son peygamberlik nuru sahibini buldu. Artık onda karar kıldı.

Ertesi pazartesi günü sabahleyin hep putlar yüzüstü düşmüş bulundu. Görenler hayrette kaldı.

Hazret-i Âmine şöyle dermiş: Ben diğer kadınlar gibi hamilelik zahmeti çekmedim. Hamilelerde meydana gelen ağrılıkları görmedim. Fakat gece rüyada gördü ki, bir kimse gelip ey Âmine muhakkak bilmelisin ki, sen âlemlerin (bütün dünyaların) en hayırlısına hamilesin. Doğduğu vakit adını Muhammed koyasın, dedi. Doğum zamanı geldiğinde kulağıma bir büyük ses geldi. Ürktüm. Hemen bir ak kuş geldi. Kanadı ile arkamı sığadı. Benden korkma ve ürkme hc lleri geçti. Bir yanıma baktım, bir beyaz kâse ile şerbet sundular. Alıp içtiğimde her tarafımı nur kapladı. O anda Muhammed dünyaya geldi. Etrafıma baktım gördüm ki, Abd-i Menaf kızlarına benzer fakat gayet uzun boylu bir çok kızlar beni tavaf ediyorlardı. Hayret ettim.

Yâ Rabbî! Bunlar kimler acaba, dedim.» Hazret-i Muhammed'in doğumları zamanında Âmine'nin gözünde perde kaldırılıp o şekilde cennet hurilerini ve melâike-i kiramı görmüş ve daha bir çok olağanüstü haller seyretmiş olduğu nakledilir.

Aşere-i mübeşşereden Cennetle müjdelenmiş on kişiden Abdurrahman bin Avf hazretlerinin annesi Şifa hatun o gece Âmine'nin yanında bulunmuş ve onun gözüne de Hazret-i Muhammed'in doğumu esnasında doğudan batıya kadar bütün dünya nur ile dolmak gibi bir çok olağanüstü şeyler görülmüş olduğunu oğlu Abdurrahman (R.A.) ya söylemiş, o da diğer insanlara anlatmıştır.

O gece Abdülmuttalib Mescid-i Haram'da Cenab-ı Hakka dua ve yalvarışta bulunurken «Müjde ey Abdülmuttalib! Şimdi Âmine'den bir çocuk doğdu. Varlığı âleme rahmettir.» diye gizliden bir ulvi ses işitmiş derhal Âmine'nin yanına gitmiş, orada da bir çok hârikulâde şeyler görmüştür.

Son Peygamber Hazret-i Muhammed (S.A.) sünnetli ve göbeği kesilmiş olduğu halde doğmuş idi. Arkasında iki kürek kemiği arasında kalbinin hizasında bir nişanesi vardı ki ona nübüvvet (Peygamberlik) mührü denilir.

Hazret-i Âişe (R. Anha) der ki: Mekke'de bir Yahudi vardı. Hazreti Muhammed (S.A.V.)'nin dünyayı şereflendirdikleri gecenin ertesi günü Küreyş kabilesine gelip «Bu gece aranızda bir erkek çocuğu dünyaya geldi mi?» diye sormuş, «Evet, Abdullah bin Muttalib'in bir oğlu oldu» demişler. «İşte, son peygamber O'dur. Arkasında alâmeti vardır diye haber vermişti. Gitmişler o mübareği görmüşler; Yahudi onun şekil ve şemailine bakıp arkasındaki Peygamberlik mührünü görünce aklı başından gitmiş ve «Peygamberlik artık İsrail oğullarından gitti. Bundan sonra başka Peygamber gelme ümidi kesildi; Kureyş

Kabilesine öyle bir devlet ve kudret erişecek ki haberi doğudan batıya kadar ulaşacak» demiştir.

İsrail oğulları Peygamberleri, son Peygamber Hazret-i Muhammed'i bazen Muhammed, bazen Ahmed diye anlatmış ve alâmetlerini söylemiş olduklarından, gaybla ilgili bazı keşif sahipleri de bazı istihraclarda bulunduklarından o zaman Yahudi kâhinleri (sihirbaz alimleri) arasında son Peygamber Hazret-i Muhammed'e dair çok sözler söylenir. Dünyayı şereflendirmesi beklenir idi. Bu bakımdan doğum tarihini bu şekilde keşfedip belirlemişlerdi.

Hassân bin Sâbit şöyle diyor: Ben sekiz yaşında idim. İyi hatırlıyorum. Bir gün sabahleyin Medine'de bir Yahudi diğer Yahudilere bağırıp «Bu gece Ahmed'in yıldızı doğdu» dedi. Sonra hesab ettim. Muhammed (S.A.V.)'in doğumuna uygun düştü.

Abdülmuttalib bu gibi hayırlı alâmetleri görünce son derece memnun oldu. «Bu çocuğun şânı çok büyük olacak» dedi. Kendisine, Allah tarafından öyle hayırlı bir oğul ihsan buyurulduğuna dair bir güzel kaside söyledi. Bir büyük ziyafet tertipleyip Kureyş kabilesini davet etti. Geldiler, yediler; içtiler. «Bu ziyafete sebep olan çocuğa ne ad koydun?» diye sordular. Abdülmuttalib: «Muhammed» diye cevap verdi. Onlar da: «Böyle atalarında olmayan bir ismi koymaktan maksadın nedir?» dediler. Abdülmuttalib: «Maksadım ve temenni ettiğim şudur ki: Onu gökte Hak, yerde halk çok övüp ana» dedi.

Son Peygamber Muhammed (S.A.V.)'in çok isimleri vardır. En meşhurları Muhammed ve Ahmed'dir. Muhammed, arapça «Çok hamd ve senâ olunan = övülüp anılan kimse» demektir.

Mahmûd, sâhib'ül Beyân, sahib'ül Hâtem, sahib'ül mekâmil Mahmûd, sahib'ül Kadîb ve sahib'ül Hirave son Peygamber Muhammed (S.A.)'in doğumu esnasında

meydana gelen olağanüstü hallerden bir kısmı da şunlardır:

Peygamberimiz (S.A.) doğdukları sırada ateşe tapan İran'ın hükümdarı bulunan Kisrâ'nın sarayı sarsıldı. On dört şahnişîn yıkıldı. Fars ülkesinde İstahrabad adlı şehirde ateşe tapanların bin seneden beri yanmakta olan ateşperest tapınakları sönüverdi. Savâ gölü yere batıp yok oldu. Simâve vadisinde aksine sular taştı. Mûbedân (yani Farsların kadılar kadısı) da o gece rüyasında şöyle görmüştü: Bir gurup sert ve başıboş develer bir gurup Arap atlarını güdüp önüne katarak Dicle nehrini geçip Fars ülkesi içine dağılmışlar. O zaman Sâsân ailesinden Acem (İran) şahı olan Nûşirevân o şekilde saray sarsılıp da şahnişîn (odanın dışarıya doğru uzanan çıkıntılarının) yıkılmasından üzgün olarak yakınları ile bu meseleyi konuşurken İstahrabad'dan ateş tapınağının söndüğü haberi geldi. Yine bu sırada Savâ gölünün battığı ve Simâve'de suların taştığı işitildi. Hesap ettiler, hep şah binalarının yıkıldığı zamana rastladı.

Nûşirevân daha fazla telâş ve endişeye düşüp acaba bu alâmetler ne olabilir? diye Mûbedandan (ruhanî reisten) sordu. Mûbedan ne olacağını biliyordu. «Şu sıralarda Arabistan'da büyük bir olay meydana gelmiş olsa gerektir» diye cevap verdiler.

Nûşirevân, derhal Arap melik (hükümdar)lerinden o vakit kendisine tabi olan Nu'man bin Münzir'e emir ve ferman gönderip «Bana bir bilgiç adam gönder» demiş. O da Abdülmesîh adlı üstün meziyetli bir zatı ona göndermişti.

Abdülmesîh, derhal Kisra'nın başkenti olan Medayin şehrine vardı ve Nûşirevân'ın huzuruna girdi.

Nûşirevân, olan vakaları söyleyip bu alâmetlerin ne manâya geldiğini sordu. Abdülmesîh de «Benim Şam diyarında oturan Satih adlı bir kardeşim vardır. Bunların manâsını ancak o verebilir» cevabını verdi. Bunun üzeri

ne Nûşirevân «Haydi, çabuk Satih'in yanına git. Ondan bunu sor. Bana cevabını getir» diye emir verdi. Abdülmesîh de hemen Medayin'den çıkıp Şam diyarına gitti.

O zaman Araplar içinde Kâhin (arrafe) denen bilgiç bir takım insanlar vardı. Bunlar ilâhi sırlardan bahsederler ve gelecekle ilgili bazı şeyleri haber verirlerdi. En meşhurları işte bu Kâhin Satih dedikleri zat idi ki, çok yaşlı bir adam idi. Hattâ, «Nizar'ın vefatında mirasını oğlu Mudar ile diğer oğulları arasında taksim eden o idi» derler. Aslen Yemenli olup Şam tarafında bir kilisede yerleşip kalmıştı. Halbuki bedeninde kemik yok, şekil ve kıyafetçe benzeri görülmemiş; daima arkası üstüne yatar ve bir tarafa götürülecek olduğunda kendisine döşeme gibi devşirip hayvan üzerine yüklerler imiş.

Kısacası; insana benzemez, lisanından başkası oynamaz acaib bir şahıs idi. Fakat gayet güzel ve manâlı sözler söyler, bir çok yıllar sonra olacak vak'alardan söz edermiş. Biz yine konumuza gelelim: Abdülmesîh son derece bir sür'atle Satih'in olduğu yere vardı. Yanına girdi. Selâm verdi. Satih ise ölüm döşeğine düşmüş ve gözleri kapanmış olduğundan Abdülmesîh'in selâmını işitmiyor, dünya sözü kulağına gitmiyordu. Satih'in bu hali Abdülmesîh'e çok tesir etti. Hemen Satih'e tesir edecek sitemli ve derin manâlı sözleri ihtiva eden bir kaside söyledi. Şöyle dedi:

«Acaba Yemen'in ulusu sağır mıdır. Yoksa işitiyor mu? Yahut ölüp gitti de bizleri bütün bütün üzgün ve ümitsiz mi bıraktı? Ey faziletli, müşkilleri halleden! Büyük bir muhterem topluluğun şeyhi (büyüğü) olan kızkardeşinin çocuğu, acem şahı tarafından gönderilmiş olduğundan dağ ve düz, gece ve gündüz demeyip, yollardaki tehlikelere aldırmayıp son derece acele olarak sana geldi. Bütün bilgiçlerin âciz kaldığı büyük olayları senden sorup öğrenmek ister» dedi.

Bunun üzerine Satih gözlerini açtı ve şöyle dedi:

«Abdülmesîh acele olarak Satih'e geldi. Satih ise kabre girmek üzeredir. Seni Sâsân (İran) Meliki gönderdi. Sarayının sarsılmasının, ateş tapınağının sönmesinin neye delâlet ettiğini soruyor. Bir de Mubedâ'nın gördüğü rüyanın tabirini istiyor ki, rüyasında bir gurup başıboş develerin bir gurup Arap atlarını önüne katarak Dicle'yi geçip memleketine dağıldığını görmüştü. Ey Abdülmesîh! Ne zaman ki tilâvet çoğala, Hirave sahibi (Hazret-i Muhammed) ortaya çıka, Faris (İran)'in ateşi söne. Simave vadisi taşa ve Savâ gölü bata. Şam artık Satih için Şam değildi. Sâsân oğullarından yıkılan şahnişînlerinin sayısınca on dört melik ve melîke gelir ve artık olacak olur» dedi ve hemen vefat etti.

Abdülmesîh, Medayin'e döndü, Satih'den işittiği sözleri Nûşirevân'a tek tek anlattı. Nûşirevân ise kendisinin saltanatı zamanında bir fenalık çıkmasından korkup endişe ettiğinden bu haberden tesellî bulup memnun oldu. «Bizim neslimizden ondört hükümdar gelip geçinceye kadar neler olur» dedi.

Gerçi ondört hükümdarın âdet olduğu gibi saltanatları gelip geçinceye kadar nice asırların gelip geçmesi lâzımdır. Halbuki, Nûşirevân'dan sonra bir aralık Sâsânî devletinin hali bozulmuş olarak yalnız dört sene zarfında Sâsânî ailesinden on hükümdar gelip geçmiştir. Sâsânîlerin müddeti zannolunduğu kadar uzamayıp az zaman zarfında memleketleri Müslümanların eline geçmiş ve Nûşirevân'dan sonra on dördüncü Melik olan Yezdicerd Hazret-i Osman'ın hilâfetinde ölerek onunla Sâsânî devleti son bulmuştur.

SON PEYGAMBER MUHAMMED MUSTAFA SALLALLAHÜ ALEYHİ VE SELLEM HAZRETLERİNİN DOĞUMLARINDAN ÖNCE MEYDANA GELEN OLAĞANÜSTÜ OLAYLAR

Son zamanlarda Arabistan ülkesinde İsmail Aleyhisselâm neslinden son peygamber olan zatın geleceği daha önceki Allah tarafından gönderilmiş mukaddes kitaplarda yazılı idi. Önceden gelmiş peygamberlerin bazıları da onu özellik ve nitelikleri ile tarif etmişlerdi.

Bütün insanlığın ve yaradılmışların en övgüye lâyığı ve en üstünü olan son peygamberin, o devrin şartlarına göre Arablar arasından ortaya çıkması Allah'ın bir hikmeti gereği idi.

Çünkü, Arablar o zamanlarda dünyaya yayılmış olan fenalıklara bulaşmayarak ve Romalıların çirkin geleneklerine alışmayarak, Arap yarımadasında bedevîlik (yani köy ve çöl hayatı) sayesinde öz yaradılışları üzere kalmışlardı

Her ne kadar Arablar ilim ve sanatça ilerliyememişlerse de içlerinde yazı, hitabet ve şiir yönünden zirve gibi bir edebiyat seviyesine ulaşmış pek çok şairler ile kıymetli edibler ve hatibler yetişmişti.

Okuma ve yazmaları olmadığı halde gayet güzel şiirler söylerler, daima bu güzel şiir söylemeleri ve güzel konuşmaları ile övünürlerdi.

Hatta, Mekke yakınlarında **«Sûk-ı Ukâz»** denen yerde her yıl arabî zilka'de ayında büyük bir panayır kurulur, her taraftan şairler ve güzel konuşan hatipler toplanırlardı. Güzel şiirler söylenir, güzel konuşmalar yapılırdı. Ka-

Bir gün her nasılsa Halime gaflet etmiş, o da süt kızkardeşi Şeymâ ile birlikte öğleyin kuzuların yanına gitmişti. Geldiklerinde, Halime kızı Şeymâ'ya, «Niçin böyle güneşin şiddetli anında dışarı çıkıyorsunuz?» demiş, Şeymâ da, «Biz sıcak görmedik. Kardeşimin başı ucunda (üstünde) bir bulut parçası dolaşıyor. O nereye giderse bulut da beraber gidiyor. Bir yerde dursa bulut da duruyor. Buraya kadar hep gölgelikte geldik» diye cevap vermiş. Bunun üzerine Halime ve Hâris, Hz. Muhammed'in tavır ve hareketine çok dikkat ettiklerinde görürler ki, yüzünün nurluluğu ve simasının ruhaniliği dolayısiyle diğer çocuklardan bambaşka ve üstün olduğu gibi tavırları da diğer çocukların tavırlarına benzememektedir. Çocuklar oynarken o karşıdan bakıp oyuna karışmamaktadır.

Hâris ve Halime onun bu gibi tavırlarına bakıp, onda bir başka tecellî olduğunu anlamışlar ve ona hürmet gözü ile bakmaya ve korumaya başlamışlar.

Lâkin dört yaşına erişerek dolaşır oldu. Olağanüstü (harikulâde) halleri çoğaldı. Hâris ise bu hallerden ürktü ve hanımına «Ey Halime, vaktinde bu çocuğu annesine vermeliyiz» dedi. Halime de çaresiz onu alıp Mekke'ye getirdi. Muhterem validesi Âmine'ye verdi. Sonra, Âmine onu alıp Medine'ye getirdi ve dayı çocukları olan Neccar oğulları ile görüştürdü.

O zaman Medine'de bulunan Yahudi kâhinleri onun şekil ve şemailine bakıp «Bu ümmetin peygamberi, işte bu çocuk olsa gerektir» derlerdi.

Âmine onunla beraber Medine'den Mekke'ye dönerken yolda vefat etti. Hazret-i Muhammed (S.A.V.) anadan da yetim kaldı. Bundan sonra dedesi Abdülmuttalib onu kendi yanına aldı.

O zaman Mekke'de çok kıtlık ve kuraklık vardı. Kureyş kabilesi Abdülmuttalib'e gelip yağmur duasına çıkmasını rica ettiler. O da Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'in

elini tutup Ebû Kubeys dağına çıktı. Cenab-ı Hakk'a yalvardı. Cenab-ı Hak da Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'in hürmetine yağmur yağdırdı. Çok büyük feyiz ve bereket verdi.

Arab şairlerinden bazıları o zaman bu kıssaya dair şiirler söylemişler ve bundan dolayı Abdülmuttalib'e teşekkür etmişlerdir. Peygamberimiz o zaman yedi yaşında idi. Bir sene sonra Abdülmuttalib yüz yaşlarında olduğu halde öldü. Peygamberimiz (S.A.V.) amcası Ebû Talib'in evinde kaldı.

O sene de Mekke civarında kıtlık ve kuraklık olduğundan Kureyş kabilesi Ebû Talib'e gelip yağmur duasına çıkmasını istediler. O da Peygamberimizin elinden tuttu ve birlikte Harem-i Şerif'e (Kâbe'ye) gitti. Kâbe'nin duvarına dayanıp dua etti. Peygamberimiz, parmağını göğe doğru kaldırdığı gibi yağmur yağmaya başladı.

Nitekim, Cülhüme bin Arfata adlı şahıs o zaman Mekke'de bulunduğundan bu vak'ayı şöyle anlatmıştır: «Bir sene Mekke'ye gittim. Kıtlık ve kuraklıktan Mekke ahalisinin durumu fena idi. Aralarında çare aradılar. Bir kısmı Lât ve Uzzâ adlı putlardan yardım dileyelim dedikleri sırada içlerinden bir ihtiyar «Hâlâ aranızda İbrahim Aleyhisselâm'ın soyu mevcud iken niçin başka sebep arıyorsunuz?» dedi. Bunun üzerine Kureyş kabilesinin ileri gelenleri kalkıp Ebû Talib'in yanına gittiler ve yağmur duasına çıkmasını dilediler. O da çıkıp Harem-i Şerif'e geldi. Arkasını Kâbe duvarına verip dua etmeye başladı. Yanında yüzü güneş gibi parlıyan bir erkek çocuğu var idi. Parmakları ile yere doğru işaret etti. Gökyüzünde bir parça bulut yok iken her taraftan bulutlar meydana gelip yağmurlar yağdı, seller aktı.»

Bu olayı Ebû Talib de bir kasidesinde fasih ve belîğ bir şekilde anlatmış, Peygamberimizin üstünlük ve mübarekliğine dair sözler söylemiştir.

Peygamberimiz Hazret-i Muhammed on iki yaşında iken, Ebû Talib ticaret için Şam kafilesi ile yola çıkarak onu da beraber götürdü. Şam civarında bulunan Basra mıntıkasına vardıklarında bir kilise karşısında indiler. Bir ağaç altına kondular. O kilisede Bahîra adında meşhur bir rahib vardı. Kervan gelirken rahib Bahîra bakar ki, kervan ile beraber bir bulut da gelmektedir. Kervan gelip konduğunda bulut da o ağacın üzerinde durur. O ağaç uzun zamandan beri ukrumuş iken derhal yeşillenmiş.. Bahîra kendi bilgi ve keşiflerini bu durumlara (olaylara) kıyaslayınca anlar ki: Son Peygamber Hazret-i Muhammed bu kafile içinde ve o ağacın altındadır. Hemen bir ziyafet tertipliyerek aşağıya indi ve Ebû Talib'i arkadaşları ile beraber kiliseye davet etti. Ebû Talib de Peygamberimizi eşyanın yanında bırakıp yol arkadaşları ile beraber kiliseye gitti.

Hepsi sofraya geldikleri zaman Bahîra onları teker teker gözden geçirdi. Birinin yüzünde aradığı alâmetleri bulamadığı halde baktı ki, o bulut da hâlâ ağacın üzerinde durmaktadır. Hemen, «arkadaşlarınızdan gelmeyen var mı?» diye Ebû Talib'e sordu. O da, «yalnız bir küçük çocuk kaldı» diye cevap verdi. Bahîra, «Onun da şereflendirmesini rica ediyorum» dediğinde Ebû Talib, Peygamberimizi alıp sofraya getirdi.

Bahîra yemek esnasında dikkat ettiğinde görür ki, son Peygamber hakkında geçmiş peygamberlerden ve âlimlerden nakledilen alâmetlerin hepsi onda mevcuttur. Hemen yemekten sonra onu yanına aldı ve «Sana bazı şeyler soracağım, Lât ve Uzzâ hakkı için doğru söyle» dedi.

Peygamberimiz de «Lât ve Uzzâ'ya yemin verme. Zira, benim dünyada en kızdığım putlardır» diye buyurdu. Bunun üzerine Bahîra, Allah Teâlâ hazretlerine yemin verdi. Peygamberimizin hallerini gereği şekilde anlamak için soracağı şeyleri sordu. Aldığı cevaplar da kendisinin

kanaatini ve görüşlerini kuvvetlendirdi. Hemen bir yaklaşıp Peygamberimizin arkasını açarak Peygamberlik mührünü gördü. Büyük bir saygı ve edeple onu öptü.

Diğer taraftan Kureyş'in ileri gelenleri «Bâhira'nın yanında Muhammed'in ne büyük kadr ve itibarı var» diye birbirleriyle söyleşirlerken Bahîra, Ebû Talib'e «Adın nedir? Bu şeref ve saadet fidanı kimdir?» dedi. O da «Bana Ebû Talib derler. Bu da oğlumdur» cevabını verdi. Bahîra «Hayır, hayır! Şekil ve şemailine bakılırsa onun bir yetim olması gerektir» dedi.

Ebû Talib «Evet, öz oğlum değildir. Kardeşimin oğludur. Babası ve anası vefat ettiğinden yetimdir. Fakat benim terbiyem altında olduğu için oğlum makamındadır» cevabını verdi.

Bahîra, kanaatında isabet etmiş olduğundan memnuniyet duydu. Artık kendisine kesin kanaat geldi. O dedi ki «Ey Ebû Talib, bu çocuk enbiyâ ve mürselîninin hâtemidir (yani peygamberlerin sonuncusudur.) Şam Yahudileri içinde, onun vasıflarını bilir, alâmetlerini tanır kâhinler vardır. İhanet hareketine kalkışabilirler. Sen onu Şam'a götürme. Buradan geri çevir» diye nasihat etti. Ebû Talib de Bahîra'nın sözünü tuttu. Malını Busrâ beldesinde sattı ve hemen geri döndü.

Peygamberimiz çocukluk günlerini geçirdi. Gençlik çağına erdi. Yüzü nûrâni, sözü rûhâni, hitap ve cevabı güzel, olgunluk ve basirette eşsiz, sözünde sadık, nezaket ve faziletçe diğerlerinden üstün idi. Bu bakımdan Kureyş kabilesi içinde seçkin, müstesna kimse oldu. Muhammed'ül-Emîn (yani emîn ve güvenilir Muhammed) diye nâm aldı.

On yedi yaşında iken amcası Zübeyr bin Abdülmuttalip ile birlikte Yemen'e gidip geldi. Bir seferinde de kendisinden olağanüstü (harikulâde) haller görüldü. Mekke'ye dönüşlerinde yol arkadaşları bu halleri anlattıkların-

dan Kureyş içinde «bu zatın (yani Peygamberimizin) şanı ve nâmı büyük olacak» diye söylenmeye başladı.

Yirmi yaşına vardığında gözüne bazı melekler görülmeye başladı. Ona işaret edip «işte bütün âlemi (bütün insanlığı) doğru yola, hidayete sevkedecek budur, fakat henüz dâvet günleri erişmedi» derlerdi.

Peygamberimiz bu gibi tuhaf halleri amcası Ebû Talib'e söyledi. O da, bir çeşit hastalık eseri olmasın, diye Arab kâhinlerinden birine gösterdi. Tedavi ve çaresini sordu.

Kâhin dikkatle Peygamberimizi tedkik ettikten sonra «Endişe etme, bu mukaddes vücûd her türlü arıza ve rahatsızlıklardan uzaktır. Gözüne görünen şeyler ise melekler ile ünsiyete başlamış olsa gerektir. Olabilir ki, âhir zaman peygamberi (yani son peygamber)dir» dedi.

O sırada Kureyş ileri gelenlerinden, genç iken dul kalmış Hadîce namında çok zengin bir hanım vardı. Bazı kimselere ortaklıkla sermaye verirdi.

«Muhammed'ül-Emin'e biraz sermaye versek hayli istifadeniz olur» diye bazıları tarafından, kendisine hatırlatıldığında Hadîce, Peygamberimize büyük bir sermaye verdi. Kölesi Meysere'yi de onun yanına vererek Şam'a gönderdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) Şam kafilesi ile giderken Bahîra'nın kilisesi önüne geldiler. Meysere ile birlikte bir ağaç altına kondular.

Bahîra daha önceden vefat etmi şolduğundan yerine geçen Nestûra adlı rahib oraya geldi. Meysere ile eskiden münasebeti olduğundan onunla görüştü ve Allah'ın birliğine, Muhammed (S.A.V.)'in peygamberliğine kesin inancını belirttikten sonra «Ey Meysere! Hazret-i İsa'nın haber verdiği son peygamber işte budur. Şam'a gitmeyiniz. Yahudi hainleri görüp tanırlar. İhanet teşebbüsünde bulunurlar» dedi.

Bunun üzerine Peygamberimiz, Şam'a gitmeyip Busrâ'da alış verişte bulunarak oradan geri döndüler. Çok sıcak bir günde Mekke'ye vardılar. Hadîce (R. Anha) bir kaç kadın ile bir yerde durmuş, Şam kafilesinin gelişini seyrediyorlardı. Baktılar ki yolculardan birinin başı üzerinde iki kuş kanat germiş ve çadır gibi gölge yapmış vaziyette gelmekteler. «Bu kim acaba?» derken Meysere çıka geldi. O kimsenin Muhammed'ül-Emîn (S.A.V.) olduğunu söyledi. Sıcak vakitlerde iki meleğin, onun başı üzerine kanat gerip gölgelendırmesi gibi bir takım olağanüstü haller gördüğünü; ayrıca rahib Nestûra'nın söylediklerini anlattı.

Hesap görüldü, diğer senelere göre çok kâr ve kazanç olduğu anlaşıldı. Fakat, Hadîce (R. Anha)'nin gözüne Şam'ın kâr ve kazancı görünmemişti. Zira evvelce Hazret-i Hadîce bir rüya gormüş, amcası oğlu olan Vara ka bin Nevfel adlı zata anlatmış, o da «Sen gelecek son peygamberin hanımı olacaksın» şeklinde yorumlamıştı. Varaka bin Nevfel ise Nasâra (Hıristiyan) dininde idi. İncil ve Tevrat'ı okur, gelecek şeylerden haber verirdi. Gayet tecrübeli ve ehil, meşhur bir kâhin idi. Bu bakımdan Hazret-i Hadîce'nin zihni bu düşüncelerle meşgul olmuş, diğer şeyleri unutmuştu.

İşte bu sırada her iki taraftan vasıtalar meydana geldi. Hazret-i Hadîce'nin, Peygamberimiz (S.A.V.) ile nikâhına karar verildi. Hemen Hazret-i Hadîce'nin evinde nikâh mecliis tertiplendi. Kureyş kabilesinin büyükleri toplandı.

Peygamberimiz (S.A.V.) de amcası Hamza ile birlikte gidip, orada bulundu. Evvelâ Ebû Talib güzel bir konuşma yaptı ve şöyle dedi:

«Şükür Allah'a ki bizleri Hazret-i İbrahim'in zürriyetinden, Hazret-i İsmail'in neslinden, Ma'adin aslından ve Müdar'ın unsurundan yarattı. Yine bizi mukaddes beyti

(evi) Kâbe'nin bekçisi, Harem-i Şerifin hizmetçisi ve bu şekilde insanların hakimi ve reisi yaptı. Esas mevzua gelelim: Kardeşim oğlu şu Muhammed bin Abdullah ile Kureyş'in hangi genci kıyaslansa bu ona soyca ve üstünlükçe tercih edilir. Her ne kadar malı mülkü az ise de ona bakılmaz. Çünkü mal mülk bir gölge gibidir, geçip gider. Baki olmayan bir şeydir, alınıp verilir. İğreti bir şeydir. Vallahi bundan sonra Muhammed'in hâli ve şanı çok büyük olacaktır. Halbuki sizin böyle şeref ve şan sahibi olan kızınız Hadîce'ye o arzu buyurdu. Şu kadar muacele ve müeccele mihir verdi.»

Ebû Talib'in bu konuşması üzerine Varaka bin Nevfel de şu konuşmayı yaptı:

«Allah'a şükür ki bizleri söylediğin gibi yarattı. Saydığın şeylerden fazla fazilet ve şeref ile seçkin kıldı. İmdi, biz Arabların büyükleri ve reisleriyiz. Siz de böylesiniz. Kabile sizin üstünlüğünüzü inkâr etmez Hiçbir kimse sizin hayırlılığınızı ve şerefliliğinizi reddetmez. Sizin akrabalığınızı kazanmayı arzuluyoruz. Ey topluluk! Şahid olunuz. Ben Muhammed bin Abdullah'a, Hadîce binti Huveylid'i nikâhladım» dedi ve Kureyş'in ileri gelen büyükleri şahid oldu.

Peygamberimiz (S.A.V.) o zaman yirmi beş yaşında idi. Hadîce ise ona nisbetli hayli yaşlı idi.

İşte Hadîcetülkübra denilen seyyidetü'n-nisa (kadınların efendisi) budur. Onun vefatına kadar Peygamberimiz Efendimiz (S.A.V.) ondan hoşnud ve razı kaldı. Onun sağlığında başka kadınla evlenmedi.

Peygamberimiz (S.A.V.)'in, Hazret-i Hadîce'den önce Kâsım adında bir oğlu meydana geldi. Bunun üzerine Arabların âdetine göre Peygamberimize (S.A.V.) Ebül Kasım (yani Kasım'ın babası) denildi. Fakat Kasım küçük iken vefat etti. Peygamberimiz otuz yaşlarında iken Zeyneb, otuz üç yaşlarında iken Rukiyye ve sonra Ümmü Gülsüm adlı kerimeleri dünyaya geldi. Kendisine (S.A.V.)

Peygamberlik geldiği sıralarda Fatımatüzzehra adlı mübarek kızları (R. Anha) doğmuştur. Peygamberimiz (S.A.V.) onu diğer bütün evlâdından fazla severdi. Onun hakkında seyyidetünnisa (kadınların efendisi) buyurdu.

Yine, Peygamberimiz (S.A.V.) Peygamberliğinin gelişinden sonra Abdullah adlı bir oğlu dünyaya gelmiştir. Fakat o da küçük iken vefat etmiştir.

O zaman Kureyş kabilesi kanunsuz bir topluluk şeklinde idi. Fakat hakkı yerine getirmekte büyük itina gösterirlerdi. Kabilenin en ileri gelenleri vasıtasıyla zulme uğrayanların hakkı zâlimden alınırdı. Hattâ bir büyük meclis kurup Mekke'de kimseye bir zulüm ve haksızlık yaptırmamak üzere anlaşma yapmışlardı. O mecliste Peygamberimiz (S.A.V.) de bulunmuştu.

Evvelce, Kâbe'nin içinde bir kuyu var idi. Bu hazine (depo) yerine kullanılarak Kâbe'ye getirilen hediyeler oraya konurdu. Selden, Kâbe'nin bazı yerleri yıkıldığından bir hırsız, Kâbe'nin hazinesinden bazı eşyayı çalmış, Kureyş'in ileri gelenleri arasında verilen karar üzerine elleri kesilmişti.

Bunun üzerine Kureyş kabilesi Kâbe'yi yeniden inşaya başladılar. Bina temeli yükseldiğinde bazı kabileler «Hacer-i Esved'i, yerine biz koyacağız» dediler. Diğerleri muhalefet ettiler. Arada anlaşmazlık ve münakaşa meydana geldi. Hattâ bu meseleyi kılıç ile muharebe etmek sureti ile halletmeye karar verdiler. Sonradan bu karardan vazgeçip, Peygamberimizi (Muhammed'ül-Emin'i) hakem tayin ettiler. Onun vereceği karara razı oldular. Peygamberimiz de bir bez parçası getirip Hacer-i Esved'i onun içine koydu. Her kabilenin ileri gelenlerine bir ucundan tutturup yukarı kaldırttı. Kendisi de mübarek elleri ile Hacer-i Esved'i alıp yerine koydu.

Kureyş kabilesi onun bu şekildeki hüküm ve kararını güzel karşılayıp memnun oldu. Böylece aralarındaki anlaşmazlık sona erdi.

O zaman Peygamberimiz (S.A.V.) otuz beş yaşında idi. Otuz yedi yaşına vardığında gaybdan kendisine «Ey Muhammed!» diye çağrılmaya, bazı taraflarda «Nûr» görünmeye başladı. Bu sırları yalnız Hazret-i Hadîce ile konuşurdu.

Son Peygamberin geleceğini evvelce haber vermiş olanlardan birisi de Eyâd kabilelerinin büyüğü olan meşhur Kuss bin Sâide'dir. Çok yaşamış ve güzel konuşması ile şöhret yapmış bir zattır. Hattâ, en ihtiyarlığı zamanında da «Sâk-ı Ukâz» denilen bir panayırda kırmızı bir deve üzerinde iken ve Arabların en meşhur edîblerinin hazır bulunduğu bir sırada güzel (veciz) bir konuşma yapmıştı. O zaman Peygamberimiz (S.A.V.) de Sâk-ı Ukâz'da bulunmuş ve onun konuşmasını dinlemişti. Fakat o zaman henüz Peygamberimiz, peygamber olmamıştı.

Kuss bin Sâide'nin konuşması Arab edîbleri arasında çok ün yapmış, dillerde dolaşır olmuştur. Biz de özet olarak onun bu konuşmasının tercemesini okuyalım.

«Ey insanlar! Geliniz. Dinleyiniz. İbret alınız. Yaşayan ölür. Ölen yok olur, olacak olur. Yağmur yağar. Otlar biter. Çocuklar doğar, analarının babalarının yerini tutar. Sonra hepsi geçip kaybolur. Olayların ardı arası kesilmez. Birbirini takib eder. Kulak veriniz, dikkat ediniz! Gökte haber var. Yerde olacak şeyler var. Yeryüzü bir döşeme, gökyüzü bir yüksek tavan. Yıldızlar yürür, denizler durur. Gelen kalmaz, giden gelmez. Acaba gittikleri yerden hoşnud olup da mı kalıyorlar. Yoksa orada bırakılıp da uykuya mı dalıyorlar. Yemin ederim, Allah nazarında bir din vardır ki, şimdiki dinimizden daha değerlidir. Allah'ın bir gelecek peygamberi vardır ki, gelmesi yakınlaştı. Gölgesi başımızın üstüne düştü. Ne mutlu o kimseye ki, ona inanana. O da ona hidayete kılavuzlaya. Yazık o bedbaht kimseye ki, o dine karşı çıkıp muhalefet ede. Yazıklar olsun, ömürleri gafletle geçen millet-

lere. Ey insanlar! Hani baba ve atalarımız? Hani muhteşem köşk ve saraylar? Nerede taştan binalar yapan Âd ve Semûd kavmi? Nerede, dünya varlığına gururlanıp da kavmine «Ben sizin en büyük Rabbiniz'im» diyen Firavun ile Nemrûd? Onlar size nispetle daha zengin, kuvvet ve kudretçe sizden daha üstün değil miydiler? Bu yer onları değirmende öğüttü. Toz edip dağıttı. Kemikleri bile cürüyüp yok oldu. Evleri yıkılıp ıssız kaldı. Yerlerini yurtlarını şimdi köpekler şenlendiriyor. Sakın onlar gibi gaflete düşüp onların yoluna gitmeyin. Her şey fânîdir. Bakî ancak Cenab-ı Hak'dır. O birdir. Ortağı ve benzeri yoktur. Tapılacak ancak O'dur. O doğmamış ve doğurmamıştır. Evvel gelip geçenlerde bizim için ibret alacak çok şey vardır. Ölüm ırmağının girecek yerleri var ama, çıkacak yeri yoktur. Büyük küçük hep geçip gitmekte. Giden ise geri gelmemekte. İnandım ki, herkese olan bana da olacaktır.»

Kuss bin Sâid'in, Peygamberimizin yakında geleceğini keşf ile «Sûk-i Ukâz» da böyle büyük bir insan topluluğuna söylerken zavallı o anda onun (yani Peygamberimizin) de orada bulunduğundan habersiz idi.

Fazla zaman geçmeden son Peygamber (S.A.) Efendimiz'e peygamberlik geldi. Fakat, Kuss bin Sâid'e, vefat etmiş olduğundan, gelip de görüşmek kendisine nasib olmadı.

Ondan sonra Benî Eyad'ın büyüğü olan Cârûd adlı zat da onun gibi tevhid ehli (Allah'ın birliğine inanan) ve Hazret-i İsa'nın getirdiği dine inandığı halde kabilenin ilerigelenleri ile birlikte gelip bir gün Peygamberimizin huzuruna girdi. İslâm dinine girme şerefine erdi. Ardından kavminin ileri gelenleri ile hep birlikte iman ettiler. Peygamberimiz (S.A.V.) bundan çok memnun oldu. «İçinizde Kuss bin Sâide'yi bilen var mı?» diye sordu.

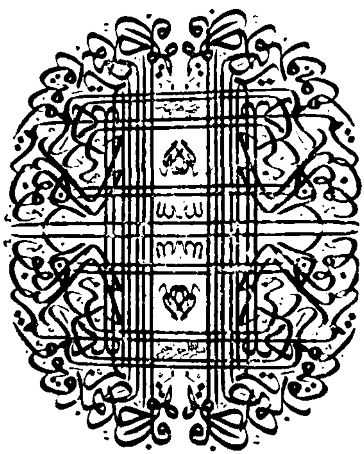
Peygamberimiz (S.A.) «Kuss bin Sâide'nin «Sûk-i Ukâz»da deve üzerinde (...yaşayan ölür, ölen yok olur.

Olacak olur...) diyerek yaptığı konuşma hatırından çıkmaz. Daha bir çok söz söylemiştir. Zannetmem ki, hepsi hatırlarda kalmış olsun» diye buyurdu.

Hazret-i Ebû Bekir (R.A.) toplantıda hazır bulunmuş olup «Ey Allah'ın Resûl'ü! O gün Sûk-i Ukâz'da bulunmuştum. Kuss bin Sâide'nin söylediği sözler hep hatırımdadır» diyerek adı geçen konuşmayı başından sonuna kadar söyledi (okudu). Onun üzerine Cârûd'un ve arkadaşlarından biri ayağa kalkıp Kuss bin Sâide'nin bazı şiirlerini okudu ki Harem-i Şerif'de Haşim oğullarından Muhammed Aleyhisselâm'ın peygamberliğini açıkça bildirmişti.

Peygamberimiz de «**Ümid ederim ki, Cenab-ı Hak kıyamet gününde Kuss bin Sâide'yi** ayrı **bir ümmet olarak haşreder**» buyurdu.

Biz şimdi Hazret-i Muhammed (S.A.)'in peygamberliğinin nasıl olduğuna ve ondan sonra meydana gelen olayların ayrıntılarına girelim.

PEYGAMBERİMİZ (S. A. V.) PEYGAMBER OLUŞU

Peygamberimiz (S.A.V.)'e kırk yaşında iken (Nebî)lik geldi. Kırk üç yaşında iken de (Resûl) oldu.

Nebîliği sadık rüya ile başladı. Altı ay kadar rüyasında her ne görse aynen çıkardı. O sırada yalnız kalmayı, yalnız yaşamayı arzulardı. Hıra dağına gidip, oradaki mağarada sessiz ve yalnızca ibadet ederdi.

İşte böyle bir zamanda iken Cibrîl Aleyhisselâm kendisine gelip göründü. «Oku. Yaratan Rabbı'nın adıyla oku. O insanı alakdan (kan pıhtısı biçimini alan embriyodan) yarattı. Oku, Rabb'ın en büyük kerem sahibidir. O insana kelimeleri (yazıyı) öğretti. İnsana bilmediğini öğretti. (Alak 1-5) âyeti kerimelerini getirdi.

İlk anda ilâhi vahyin heybeti Peygamberimize korku ve dehşet verdi. Hemen titreyerek Hazret-i Hadîce'nin yanına gitti. «Beni örtün» buyurdu. Derhal, Hazret-i Hadîce, Peygamberimiz (S.A.)'in üzerini örttü. O da bir müddet istirahat buyurduktan sonra içinde bulunduğu durumu Hadîce (R.Anha)'ya açıkladı.

Hazret-i Hadîce, Peygamberimiz (S.A.)'i alıp amca oğlu olan meşhur Varaka bin Nevfel'in yanma gittiler. İlâhi vahyin şekil ve mahiyetini ona anlattılar.

Varaka hemen «Müjde ey Muhammed! Sen, Meryem oğlu İsa'nın haber verdiği ahir zaman Peygamberisin. Sana görünen melek Hazret-i Musa'ya inen Nâmûs-u Ek-

ber'dir (Cebrail'dir). Keşke genç olaydım da senin Hak dine davet edeceğin zamana erişseydim. Kavminin seni Mekke'den çıkaracağı vakit sana yardım etseydim» dedi.

Peygamberimiz (S.A.) «Kavmim beni Mekke'den mi çıkaracak?» diye sual buyurdu.

Varaka: «Evet, Peygamberlik makamı kime verildiyse kavmi içinden ona düşmanlar çıkagelmiştir. Seni de kavmin Mekke'den çıkarsalar gerektir» diye cevap verdi.

Bundan sonra ilâhi vahyin arkası kesildi. Cebrail Aleyhisselâm gelip görünmez oldu. Peygamberimiz bundan dolayı çok sıkıldı.

Fakat İsrafil Aleyhisselâm ara sıra gelip gider ve Peygamberimize bazı şeyler öğretirdi. Bu durum üç sene kadar sürdü.

Bu devreden sonra Peygamberimize bir gün gökten bir ses geldi. Başını yukarı kaldırdığında Cebrail Aleyhisselâm'ı gördü. Yine kendisine bir korku ve dehşet gelip Hadîce'nin yanına vardı. Elbisesine büründü. O zaman yine Cebrail Aleyhisselâm gelip göründü. «Müddessir» sûresini getirdi. İşte, Peygamberimizin Peygamberliğinin esası ve başlangıcı budur. Ondan sonra Cebrail Aleyhisselâm zaman zaman azar azar Kur'an-ı Kerim ayetlerini getirmeye başladı. Yirmi sene bu şekilde devam etti.

Hûlâsa, Peygamberimiz (S.A.) yeni bir şeriat (din) ile bütün insan ve cin dünyasına peygamber gönderildi. Onun şeriatının gelmesiyle diğer geçmiş şeriatlar kaldırılmış oldu. Son Peygamber olarak ondan sonra Peygamber gelmek ihtimali kalmadı.

Varaka bin Nevfel önceden vefat ettiği için kendisinin keşif ve ileriyi görüş yoluyla bildirdiği gibi Peygamberimizin hak dine davetine yetişemedi.

Bu daveti ilk önce katılarak İslâm diniyle şereflenip de Peygamberimiz ile beraber namaz kılan Hazret-i Hadîce'dir. Sonra Hazret-i Ebu Bekir Es Sıddîk ile Hazret-i Ali (R. Anhüma) Müslûman olmak şerefine erdiler.

Her ne kadar o zaman Hazret-i Ali henüz bülûğ çağına varmamış idiyse de küçük iken Peygamberimizin saadethanesinde (yani evinde) ve onun terbiyesi altında bulunduğundan Peygamberimiz insanları hak dine davete başladığı gibi o da iman etmiştir. Fakat Müslüman olduğunu açığa vurmayıp, gizli tutardı.

Fakat Ebu Bekir Es Sıddîk hazretleri, İslâmdan önceki cahiliyet zamanında, Kureyş içinde büyümüş olduğu halde nasıl ki Peygamberimiz (S.A.V.) küçüklükten beri putlara nefret edegelmiş ise o da öteden beri putlara secde etmezdi. Akl-ı selîmi ile Kureyş'in (batıl) dininden başka, Allah yanında makbul bir din olduğunu düşünür; fakat ona öncülük edecek bir kılavuz bulamazdı. Peygamberimiz İslâm dinine dâvete başlar başlamaz herkesten önce iman etti. Güvendiği kimseleri gizlice İslâm dinine çağırmağa başladı.

Bu sırada Peygamberimizin azadlısı (evlâdlığı) Zeyd bin Harise de Müslüman olma şerefine erdi.

Ondan sonra Hazret-i Ebû Bekir'in dâveti üzerine Hazret-i Osman bin Affan, Abdurrahman bin Avf, Saad bin Ebî Vakkàs, Zübeyr bin el-Avvâm, Talha bin Ubeydullah iman ettiler. Hazret-i Ebû Bekir ile Peygamberimizin huzuruna gittiler, abdest alıp namaz kıldılar (Allah onlardan razı olsun).

İşte, ilk anda İslâm dini ile şereflenenler bu sahabelerdir.

Onlardan sonra: Ebû Ubeyde bin Abdillah el-Cerrah, Habbab bin İrs, Ömer bin el-Hattab'ın amca oğullarından Saîd bin Zeyd bin Amr bin Nüfeyl ile hanımı Fatıma binti el-Hattab, Ebû Seleme bin Abdil-Esed, Erkam bin Erkam el-Mahrus, Osman bin Maz'ûn ve kardeşleri Kudâme ile Abdullah, Ubeyde bin el-Haris bin el-Muttalib bin Abdi Menâf, Abdullah bin Mes'ûd, Bilâl-i Habeşî, Suheyb-i Rûmî ve Ammâr bin Yâsir ile annesi Sümeyye iman ettiler. Sonra bölük bölük insanlar iman etmeğe başladılar.

Başlangıçta, Peygamberimizin İslâm'a insanları çağrısı gizli idi. Hattâ namazda Kur'an-ı Kerim bile asikâre okunmazdı. Sonra: «Artık sen emrolunduğun şeyi açıkça söyle.» (Hıcr: 94) âyet-i kerimesi Allah'dan geldi. Bunun üzerine Peygamberimiz de insanları İslâm'a açıkça dâvete ve Kur'an-ı Kerim'i açıktan okumaya başladı.

Başlangıçta, Peygamberimizin kavminin ekserisi iman etmediyse de pek de ondan uzak durmadılar. Peygamberimiz onların putları aleyhinde söz söylemedikçe onlar da onun hakkında kötü bir davranışa kalkışmadılar. Bunların ardından putlara tapmanın şirk ve sapıklık olduğunu bildiren ve yalnız Allah Teâlâ hazretlerine ibadet yapılmasını emreden âyetler geldi. Bu ise Kureyş kabilesine güç geldi.

O zamana kadar Peygamberimizden yalan denen bir şeyin meydana gelmediğini hepsi bilirler, hattâ aralarında «Muhammed'ül-Emîn = Güvenilir Muhammed» diye ün yaptığından her sözüne inanırlarken, bu hususta inanmadılar. Her nekadar mucizeler gösterdiyse de iman etmediler.

Artık her hangisine ilâhi hidayet eriştiyse iman etti. Diğerleri Peygamberimize kin ve düşmanlık beslemek üzere birleştiler.

Bu nedenle Rebîa bin Abdi Menaf'ın oğulları olan Utbe ve Şeybe, Süfyan bin Harb bin Ümeyye, Ebul Buhterî, Ebû Cehl bin Hişam bin el-Muğîre ile amcası Velid bin el-Muğîre, Amr bin el-As'ın babası olan Âs bin Vâil ve Kureyş'in diğer ileri gelenleri toplanıp hepsinin büyükleri olan Ebû Talib'in yanına vardlar: «Kardeşinin oğlu bizim dinimize karışıyor ve «babalarımız, dedeleriniz sapıklıkta (yanlış yoldaydı)» diyor. Ya ona engel ol. Ya da onu korumaktan vaz geç» dediler. Ebû Talib onları güler yüz ve tatlı söz ile savdı. Peygamberimiz de yine insanları İslâm'a çağırmağa devam etti.

Bu durum Kureyş kâfirlerine dokundu, ağır geldi.

Tekrar toplanıp Ebû Talib'in yanına vardılar, «Artık biz bu hale dayanamayız. Ne olacak ise olsun. Hiç olmazsa iki taraftan biri yok olup da diğeri huzur içinde kalsın. Eğer sen Muhammed'den vaz geçmez isen biz senden ayrılırız» dediler.

Ebû Talib işin bir kat daha güçleştiğini anladı. Peygamberimiz'e «Kavmin şöyle şöyle diyor» diye anlattı. «Artık seni koruyamıyacağım; savunamıyacağım» demediyse de sözünün gelişinden o manâ anlaşıldı.

Peygamberimiz ise bundan çok duygulanıp üzüldü. Hattâ mübarek gözlerinden yaş geldi: «Ey babam yerinde olan amcam! Ben, Allah Teâlâ tarafından Hak dinini bildirmekle emrolundum. Onun emrini yerine getirmeye mecburum. Onlar her ne yaparlarsa yapsınlar. Ben bundan vaz geçmem» buyurdu. Hemen kalkıp yürüyüverdi.

Ebû Talib her nekadar Müslüman olmamışsa da Peygamberimiz'i öz evlâdından fazla severdi. Onun her bakımdan korunmasına önem verirdi.

Peygamberimizin öyle üzgün olarak kalkıp gitmesi Ebû Talib'e çok tesir ettiğinden hemen arkasından çağırdı: «Ey kardeşimin oğlu (yeğenim)! Sen işine bak. Ben sağ oldukça, onlar sana bir şey yapamazlar» diye garanti verdi. Bu anlamda da birkaç şiir söyledi.

Hakikaten, Peygamberimizin korunması hususunda sebat gösterdi. Resûlullah da önceden olduğu gibi İslâm'a çağırma işine devam etti.

Arablar arasında soy üstünlüğü düşüncesi ve akrabalık gayreti çok olup her biri kendi kabile ve akrabasına olağanüstü düşkünlük gösterirdi. İcabında her kabile bir tek kuvvet halinde düşmana karşı giderdi.

İslâm dininin ortaya çıkışında mü'minler (İslâm dinini kabul edenler) arasında din hususunda yeni bir birlik ve uyuşma meydana geldi. Böylece akrabalık hakkındaki birlik ve uyuşma geriledi.

Peygamber Efendimizin damadı yani Zeyneb (R. An-

ha) hazretlerinin kocası ve teyze çocuğu olan Eb'ul-Âs iman etmeyerek, müşrik (yani Allah'a ortak koşarak O'na ve İslâm dinine inanmayan)lerle beraber olmuş idi.

Peygamberimiz, Allah tarafından yavaş yavaş; zamanla gelen âyet-i kerimeleri okuyup insanları Hak dine çağırdıkça amcası Ebû Leheb arkasından dolaşır ve «Muhammed sizi atalarınızın dininden döndürmek istemektedir. Sakın ona aldanmayınız. O'nun sözüne inanmayınız» derdi.

Ebû Leheb'in karısı Ümm-i Cemîl ki, Ebû Süfyân'ın kızkardeşidir, kocası gibi o da eliyle ve diliyle Peygamberimize eziyet verirdi. Hattâ, dikenler toplayıp gece Peygamberimizin geçeceği yollar üzerine saçardı.

Peygamber (S.A.V.) efendimizin kızlarından Rukıyye (R. Anha) Ebû Leheb'in oğlu Utbe'ye, Ümm-i Gülsüm (R. Anha) de Ebû Leheb'in diğer oğlu Uteybe'ye nikâhlanmış iken ikisi de müşrik (yani Allah'ın birliğine ve İslâm'a inanmayan) kimseler olduklarından anaları ve babaları ile birlikte Peygamberimize düşman oldular.

«(Önce en yakın akrabanı uyar (korkut)...» (Şuara: 214) âyet-i kerimesi Allah tarafından gelerek, Peygamberimize bilhassa yakın akrabasına Allah'ın azabı ile korkutup hak dine çağırması emredilince Peygamberimiz hemen Harem-i Şerif'e gitti. Safâ tepesi üzerine çıkıp kavmini İslâm'a dâvet etti.

Hâşimoğullarının hepsi gelip orada bulundular. Peygamberimizin konuşmasını beklediler. Peygamberimiz:

«Ey Abdülmuttalib oğulları! Ey Fihr oğulları! Eğer, şu dağın ardında bir düşman var, sizi yağma etmek için gelmiş, desem inanır mıydınız?» diye sordu. Hepsi birden «Evet» dediler. Peygamberimiz «Öyle ise, ben sizi o önünüzdeki kıyamet gününün azabı ile korkutmağa emredildim. İman ediniz» diye buyurdu.

Bunun üzerine amcası Ebû Leheb kızdı. Kızgınlıkla ağzını bozdu: «Bizi bu sözler için mi çağırdın?» diye sert-

çe konuştu. Peygamberimiz'in hatırını kıracak sözler söyledi. Onun üzerine «Mesed» sûresi yani: Ebû Leheb'in iki eli kurusun (yok olsun o); (zaten yok oldu ya). Ne malı, ne kazandığı, onu (Allah'ın kahrından) kurtaramadı. Alevli bir ateşe girecektir (o). Karısı da, odun hamalı olarak. Boynundan hurma lifinden (örülmüş) bir ip (bulacaktır)» sûresi geldi.

Ebû Leheb'in, kendi aleyhine böyle özel surette bir surenin Allah tarafından gelmesinden ve karısının surede «odun hamalı» diye tanıtılmasından dolayı çok canı sıkıldı.

Hemen oğulları Utbe ile Uteybe'yi çağırdı. Hazret-i Rukıyye ile Hazret-i Ümmü Güisüm'ü (R. Anhüma) boşamaları için kat'î şekilde emir verdi. Onlar da müşrik olduklarından derhal bu emri yerine getirdiler. Âlemlere rahmet olan bir Peygamberin (S.A.V.) damadlığı gibi eşsiz bir saadeti ellerinden kaçırdılar.

Ümmü Gülsüm'ün nikâhlısı olan Uteybe yalnız onu boşamakla yetinmeyerek Peygamberimizin yanına gitti. «Ben senin dinini kabul etmiyorum. Seni sevmem. Sen de beni sevmezsin. Onun için kızını boşadım.» diyerek Peygamberimizin üzerine hücum etti. Yakasından tutup gömleğini yırttı.

Peygamberimiz de «Yâ Rabbî, onun üzerine canavarlardan birini musallat et» diye Allah'a duada bulundu.

Allah Teâlâ sevgili Peygamberinin bu duâsını kabul etti. Uteybe Şam'a giderken Zerka bölgesinde karşısına bir arslan çıktı ve kendisini parçaladı.

Peygamberimiz ondan sonra kızı Rukıyye (R. Anhâ)yı Osman bin Affan (R. Anh)'a nikâhlayıp vermiştir.

Peygamberimizin evvelâ Kasım adlı oğlu, sonra Abdullah adlı oğlu, sonra Abdullah adlı oğlu vefat edip onlardan başka erkek evlâdı kalmadığından Kureyş kâfirlerinden bazıları «Muhammed'in yerini tutacak oğlu kalmadı. Kalmadığı için artık adı sanı unutulur.» dediler. Bil-

miyorlardı ki, Allah Teâlâ sevgili Peygamberine neler vermiş ve onu ne büyük derecelere eriştirmiştir.

Hatırlarına gelmiyordu ki, onun insanlara bildirdiği şeriatı (yani İslâm dini) kıyamete kadar devam edecek, ümmeti de onun evlâd ve torunları yerinde olacaktır.

Peygamberimiz (S.A.V.) evlâddan evlâda kalacak bir devlet ve saltanat kurmak için gelmedi ki, Erkek evlâdı kalmadı diye endişe edilsin.

Hatta erkek evlâdının kalmaması da bu inceliğe işaretti ve bu bakımdan Allah'ın hikmetine uygundu.

Müşrikler (yani kâfirler) fırsat buldukça Peygamberimizi (S.A.) böyle dilleri ile incitirlerdi. Fakat amcası Ebu Talib'in koruyuculuğunda olduğu için başka bir şey yapamazlardı.

Ebû Bekr (R. Anh)'ın taraftarı ve yakınları çok olduğundan ona da bir şey diyemezlerdi. Fakat diğer mü'minlere fırsat buldukça türlü türlü eziyetler ederler, onları İslâm'dan döndürmeye çok çalışırlardı.

Hatta Ammar bin Yâsir (R.A.)ın annesi Sümeyye (R. Anhâ)'ya İslâm dininden dönmesi için eziyet ederlerken Ebû Cehil gelmiş, bir mızrak vuruşu ile onu (Allah ondan razı olsun) şehid etmiştir.

Bilâl-i Habeşî (R. Anh), ki kölelerden en önce İslâm dinine inanan odur, Kureyş kâfirleri buna da çeşit çeşit eziyet ederlerdi. Hatta boynuna ip takıp çocukların ellerine vererek Mekke sokaklarında dolaştırırlardı. Bilâl-i Habeşî (R. Anh) ise «Allah bir! Allah bir!» diyerek yüce İslâm dinini sevinçle kabul ettiğini açıklardı.

Bu gibi nedenlerle Müslümanlardan bazıları Müslüman oluşlarını belli etmeyerek gizlerlerdi.

Ebu Bekir (R.A.) ise başlangıçta olduğu gibi her zaman Müslüman oluşunu gizlemiyerek ayrıca müsait gördüğü kimseleri İslâma çevirmeye çalışır ve iman eden köleleri sahiplerinden satın alıp hürriyetine kavuştururdu.

Mekke'li kâfirlerin Müslümanlara yaptıkları eza ve haksızlıklar günden güne artmaktaydı.

Bu nedenle Peygamberimiz (S.A.V.) peygamber oluşunun beşinci yılında, Müslümanların Habeşistan ülkesine göç etmelerine izin verdi.

Evvelâ, Osman bin Affan ile hanımı ve Peygamber (S.A.V.) efendimizin muhterem kızları olan Rukıyye (R. Anha); Zübeyr bin el-Avvam, Osman bin Maz'ûn, Abdullah bin Mes'ûd, Abdurrahman bin Avf Mekke'den çıkıp deniz sahiline vardılar. Denizden Afrika yakasına geçtiler. Habeş meliki (hükümdarı) olan Necaşi'nin yanına gittiler.

Sonra, Ali (R. A.)'ın erkek kardeşi olan Cafer bin Ebî Talib de göç edip onların yanına gitti. Necaşî Hıristiyan olduğu halde Müslüman göçmenlere yer gösterdi. Onlara saygılı davranıp itibar gösterdi. Doğ.usu insanlığa hizmet etti.

Sonradan, ardı ardına bir hayli Müslüman oraya gittiler. Bu sebeple Necaşî'nin yanında Müslümanlar bir hayli oldu.

Müslümanların bu şekilde Habeşistanda çoğalmasından ve İslâm dininin yer yer her tarafa yayılmasından dolayı Kureyş kâfirleri endişelenip düşünmeye başladı. Hemen, Müslümanları Habeşistan'dan geriye çevirtmek için, Abdullah bin Ebî Rebîa ile Amr bin Âs'ı gönderdiler. Onlar da Necaşî'nin yanına gidip Müslümanların kendilerine teslim edilmesini istediler. Necaşî ise, kendisine sığınanları düşmanları eline teslim etmeyi insanlığa aykırı gördü. Bu şekilde, ikisi de ümitsizce dönüp Mekke'ye geldiler.

Peygamberimiz (S.A.V.), peygamberliğinin altıncı senesinde bir gün «Safa» da otururken Ebû Cehil oradan geçmiş ve Peygamberimize hakaret etmişti. Peygamberimiz hiçbir şey söylemeyip susmuşsa da Abdullah bin Cüdâ'nın bir cariyesi onu işitmişti. Peygamberimizin amcası Hamza bin Abdülmuttalib o gün avda idi. Avdan evine dönmekteydi. Adeti olduğu için bu arada tavaf etmek

gayesi ile silâhları da üzerinde olduğu halde Harem-i Şerif'e uğradı.

Hamza (R.A.), o zaman daha Müslüman olmamış idiyse de kardeşinin çocuğuna (yeğenine) böyle bir hakaret yapıldığını işitir işitmez, akrabalık hisleri harekete geçerek doğru Kureyşlilerin toplu bulundukları yere gitti. «Benim yeğenime hakaret edip, onun gönlünü inciten sen misin?» diyerek boynundaki ok'un yayı ile Ebû Cehl'in başına vurup yardı. Orada bulunanlar Hamza (R.A.)'ın üzerine hücum edecek oldular. Bu nedenle az kalsın büyük bir olay çıkacaktı. Fakat Ebû Cehl «Dokunmayınız. Hamza'nın hakkı vardır. Zira, ben onun yeğeni hakkında hakîkaten çok fena sözler sarfettim.» diyerek engel oldu. Böylece bir insaf ve hakseverlik davranışında bulundu.

Hamza'yı başından savdı. Kendi dostlarına «Aman ona (yani Hamza'ya) dokunmayınız. Hiddetle gider müslüman olur. Sonra da onunla Muhammedîler kuvvet bulur.» diyerek öğüt verdi.

Çünkü, Hamza (R. Anh) Kureyş arasında sayılan, kuvvet sahibi ve gayet yiğit bir kimse idi. Henüz imana gelmemiş idiyse de Araplar arasında kabile ve akrabalık duygusu fazla olduğundan kardeşinin çocuğu için her şeyi gözüne almıştı.

Ebû Cehl'in akraba ve yakınları çok ise de aralarında kavga ve mücadele büyüdüğü takdirde Hamza (R. Anh) ın tarafında da bir grup meydana gelirdi. Bu da tabiî olarak Müslümana taraftar bulunurdu. Ebû Cehl'in akıl ve fikri ise İslâm dininin kuvvetlenmemesi hususuna çevrilmişti. Bu bakımdan, Hamza (R.A.) yüzünden Kureyş kabilesi içine bir ayrılık düşüp de bu sebeple de Müslümanların kuvvetlenmesinden sakınırdı. Yoksa, Ebû Cehl Kureyş'in ileri gelenlerinden, hatırı sayılır, sözü geçer, taraftarı çok ve kimseden çekinmeyen bir kimseydi. Hatta Peygamberimiz (S.A.V.) «Ya Rabbi, bu dini Ebû Cehil yahut Ömer bin el-Hattâb ile azîz et (kuvvetlendir).» diye Allah Teâlâ'ya dua

etmişti. Çünkü, o devirde Kureyş içinde sözünü geçiren, hatırını saydıran bu ikisi vardı. Peygamberimize en fazla düşmanlık güden de yine bunlardı.

Kısacası, Ebû Cehl, Hamza'yı tamamen Muhammedîlik (yani Peygamberimizden yana olma) gayretine itmemek için, başını yarmışken ondan intikam almak sevdasına düşmedi.

Hamza (R.A.) İslâmı kabûle çok elverişli bir durumda Peygamberimiz (S.A.V.)'in huzuruna geldi. Ebû Cehil ile arasında geçenleri anlatarak tesellî verdi. Peygamberimiz de ancak kendisinin imân etmesi suretiyle tesellî olup memnunluk duyacağını açıkladı. Bunun üzerine Hamza (R.A.) derhal kelime-i şehadet getirdi (yani Allah'ın birliğini ve Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'in Allah'ın gerçek peygamberi olduğunu doğruladı ve kabullendi.

Hamza (R.A.) Müslüman olunca artık bundan böyle Peygamberimizi koruyup savunacağını Kureyş'e ilân edip bildirdi. Hatta bu anlamda güzel bir kaside de söyledi.

Hazret-i Hamza'nın imân etmesi ile İslâm dini çok kuvvetlendi. Müslümanlar da son derece memnun oldu. Fakat bu durum Kureyş kâfirlerine çok ağır geldi.

Bunun üzerine Kureyş'in büyükleri toplanıp, bu durumu görüştüler: «Muhammedîler gittikçe çoğalıyor. Bu işin sonu fena görünüyor. Vakit varken bu işe esaslı bir çare düşünülmelidir.» dediler.

Her biri bir görüş belirtti. Ebû Cehl de «Muhammed'i öldürmekten başka çare yoktur. Buna kim muvaffak olursa ona şu kadar deve ve bu kadar para veririm.» dedi.

Ömer bin el-Hattâb (R.A.) yerinden kalktı ve «Bu işi Hattâb oğlundan başka yapacak yoktur.» dedi. Mecliste olanlar Ömer (R.A.) alkışladılar: «Haydi Hattâb oğlu, görelim seni!» dediler.

Hazret-i Ömer hemen kılıcını kuşanıp gitti. Giderken yolda Naîm bin Abdullah'a rastladı. Naîm baktı ki Ömer (R.A.) kılıcını kuaşnmış gitmekte «Nereye, ey Ömer!» dedi

Ömer (R.A.) da: «Arap milletinin arasına ayrılık düşüren Muhammed'in vücudunu ortadan kaldırmaya gidiyorum.» diye cevap verdi.

Naîm «Ey Ömer, zor bir işe kalkışmışsın, Muhammed'in ashabı (arkadaşları) onun başı ucunda dolaşıyorlar. Ona bir şey yapmaya muvaffak olamazsın. Kabul edelim ki, buna muvaffak oldun. Sonra Abdülmuttalib oğulla rının elinden kurtulamazsın.» dedi.

Hazret-i Ömer bu söz üzerine öfkelendi: «Öyle ise seri de Muhammedîlerdensin. Önce senin işini bitirmeliyim.» deyip kılıcına el attı. Saîd bin Zeyd'e bak. Onların ikisi de Muhammedîlerdendir.» dedi. Hazret-i Ömer onların Müslüman olduklarına inanmadı. Naîm «Eğer inanmazsan, araştır anlarsın.» dedi.

Hazret-i Ömer'in bu hareketi hakîkatte kendisince gayet tehlikeli idi. Zira bir an için giriştiği bu işin hakkından gelmiş olduğu kabul edilse bile, derhal din davası bir tarafa bırakılacak, Arapların âdeti üzere bir büyük kan davası meydana gelecek ve Kureyş kabilesi iki taraf olup, arada büyük harp çıkacaktı. Bu durumda değil Ömer bin el-Hattâb belki de Hattâb'ın bütün sülâlesi yok olaçaktı.

Fakat, Ömer (R.A.) kendi görüş ve azminde israrlı, çok cesur ve yiğit bir kimse olduğundan böyle fedailik yolunda kendisini meydana attı. Ancak kızkardeşi Fâtıma ile kocası Saîd'in Müslüman oldukları meselesi merakını çektiğinden hemen onların evine gitti.

O esnada «Tâ Hâ» sure-i şerifesi gelmiş olduğundan Saîd ile Fâtıma onu bir sahife üzerine yazdırıp ashab-ı Kiramdan Habbâb bin İrs'i de evlerine getirmiş onu öğreniyorlarmış.

Ömer (R.A.) evlerinin köşe başından dolaşırken onların okuyuşunu işitince hemen sertçe kapıyı çaldı.

Ömer'in kılıç belinde ve hiddetli bir şekilde geldiği görüldüğü için Saîd ile Fâtıma telâş ederek okudukları o sahifeyi sakladılar ve Habbâb'ı bir köşeye gizlediler.

Bu sırada kapı açılarak Ömer (R.A.) içeri girdi «Okuduğunuz ne idi?» diye sordu.

Saîd.«Hayır bir şey yok» diyerek telâş ile cevap verdi.

Ömer öfkelenip, «İşittiğimiz doğru imiş. Siz de Muhammed'in sihrine aldanmışsınız.» diyerek Saîd'in yakasından tuttu, yere attı.

Fâtıma, onu kurtarayım, derken Ömer onun yüzüne bir tokat vurunca, yüzünden kan akmaya başladı. Ömer, kızkardeşinin yüzünden kan aktığını görünce, pişmanlık duyar gibi oldu. Bu yüzden kızgınlığı biraz dindi.

Fâtıma (R.A.) kanlanmasına ve canının yanmasına rağmen gayrete geldi. Dinî duygusu uyanıp «Ey Ömer, niçin Allah'dan utanmazsın. Mucizelerle gönderdiği peygambere inanmazsın. İşte ben ve kocam Müslüman olup İslâm ile şereflendik. Başımızı kessen bundan dönmeyiz.» dedi ve kelime-i şehadet söyledi.

Ömer ne yapacağını şaşırdı. Hemen yere oturdu «Hele şu okuduğunuz kitabı (yazılı sahifeleri) çıkarın.» diyerek biraz yumuşar gibi oldu.

Fâtıma o yazılı sahifeleri getirip Ömer'e verdi. Ömer okumasını bilirdi. Tâ Hâ sûresini okumaya başladı.

Kur'an âyetlerinin tatlılığı, mânalarının inceliği, eşsiz işleyici mâna derinliği, Ömer (R.A.)'ın kalbini çok etkiledi.

Tâ Hâ sûresini yukarıdan aşağıya doğru okuyarak «Göklerde, yerde, ikisinin arasında ve toprağın altında bulunanlar hep O'nundur (Allah'ındır)...» âyet-i kerimesine geldi, okuduktan sonra durdu ve bir müddet düşünceye daldı.

Kızkardeşine hitabederek «Ey Fâtıma, bu kadar yaratıklar hep sizin taptığınız Allah'ın mıdır?» diye sordu. Fâtıma «Öyle ya, evet, şüphe mi var?» diye cevap verdi.

Ömer (R.A.) «Ey Fâtıma, bizim bin beşyüz kadar süslü ve haşmetli putlarımız var. Hiç birinin bu yeryüzünde bir kırat mülkü yok.» diye söylenerek hayret ve tereddütle kaldı. Fakat hak dine epeyce meyli aktı. O okuduğu âyetin

aşağısına baktı «Allah ki, ondan başka Tanrı yoktur. En güzel isimler O'nundur.» âyet-i kerîmesini okuyunca Ömer (R.A.) iradesini kaybetti, kendinden geçti. Derhal göğsü gürleyerek «Kelime-i Şehadet» getirdi.

Habbâb onu işitince tekbir getirerek gizlenmiş olduğu yerden ortaya çıkıverdi. Sonra «Ey Ömer! Allah'ın Resûl'ü (Peygamberimiz) -Yâ Rabbî, bu dini Ebû Cehil ile yahut Ömer bin Hattâb ile azîz et (kuvvetlendir)- diye dua etmişti. İşte bu devlet ve saadet sana nasip oldu.» diyerek Ömer'e müjde verdi.

Ömer (R.A.) in İslâm dini aleyhine olan fikirleri tamamen tersine döndü. Hemen Allah'ın Resûl'ü (Peygamberi) nerededir?» diye sordu. O gün Peygamberimiz (S.A. V.) Safâ civarında bir evde ashab-ı kiramı ile (Müslüman arkadaşları ile) gizlice konuşma yapmaktaydılar. Habbâb (R.A.) Ömer'i alıp oraya götürdü.

Ömer gidip evin kapısını çaldı. Kapıda ashabdan biri gözcü bulunuyordu. Ömer (R.A.)'ın silâhlı olarak geldiğini içeriye bildirdi.

Ömer hakîkaten heybetli bir adam olduğu için, onun bu şekilde gelişinden ashab-ı kiram endişelendi

Hamza (R.A.) ise: Ömer'den korkacak ne var? Eğer iyilik için geldiyse hoş geldi, safa geldi. Değilse o kılıcı çekmeden onun başını yere düşürürüm.» derken Ömer içeri girdi.

Ashab-ı Kiramın Ömer'e güveni olmadığı için biri sağından, diğeri solundan tutarak Peygamberimizin huzuruna getirdiler.

Halbuki daha önceden Cebrail Aleyhisselâm Peygamberimize gelip Ömer (R.A.)'in imana geldiğini ve huzuruna gelmekte olduğunu bildirmişti.

Bu bakımdan ashab-ı kiram Ömer'in gelişinden telâş ederken Peygamberimiz gülümsüyordu.

O şekilde Ömer'i içeri getirdiklerinde Peygamperi-

miz «Bırakınız!» dedi ve hemen bıraktılar. O da gelip Peygamberimizin huzurunda diz çöktü.

Peygamberimiz (S.A.V.) Ömer'in kolundan tutup «iman et ey Ömer!» buyurdu. O da samîmi bir kalb ile şehadet getirdi.

Bundan ashab-ı kiram o kadar memnun oldular ki, o zamana kadar bir kimse İslâm'a girdiğinde ilân olunması âdet değil iken yiğitvâri seslerle tekbir aldılar. O derecede ki, bütün Mekke sokaklarında işitildi.

Evvelce Hazret-i Hamza'nın, üç gün sonra da Hazret-i Ömer'in müslüman olması ile İslâm dini bir hayli kuvvetlendi. Böylece şeref ve şanı etrafa yayıldı. Bundan sonra Ömer (R.A.) «İslâm'a giren arkadaşlarımız ne kadardır?» diye sordu. Saydılar: «Seninle beraber tam kırk olmuşuz.» dediler. Hazret-i Ömer: «Öyle ise ne duruyoruz? Haydi çıkalım, Harem-i Şerif'e gidelim. İlâhi kelimetullah edelim (yani, Allah'ın bu yüce davasını yayalım.)» dedi. Hep birden yerlerinden kalkıp hareket ettiler.

En önde Ömer, sonra Ali, ondan sonra Peygamberimiz; Peygamberimizin sağında Ebû Bekir, solunda Hamza, arkasında diğer ashab-ı kiram oldukları halde yürüyerek Harem-i Şerif'e gittiler.

Kureyş kabilesinin ileri gelenleri Harem-i Şerif'de toplanmış Ömer'den bir haber beklemekte iken baktılar ki, Ömer müslüman olanların önüne düşmüş gelmekte.. Birbirlerine diyorlardı ki; baksanıza Ömer bütün Muhammedîleri arkasına almış getiriyor.

Ebû Cehl cin fikirli şeytan bir adam olduğundan bu gelişi beğenmedi. Koşup ileri gitti, «Hayır ola ey Ömer! Bu ne?» diye sordu.

Ömer (R.A.) ciddiyet ve olgunluğunu bozmayarak «Eşhedü en lâ ilâhe illâllâh ve eşhedü enne Muhammeden Resûlüllah = Yani, tanıklık ederim ki, Allah'dan başka bir tanrı yoktur. Yine tanıklık ederim ki, Muhammed Allah'ın Peygamberidir.» diye cevap verdi. Bunun üzerine Ebû Ce-

hil şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi. Diğer ileri gelenler de hayretten donakaldılar.

Ömer (R.A.) herkese hitab ederek: «Beni bilen bilir. Bilmeyen bilsin ki, ben Ömer bin el-Hattâb'ım.» dedi.

Bu durum karşısında Kureyş kabilesine büyük şaşkınlık geldi. Hemen hepsi bir tarafa dağıldılar.

İşte o gün müslümanlar Harem-i Şerif'de saf halinde olarak tekbir getirdiler ve meydanda namaz kıldılar.

Kureyş kabilesi baktılar ki müslümanlar günden güne çoğalıyor ve İslâm dini kuvvet buluyor. Kabilenin reisi olan Ebû Talib her nekadar iman edip, müslüman olmamış ise de Peygamberimizi (S.A.V.) evlâdı gibi koruyor, Haşimoğullarından diğer iman etmeyenler de onunla beraber olup kabilelik ve akrabalık gayreti güdüyordu. Bu konuları aralarında konuşup enine boyuna ölçtüler, biçtiler.

Nihayet, Peygamberimizin peygamberliğinin yedinci senesi başlarında Müslüman olsun olmasın Haşimoğullarının hepsine karşı boykot ettiler! onlarla her türlü münasebeti kestiler. Yani: Artık bundan böyle Haşimoğulları ile alış veriş etmemek, onlardan kız almamak ve kız vermemek üzere aralarında birlik ederek bu anlamda bir anlaşma yazdılar. Kâbe içine astılar ve onun hilâfına hareket etmemek üzere and içtiler.

Bu şekilde, müslüman olan ve olmayan bütün Haşimoğulları «Şi'b-i Ebî Talib» de çevrili ve sarılı kaldı. Fakat, Ebû Leheb onlardan ayrıldı. Diğer müşriklerle beraber oldu.

Şi'b-i Ebî Talib Mekke'nin bir mahallesidir ki, Peygamberimizin doğduğu mahalledir. Haşimoğullarının evleri hep orada olup evvelce reisleri Abdülmuttalib iken o mahalleye «Şi'b-i Abdülmuttalib» denirdi. Ondan sonra Ebû Talib kabilenin reisi olduğundan oraya «Şi'b-i Ebî Talib» dendi.

Bu defa Ebû Leheb'den başka bütün Haşimoğulları (Benî Haşim) Ebû Talib ile beraber orada kalıp diğer Kureyşliler ile görüşüp, konuşmayı terkettiler.

Diğer mahallelerde evleri olan Müslümanlar da semt ve mahallelerini terk ederek oraya çekildiler.

Haşimoğulları akrabalık gayret ve duygusu ile Peygamberimizi düşman kötülüklerinden korumaya çalışmakta, Müslümanlar da daima Peygamberimizin etrafında pervane gibi dolaşmakta idi.

İşte bu sırada yani Peygamberimizin Peygamberliğinin sekizinci senesinde «Ay yarılması (İnşikak-ı kamer)» mucizesi meydana geldi.

Bu olay şöyle oldu: Kureyş'ten bazıları (Peygamberimiz (S.A.V.)'den, bir mehtab gecesinde, mucize istediler. O da dua etti. Ay iki parçaya ayrıldı. Hattâ bir parçası Hira dağının bir tarafında, diğer parçası diğer tarafında görüldü. O zaman Peygamberimiz (S.A.V.) «Ey falan ve falan! Şahid olunuz» diye buyurdu. Orada bulunanların hepsi Ay'ın ikiye bölündüğünü gördüler.

Fakat Mekkeli müşrik (kâfir)ler yine iman etmediler: «Bu da Muhammed'in gösterdiği sihirlerdendir» dediler. Eskisi gibi Müslümanlara ve hattâ bütün Haşim oğullarına düşmanlık ve kin göstermeye devam ettiler.

«Şi'b-i Ebî Talib»de Müslümanların kuşatılmış kalması iki seneden fazla sürdü. Bu durum Müslümanlara çok ızdırap verdi. Zira, Müslümanıardan biri pazara gitse müşrikler dayanılmaz derecede eziyet ederlerdi. Hac mevsiminde tüccardan biri Haşimoğulları ile alış veriş edecek olsa engel olurlardı.

Netice, Müslümanlar çarşı ve pazarlarda serbest gezemezlerdi.

Hazret-i Ali bile o zaman Peygamberimizin saadethanelerinde (yani evlerinde) bulunduğu halde Müslümanlığını açıklayamayıp gizlerdi.

Ama, Hazret-i Hamza kılıcı sayesinde Müslümanlığını açıklayarak istediği yerde gezip dolaşırdı.

Hazret-i Ömer ise müşriklerle pençe pençeye gelerek hiç çekinmeden uğraşırdı. Bütün ashab-ı kiramın büyükleri olan Hazret-i Ebû Bekir, Kureyş kabilesi içinde çok hatırı sayılır bir zat olduğu halde, her nekadar o da kavminden hakaret görür idiyse de asla aldırmayıp müşriklerin sözlerine bakmaz ve açıktan açığa namaz kılardı.

Eskiden olduğu gibi İslâm'a müsaít gördüğü zâtları el altından çekip ısındırmaya çalışırdı. Kureyş kabilesinin Müslümanlar hakkında bu derece şiddet göstermeleri ancak onları İslâm dininden döndürmek ve hiç olmazsa İslâm dininin daha fazla ilerlemesini men etmek gayesinden dolayı idi.

Düşünmüyorlardı ki, güneş balçıkla sıvanmaz. Allah'ın yaktığı mum onların soğuk nefesleri ile sönmez Onlar ne yapsalar Müslümanlar bildiğinden şaşmayıp İslâmî gayretleri kuvvetlenmekte ve Muhammedî mucizelerle İslâm dini taraf taraf yayılmakta idi.

İslâm'a gönül vermiş mü'minler ebedî dünya olan âhiret mutluluğuna ermek için bu geçici dünyayı hiçe sayıp ve dinleri uğrunda her şeyi feda edip, kimi öz yurdlarını terkederek Habeşistan'a gitmişler, kimi her türlü tehlikeyi göze alarak «Şi'b-i Ebî Talib»de kuşatılı kalmu gibi bir hayatı tercih etmişlerdir.

Diğer akıl ve insafı olanlar da onun mucizelerini görerek ve hak peygamber olduğunu anlıyarak birer birer imana gelmekte idiler.

Çünkü son peygamber olan Peygamberimiz (S.A.V.) geçmiş ümmetlerin hallerinden habersiz olan bir kavim içinde ve ilim suniplerinden yoksun bir şehirde büyüdü. Başka bir ülkeye gidip de ders almadığı herkesin bildiği bir şeydi.

Kısacası ümmî (yani okuma yazması olmayan) bir kimseydi.

Halbuki, Allah Teâlâ'nın vahy ve ilhamı nice gayb ilimlerini bildirir, Tevrat, İncil ve diğer semavî (Allah tarafından olan) kitaplardaki konuları sağlam bir şekilde haber verirdi.

Bu durum onun peygamberliğine kâfi bir delil olup, başka bir şekilde isbata ihtiyaç yok iken daha bir çok mucizeler gösterdi.

Peygamber efendimizin mucizeleri çoktur. Onları saymak bu kitapta mümkün değildir.

Fakat, yeri gelmişken bir kısmını anlatıyoruz. Bir kısmı da sırası geldikçe anlatılacaktır.

Peygamber (S.A.V.) efendimizin en büyük mucizelerinden biri, hattâ birincisi Kur'an-ı Kerîm'dir. Kıyamete kadar devam edecektir.

Çünkü, bir asırda ne itibarda ve şöhrette ise o asırda gönderilen peygamberin mucizeleri ona göre olurdu.

Meselâ: Hazret-i Musa'nın zamanında sihirbazlık çok yaygın olduğundan Cenab-ı Hak ona asâsı Ejderha olmak gibi sihirlere üstün gelecek bir mucize verdi.

Hazret-i İsa'nın zamanında da hikmet çok rağbette olduğundan Cenab-ı Hak onu âmâların gözlerini açmak ve ölüleri diriltmek gibi tabiplerin (doktorların) yapamıyacağı mucizelerle gönderdi.

Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (S.A.V.)in asırlarında ise şiir ve nesir çok itibar ve şöhrette idi.

Arabların gerek medenîleri ve gerek bedevîleri arasında güzel şiir söyleme ve güzel, edebî konuşup yazma (yani fesahat ve belâgat) insana fazilet ölçüsü olmuştu.

Nitekim yukarıda da anlatılmıştı: Arablar birbirine fesahat ve belâgat ile iftihar edip, bazı «Muallakat-ı Seb'a» sahipleri gibi eşsiz kasideler (şiirler) söylüyerek diğer şairlere meydan okurlardı. Bazısı da, «Sûk-i Ukâz» panayırı gibi büyük topluluklarda umuma öğüt verip güzel konuşmalar yaparlardı.

Arabların medenîlerinde (yani şehirlilerinde) üstün

fesahat ve belâgat (yani edebiyat) olduğu gibi bedevîleri de gayet tabiî ve sade güzel şiirler ve hitabeler yaparlardı. Hepsi şiir ve nesirce sihir gibi sözler söylerlerdi.

Bu bakımdan, Peygamber (S.A.V.) efendimize fesahat ve belâgatın (yani edebiyatın) en yüksek derecesinde olan bir yüce kitap geldi. O kitabın benzerini getirmekten ve hiç olmazsa bir suresine benzer bir sure söylemekten bütün fesahat ve belâgat sahipleri âciz kaldılar. Halbuki o, sure sure, âyet âyet geldikçe Peygamberimiz (S.A.) onu, ümmetine okur, «buna benzer olanını söyleyemezsiniz» diye tüm şair ve ediplere meydan okurdu. Hattâ, bu hususta: (De ki: «Yemin olsun, eğer insanlar ve cinler şu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar, yine onun benzerini getiremezler. Birbirlerine arka ol(up yardım et)seler de (bunu yapamazlar.)» (İsrâ: 88.) âyeti kerimesi geldi.

Kur'an'a cephe alan nice şair ve edîpler içinde bir şahıs veya topluluk çıkıp da onun bir kısa suresinin bile benzerini getiremediler.

Âyet-i kerimenin bazısında az lafzın çok manâya delâleti vardır. Bazısındaki tafsilâtın fevkalâde bir tatlılık ve hoşluğu vardır. Buralarını ancak edebiyat sahibi fesahat ve belâgatı olan kimseler bilirler. Gereği gibi zevkine ancak onlar varırlar.

Kur'an-ı Kerîm'i tekrar tekrar okudukça insan bir tatlılık ve ferahlık hisseder. Okudukça okuyacağı gelir. Halbuki bir şiir veya edebî bir parça ne kadar üstün olursa olsun birkaç kere okunduktan sonra ruh ondan usanır.

Onun için fesahat ve belâgat sahibi kişilerden akıllı ve insaflı olanlar hemen İslâm ile şereflendiler. İmana gelmiyenler de insan gücünün dışında bir söz olduğunu kabul ederek ona cephe almaktan ve meydan okumaktan vazgeçip bir tarafa çekildiler.

Nitekim Kureyş müşriklerinin büyüklerinden Velîd bin Muğîre bir gün Peygamberimizin yanına gelip «Bana bi-

raz Kur'an oku, dinliyeyim» dedi. Peygamberimiz (S.A.) de:

«Allah addleti, ihsanı, akrabaya vermeyi emreder, fahşadan, münkerden ve bağydan meneder. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir.» (Nahl: 90) âyet-i kerimesini okudu. Velid b. el-Muğîre onu can kulağı ile dinledi. «Vallahi bunda bir tatlılık var. Üzerinde bir güzellik ve hoşluk var. Çok derin ve gayet faydalı bir sözdür. Onu insan söylüyemez» diye niteledi ve övdü. Sonra da dönüp kabilesine «Sizin içinizde şiiri ve şiir hakkındaki bilgileri benden iyi bilen yoktur. Şiirin her çeşidini, cin şiirlerini hepinizden daha iyi bilirim. Muhammed'in okuduğu sözler bunların hiç birine benzemez. O sözler her söze galip gelir. Ona hiç bir şey galip olamaz» diye konuştu.

Yine bir gün Peygamberimiz (S.A.), Harem-i Şerif'in bir köşesinde otururken diğer tarafta da Kureyş müşrikleri oturuyorlardı. İleri gelenlerinden Eb'ul-Velid diye tanınan Utbe bin Rebîa diğerlerine «Ne dersiniz, gidip de Muhammed'e biraz nasihat etsem, (bizden ne istersen verelim ve seni istediğin rütbeye eriştirelim. Bizim ilâhımıza söz etme ve dinime karışma) desem belki kabul eder de aradan bu çekişmeler gider» dediğinde, «Ne mahzuru var, bir kere nasihat ediver» dediler.

Utbe, Peygamberimizin yanına geldi, yukarıda söylediklerine benzer sözler söyledi. Zannınca hayli nasihat etti!

Peygamberimiz (S.A.V.) «Sözün bitti mi?» buyurdu. Utbe «Evet» diye cevap verdi. Bundan sonra Peygamberimiz «Öyle ise şimdi beni dinle» diye buyurdu. Hemen. «Elif Lâm Mîm. Şübhe yok ki, bu kitabın indirilişi, âlemlerin Rabb'ı tarafındandır...» diye başlıyan secde suresini okumağa başladı. Secde âyetine geldiğinde kalkıp secde etti ve «İşittin mi ey Velid?» diye buyurdu.

Utbe «İşittim, işte sen, işte o» diyerek yerinden kalktı ve bozuk düzen dostlarının yanına gitti. Dostları «Ne oldu?» diye sordular. Utbe:

«Hiç sormayın. Bir sözler işittim ki, ömrümde benzerini işitmedim. Vallahi, bu söz şiir değil, sihir değil, kehânet değil. Ey Kureyş topluluğu, beni dinlerseniz bu adamı (S.A.V) kendi haline bırakınız» dedi.

Müşrikler bu kadar mucizeleri görüp zaman zaman gelen âyet-i kerimeleri işitince Peygamberimiz (S.A.V.) hakkında ne diyeceklerini şaşırdılar. Kimi «mecnun», kimi «kâhin», kimi «sihirbaz», kimi «şairdir» dediler. Bu sıfatların hiçbirinin ona yakışmadığını ve onda böyle şeyler bulunmadığını kendileri de anladılar. Hattâ, Kureyş kabilesi İslâm dininin etrafa yayılmasından korkmaları sebebiyle bir sene hac mevsimi geldiğinde bir yere toplandılar, «Her taraftan Arab kabileleri gelmek üzeredir. Muhammed hakkında ne diyecek isek ona karar verelim. Sözü bir edelim, birbirimizi yalana çıkarmayalım» dediler.

İçlerinden bazıları «Kâhindir, diyelim» dediğinde Velid bin el-Muğîre «Kâhin değildir. Sözleri katiyen kâhin sözüne benzemez» dedi. Öyle ise «Mecnundur, diyelim» dediklerinde, Velid bin el-Muğîre «Mecnun (yani deli) desek, kim inanır? Onda asla delilik alâmeti yok» dedi.

Onun üzerine bazıları: «Şairdir, diyelim» dediğinde Velid bin el-Muğîre «Şair değildir. Zira şiirin bütün kısımlarını biliriz. Onun sözleri bu kısımların hiç birine uymaz» dedi. Şair değil ise «Sihirbaz, diyelim» dediklerinde de, Velid bin el-Muğîre «Neresi benzer sihirbaza? Okuyup üfürmesi yok, düğüm bağlaması yok, sihir işlerine benzer bir işi yok, bu sebeple sihirbaz da diyemeyiz» dedi.

«Öyle ise ne diyelim?» dediler. Velid bin el-Muğîre «Ne demeli bilmem ama, şu söylediğiniz sözlerin hiç birisi ona yakışmamaktadır. Hangisini söylesek inanılmaz» dedi.

Kısacası, Peygamberimiz hakkında ne diyeceklerine karar veremediler. Çünkü, Peygamber demekten başka yakışır bir sıfat bulamadılar. Bunu da onlar söyliyemediler.

Peygamberimiz ise her sene hac mevsiminde Mekke'nin dışına çıkıp etraftan gelen kabilelere «Ey falan oğulları» diye başka başka hitap ederek, durumun gereğine uygun olan âyet-i kerimeleri okuyup onları hak dine çağırırdı.

Bu bakımdan, kabileler arasında bir çok kimseler İslâm ile şereflenmekte ve İslâm dini Arabistan'ın her tarafına yayılmakta idi.

Hattâ, Beni Seleme kabilesinden bir kaç yiğit Mekke'ye geldiler. Bazı âyet-i kerimeleri dinleyip Peygamberimizin huzuruna gelerek İslâm ile şereflendiler. Müslüman oldular. Sonra dönüp yerlerine gittiler ve Peygamberimizin (S.A.V.) yüce özelliklerini diğer insanlara anlattılar.

İçlerinden birinin babası olan Amr bin Cümûh oğluna «O zattan (S.A.V.) işittiğin sözleri bana söyle» demiş. O da Fâtiha suresini okumuş, Amr bin Cümûh «Ne güzel sözler, diğer sözleri de böyle güzel midir?» demiş. Oğlu da «Birbirinden daha güzelleri var» diye cevap vermiştir.

Bedevi arablardan biri; «O halde sen emrolunduğun şeyi açıkça söyle ve ortak koşanlara aldırma.» (Hicir: 94) Âyet-i kerimesini işittiği gibi secdeye varmış ve «bu sözün açık edebî üstünlüğüne secde ettim» demiştir.

Bir diğeri, Yusuf Sûresi okunurken; «Ondan umudlarını kesince aralarında konuşmak üzere (bir kenara) çekildiler...» (Yusuf: 80) Âyet-i kerimesini işittiğinde «Ben şehadet ederim ki, hiç bir mahlûk buna benzer söz söyleyemez» demiştir.

Ebu Zer (R.A.)'in Müslüman olmasına sebep de şu idi: «Kendisi zamanın şairlerinden olup kardeşi Enis ise şiirde ona ve benzerlerine üstün durumda idi.

Enis, Mekke'ye gelip gitmiş ve kardeşi Ebu Zer'e Peygamberimizin hal ve özelliklerini anlatmıştır. Ebu Zer; «Halk onun hakkında ne söylüyor?» diye sormuş, Enis de «şairdir, kâhindir, sihirbazdır, diyorlar. Ama ben kâhinle-

rin sözünü işittim. Her çeşit şiirle ölçtüm. Vallahi hiç birine uymaz. Benden sonra ona şair demek kimsenin ağzına yakışmaz. Kısacası, Muhammed doğrudur. Onlar yalancıdırlar» diye cevap vermiş. Onun üzerine Ebu Zer (R.A.) da hemen İslâm ile şereflenip Müslüman oluvermiştir.

Hakikatte, Kur'an-ı Kerim ne şiir sözlerinden meydana gelmiştir ne de şiir olmayan (nesir) sözlerden. Bu iki kısmın dışında bir ulvi ve latif kelâm (söz)dür. Baştan sona en ulvi edebî özelliklerle süslüdür.

Bütün Âyet-i kerimeler edebî özellikçe bir derecede değildir. Bazısının bazısına nisbetle edebî özelliği (belâgatı) daha farklıdır. Fakat hepsi de muciz (insanları benzerini getirmekte acze düşürücü) özelliğe sahiptir.

Başlangıçta Arab edibleri Kur'an-ı Kerim'in âyetlerini bazı şiirlerle kıyaslamaya kalkıştılar. Fakat hiç birine ve hattâ hiç bir insan sözüne benzemediğini anladılar.

Ancak «Muallakat-ı Seb'a = Yedi asılı kaside» Kâbe duvarında asılı durup ara sıra okunur, fesahat ve belâgat konusunda sözü edilirdi.

Edebî belâgatın «Ey arz suyunu yut ve ey gök tut» denildi. Su azaldı iş bitirildi. «Gemi Cûdi dağına oturdu. «Haksızlık yapan kavim yok olsun» denildi». (Hûd: 44) Âyet-i kerimesi gelince fesahat ve belâgat sahiplerine çok tesir etti. O derecede ki, iliklerine işledi.

O zaman şair İmru'ul Kays'ın kız kardeşi sağ idi. O âyet-i kerime'yi işittiğinde; «Artık kimsenin bir diyeceği kalmadı, kardeşimin şiiri de iftihar meydanında duramaz» diyerek vardı İmru'lul - Kays'ın kasidesini Kâbe duvarından indirdi. Onun alt derecesinde ve aşağı sırasında olanlara bir diyecek kalmadığından onlar da birer birer indirildi. Artık iftihar ve şöhret meydanında yalnız Kur'an-ı Kerim kaldı. Kur'an-ı Kerim'in belâgatının tesirleriyle tüm fesahat ve belâgat sahibi edibler şaşkınlığa düşüp susmak zorunda kaldılar. Birçokları Kur'an-ı Ke-

rim'in Allah kelâmı olduğuna kanaat getirdiler. Yüce manâsına samimi kalble inandılar.

Müminlerden İslâm uğrunda her şeylerini fedâ edenlerin kimi Habeşistan'a göç ederek öz yurtlarından, akraba ve yakınlarından ayrıldılar. Kimi Şi'b-i Ebi Talib'de mahsur kalıp müşriklerin eza ve cefasına katlandılar.

Kureyş kabilesinin ileri gelenleri bu kadar mucizeler görmüş ve Kur'an-ı Kerim'in yüksek belâgatı kendilerini acz ve hayrete düşürmüş iken ekserisi inad ve inkârları üzerinde devam ettiler. İnadları sebebiyle de şirk ve sapıklıkta kaldılar. Çünkü o zaman Arab kavmi çeşitli aşiret ve kabilenin başkanları vardı ki, idare ve hükûmet onların ellerinde idi.

İşte onlar böyle kavim ve kabilelerinin başkanı ve önderi iken içlerinden bir kimseye tabi olmak istemezlerdi. Kaldı ki, yüce İslâm Şeriatı nazarında Müslümanlar fakir, zengin, zayıf ve kuvvetli hep eşit idi. Kureyş reisleri ise aşağı halk tabakası ile beraber olmaktan utanç duyarlardı.

Bu bakımdan reislerden her biri kendine ait olan kimseleri Müslüman olmaktan ve İslâm dininin etrafa yayılmaktan engellemeye ellerinden geldiği kadar çalıştılar ise de buna çâre bulamadılar. Hattâ, yukarıda anlattığımız şekilde Müslümanları sıkıştırmak için bütün, Haşim oğullarından (Haşimîlerden) alâkalarını kestiler. Buna dair bir anlaşma da yazıp Kâbe içine astıkları halde, İslâm dininin yayılıp gelişmesine mani olamadılar.

Halbuki Arap kabilesinin en şereflisi olan Kureyş kavminin öyle ikiye ayrılıp da üç seneye yakın müddetten beri aralarında her türlü muamelelerin kesilmesinden dolayı müşriklerin de çoğuna usanç ve pişmanlık gelmişti.

O ahidnameyi yazmış olan Mansur bin İkrime'nin eli kuruyup çolak olmuştu.

Bir de Cenab-ı Hak tarafından o ahidname (anlaşma)ya güve nev'inden bir böcek musallat olarak orada

«Allah» isminden başka ne kadar yazı var ise hepsini yiyip tüketmişti. Cebrail Aleyhisselâm gelip onu Peygamberimize bildirdi. O da amcası Ebu Talib'e haber verdi.

Ebu Talib hemen Kureyş'in toplu bulunduğu yere gitti. Peygamber (S.A.V.)'den işittiğini onlara anlattı. «Muhammed'in dediği doğru ise artık siz de insaf ediniz de şu aramızdaki ayrılığı kaldıralım. Eğer onun dediği yalan çıkarsa ben de onu koruyup savunmaktan vazgeçerim» dedi.

Kureyş'in büyükleri bu sözü akla uygun ve normal gördüler. Hemen o ahidnameyi getirdiler. Baktılar ki, içinde; (Bismikellâhümme) ibaresinden (sözünden) başka ne kadar yazı varsa hep yokolmuş. Bundan hepsi mahcup oldular. Her ne kadar Ebu Cehil yine inadında ısrar etmek istediyse de ekseriyetin görüşü ile o boş sahifeyi yırttılar.

Bu şekilde Haşimoğulları alış verişte ve sair muamelelerde serbest oldu. Müslümanların Şi'b-i Ebi Talib'de mahsur kalma belâsından ve işkencesinden kurtuldu. Böylece Mekke'de umumî bir sevinç meydana geldi. Fakat bu ferah ve sevinç çok sürmedi. Arası çok geçmeyip başka musibetler ortaya çıktı.

Peygamberimizin peygamberliğinin onuncu senesi Ebu Talib vefat etti. Ondan üç gün sonra Hadîce (R. Anha) da dünyadan göçüp ebedî âleme gitti.

İkisinin böyle birbiri ardınca vefatları Resûl-i Ekrem (S.A.V.)'ı çok üzdü. Bundan dolayı Peygamberimiz bu yılı «üzüntü yılı» diye isimlendirdi.

Ebu Talib'in Peygamberimiz (S.A.V.) ile iftihar ettiği ve onun Peygamberliğini kalble tasdik ettiği bazı şiirlerinden anlaşılır. Fakat kendisi kavminin reisi, Peygamberimiz ise onun elinde büyümüş olduğundan diliyle söyleyip de ona tabi olmaktan âr eder, utanırdı. Hattâ, «Ben bilirim ki, Muhammed yalan söylemez ve batıl söz ondan

çıkmaz. Eğer Kureyşlilerin kadınları beni takip etmeseydi, ona tabi olurdum» derdi.

Vefatından biraz önce Peygamberimiz (S.A.V.) ona «Ey babam makamında olan amcam! Bari bir kere dilinle «Kelime-i Şehadet» getir ki, âhirette sana şefaat edebileyim» dediğinde: «Korkarım ki, Ebu Talib ölümden korktu da iman etti, derler ve beni kınarlar. İşte bundan âr etmesem, şehadet getirirdim» demişti.

Bununla beraber Ebu Talib vefat edeceği sırada Kureyş'in ileri gelenlerini toplayıp Peygamberimiz (S.A.V.)'i onlara emanet etmişti. Demişti ki:

«Muhammed emindir. Doğrudur. Yalandan uzaktır. Benim size verebileceğim nasihatları o hep kendinde toplamıştır. Getirdiği din İslâm ise kalbin kabul edebileceği bir şeydir. Onu inkâr eden ancak dildir. Vallahi ben gözümle görür gibi biliyorum ki, Kureyş'in fakirleri ve zayıfları bedevileri ve etraf halkı hep onun İslâm'a olan davetini kabullenip sözünü doğrulasalar gerektir. Kureyş'in başları kuyruk olsa gerektir. (Yani ona itaat etmeyen büyükler ve ileri gelenler hep zelîl ve hakir olsalar gerektir.) Ey Kureyş topluluğu, ben sağ olsaydım onu düşman şerrinden korurdum. Siz de ona yardım etmelisiniz.»

Cenab-ı Allah'ın hidâyet etmediği kimse doğru yolu bulamaz. Onun lütûf ve ihsanı olmadıkça kimse bir devlet ve saadete eremez. Nitekim, Kur'an-ı Kerim'de:

«(Ey Muhammed), sen sevdiğini doğru yola iletemezsin. Fakat, Allah, dilediğini doğru yola iletir. O, yola gelecek olanları daha iyi bilir.» (Kasas: 56) buyurulmuştur

Onun için Resûl-i Ekrem (S.A.V.) Ebu Talib'in Müslüman olmasını çok arzular, o da onu son derece severdi. Ancak dili ile onun Peygamberliğini söyliyemedi. Vefatından sonra kavmi de kendisinin vasiyetini tutmadı. Çünkü, ondan sonra Ebu Leheb onun yerine kavminin reisi oldu. Kureyş'in ileri gelenleri de kendi kabilelerinin reisliklerini elden çıkarmamak, Ebu Cehil ise Kureyş için-

de hepsinden fazla nüfuz ve haysiyet kazanmak davasında idiler.

Bu bakımdan, Ebu Talib ile Hazret-i Hadîce'nin vefatlarını fırsat bildiler. Peygamberimize evvelkinden çok daha fazla haksızlık ve zulmeder oldular.

Peygamberimiz (S.A.V.) onların eza ve cefalarından rahatsız olarak Mekke'den çıkıp Zeyd B. Hâris'e (R. Anha) ile birlikte Tâif'e gitti.

O zaman Taif'te yaşayan «Sekif» kabilesi ileri gelenleri İslâm dinine davet etti. Onlar ise imana gelmek şöyle dursun, Peygamberimiz (S.A.V.)'e hakarette bulundular. İçlerinden bazıları ona taşlar attılar. Hattâ Zeyd b. Harise (R.A.) Peygamberimize atılan taşlardan korumak için kendisini siper ettiğinden bir kaç yerinden yaralandı ve berelendi. Peygamberimiz oradan geri döndü. Mekke'ye bir konak mesafede bulunan «Batn-ı Nahle» adlı yere geldi. İşte bu mevkide «Resulü's-Sekaleyn» yani (insanların ve cinlerin peygamberi olan son Peygamber efendimiz) (S.A.V.) hazretleri «Errahman» suresini okurken cinlerden bir gurup gelip onu dinlemişler ve iman etmişlerdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) bir müddet «Batn-ı Nahle» de kaldıktan sonra Mekke'ye geldi. Mut'im b. Adiy adlı zata misafir oldu. Hemen Harem-i Şerife gitti. Hacer-i Esved'e el sürdü. İki rek'at namaz kıldı. Sonra evlerine döndü.

Arab adetine göre mut'im kendi evlâd ve tabileriyle Peygamberimizin (S.A.V.) etrafında dolaşıp onu korumaya son derece titizlik gösterdi. O sırada «Zema»nın kızı «Sevde» (R. Anha)'nın Peygamberimiz (S.A.V.)'e nikâhı kıyılıp evlendirildi.

Ebu Bekir (R.A.)'ın kızı Âişe (R. Anha)'nın da o esnada Peygamberimiz (S.A.V.)'e nikâhı kıyıldı. Fakat çok küçük olduğundan zifafları sonraya bırakıldı.

Peygamberimiz (S.A.V.) her sene hac mevsiminde ve Sûk-i Ukâz panayırı günlerinde Mekke şehrinin dışı-

na çıkıp etraftan gelen kabileler ile görüşerek onları İslâm dinine dâvet edegeldiği gibi Peygamberliğinin on birinci senesi hac mevsiminde de Mekke dışına çıktı. Akabe yakınında Medine ahalisinden bir topluluğa rastladı. Bu gelen topluluk Hazrec kabilesinden idi. Hazrecliler ile Haşimiler arasında sıhrî yakınlık vardı. Zira, Abdülmüttalib'in annesi Selmâ'nın kabilesi olan «Beni Naccar» bu Hazrec kabilesinin bir kolu idi. Peygamberimiz (S.A.V.) onlara «siz kimlerdensiniz?» diye sordu. «Hazrec kabilesindeniz» diye cevap verdiler. Peygamberimiz (S.A.V.) «Otursanız da sizinle biraz konuşsak olmaz mı?» buyurdu. «Pek alâ» deyip oturdular.

Resûl-i Ekrem hazretleri, onlara bir miktar Kur'an-ı Kerim okudu ve onları İslâma dâvet etti.

Onlar ise «Galib bin Fihr neslinden bir Peygamber gelecek» diye kendi ihtiyarlarından işitirlermiş. Medine'deki Yahudiler de «Peygamber gelecek vakit yaklaştı» derlermiş.

Bu defa Resûl-i Ekrem, onları dine dâvet edince birbirlerine bakıştılar. «Yahudilerin dediği Peygamber işte budur» diye aralarında söyleştiler.

Öteden beri Yahudilerle aralarında düşmanlık olduğuna bağlı olarak hemen iman ederek Hazret-i Peygamberin huzurunda «Kelime-i Şehadet» getirdiler.

Bunlar Ebû Emame Es'ad bin Zürare ile Rafi bin Malik, Avf bin Haris, Kutbe bin Âmir, Ukbe bin Âmir ve Haris bin Abdullah bin Riyab idi.

İşte, Ensardan ilk önce Müslüman olmakla şereflenmiş olanlar bu altı zattır. (Allah onlardan razı olsun.)

Bunlar hac mevsiminden sonra Medine'ye geldiler. İslâm dininin yayılması için gayret ettiler

Bundan dolayı İslâm dini Hazrecliler arasında gereği gibi yayıldıktan başka Evs kabilesine sirâyet etti.

Hazret-i Muhammed'in Peygamberliğinin on ikinci senesi Hac mevsiminde Es'ad bin Zürare ile arkadaşları

olan Rafi, Avf, Kutbe, Akabe ve yine Hazreclilerden Muaz bin Haris, Zekvan bin Abd-i Kays, Ubade bin Samit, Ebu Abdullah Yezid bin Sa'lebe, Abbas bin Ubade bin Fadl, Evs kabilesinden de Ebul Heysem bin Teyyihan ve Uveym bin Saide Mekke'ye gittiler. (Allah onlardan razı olsun) Şöyleki: Bundan sonra şirkden, zinadan, hırsızlık yapmaktan ve iftiradan sakınacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine söz verdiler.

Cahiliyet devrinde Arablar, ancak erkek çocuk ile övünür, çocuğu erkek olmayıp da kız olanlar utanç duyarlardı.

Bundan dolayı pek çoğu, yeni doğan kız çocuklarını diri diri toprağa gömerek öldürürlerdi.

Bir de Arabların geçim vasıtaları dar olup, çoluk ve çocuklarını geçindirmekte zahmet ve meşakkat çekmekte olduklarından bazıları, fakirlik bahanesi ile kız çocuklarını ve bazı kere erkek çocuklarını da öyle diri iken gömerek öldürürlerdi.

Bundan dolayı Medineliler ile yapılan bi'atta çocuklarını öldürmemek hususi bir madde ile şart koşuldu. Bu madde insanlık hakkında büyük bir ihsan oldu. O şekilde bi'at edenler, yukarıda geçtiği gibi on iki kişi olup ikisi Evs kabilesinden, geri kalanı Hazrec kabilesinden idi. Hepsinin reisi Es'ad bin Zürare idi.

Hepsi o şekilde bi'at yaptıktan sonra dönüp Medine'ye geldiler. Hemen İslâm dinini yaymakla meşgul oldular.

O sıralarda Hazret-i Muhammed (S.A.)'in Mi'racı vukû buldu. Şöyle ki: Cebrâil (A.S.) bir gece geldi ve Resûl-i Ekrem'i aldı, Kâbe'den Mescid-i Aksa'ya götürdü. Oradan da yukarı çıkardı. Bütün gökleri dolaştırdı. Sonra O Cenab-ı Hakk'ın sevgilisi, bu görünen âlemin dışına çıkarıldı. Kendisine nice acaib ve gariplikler seyrettirildi. Cenab-ı Hak'kın bizzat kelamını işitti ve pâk cemalini müşahede etti. Yine o gece saadetli hanesine geldi.

İşte beş vakit namaz, bu Mi'rac gecesi farz kılındı Her ne kadar ondan evvel de namaz kılınır idi ise de düzenli olarak beş vakit namaz kılınması o gece emrolundu.

Ertesi günü o Peygamlerin sonu Efendimiz (S.A.V.) hazretleri Mi'raç'ını ümmetine söyledi.

Önce Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) ve sonra diğer sahabeler tasdik edip tebrik ettiler.

Müşrikler, inkâr edip Mescid-i Aksa'nın alâmetlerini sordular. Resûl-i Ekrem olduğu gibi cevap verdi. Onlar yine inkârlarında israr edip durdular.

Bu sırada İslâm dini, Arabistan'ın her tarafına yayılmakta ve bilhassa Medine'de pek sür'atle yayılmakta idi.

Hattâ Evs ve Hazrec kabileleri, sahabelerden birinin Medine'ye gönderilmesini arz ve niyaz eylemiş olduklarından Resûl-i Ekrem de onlara Kur'an-ı Kerim'i öğretmek ve İslâm adabını anlatmak üzere Mus'ab bin Umeyr'i Medine'ye göndermişti.

Halbuki Mus'ab'ın Medine'ye gelişinde oradaki Müslümanların sayısı kırka varmıştı.

Reisleri olan Es'ad ve muallimleri olan Mus'ab ile birlikte hepsi cuma günleri Medine dışına çıkıp bir yerde cemaat ile namaz kılmağa başladılar

Fakat Esad'ın teyzeoğlu ve Evs kabilesinin reisi olan Sa'd bin Muaz ile yine ileri gelen reislerden olan Üsseyid bin Hudayr henüz imana gelmemiş olduklarından İslâm dini tamamiyle yayılamıyordu.

Bir gün Mus'ab ile Es'ad, Benî Zafer hanelerinden birinde karşılıklı sohbet ederlerken Üsseyid bin Hudayr süngüsü elinde olduğu halde onların üzerine geldi. «Maksadınız nedir? Birtakım zayıf zavallıları aldatıp azdırıyorsunuz» diye kızgınlık ve sertlik gösterdi.

Mus'ab ona gayet nâzikce «Hele biraz durup otur, maksadımızı anla?» dedi ve Useyd de oturdu.

Mus'ab ona İslâm dinini anlattı. Biraz Kur'an-ı Kerim

okudu. Kur'an'ın edebî tatlılığı kendisine tesir ettiğinden Üseyd «Ne güzel şey, bu dine girmek için ne yapmalı?» diye sordu. Mus'ab ona İslâm dinini telkin edip öğretti. O da İslâm ile şereflenip Müslüman oldu. «Ben varayım size birini göndereyim. Eğer o da iman ederse, artık İslâm'a bu beldede iman etmedik kimse kalmaz» deyip gitti. Bir müddet sonra Saad Bin Muaz'ı gönderdi.

Saad ise oraya kızgın bir şekilde çıkageldi. «Ey Es'ad, eğer seninle aramızda akrabalık olmasaydı, böyle kabilemiz içine soktuğunuz çirkin işlere sabır ve tahammül edemezdim» diye azarlayıp tehdit etti.

Mus'ab ona da «Hele biraz durunuz, oturunuz, dinleyiniz, anlayınız da beğenirseniz kabul ediniz. Beğenmezseniz biz de size çirkin gördüğünüz işi teklif etmekten vazgeçeriz» şeklinde yumuşak bir şekilde konuştu. Onun üzerine Saad bin Muaz oturdu. Mus'ab'ın sözlerine kulak verdi. Mus'ab ona İslâm dininin ne demek olduğunu anlattı. Biraz da Kur'an-ı Kerim okudu.

Kur'an okunurken Saad'ın yüzünde iman belirtileri meydana geldi. Hemen «siz bu dine girerken ne yapıyorsunuz?» diye sordu. Mus'ab ona İslâm dininin esaslarını ve özelliklerini bildirdi. O da samimî bir kalble İslâm dinine girdi, Müslüman oldu.

Saad bin Muaz bu şekilde iman ettikten sonra kalkıp döndü. Hemen kendi kavmi olan Abdül Eşhel topluluğunun yanına gitti. Onlara «Ey topluluk, beni nasıl bilirsiniz?» dedi. Onlar da «Sen bizim büyüğümüz ve en üstünümüzsün» dediler. Bunun üzerine; «Öyle ise siz de Allah'a ve onun Resûlü'ne iman etmelisiniz. İman etmedikçe bundan böyle hiç birinizle görüşemem» dedi ve o gün Abdül Eşhel oğulları aşireti içinde iman etmeyen kimse kalmadı.

Sonra, Saad bin Muaz ile Mus'ab, Esad bin Zürare'-

nin evinde oturup, diğer insanları da İslâm dinine dâvet etmekle meşgul oldular.

Kısa zaman zarfında İslâm dini Medine'de o kadar yayıldı ki, Evs ve Hazrec kabileleri içinde Beni Ümeyye bin Zeyd'in evinden başka İslâm ile parlamadık ev kalmadı.

Evs ve Hazrec kabileleri, Ezd kabilelerinden ayrılmış bir fırkadır. Asıl vatanları «Sebe» denen «Mearib» şehri idi. Zamanla bu beldenin su bendleri harap olup yıkılınca «Ezd» kabileleri şuraya buraya dağıldılar. İşte onların bu fırkası da gelip o zaman Medine'de yerleşmiş bulunan Yahudi taifesiyle anlaşma ve sözleşme yaparak Medine bölgesinde kaldılar.

O zaman Medine taraflarında yerleşmiş bulunan Yahudiler «Kureyza» ve «Nadir» namıyla iki kabileye ayrılmış idi.

Ezdi'lerin reisi olan Harise öldüğünde «Evs» ve «Hazrec» adında iki oğlu kaldı. Bir fırkası birine ve bir fırkası da diğerine tabi olduğundan Ezdi'ler ikiye ayrılmış oldu. Sonra, Yahudiler ile Ezdi'ler arasında düşmanlık meydana geldi. Çok savaş oldu.

Ezdi'ler her ne kadar iki kabileye ayrılmışlarsa da düşmana karşı birlik ve Yahudilere göre çokluk olduklarından çoğu defa Yahudilere galip gelirlerdi.

Sonradan Evs ve Hazrec kabileleri arasına düşmanlık girdi. Birbirleriyle uğraşarak ikisi de zayıfladı.

Fakat bu defa İslâmî birlik sebebiyle birleştiler ve barıştılar. Bu şekilde kuvvetlendiler ve Yahudilere üstünlük kazandılar.

Peygamberimizin Peygamberliğinin on üçüncü senesi Hac mevsiminde Mus'ab, Mekke'ye döndü. Onunla beraber Müslümanlardan yetmiş üç erkek ve iki kadın da Mekke'ye gitti. Bunların kimisi Evs, kimisi Hazrec kabilelerinden idi.

Beni Naccar (Neccar oğulların)dan Ebu Eyyub el-En-

sari diye bilinen Hazret-i Haiid de onların birisi idi. Mekke'ye vardıklarında hepsi yine Peygamberimiz (S.A.V.) ile buluştular. Peygamberimizin Medine'ye göç etmesi hususunu konuştular.

Peygamberimiz onlara bazı Âyet-i kerime okuduktan sonra canlarını, evlâd ve ıyallerini nasıl korurlar ise kendisini de o şekilde koruyacaklarına dair onlardan bi'at (yani sadakat sözü) istedi.

Düşündüler, taşındılar. «Ya Resülellah, senin uğrunda ölürsek bize ne var?» dediler. Peygamberimiz (S.A.V.): «Cennet var» deyince, «Öyle ise elini ver (anlaştık)» dediler.

Peygamberimiz (S.A.V.) mübarek elini uzattı. Hemen bi'at ettiler (İtaat edip sözlerinde duracaklarına söz verdiler.) Yani can verip cennet aldılar. Çok hayırlı bir alış veriş ettiler. Hemen dönüp Medine'ye gittiler.

Bunun üzerine Peygamberimiz (S.A.V.) artık Medine'ye göç etmek üzere Ashab-ı Kirama izin verdi. Onlar da hemen göç etmeğe başladılar. Muharrem ve Safer aylarında vatanlarını terkederek birbiri arkasından Medine'ye gittiler.

Şöyle ki: Evvelce Habeşistan'a göç edip de sonradan Mekke'ye gelmiş ve kâfirlerin eziyetlerinden usanmış bulunan Ebu Seleme İbni Abdil Esed (R.A.) bu ruhsatı işitince herkesten evvel kalkıp Medine'ye göç etti. Arkasından bir çok Müslüman da gitti.

Sonra, Hazret-i Ömer ve kardeşi Zeyd ve Abbas İbni Rabia (R. Anhum) yirmi kişi oldukları halde Medine'ye gittiler ve Medine'nin Availi denilen köylerinde kaldılar. Nihayet, evvelce Habeşistan'a gidip gelenlerden Peygamberimizin damadı olan Osman bin Affan (R.A.) da gitti.

Mekke'de, Peygamberimiz (S.A.V.) ile birlikte ashabı kiramdan yalnız Ebu Bekr es-Sıddık ile Ali bin Ebi Talib (R. Anhum) hazretleri kaldılar.

Peygamberimiz de göç etmek niyetinde idi. Ancak kendisi için Allah (C.C.)'dan izin gelmesini bekliyordu. Hattâ Ebu Bekr (R.A.) Medine'ye gitmek istedikçe, Peygamberimiz; (S.A.V.) «Sabret olabilir ki, Cenab-ı Hak sana bir arkadaş ihsan eder» diye buyururdu.

Ashab-ı Kiram yavaş yavaş, Medine'ye göç ettikçe Evs ve Hazrec kabileleri yer gösterip onları barındırıp ve onlara çok hürmet ederek, yardımda bulunurlardı.

İslâm dini uğrunda o şekilde vatanlarını terk ederek göçen ashab-ı kirama «muhacirler» denir.

Medine halkından olup da onları bu şekilde gözetip koruyan ve İslâm dinine yardım eden ashab-ı kirama da «Ensar» denir.

Gerek muhacirler ve gerek Ensarın hepsinden Allah razı olsun. Zira onlar bu yüce İslâm dinine gerçekten çok büyük hizmet ettiler.

PEYGAMBERİMİZİN HİCRETİ

Kureyş müşrikleri gördüler ki: Evs ve Hazrec kabileleri İslâma girdi. Bu şekilde İslâm dini Medine'de kuvvetlenip yerleşti. Onların Akabe'deki bi'atlarından sonra ashab-ı kiram da arkalarından gitti. Hemen bir iki ay zarfında ekserisi Medine'ye varıp onlarla birleşti.

Müşrikler iyice anladılar ki: Muhammed (Peygamberimiz S.A.V.) de onların yanına giderse Medine'de bir büyük İslâm kuvveti meydana gelecek ve Kureyş'in Şam yolunda çok mühim bir güzergâhı olan Medine diyarı Müslümanların elinde kalacak.

Kureyş'in ileri gelenleri bu hususları düşündükçe telâşa düştüler. Hemen istişâre için «Dârun-Nedve» denen yerde birleştiler.

Dârun-Nedve, Kusayy bin Hakim'in hanesidir ki, yukarıda anlattığımız şekilde Kusay şurada burada dağınık bir halde olan Kureyş taifesini toplayıp kuvvetlenerek Mekke reisliğini kazanmış olduğundan onun evi meşveret (yani istişare, bir meselenin etraflıca görüşülüp konuşulma) yeri yapılarak her ne zaman Kureyş'in bir mühim işi olsa orada toplanıp istişâre ederlerdi.

Bu kere de orada toplanıp «Muhammed (S.A.V.) için tedbir alınması lâzımdır» diye aralarında istişare ettiler. Her biri bir görüşte bulundu.

Bazıları, onu bir yerde hapsedelim, dediler. Münasip görülmedi. Bazıları da, onu bir tarafa sürgün edelim, dediler. Bu görüş ise hiç kabul edilmedi.

Nihayet, Ebu Cehil «Onu öldürmekten başka çâre yoktur. Fakat her kabileden bir adam birden üzerine hücum edip beraberce öldürmelidir ki katıl belli biri olmaya. O zaman Haşimîler çâresiz kalıp diyete razı olurlar. Bu şekilde iş biter ve kan davası kabileler içinde silinip gider» dedi. Diğerleri de onun bu görüşünü kabul edip uygun gördüler.

Bu kararın yerine getirilmesi, tatbik edilmesi için bir takım bu işe müsait adi, alçak şahıslar ayrılıp seçildiler. Hepsi, gece, Peygamberimiz (S.A.V.)in evi önünde biraraya geldiler. Onun uyumasını beklemeye başladılar.

Ebu Cehil, Hakem bin As, Ebu Leheb, Ümeyye bin Halef, Übeyy bin Halef ve benzerleri reisler de onlarla beraber idi.

Cebrail Aleyhisselâm gelip durumu Peygamberimiz (S.A.V.)'e haber verdi. Medine'ye göç etmek için izin verildiğini ve Ebu Bekir (es-Sıddık)'ı da birlikte götürmeye emredildiğini bildirdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) hemen Ali b. Ebi Talib (R.A.)'i çağırdı ve kendisindeki şuna buna ait bazı emanet eşyayı verdi: «Ey Ali, ben Medine'ye gidiyorum. Bu emanetleri sahiplerine teslim et. Ondan sonra sen de durma, gel. Fakat şimdi benim döşeğime yat ki, müşrikler beni yatıyor zannetsinler» buyurdu.

Ali (Kerremellahu Vechehü) Peygamberimiz (Sallallahü Aleyhive Sellem)'in döşeğinde yattı. Peygamberimizin (S.A.V.) yeşil hırkasını kendi üzerine örttü.

Peygamberimiz (S.A.V.) hemen bir avuç toprak aldı ve «Yasîn» suresinin evvelinden (ve cealna min beyni eydihim sedden ve min halfihim sedden feağşeynahüm fehüm lâ yübsirûn) âyet-i kerimesinin sonuna kadar okudu. O toprağı kapısının önünde bekleyen müşriklerin üzerine saçtı. İçlerinden çıkıp gitti. Kör gibi bakıp durdular ve onu görmediler. Bir müddet sonra kendi adamlarından biri geldi: «Burada ne bekliyorsunuz?» dedi. «Muham-

med'i bekliyoruz» dediklerinde de «Muhammed sizin başınıza toprak saçıp ve içinizden kaçıp gideli hayli zaman olmuş. Hele bir kere kılığınıza bakınız» diyerek onlarla alay etti.

Birbirlerine baktıklarında üzerlerinin toz toprak içinde kalmış olduğunu gördüler. Fakat, Peygamberimizin (S.A.V.) mübârek evlerinin içine bakıp döşeğinde Ali (R.A.)'nin yattığını görerek «İşte, Muhammed yatıyor» deyip durdular.

Sonra, Hazret-i Ali (R.A.) kalktı. Onu gördüklerinde neye uğradıklarını anladılar ve «Muhammed nerede?» diye sordular. Hazret-i Ali: «Bilmem» deyince bu adî şahıslar hayrette kalıp ne yapacaklarını şaşırdılar.

Peygamberimiz (S.A.V.)'in böyle gözlerden uzak oluvermesi Kureyş'in büyüklerine pek ağır geldi. Mekke'yi altüst edip Peygamberimizi bulamadıkları için çıkası canları çok sıkıldı. Hemen «Muhammed'i kim bulup getirirse yüz deve vereceğiz» diye her tarafa ilân ettiler. İçlerinde ne kadar hırsız, katil, hayır ve şerri bilmeyen deli divâne varsa kimi kılıçlarla, kimi sopalarla Mekke dışına çıkıp sağa sola koştular.

Peygamberimiz ise o gece evlerinden çıkıp gizlerdi. Her nerede eğlendi ise eğlendi. Ertesi günü öğleyin Ebu Bkr (es-Sıddık) hazretlerinin evine vardı. Kapısı önünde durdu. Allah'ın yüce şeriatının edepleri üzere «içeri girmeğe izin var mı?» diye sordu.

Ebu Bekir (R.A.); «Buyurunuz, ey Allah'ın Resulu» dediğinde, Peygamberimiz içeri girdi. Allah Teâlâ tarafından göç etmeğe iiznli olduğunu bildirdi.

Ebu Bekr (R.A.) «Ben de birlikte mi?» diye sordu. Peygamberimiz «Evet» diye cevap verdi.

Hazret-i Ebu Bekir, Peygamberimiz (S.A.V.) ile birlikte göç edeceğine o kadar memnun oldu ki gözlerinden soğuk soğuk yaşlar aktı. Hemen evindeki develerinden birini Peygamberimize arzetti.

Peygamberimiz «pek alâ, ama şimdi hediye kabul etmem, satın alırım» dedi. Ve hemen parasını verdi.

O deveyi Peygamberimiz için, diğer bir deve de Ebu Bekr için hazırladılar. Kılavuzlukta mahir olan Abdullah Bin Uraykıd adlı kimseyi kılavuzluk etmek üzere ücret ile tuttular.

O develeri belirli vakitte Mekke'nin aşağı tarafında ve tahminen bir saat mesafesinde bulunan «Sevr» dağına getirmek üzere Abdullah ile konuşarak develeri ona teslim ettiler.

O gün Peygamberimiz (S.A.V.) akşamu kadar Hz. Ebu Bekr'in evinde oturup gece Hz. Ebu Bekr ile beraber çıktılar ve Sevr dağına gittiler.

Sevr dağında bir ıssız mağara var idi. Oraya girdiler. Derhal Allah'ın emri iie bir örümcek gelip o mağaranın ağzına ağını gerdi. Bir çift yabani güvercin de gelip yumurtladı.

Kureyş'in arayıcıları, takipçileri gelip Sevr dağının her tarafını dolaştılar. Bir fırkası da Ümeyye, bin Halef ile beraber o mağaranın ağzına geldiler. «Şu mağarayı da tarıyalım» diye birbirleriyle söyleştiler. Ümeyye bin Halef «Allah akıllar versin. Orada ne işiniz var? Orada Muhammed (S.A.V.) doğmadan bu örümcekler ağ germiş, sonra güvercinler yuva yapmış» diyerek hepsi dönüp gittiler.

Halbuki mağara ağzına geldiklerinde içeriden Peygamberimiz (S.A.V.) ile Ebu Bekr (R.A.) onları görmekteydi. Fakat onlar Peygamberimiz ile Ebu Bekr'i görmemekteydiler.

Hattâ onlar mağara yakınına geldiklerinde Ebu Bekr (R.A.) çok üzülerek «Yâ Resulellah, beni öldürmelerinden endişe etmiyorum. Ben bir şahısım, fakat, Allah göstermesin, sana bir zarar gelecek olursa bütün ümmetin helâkine sebep olur» dediğinde Peygamberimiz; «Üzülme, Allah bizimle beraberdir» diye teselli verdi.

Onlar dönüp gittikten sonra Ebu Bekr (R.A.) «Yâ Re-

sullellah, eğer içlerinden biri şöyle önüne bakıverseydi bizi görürdü» dediğinde, Peygamberimiz «Sen ne zannediyorsun o iki arkadaş hakkında ki, onların üçüncüsü Allah ola?» diye buyurdu.

Ebu Bekr (R.A.) mağaraya girdiğinde bir delik gördü. Oradan yılan ve çiyan gibi bir zararlı hayvan çıkıp da Peygamberimize zarar ve ziyan vermesin diye onu ayağıyla tıkayıp oturdu. Peygamberimiz de ona dayanıp uykuya daldı.

O sırada o delikten bir yılan çıktı. Ebu Bekr hazretlerinin ayağını soktu.

«Resullullah uykudan uyanıp da rahatsız olmasın» diye, Hazreti Ebu Bekr ayağını çekmedi. Fakat canı acıyıp gözlerinden yaş aktı.

Göz yaşları Peygamberimizin (S.A.V.) mübarek yüzüne damlayınca uykudan uyandı. «Ne var, ey Ebu Bekr?) diye sordu. O da «Ey Allah'ın Resulü, ayağımı bir şey soktu, ama bir zararı yok. Anam babam sana feda olsun» diye cevap verdi.

Peygamberimiz kalkıp yılanın soktuğu yere tükürdü. Derhal acısı gitti. Hazret-i Ebu Bekr de şifa buldu.

Hazret-i Ebu Bekr'in azadlısı olan Âmir bin Füheyre Sevr dağında bir sürü koyun güder ve geceleri sağıp mağaraya biraz süt getirirdi.

Hazret-i Ebu Bekr'in oğlu Abdullah geceleri gizlice o mağaraya gelip Kureyş'in durumuna ait haberler getirirdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) ile mağara dostu (yâr-ı gâr) Hazret-i Ebu Bekr üç gece bu durumda o mağarada kaldılar. Sonra, Abdullah bin Uraykıt develeri getirdi. Bindiler, onu ve Âmiri de beraber aldılar. Sahil yoluyla giderek «Kudeyd» adlı mahalle vardılar.

Orada sakin olan Ebu Muayd'ın çadırı önünden geçerken «satın almak üzere, hurma veyahut sair yiyecek bir şey var mı?» diye sordular.

Ebu Muayd orada yoktu. Ancak, onun hanımı ve Ha-

lid Cüzai'nin kızı olan Âtike Ümmi Ma'bed orada bulunuyordu. «Yiyecek bir şey yoktur» diye cevap verdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) bir tarafta bir koyun gördü. «Bu nedir?» diye sordu. Ümmü Ma'bed «bir zavallı koyundur ki, yürümeye gücü olmadığından sürü ile gidemeyip kalmış» dediğinde, Peygamberimiz «izin verirseniz sağalım?» diye buyurdu.

Ümmü Ma'bed ne desin, sürü ile otlamağa gidemiyen bir zayıf hayvandan ne çıkar, ama misafire olmaz demek doğru olmadığından «pek alâ onda süt bulursan sağıver» dedi.

Peygamberimiz o koyunu tutup memesini sığadı ve «Bismillahirrahmanirrahim» dedi. Koyunun sütü geliverdi ve büyük bir kap istedi. Koyunu sağdı kap doldu. Önce Ümmü Mabed'e sonra diğer orada bulunanlara doyuncaya kadar içirdi. En sonra kendileri içti. Tekrar sağdı, yine içtiler. Üçüncü defada sağıp onu Ümmü Mabed'e bıraktı. Oradan kalkıp mağara dostu ile beraber yola koyuldular.

Çok geçmeden Ebu Mabed geldi. O kap içindeki sütü görünce «Bu ne?» diye sordu Karısı Ümmü Mabed, «Vallahi buraya bir mübarek zat geldi. Şöyle şöyle dedi. Böylece sağdı» diyerek durumu olduğu gibi anlattı.

Ebu Mabed «Bunda bir hikmet var, o zatın şekil ve siması nasıl idi?» diye sordu. Karısı da «orta boylu, kara kaşlı, kara gözlü, gayet naranî yüzlü, bir hoş adam idi» diyerek Hılye-ı Nebeviyyi (Peygamberimizin vasıflarını ve güzelliklerini) açıkladı.

Kocası Ebu Mabed «Vallahi bu senin dediğin zat Kureyş içinde çıkan peygamberdir. Eğer ben burada bulunsaydım ona tabi olurdum» dedi.

Ümmü Mabed der ki «o koyun Hazret-i Ömer'in halifeliği devrinde meydana gelen kuraklık zamanlarına kadar yaşadı. Yeryüzünde hayvanlar yiyecek şey bulamazken biz onu akşam sabah sağardık.»

Biz asıl konumuza dönelim.

Peygamberimizi ele geçirenlere Kureyşin yüz deve va'dettiği Kinane kabilesinden o havâlide çadırda yaşayna Beni Mudlic aşireti içinde duyulmuş ve sahil yolundan iki deve ile dört kişinin geçip gittiği de işitilmiş idi.

Bundan dolayı, Surake bin Mâlik el Müdlicî yüz deve tama düşmüş yani atına binip onların arkasına düşmüştü.

Onlar ise Kudeyd adlı yerde henüz Ümmü Ma'bedin çadırından kalkıp giderken Sürake onlara yetişti.

Ebu Bekir (R.A.) hazretleri «Aman yâ Resûlallah yakalandık» diyerek telaşa düştü.

Peygamberimiz (S.A.V.) «Üzülme, Allah bizimle beraberdir» diye teselli verdi. Tam bu sırada Sürake de geliverdi. Fakat atının ayakları dizlerine kadar yere gömüldü.

Sürake «Yâ Muhammed, dua et kurtulayım. Boynuma borç olsun ki, arkadan gelen seni arayıcıları savup uzaklaştıracağım» diye yalvardı.

Peygamberimiz dua buyurdu. Cenab-ı Hak da onun duasını kabul buyurdu. Süraka'yı kurtuluşa erdirdi.

Süraka bu şekilde uğramış olduğu belâdan kurtulup onların yanına geldi. Üç gün kadar onların halini gizli tutmağa söz verdi. Gelecekte de İslâm haşmetinin meydana çıkacağını düşünerek bir «emanname» (eminlik belgesi) istedi.

Peygamberimiz (S.A.V.) Amir bin Füheyra'ya deri üzerine bir emanname yazdırıp Süraka'ya verdi. Yoluna da devam etti.

Süraka orada kaldı. Kureyşin arkadan gelen arayıcılarına «Ben buralarını arayıp taradım. Kimseler yok. Başka tarafa bakalım» diyerek onları geri çevirdi.

Sonradan Ebu Cehil Süraka'nın durumunu öğrendiğinde çok kızmış, Süraka'nın gayretsizliğinden bahsederek hakkında «hicviyye» (kınayıcı, taşlayıcı şiir) söylemiştir.

Sonra, Ebu Bekir (R.A.) de bu olaya dair bir güzel kaside söylemiştir

Mekke'nin fethi senesi Peygamberimiz'in Hüneyn gazasından dönüşünde Sürâke o emanname ile Peygamberimizin huzuruna gelmiş. Müslüman olmuş, Peygamberimizin iltifatlarına nail olmuştur.

Peygamberimiz ona «Ey, Sürâke, nasılsın Kisra'nın bileziklerini takınacağın vakit?» demiş ve Kisranın bileziklerini takınacağını gözünün önünde görüyorum.» buyurmuştu.

O zaman bu sözlerin manası tam anlaşılamamıştı. Sonra Hazret-i Ömer (R.A.)'in halifeliği zamanında Kisranın malları ganimet olarak Medine'ye getirilip de bileziklerini Sürâke takındığı vakit bu olayın Peygamberimizin (S.A.V.) mucizelerinden olduğu ortaya çıkmıştır. Nitekim, yeri gelince anlatılacaktır. Biz yine mevzuumuza dönelim.

Peygamberimiz (S.A.V.) mağara dostu ile «Kudeyd» adlı mahalden ayrılıp giderlerken yolda bir çobana rastladılar. Süt istediler. Çoban «sağılır koyunum yok. Şurada bir keçi var. Onun da sütü kalmadı» dedi. Peygamberimiz (S.A.V.) «onu getir» buyurdu. Çoban da o keçiyi getirdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) mucizesiyle keçiden süt sağdı, ondan Ebu Bekir, Amir, Abdullah ve Çobana içirdi. Sonra yine sağıp kendi içti. Çoban «sen kimsin? Ben senin gibi adam görmedim. Lütfen bana kendini bildir.» diye yalvardı.

Peygamberimiz (S.A.V.) «Eğer kimseye duyurmaz isen söyliyeyim» diye buyurdu. Çoban da kimseye söylemiyeceğine söz verdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) «Allahın Resulu Muhammed, dedikleri benim» dediğinde çoban: «Hâ, şu Kureyşin dininden dönen kişi dedikleri sen misin?» dedi. Peygamberimiz (S.A.V.) de «Elbette, onlar öyle söyler ya...» diye buyurdu.

Çoban «Ben şahadet ederim ki, sen hak peygambersin ve senin yaptığını kimse yapamaz. Peygamber olursa

o başka. Ben seninle beraber giderim» dedi. Peygamberimiz (S.A.V.) «şimdi olmaz. Sonra, benim açıkca duyulduğumu, ortaya çıktığımı haber aldığın zaman gel» buyurdu ve yoluna koyuldu.

Ebu Bekir (R.A.) çok Şama gidip geldiğinden yol üzerinde onu tanıyanlar çoktu. «Bu önündeki kimdir?» diye soranlara : «Kılavuzdur, bana yol göstermektedir» diye cevap verirdi.

Fakat, Zübeyr bin el-Avvam (R.A.) hazretleri Şam kafilesiyle henüz Medine'den çıkıp Mekke'ye gelirken onlara rastladı. Peygamberimiz (S.A.V.) ile Mağara dostuna beyaz ve yeni elbiseler giydirdi.

Zübeyr bin el-Avvam hazretleri kafile ile Mekke'ye gelip işlerini yoluna koyduktan sonra o da Medine'ye göç (hicret) etmiştir.

Peygamberimizin (S.A.V.) Mekke'den çıktığı önceden Medine'de duyulduğundan müslüman olanlar bir kaç gün sabahleyin Medine dışına çıkıp sıcak basıncaya kadar Peygamberimizin gelmelerini beklerdi.

Yine bir pazarertesi günü çıkıp da sıcak bastığında geri dönmüşlerdi. Bir iş için evinin damı üstüne çıkmış olan bir Yahudi uzaktan Peygamberimiz ile mağara arkadaşının (Ebu Bekrin) beyaz elbiselere bürünmüş oldukları halde gelmekte olduklarını gördü ve «İşte istediğiniz geliyor» diye Müslümanlara müjde verdi.

Müslümanlar silâhlanıp o tarafa koştular. Peygamberimizi tam bir saygı ile karşıladılar ki, bu Peygamberliğin ondördüncü senesinde Rebiülevvel ayının evvellerinde idi. Çok sıcak bir günde idi. Peygamberimiz (S.A.V.) yorgun idi. Medine'ye bir saat mesafesi olan Kubâ köyüne indi. Beni Neccardan birinin evine misafir oldu. Bir müddet Kuba'da kalmaya karar verdi ve orada bir mescid yaptılar.

Ondan önce Müslümanlardan bazıları kendileri için

Mescid yapmışlar ise de Müslüman topluluğu için en önce yapılan mescid bu Kuba mescididir.

Peygamberimiz (S.A.V.)'in Kuba'ya gelişlerinde Ensar (R. Anhum) in hepsi gelip Medine'yi şereflendirmelerini tebrik ettikleri sırada Medine'nin en meşhur ve seçkin şairi olan Hassan bin Sabit (R.A.) hazretleri de Peygamberimizin Medine'yi şereflendirmelerine dair güzel bir medih kasidesi söyledi. Resul-i Ekremin Medine'yi şereflendirmelerine bir teşekkür olarak onu kendisine (S A.V.) sundu.

Hazret-i Ali (R.A.) Peygamberimizin (S.A.V.)'den sonra Mekke'de üç gün kalmış ve kendisine bırakılmış olan emanetleri sahiblerine teslim ettikten sonra Mekke'den çıkmıştı. Peygamberimiz (S.A.V.) henüz Kuba'da iken o da gelip Kuba'ya vardı.

Sonra Peygamberimiz (S.A.V.) bir cuma günü kendi devesine bindi. Yüz kişilik Müslüman topluluğu ile Kuba'dan ayrıldı. Medine şehrine doğru yollandı.

Yol esnasında sola meyil ederek Beni Salim bn Avf yurdunda Ranuna denilen vadinin üst tarafına indi. Orada gayet beliğane bir hutbe okuyup Cuma namazı kıldı.

Peygamberimiz (S.A.V.)in en önce kıldığı cuma namazı budur. İlk hutbesi de yine odur. Bu hutbenin özet olarak tercümesini veriyoruz. Peygamberimiz (S.A.V.) ayakta olduğu halde Allah Tealâ hazretlerine gereken şekilde hamdü senâda bulunduktan sonra şöyle buyurmuştu :

«Ey insanlar sağlığınızda âhiretiniz için hazırlık yapınız. Şüphesiz bilirsiniz ki kıyamet gününde bazı kimselerin başına vurulup çobansız bıraktığı koyunundan (yani iyi bakmadığı emri altındakilerden) sorulacak ve Cenab-ı Hak ona tercümansız ve perdesiz olarak bizzat şöyle buyuracak; «Sana benim Peygamberim gelip de tebliğ etmedi mi? Ben sana mal verip lütuf ve ihsanda bulundum. Sen kendin için ne hazırladın?» O kimse de sağına

soluna bakacak, bir şey görmeyecek, önüne bakacak Cehennemden başka bir şey görmeyecek. Öyleyse kim kendini bir hurma ile de olsa ateşten kurtarabilecek ise hemen o hayrı işlesin. Onu da bulamaz ise bari «Kelime-i Tayyibe: La ilahe illellalı» Tevhidi ile kendini kurtarsın. Çünkü, onunla bir hayra on mislinden yüz misline kadar fazla sevap verilir. Vesselamü ala Rasülillahi ve rahmetüllahi ve berakatühü.»

Peygamberimiz (S.A.V.) birinci hutbeyi bu şekilde tamamladıktan sonra ikinci hutbeye de kalkıp şöyle buyurmuştur :

«Allah'a Hamd olsun Allah'a hamdederim ve ondan yardım dilerim. Nefizlerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığındık. Allah'ın hidayete erdirdiğini kimse sapıtamaz. Allah'ın sapıttığını da kimse hidâyete sevkedemez. Eşhedü enla ilahe illellahu la şerike leh. Sözün en güzeli Allah kelamıdır. (Kur'andır.) Allah kimin kalbinde Kur'anı süsler, onu kafir iken İslâm'a sokar, o da Kur'anı diğer sözlere tercih edip üstün tutarsa işte o kimse felâh bulur. Gerçekten, Kur'an sözlerin en güzeli ve en beliği dir. Allahın sevdiğini seviniz ve Allah'ı cânu gönülden seviniz. Allah'ın kelâmını okumaktan ve Allahı zikretmekten usanmayınız. Allah'ın kelamından kalbinize katılık ve usanç gelmesin. Çünkü Allah'ın kelâmı her şeyin en iyisini ayırıp seçer. Amellerin hayırlısını, kulların seçkini olan Peygamberleri ve kıssaların iyisini anlatır. Helalı ve haramı açıklar. Artık Allah'a ibadet ediniz

Ona herşeyi ortak koşmayınız. Ondan hakkıyla sakınınız. Güzel sözünüz ile, o sözünüz de Allah'a doğru olsun. Aranızda Allah'ın kelamı ile sevişininz. Mutlaka bilmelisinizki, Allah Teala ahdini bozanlara gazap eder. Vesselâmu aleyküm.»

Akabedeki biatta Ensar (R. Anhum), ne zaman Peygamberimiz kendi memleketlerine gelirse her bakımdan onu korumak hususunda söz vermislerdi.

Evvelce Peygamberimiz (S.A.V.) onların diyarına gelmiş, bir müddet Kubada kalmış, bu defada bizzat Medine'ye girmek üzere bulunduğundan artık onların verdikleri sözü yerine getirmeye mecbur oldukıarı vakit gelmiş demek oldu.

Bu bakımdan Peygamberimiz Sallellahu Teala Aleyhive sellem bu hutbenin sonunda Cenab-ı Hakkın ahdini (ona verilen sözü) bozanlara gazap edeceğini anlatarak sözlerini bitirmişlerdir.

Peygamberimiz bu şekilde Ranûna'da cuma namazını kıldıktan sonra devesine bindi. Medine'ye doğru yöneldi. Fakat kimin evine misafir olacağını kimse bilmiyordu. Ensar (R. Anhum)'un önce ve sonra Muhacir (R. Anhum) lere ettikleri yardım, haklarında gösterdikleri hürmet ve hamiyyet doğrusu anlatılmaz derece idi.

Bu defa Peygamberimiz (S.A.V.)'in Medine'ye gelmesinden ise adeta düğün ve bayram edercesine şenlik yaptılar. O gün Medineliler hakkında hakikatten büyük bir bayram günü idi.

Çocuklar sevınip sokaklara «Resullullah geldi.» diye çağırışıyorlar, kadınları damlar üstüne çıkıp güzel güzel şiirler okuyorlar ve «hoş geldiniz» diye bağrışıyorlardı.

Hangisinin evinin önünden geçse «Buyurun ya Resulellah» diye, evlerine dâvet ediyorlar, devesinin yularından tutup döndürmeye çalışıyorlardı.

Onlar bu şekilde devenin yularına sarıldıkça «Ona dokunmayınız, o memurdur. Allan tarafından emredildiği yere gidiyor, durunuz bakalım nereye gidecek?» diye onları önlemeye çalışıyordu.

Peygamberimiz (S.A.V.) devenin yularını bırakmış hiç dokunmuyordu. O mübârek hayvan da sağa sola bakarak kendiliğinden gidiyordu.

Nihâyet Malik bin Neccârın evi önündeki boş bir arsa da çöktü, Fakat durmayip kalkıverdi. Tavus gibi süzülüp

sari» (R.A.) hazretlerinin evi önüne vardı. Orada çöktü. Fakat durmayıp yine kalktı ve dönüp evvelki çöktüğü yerde çöktü ve hemen boynuna uzanıp bağırdı.

Peygamberimiz de «İnşallah konağımız burasıdır» diyerek devenin üzerinden indi. Ebu Eyyûb Ensari (R.A)'ın evini şereflendirdi.

Hazret-i Halid (R.A) Zeyd bin Harise ile beraber devenin üzerindeki eşyayı alıp evine getirdi.

Peygamberimiz (S.A.V.)'in gelişiyle Medine Şehri şereflendi ve mes'ud oldu, nur ile doldu. Vatanlarından ayrı düşüp de gönülleri hüzünlü olan muhacirlere taze can geldi. Ensârın da yüzü güldü.

O gün Medine halkı Hazret-i Hâlid'in evine gelip Peygamberimizi ziyaret ettikleri sırada Yahudi âlimlerinden Abdullah b. Selâm da geldi. Dikkatle Peygamberimizin yüzüne baktı. Bu yüz yalancı yüzü değildir, deyip hemen İslâm'a girip şereflendi.

Ensâr (R. Anhum)'ın her biri Resûl-ü Ekrem'i kendi evine misafir etmek isterdi. Hangisi tercih olunsa diğerlerinin üzülmesi hatırlara gelirdi.

Halbuki, konak yerini deve tayin edince kimsenin bir diyeceği kalmadı. Fakat o boş arsada çökmesinin sebep ve hikmeti ne idi onu anlatalım:

«O arsa Neccar oğullarından (Beni Neccardan) iki çocuğun vâris olduğu mülkü idi. Peygamberimiz onu on miskal altına satın aldı. O kadar altını Ebu Bekr (R.A.)'a havale buyurdu. O da bu parayı sahiplerine verdi.

Sonra Peygamberimiz kerpiç kestirdi. Kereste tedârik ettirdi. O arsada bir Mescid-i Şerif yapmaya ve bir tarafında kendileri için odalar inşasına başladılar.

Sonraları zaman zaman bir çok binalar yapılarak bugün onarılmış ve tezyin edilmiş olan «Mescid-i Nebevi» işte bu Cami-i Şeriftir. Kapısı o devenin çöktüğü yerdir.

Bu Cami-i Şerif yapılırken Peygamberimiz (S.A.V.) Ashab-ı Kiram'ı (R. Anhum) ile beraber bizzat çalışır ve elleriyle kerpiç taşırdı.

Kâbe-i Mükerreme müşriklerin ellerinde olduğundan Peygamberimiz (S.A.V.) Medine'yi şereflendirdiklerinden beri Beytül-Makdis'e yani Mescid-i Aksa'ya doğru namaz kılardı.

Bu sebeple Mescid-i Şerif'in kıblesini Kudüs-ü Şerif'e yönelik olmak üzere yapmaya başladılar.

Peygamberimiz (S.A.V.)'in kızlarından Rukıyye (R.Anha) hazretleri daha önce kocası Osman (R.A.) ile birlikte Medine'ye hicret (göç) etmişti. Bu defa Mescid-i Şerif'in yapılmasına başlandıktan sonra Peygamberimiz (S.A.V.) diğer kızlarıyla hanımı Sevde (R. Anha)'yı getirmek üzere kendi azadlıları olan Zeyd bin Haris'e ile Ebu Râfi'i Mekke'ye gönderdi. Onlar da varıp Peygamberimizin (S.A.V.) kızları olan Ümmü Gülsüm ve Fâtıma (R. Anhuma) hazretleriyle hanımı Sevde(R. Anha) yı getirmek üzere kendi azadlıları olan Zeyd bin Haris'e ile Ebu Râfi'i Mekke'ye gönderdi. Onlar da varıp Peygamberimizin (S.A.V.) kızları olan Ümmü Eymen ve oğlu Üsâme (R. Anhuma)'yı alıp Medine'ye getirdiler.

Onlarla beraber Ebu Bekr (es-Sıddık)'ın oğlu (R. Anhuma) ile aile ve yakınları da geldiler.

Fakat Peygamberimizin büyük kızı Zeyneb (R. Anha) hazretlerinin kocası Ebul-As Bin er-Rabi henüz İslâm'a gelmemiş olduğundan Hazret-i Zeyneb Mekke'den çıkamayıp geri kalmış ise de sonradan o da Medine'ye göç etmiştir.

Neticede, muhacirlerin Mekke'den tamamen alâkaları kesildi. Peygamberimizin şereflendirmesiyle şeref sahibi olan ve nurlanan Medine şehri artık kendilerinin mübârek bir vatanı oldu.

Fakat arası çok geçmeden Hazret-i Ebu Bekr ile Bi-

lâl-i Habeşi (R. Anhuma) sıtma hastalığına yakalandılar. Sıtma tutarken Mekke'nin su ve havasını hasretle anarlardı.

Bilâl-i Habeşi Mekkeden çıkmağa sebep olanlara, bilhassa Utbe bin Rebia ve Şeybe bin Rebia ile Ümeyye Halefe beddua ederdi.

Peygamberımiz (S.A.V.) de «Ya Rabbi, sen bize Mekke gibi Medine'yi de sevdir. Burada bize bereket ve geçim genişliği ver» diye Cenâb-ı Hakka yalvarırdı. Cenab-ı Hak da duasını kabul buyurdu ve Medinevi Muhacirlere sevdirdi. Hatta Ömer bin el-Hattab (R.A.) hazretleri «Ya Rabbi, bana senin yolunda şehıdlik nasib et. Resulünün beldesinde ölmeyi takdir eyle.» diye dua ederdi.

Mescid-i Şerif ile yanındaki odaların bitimine kadar Peygamberimiz (S.A.V.) yedi ay kadar Ebu Eyyûb Ensârinin evinde kaldılar.

Ensar (R. Anhum) hazretleri hergün oraya Resûlullah için nöbetle yemek getirirlerdi.

Peygamberimizin kendilerini şereflendirmelerine teşekkür olarak Ensârın herbiri böyle bir çeşit yardımda bulunmuş, herbiri bir şey veregelmiş iken Enes bin Malik'in annesi çok fakir olduğundan hiç bir şey getirip veremediğine çok üzülürdü.

Nihayet bir gün on yaşında olan oğlu Enes'in elinden tuttu ve getirip «Ey Allah'ın Resulü, bu da size hizmet etsin» diyerek bırakıp gitti. Ondan sonra Enes (R.A.) da Resûlullah'ın odalar hızmetine devam etti.

Mescid-i Nebevî ile yanındaki odalar tamamlandıktan sonra Peygamberimiz (S.A.V.) Ebu Eyyub Ensâri'nin evinden oraya göç etti, taşındı.

Ebu Bekr (R.A.)'ın kızlarından olup Mekke'de iken Resul-ü Ekrem'e nikâhlanmış olan Âişe (R. Anha) nın zifafı da o zaman icra edildi. Onun odasından Mescid-i Şerife bir yol açıldı. O zaman Resûlullah hicretinden sekiz ay geçmişti.

Mescid-i Şerifin bir tarafında bir sulfa var idi ki, üstü sundurma idi. Orada Ashab'ın fakirleri yatardı. Bunlara «Ashab-ı Suffa» denilirdi. Onların akşam yiyecekleri yok idi. Her gün akşam olduğunda Resûl-ü Ekrem bir kısmını kendi yanında bırakıp diğerlerini Ashab-ı Kiram'ın evlerine gönderirdi. Her biri gidip bir evde yemek yerdi.

Peygamberimiz (S.A.V.) sadaka kabul etmez, fakat hediye kabul ederdi. Kendisine sadaka diye gelen şeylere el sürmez, Ashab-ı Suffa'ya verirdi. Ayrıca gelen hediyelerden de onlara hisse ayırırdı.

Ashab-ı Suffa daima Mescid-i Nebevide hazır bulunurlar idi. Ama diğer Ashab-ı Kiram namaz vakti olunca Mescid-i Şerife gelerek Hazret-i Peygamber (S.A.V.) ile namaz kılıp giderdi.

Sonra, ezan okumak meşru kılındı. Namaz vakti olunca Bilâl-i Habeşî (R.A.) hazretleri ezan okurdu. Ashab-ı Kiram da onu işittikleri gibi cami-i şerifte toplanırdı.

Bu sene Mekke'de müşriklerin reislerinden Âs bin Vail es-Sehmi ile Velid bin Mugiyre dünyadan göçüp Ceza evi (ahiretine) gittiler.

Medineyi Münevverede de Ensâr-ı Kiram'ın en büyükleri olan Es'ad bin Zürare ile Bera (R. Anhuma) hazretleri dünya gailesinden geçip İslâm dinine ettikleri hizmetin bol sevabını anmak üzere Dâr-ı Bekâya gittiler. Bu seneye «senetülizn» yani (ruhsat yılı) denilir ki, başlangıçta Mekkeden Medine'ye göç etmek üzere Ashab-ı Kiram'a izin ve ruhsat verilip onlar da hemen Muharrem ayında göç etmeye yönelmişler ve yavaş yavaş Mekke'den Medine'ye gitmişlerdi. Nihayet Peygamberimiz de Safer ayında Mekke'den çıkıp Rebiülevvel'de Medine'ye varmıştı. Sonradan bu senenin Muharreminin başlangıcı (yani biri) İslâm tarihinin başlangıcı (yani Müslümanlar için yılbaşı) itibar edilmişti.

İşte hicret tarihi dediğimiz budur ki; Peygamberimizin

doğumunun elli dördüncü ve Miladî tarihin Altı yüz yirmi ikinci yılıdır.

Müslümanların tamamen Mekke'den çıkıp gitmeleri ilk bakışta müşriklerce bir çeşit zafer ve kendileri adına bir başarı biliniyordu. Mekke artık yabancılardan uzak olarak kendilerine kaldı zannediliyordu.

Halbuki Medine'de muhacirler yerleşip Ensâr ile birleşerek müşriklerin aleyhine bir büyük ordu toplanıyordu.

Hakikat gözüyle bakanlara bu senenin Muharreminin hilâli (ayın ilk hali) kâfirlere karşı Müslümanların elinde yalın kılıç gibi bir zafer silâhı şeklinde görünüyordu.

Önceleri Ashab-ı Kiram'dan bazıları «kâfirlerin niçin bu kadar ezâ ve cefâlarını çekelim?» diyerek kendilerine taarruz eden kâfirlere silâh ile karşılık vermek üzere müsaade istedikçe Resûl-u Ekrem (S.A.V.) «Henüz harb etmeye ve öldürmeye izinli kılınmadım.» der idi. Bu sene kâfirlerle savaşmak için de Müslümanlara Allah tarafından izin verildi.

Çünkü Evs ve Hazrec kabileleri imana gelmekle İslâm dini kuvvetlenmiş ve Müslümanların kuvveti müşriklerle savaşacak dereceye gelmişti.

Bu bakımdan Resûlullah'ın hicretinden beş altı ay geçtikten sonra arasıra muhacirlerden bir bölük tertiplenerek ve Resûlullah'ın (S.A.V.) amcası olan Hamza bin Abdülmuttalib ile amca oğlu olan Übeyde bin el Haris bin Muttalib bin Abdi Menaf (R. Anhuma) hazretleri gibi ashabın büyüklerinden biri başbuğ tayin edilerek, bir beyaz bayrak da verilerek Mekke müşriklerinin kervanlarına taarruz etmek üzere Medine'den çıkarılır oldu.

Hicretin ikinci senesi seferinde Resûl-i Ekrem altmış kişilik bir mevcud ile Medine'den çıktı. Saad bin Übâde (R.A.) hazretlerini Medine'de kaymakam yani (kendi yerine idare âmiri) olarak bıraktı. Liva-i Şerifini (sancağı) amcası Hamza (R.A.)'ın eline verdi. Hemen Medine ile Mekke

arasında bulunan «Veddan» ve «Ebva» köylerine doğru hareket etti.

Resûlullah'ın bu seferinden maksad o havaliden geçip gitmekte olan Kureyş kervanına yetişmek ve Kinâne kabilesinden «Benî Damûre» aşiretini emri altına alıp itaat ettirmekti.

Fakat, Ebva köyüne varıldığında kervanın geçip gitmiş olduğu anlaşıldı. Benî Damûre Şeyhi (Reisi) gelip aman diledi. (hayat hakkı istedi.)

Resûl-ü Ekrem de bundan böyle Müslümanların düşmanlarına yardım etmemek ve icabında Müslümanlar tarafını tutmak hususunda Benî Damûre ile anlaşma yapıp bir de **«emanname** = hayat hakkı belgesi» verdikten sonra Medine'ye döndü.

Sonra da, Ebû Süfyan'ın bir kafile ile Mekke'den çıkıp Şam'a hareket ettiği işitildiğinden yine hicretin ikinci senesi Cemadi'l-ulasında Resûl-ü Ekrem yüz elli kadar Müslüman ile Medine'den çıktı. Bu defa Ebû Seleme bin Abdülesed'i Medine'de yerine vekil (kaim-i makam) bıraktı. Liva-i Şerif yine Hazreti Hamza'nın omuzunda idi.

Yenbu tarafında **«Uşeyre»** adlı yere vardılar. Kureyş kervanının yine geçip gittiği öğrenildi. Hemen Kinane'den, orada oturan «Benî Mudlic» ile anlaşma yapıp onlara da Benî Damûre'ye olduğu gibi, bir **«emanname»** verildikten sonra Medineye dönüldü.

Bir zaman sonra, Mekke tarafında çöl yerlisi olan Kureyş taifelerinden ve Fihr bin Malik'in neslinden Kürz bin Cabir el Fihr'in, müşriklerden bir fırka ile Medine yakınına gelip Medine halkının hayvanlarını yağma etmiş olduğu haberi alındı. Onun üzerine Resûlullah derhal Zeyd bin Harise'yi Medine'de yerine vekil bırakıp, Liva-i Şerif'i de Hazret-i Aliye verip Muhacirlerden bir gurupla Medine'den çıktı. Kürz bin Cabir'in ardına düştü. Kürz ise sapa yollardan savuşup gitmiş olduğundan Resûlullah ona yetişemeyip geri döndü.

Sonra Resûl-ü Ekrem'in hala çocuğu olan Abdullah bin Cahş el-Esed'i on kadar Muhacir Sahabe ile Kureyşin durumunu araştırmak için Mekke tarafına gönderilmişti. Receb'in nihayetinde (otuzunda) Mekke ile Taif arasındaki **«Batn-ı Nahle»** adlı mahalde Kureyşin Taif'ten Mekke'ye gelmekte olan bir Kervanına rastgeldiler. Bunların reisi Amr bin Hadramî olup Osman bin Abdullah ile Hakem bin Keysan da beraberdi. Müslümanlar Amr bin Hadramiyi idam ettiler. Osman ile hakemi tutukladılar. Diğer arkadaşları kaçtı. Abdullah bin Cahş da bu iki esiri ve kervanda bulduğu eşyayı aldı. Dönüp arkadaşlarıyla beraber Salimen ve ganimet elde etmiş olduğu halde Medine'ye geldi. İslâm'da ilk ganimet budur.

Osman bin Abdullah sonra bedel vermek suretiyle esirlikten kurtuldu. Hakem bin Keysan ise Müslüman olarak Medine'de kaldı.

Müslümanların böyle Mekke yakınlarına kadar gelip de Kervan yağma etmeleri Kureyş Kabilesine çok dokundu.

Bu senenin Şabanında Kıble **«Beytül Makdis»** den Kâbe'ye çevrildi. Yani Mescid-i Aksa'ya doğru namaz kılınırken bundan böyle Kâbe'ye doğru namaz kılınması emrolundu. Böylece Müslümanların yüzü Mekke'ye döndü.

Beş vakit namaz da muhacir sahabelerin aslî vatanları olan Mekke diyarı hatırlarına gelir oldu. Mekke Müşriklerine galip gelmek arzuları gönüllerde artmağa başladı.

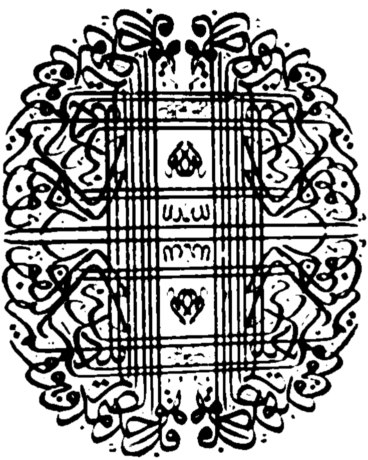
Bu zamana kadar Medine-i Münevvereden, şuraya buraya gönderilen İslâm askerleri hep Muhacirlerden idi. Ensardan henüz savaş için çıkan olmadıysa da Muhacirlere bakarak onlara da cihad ve savaş arzuları geldi. Bununla beraber Evs ve Hazrec kabileleri içinde bir takım münafıklar var idi ki, reisleri Abdullah bin Ebu Selul idi. Çünkü, Abdullah bin Ebi Selül Hazrec'in ileri gelenlerinden olup Medine'de çok sözü geçerken İslâm'ın doğuşun-

dan sonra eski nüfuzu kalmadı. O da hasedinden dolayı İslâm dininin aleyhine çalışmağa başladı. Diğer münâfıklar ile birlikte Yahudi topluluğuyla anlaşıp gizlice fitne ve fesattan geri kalmazlardı. Fakat, açıkça muhalefete cesaret edemezlerdi. Zira, İslâm'ın büyüklüğü ve yüceli,i gözlere görünüyordu.

Bu senenin Ramazan ayında oruç tutmak farz kılındı. Ramazanın ortalarında «Bedir» harbi meydana geldi.

Bedir'deki zafer ile İslâm'ın yüzü güldü. Mekke müşriklerinin kuvvet ve kudreti kırıldı.

Saadet devrinde (yani (Peygamberimizin zamanında) yapılan savaşların hepsini etraflıca yazmağa bu risalenin hacmi yetmez. Fakat, en meşhur olan savaşları kısaca anlatalım ve önce «Bedir» harbinden buşlayalım. Zira, İslâm milletinin meydana çıkmasına ve İslâm dininin hızla her tarafa yayılmasına esas sebep bu büyük harptir.

BEDİR SAVAŞI

Bedir savaşı Hicri tarihin ikinci senesinin Ramazan'ın da meydana geldi. Evvelce düşünülüp tertiplenmiş bir harp olmamasına rağmen bir büyük olay oldu. Şöyle:

«Yukarıda açıkladığımız şekilde Mekke'den çıkıp Şam'a giden Kureyş kervanına yetişmek üzere Peygamberimiz (S.A.V.) Medine'den çıkarak **«Aşire»** adlı mahalle kadar gitmiş iken o kervana rastlayamayıp ancak «Benî Mülid» topluluğunu anlaşma yapıp eman altına alarak (emniyette olduklarına söz vererek) Medine-i Münevvere'-ye geri dönmüş idi.

Bu Kervanın reisi Ebu Süfyan ile beraberdi. Yanlarında ancak elli kadar adam var idi.

Böyle çok miktarda mal ile Şam'dan çıktıkları öğrenilmesi üzerine Resûl-ü Ekrem o malları elde etmek için Ashab-ı Kiram'a teşvikte bulundu. Kervanın durumunu araştırmak üzere Talha bin Ubeydullah ile Said bin Zeyd (R.A.) hazretlerini Şam tarafına gönderdi. (1)

İbni Mektum (R. A.) Mescid-i Nebevî imamlığına vazifeli olarak Medinede kalmış, Ebu Lübabet-ül Ensari (R. A.) hazretleri Medine'nin korunması hususunda vekil bırakılmış idi.

---

(1) Cevdet Paşanın yukarıdaki son iddialarının aksi görüşünde olan tarihçiler vardı. Hz. Peygamber'in bir kervanı yağma ettirmesinin veya böyle bir harekete teşvik etmesinin mümkün olamayacağı kanaatindedirler.

Sonra Peygamberimiz (S.A.V.) Ramazan-ı Şerif'in ilk günlerinde Medine'den çıkıp **«Revhâ»** adlı mevkie geldi. Orada ordusunu gözden geçirdi. Ufak çocukları, fazla iş göremiyecek derecede özürlü ve sakat olanları geri çevirdi.

Medine'nin Avali denilen köylerinde nifak ve ayrılığa dair bazı olaylar işitildiğinden Âsım bin Adiy el-Aclani (R. A.) de Kuba ve Avali köylerine hâkim tayin edilerek Kuba'ya gönderilmişti.

Osman (R. A.)'a hanımı ve Resûlullah'ın kızı olan Rukiyye (R. Anhanın) rahatsızlığı sebebiyle, Ebû Ümame (R. A.)'e de annesinin ağır şekilde keyifsizliği dolayısıyla Medine'de kalmalarına Resûlullah'ça izin verilmişti.

Diğer sahabenin (R. Anhum) hepsi Resûlullah ile birlikte idiler. Revhâ'dan ayrılıp Safra adlı mahalle doğru hareket ettiler.

İslâm askerlerinin sayısı üçyüz beş kadardır. Bunların altmış dördü Muhacir ashab, diğerleri Ensar ashab idiler. (Allah hepsinden razı olsun.)

İçlerinde yalnız üç atlı var idi ki bunlar da Mikdad bin Evsed, Zübeyr bin el-Avvam ve Mersed Ganevî idi.

Yanlarında yetmiş kadar deve vardı. Nöbet ile binmekteydiler. Hatta Resûl-ü Ekrem (S.A.V.), Ali (R. A.) ve Zeyd bin Harisę (R. A.)'nın üçü için bir deve vardı. Nöbet ile binmekteydiler.

Muhacirlerin beyaz sancağını Mus'ab bin Ümeyr taşıyordu. Ensar'ın da iki sancağı vardı. Biri Hazrec kabilesine mahsus, diğeri de Evs kabilesine mahsus idi.

Sonradan yeryüzünün meşhur kıt'alarında zafer bayrakları açıp ta dünyayı titreten İslâm milletinin ilk ordusu işte bu ordudur.

Peygamberimizin (S.A.V.) kervan üzerine yapacağı hareketi Ebu Süfyan önceden haber aldığından Dam dam bir Amr el-Gaffarî'yi yardıma çağırıcı olarak ücretle

tutup Mekke'ye göndermiş, o da çabucak Mekke'ye varıp Kureyşi telaşa düşürmüştü.

Ebu Süfyan ise o şekilde Mekke'ye yardıma çağırıcı göndermekle beraber sahil yolundan son derece sür'atle hareket ederek Müslümanların Medine'den çıktığı esnada o kervan ile Bedir hizasından savuşup gidiyordu.

Gariptir ki Damdam'ın Mekke'ye varışından üç gün önce Atike binti Abdülmuttalib rüyasında şöyle görmüş «Deve ile Mekke'ye birisi gelip «Ey halk üç güne kadar muharebeye hazır olun» diye bağırdıktan sonra Ebu Kubeys dağı üzerine çıkarak bir büyük kayayı yerinden koparıp aşağı atmış, o kaya parça parça olarak Mekke'nin her bir evine bir parçası isabet etmiş.

Sabahleyin Âtike bu rüyayı kardeşi Abbas'a söylemiş ve bu günlerde Kureyş'e bir büyük musibet erişecek diye tabir ederek gizli tutmasını hatırlatmıştı.

Abbas ise bu durumu mahremâne şekilde Velid bin Utbe'ye, o da babası Utbe bin Rebia'ya o da bazı kimselere anlatmış ve böylece ağızdan ağıza yayılarak Kureyş'in bütün ileri gelenlerinin kulağına gitmişti.

Bir gün sonra Utbe bin Rebia ve kardeşi Şeybe Ebu Cehil, Ümeyye bin Halef, Zem'a bin el-Esved, Ebül Buhteri ve Kureyş'in diğer ileri gelenleri Kâbe'nin hareminde toplanıp Âtike'nin gördüğü rüyayı konuşurlarken Abbas da onların yanına vardı.

Ebu Cehil Abbas'a hitaben «kızkardeşinize ne zaman Peygamberlik geldi? Ey Abdülmuttalib oğulları, erkeklerinize peygamberlik geldiğine kanaat edilmeyip şimdi karılarınıza da mı peygamberlik davasına kalkışacak?» şeklinde münasebetsizce bir sözde bulundu. Böylece bütün Abdulmuttalib sülâlesine dokunacak bir konuşma yapmış oldu. Ebu Cehil'in bu sözleri o gün bütün Mekke'ye yayıldı. Hatta, kadınların bile kulaklarına gitti.

Akşam olup da Abbas evine vardığında Abdulmuttalib oğullarının bütün kadınları onun başına toplandılar.

Hepsi bir ağızdan «Ebu Cehle niçin bu kadar yüz veriyorsunuz? Erkekleriniz hakkında söylemedik söz bırakmayıp şimdi de karılarınıza dil uzatmağa başladı. Buna da mı susacaksınız?» diye söylendiler.

Kadınların bu hareketi Abbas'ın çok gücüne gitti. Hele sabah olsun da varıp şu herife yani Ebu Cehile çatayım. Dille olsun öcümü alayım, diye niyet etti.

Ertesi gün sabahleyin Harem-i Şerife gidip Ebu Cehilin yanına doğru vardı. Onunla çekişmek için bir bahane aramakta idi.

İşte tam o sırada Ebu Sufyan'ın yardıma çağırıcısı yani Damdam bin Amr el-Gaffarî'yi gelip «Ey Kureyş, çabuk yetişiniz. Yoksa Şam kervanı Muhammed'in eline düşer ve bunca mallarımız elden gider.» diyerek, Âtike'nin rüyasında gördüğü şekilde feryad ediyordu. Herkes onun sesine doğru koşup gidiyordu.

Bunun üzerine Abbas'ın Ebu Cehil ile konuşma ve mücadelesine meydan kalmayıp onlar da bu feryadın aslının ne olduğunu anlamak düşüncesine kapıldılar. Feryadının yanına doğru koştular. Kureyş'in ileri gelenleri hep birden feryadçı (yardıma çağırıcı) nın yanına üşüştüler. Derhal Ebû Süfyan'a yardım etmeleri için halkı teşvike ve tahrike kalkıştılar.

Bilhassa Ebû Cehil bütün Mekke havalisini umumî çağırtkan vasıtasıyle sefere davet etti. Süheyl bin Amr'da insanların gayret ve hamiyyet damarlarına tesir edecek sölzer söylemekteydi.

Nihayet Kureyş'in ileri gelenleri hep huzursuzlanıp umumî çağırtkan vasıtasıyla bütün harpçi ve dövüşçüleri ayağa kaldırdılar.

Fakat Âtike'nin rüyâsı bir çoklarını vehme düşürdü.

Bunun üzerine Ebu Leheb'in Müslümanlar hakkında çok fazla düşmanlığı olduğu halde bizzat gitmeğe cesaret edemeyerek yerine bir bedel tutup göndermeğe karar verdi.

Ebu Cehil'in kardeşi Âs bin Hişam'ın zimmetinde olan dört bin dirhem alacağına karşılık onu kendi yerine tutup gönderdi.

Bu sırada Utbe bin Rebia ile kardeşi Şeybe de geri kalmak istediler ise de yakalarını Ebu Cehil'in elinden kurtaramadılar. Kaldı ki Utbe Ebu Süfyan ile aralarındaki yakınlığa nazaran ona imdad için koşmağa mecbur idi. Zira, Utbe bin Rebia'nm oğlu ve Ebu Süfyan'da Harb bin Ümeyye'nin oğlu olup Ümeyye ile Rebia ise Abdi Şems İbni Abdi Menafın oğulları idi.

Bundan başka, Ebu Süfyân'ın karısı olan meşhur Hind de Utbe'nin kızı idi.

Ümeyye bin Halef de ihtiyarlığından bahsederek harpden geri kalıp gitmemek istediyse de Ebu Cehil bir sürme kutusu ve Ukbe bin Ebi Muayt bir buhurdan alıp Ümeyye'nin evine giderek «Karılar gibi ok'dan ve kılıçtan sakınanlara bunlar yakışır» diyerek dokunaklı sözler söylemeleri ile o da birlikte sefere katılmaya mecbur oldu.

Âtike'nin rüyâsından dolayı Abbas ile Ebu Cehil'in arası bozulmuş ve belki bütün Abdülmuttaliboğulları Ebu Cehil'e darılmış ise de zemzem suyu dağıtma vazifesi ve Kâbe'nin tamirat emaneti Abbas'ın üzerinde bulunduğundan onun geri kalması imkânsızdı. Diğer Abdülmuttalib oğulları da ister istemez Kureyş ordusu ile birlikte gitmeğe mecbur oldular.

Kısacası Ebu Leheb'den başka ne kadar Kureyş ileri gelenleri varsa hepsi büyük bir topluluk ile Mekke'den çıkıp gittiler. Ebu Süfyan ile Amr bin As'a yardımda bulunmak için büyük bir süratle hareket ettiler.

Mekke'li Kureyş'liler bu orduda hepsi beraber idi. Yalnız Ömer'in kabilesi olan Adiy Oğulları (Benî Adiyy) birlikte değildi.

Bu ordu Mekke'den kalkıp da Bedir karyesine varıncaya kadar her konak yerinde Ebu Cehil, sonra Safvân bin Umeyye, Süheyl bin Amr, Şeybe bin Rebia, Utbe bin

Rebia, Kays bin Subabe, Abbas bin Abdülmuttalib ve Ebul' buhteri sırası ile onar veya dokuzar deve kesip Kureyş askerlerini doyurdular.

Onlar Mekke'den kalkıp da Bedir'e gelirken Ebû Süfyan sahil yolu ile savuşup kervanı selâmete ulaştırdığından ordunun geri dönmesi için haber göndermişti.

Lâkin Ebu Cehil'in teşvikleri üzerine Kureyş'liler geri dönmeyip Müslümanlardan intikam almak üzere Bedir'e kadar gelmişlerdi.

Fakat Zühre oğulları (Benî Zühre) ile birlik ve andlaşma yapanlardan biri olan Übeyy bin Şerik en-Maki «Kervan kurtuldu, maksadımız hasıl oldu, artık geri dönmek lâzım geldi» diyerek Zühre Oğullarından orduda bulunan zatlar ile birleşerek geceleyin ordudan ayrılıp gitmişlerdi.

Adiy. Oğulları zaten ordu ile hareket etmeyip Zühre Oğulları da bu şekilde ayrılarak geri dönmüş olduklarından Bedir vak'asında bu iki tâifeden de hiç kimse telef olmamıştır. Ama diğer Kureyş tâifeleri hep bu vak'ada bulunarak durumlarına ve sayılarına göre hasar ve ziyân görmüşlerdi.

Resûl-ü Ekrem Kureyş kervanının nerede olduğunu araştırmakta iken Safra adlı yere geldiğinde, Mekke'den öyle büyük bir ordunun çıkmış olduğu haberi alındı. İslâm ordusu müşkül bir mevkide kaldı.

Zira elli kişi ile muhafaza olunan bir kervanın peşine düşülse amansız bir yerde Kureyş ordusuna tesâdüf olunmak ihtimali vardı. Geri dönülmesi ise büyük bir âr idi.

Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem Sahabelerini toplayarak istişâre zımnında onlara: «Ne dersiniz, kervanın peşine mi düşmek istersiniz, yoksa Kureyş ordusuna karşı varmak suretini mi tercih edersiniz? Hele bu iki tâifeden birini bana Cenâb-ı Hak va'detmiştir» diye buyurdu.

Onlar da: «Biz kervan niyeti ile çıktık. Eğer böyle bir büyük ordu ile muharebe olunacağını bilseydik daha ha-

zırlıklı çıkardık» diye cevap verdiler. Kervan tarafına meyil gösterdiler.

Resûl-ü Ekrem onların bu cevabından dolayı hatırı kırıldı. Fakat Ebû Bekir es-Sıddık (R. A.) hazretleri Hazret-i Peygamberin hatırını hoşnut edecek sözler söyledi. Ömer bin el-Hattab (R. A.) hazretleri de onu te'yid etti.

Bunun üzerine Mikdad bin Esved (R. A.) hazretleri ortaya çıkıp «Yâ Resûlallah! Allah'ın emri ne ise biz ona boyun eğeriz ve her halde seninle beraber insanlarla meskûn olan yerlerin en nihayetine kadar gitsek seninle beraber gideriz.» dedi.

Resûl-ü Ekrem Mikdad (R. A.) hazretlerinin bu sözlerinden pek ziyâde memnun oldu.

Fakat Ensâr-ı Kiram daha önce Akabe'de bi'at ettiklerinden Resûl-ü Ekrem kendi beldelerine gelirse onu çoluk ve çocukları gibi her şeyden esirgeyip sakınacaklarını taahhüd etmişlerse de Medine dışında muharebe edeceklerine dair bir sözleri olmadığından onların da görüşlerinin sorulması lâzım gelmekle onlara hitaben: «Sizler de bir görüş bildiriniz» diye emir buyurdu.

Ensar tarafından Sa'd bin Muaz (R. A.) «Ya Resûlallah! Bizleri mi murad buyuruyorsunuz?» diye sordu. Resûl-ü Ekrem: «Evet» diye buyurdu.

Sa'd bin Muaz: «Ya Resûlallah! Biz sana inandık. Cenâb-ı Hak tarafından getirdiğin şeylerin hak olduğuna güvendik ve inandık. Sana itaat edip tabi olmak üzere söz verdik. Artık siz ne dilerseniz emrediniz. Seni gönderen Allah hakkı için eğer denize dahi girsek seninle beraber gireriz.

Hiçbirimiz geri kalmaz. Biz düşmana karşı varmaktan çekinmeyiz. Muharebe vaktinde geri dönmeyiz. Sabredenlerdeniz ve sadık dostlarız. Cenâb-ı Hak'dan niyaz ederim ki, bizden memnun olacağınız işler göstersin. Hemen Allah'ın bereketi üzerine bizimle murad ettiğiniz tarafa hareket buyurunuz» deyince Resûl-ü Ekrem son derece

memnun olarak, «Öyle ise Allah'ın bereketi üzerine yürüyünüz» diye buyurdu. İslâm ordusu da Bedir Karyesine doğru yürüdü.

Resûl-ü Ekrem: «Size müjde veririm ki, Allahü Teâlâ hazretleri bana iki tâifeden birini va'detti. Vallahi ben sanki Kureyşlilerin düşüp telef olacakları yerlere bakıyorum.» diye buyurdu.

Bedir'e varıldıkta da: «Burası filânın öldürülme yeri. şurası filânın öldürülme yeri» diye mübârek eli ile gösterdi.

Sonra hep öyle oldu. Hiçbirinin yeri şaşmadı. Yani müşriklerden hangisi için bir yer gösterdi muharebe zamanında o müşrik orada düşüp can verdi.

Bu sûretle Müslümanlar Bedir'e yakın bir yere vardılar. Kumluk bir yerde ordugâh kuruldu ki, yürürken insanların ve hayvanların ayakları kayardı.

Kureyş ordusu daha evvelce gelip Bedir suyunu zaptetmiş olduklarından Müslümanlar susuzluktan dolayı zahmet cekip sevtan da bazılarının kalbine susuzluktan kırılmak vehmini sokarak vesvese verirdi.

Halbuki Cenâb-ı Hak o gece Kureyş ordusunun içine bir korku düşürdü ve Müslümanlara tatlı bir uyku verdi.

Kureyşlilerin, Müslümanlara nisbetle kuvvetleri kat kat ziyâde iken onlar telaş ve endişe içinde olup Müslümanlar ise Emniyet üzere uyurdu.

Ertesi günü -ki Ramazan ayının on yedinci cuma günüdür- sabahleyin yağmurlar yağdı ve seller aktı. Müslümanlar suya kandı ve bazıların kalbindeki şeytani vesvese zail oldu ve yerler pekleşip seyir ve harekete kolaylık geldi.

Hubab bin Munzir (R. A.) hazretlerinin tavsiye ve görüşü üzerine İslâm ordusunun yeri değiştirildi.

Şöyle ki: Bedir karyesinin en sonundaki kuyusu önünde ordugâh kuruldu ve yanında Müslümanlar için büyük bir havuz yapılarak içi su ile dolduruldu. Diğer kuyuların

üzerine de çerçöp atıldı. Bundan dolayı Kureyş ordusu susuz kaldı.

Sa'd bin Muaz (R. A.) hazretleri Resûlullah için hurma dallarından bir gölgelik yaptırdı. Resûlullah mağara arkadaşı Ebu Bekir es-Sıddık (R. A.) ile birlikte o gölgeliğin altına girdi.

Sa'd bin Muaz (R. A.) hazretleri de kılıcını kuşanıp Ensar'dan birkaç zat ile birlikte gölgeliğin kapısında beklediler.

İşte o halde iken Kureyş ordusu meydana çıkıp göründü. Müşrik sürüleri gök demirlere gark olmuş oldukları halde ileri yürüdüler.

Bunların sayıları bin kişi kadar olup içlerinde yüz atlı ve yedi yüz develi var idi.

Kısacası sayıca Müslümanların üç mislinden ziyade oldukları halde silâh ve harp malzemeleri bakımından da kuvvetleri kat kat falza idi. Üç bayrakları olup birini Ebu Aziz Zürâre bin Umeyr, diğerini Nadr bin Haris ve ötekini de Talha bin Talha çekiyordu.

Savaş meydanına geldiler ve mevki tutup saf oldular. Müslümanlar da onlara karşı saf olup durdu.

Lâkin ne garip bir tablo idi ki Ebu Aizz bin Umayr Kureyş ordusunun birinci bayraktarı, kardeşi Mus'ab bin Umeyr (R. A.) hazretleri muhacirlerin sancaktarı idi.

Kureyş ordusunun diğer ileri gelenleri ve reisleri ile de muhacirlerin çoğu uzak yakın her ne ise hep birbirinin akrabası idi.

Bu cümleden olmak üzere Resûl-ü Ekrem'in büyük düşmanları olan Ümeyye bin Halef ve kardeşi Ubeyye bin Halef Resûl-ü Ekrem'in büyük ceddi olan Müerre bin Kâab'ın kardeşi Hesis bin Kâab'ın soyundan ve o zaman Ebu Süfyan'ın meşhur kervanında arkadaşı olan Amr bin el-As da Sehmoğulları (Benî Sahm) ve Sahmoğulları ise yine

Hesis bin Kâab'ın neslinden oldukları halde sahabenin büyüklerinden Ömer bin Hattab (R. A.) ve Said bin Zeyd (R. A.) hazretleri de Müvre'nin diğer kardeşi olan Adiyy bin Kâab'ın soyundan idiler.

Bütün Sahabelerin en ulusu olan Ebu Bekir es-Sıddık (R. A.) hazretleri ile yine Sahabelerin büyüklerinden Talha (R. A.) hazretleri Teym bin Mürre'nin soyundan oldukları halde Resûl-ü Ekrem'in en büyük düşmanı olan Ebu Cehil bin Hişam ile Halid bin el-Velid de Mahzum Oğullarından (Benî Mahzum) idiler. Mahzum Oğulları ise Yakaza bin Mürre'nin torunlarındandır.

Daha garibi şuydu: Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretlerinin oğlu Abdullah (R. A.) kendi yanında ve diğer oğlu Abdurrahman da putperest Kureyşliler arasında idi.

Resûl-ü Ekrem'e karşı şiddetli düşmanlığı olan Nadr bin Hâris ki -Resûl-ü Ekrem Kur'an-ı Kerim okurken, «Muhammed size eski masalları söylüyor» diye alay ederdi.- O da Abd-i Menaf'ın kardeşi olan Abdüddar Oğullarından olduğu halde Sahabelerin büyüklerinden olan Zübeyr bin-el Avvam (R. A.) hazretleri Abd-i Menâf'ın diğer kardeşi olan Abdul'uzzanın evlâdındandır.

Yine kadınların en büyüğü Hadîcet'ül-Kübra (R. A.) hazretleri Abdül'uzza evlâdından olup kardeşi Nevfel bin Huveylid ise Müslümanların büyük düşmanlarındandır.

Yukarıda sözü geçen kervanın reisi olan Ebu Süfyan ve Resûl-ü Ekrem'e şiddetli düşmanlığı olan Akabe bin Muayt da Umeyye bin Abd-i Sems bin Abd-i Menaf'ın oğulları olduğu halde muhacirlerin en büyüğü olan Ubeyde (R.A.) hazretleri de Hars bin Muttalib bin Abd-i Mefanın oğlu idi.

Utbe bin Rebia'nın oğlu Velid kendi yanında, diğer oğlu Ebu Huzeyfe ise Müslümanların arasında idi.

Daha önce Mekke Valisi makamında bulunan Abdulmuttalib'in oğlu ve Resûl-ü Ekrem'in amcası Abbas da

Kureyş ordusunun en büyüklerinden olduğu halde savaş meydanına gelince karşısında büyük kardeşi Hamza bin Abdülmuttalib (R. A.) hazretlerini gördü.

Haris bin Abdülmuttalib'in oğulları olan Ebu Süfyan ile Nevfel de müşrikler sürüsü ile beraberdi.

Abdülmuttalib'den sonra kavminin reisi olan Ebû Tâlib bin Abdülmuttalib'in oğlu Ali (R. A.) hazretleri savaş safında büyük kardeşi Akîl bin Ebu Talib'e karşı duruyordu.

Resûl-ü Ekrem'in kızı Zeyneb (R. A.) hazretlerinin kocası olan Ebu el-Âs bin Rebi de mazhar olduğu sıhrî Peygamber akrabalığı şerefini bir tarafa bırakarak Resûlullah'a karşı silâh çekip geliyordu.

Araplar sırf kavmiyet gayreti ile savaşırken böyle bir kavim ve kabileden olan bir çok halkın iki fırka olup da birbirine karşı saf bağlayıp durmaları Kureyşlilerin çoğunu tereddüde düşürdü.

Bilhassa Abdülmuttalib Oğullarının savaşa girişmeleri sırf diğer Kureyş ileri gelenlerinin zoru ile idi. Halbuki karşılarında kardeşlerini amca oğullarını ve dayı oğullarını gördükleri gibi kendilerine tereddüt ve şaşkınlık geldi.

İşte adı geçen Utbe bin Rebia buralarını hatırlayarak derin bir düşünceye daldı ve:

«Ey cemaat! Kim kiminle savaşacak. Birbirinin kardeşini yahut amca oğlunu veyahut dayı oğlunu öldürecek. Sonra bunlar nasıl yüzyüze bakacaklar. Bu olur iş mi? Siz bu işten vazgeçiniz ve aradan çıkınız. Muhammed'i diğer Arap kabilelerine bırakınız. Eğer onlar Muhammed'i yenerlerse sizin de muradınız husûle gelmiş olur. Ancak siz bir şey kaybetmiş olmazsınız» dedi ve Hakîm bin Huzam ile Ebu Cehil'e haber gönderdi.

Ebu Cehil ise aralıksız halkı savaşa teşvik ve tahrik eder, halkın gayret ve hamiyyet damarlarına dokunacak sözler söyledi.

Hatta o gün atını tepnp savaş safından ileri çıkarak «Bizler tek bir vücud ve topluluğuz. Üzerine varılmaz ve yenilmez bir cemaatiz. Biz bugün Muhammed'den ve sahabelerinden intikam alacağız» diyor ve galip geleceğinden asla şüphe etmiyordu.

Kureyş ordusunda savaşmak istemeyenler çok idi ve kendilerinde kavmiyet gayretinden başka can fedâ ettirecek bir keyfiyet yok idi.

Müslümanlar ise dini gayreti herşeyin önüne alıp onu herşeyden üstün tutarak hepsi İslâm'ı birlik ciheti ile aynı düşüncede birleşmişti. Şehid olduklarında gidecekleri yerí görür gibi bilir oldukları cihetle gözlerinde şehâdetten daha kıymetli bir makam ve saadet yok idi.

İşte Ebu Cehil bu inceliklerden gâfil olarak muharebeyi kazanmak için askerin çok olması yeter zannediyor ve: «Muhammedîleri öldürmeye lüzum yok. Onların ellerini arkalarına bağlayıp da yederek Mekke'ye götüreceğiz» diyordu.

Bundan dolayı Utbe bin Rebia'nın sözlerinden müteessir olup öğütlerini garazkârlığa hamlederek onu kınadı ve:

«Utbe, oğlu Ebu Huzeyfe'yi esirgeyip de bu şekilde halkın fikirlerini bozuyor» yollu halkın nazarında Utbe'yi küçük düşürücü sözler ile onun görüşünü çürüttü.

Batn-ı Nahle'de Abdullah bin Cahş vak'asında öldürülmüş olan Amr bin Hadramî'nin kardeşi Amir bin Hadrami de Ebû Cehil'in ta'lim ve teşviki ile meydana çıkıp kardeşinin ismini anarak feryad etti. Zannınca kardeşinin kanını almak üzere Müslümanlar tarafına ok attı.

Amir bin Hadramî'nin oku, Ömer (R. A.) hazretlerinin azadlı Mıhca' (R. A.) hazretlerine rast geldi. Onu yaraladı. Hazret-i Mıhca bu ok'un yarasından vefat etti.

O zaman Resûl-ü Ekrem «Mihca Şehidlerin en ulusudur» diye buyurdu. İşte Müslümanlardan ilk yaralanıp şehid olan Mihca'dır. (Allah ondan razı olsun.)

O, dışarlarda iki taraf muharebeye girişmezden evvel birer ikişer kişi meydana çıkıp da dövüşmesi âdet idi. Buna «Mübareze» ve dövüşenlere de «Mübariz» denir.

İlk önce dövüşçüler (Mubarizler) meydana çıkıp da halkı savaşa kızıştırmak âdet iken bu defa Ebu Cehil'in teşviki ile Amir'in meydana çıkıp da kardeşinin kanını dâvâ etmesinde ve Müslümanlara ok atmasından dolayı mübârezeden o muharebe kızıştı ve araya kan düştü.

Mahzum Oğullarından Esved bin Abdül Esed: «Ya ben Muhammedîlerin havuzundan su içerim veya o havuzu yıkarım veyahut o havuzun yanında ölürüm» diye yemin etti. Fedailik yolunda kılıç çekerek Müslümanların havuzuna doğru yürüdü.

Resûlullah'ın arslanı Hamza (R. A.) hazretleri o tarafa koştu ve havuz yanında Esved'e yetişti, hemen bir kılıç vurdu. Esved arkası üzerine düştü.

Lâkin bâtıl zannınca yemini yerine gelsin diye kendisini havuz içine attı. Hazret-i Hamza da onu havuz içinde öldürdü.

Resûl-ü Ekrem meydana çıkıp Müslümanların saflarını düzeltti. Bazıları safların dışında durduğundan mübârek elindeki asâ ile hafifçe dürterek sırasına getirdi ve: «Ben emretmedikçe düşman üzerine hücum etmeyiniz. Fakat tam ok menziline geldiklerinde ok atınız» diye tavsiye ve tenbih buyurdu.

Kısacası iki tarafta da zihinlere galeyan geldi ve Ebu Cehil'in istediği oldu.

Utbe bin Rebîa ise halkın gözünde küçük düştüğünden haysiyetini kurtarmak için ileri atıldı.

Hemen bir tarafına kardeşi Şeybe'yi diğer tarafına oğlu Velid'i aldı ve meydana çıkıp dövüşçü istedi. Yani er diledi.

Neccar Oğullarından (Benî Neccâr) Afra adlı kadının yedi oğlu olup yedisi de Bedir'de hazır idiler. Onlardan ikisi yani Avf (R. A.) ile Muaz (R. A.) adlı delikanlılar ile

Hazrec kabilesinden Abdullah bin Revâha (R. A.) hazretleri onlara karşı çıktılar.

Utbe onlara: «Siz kimlersiniz?» dedi. Onlar da: «Filan ve filânız» diye cevap verdiler.

Utbe: «Bizim sizinle bir işimiz yok. Biz amca oğullarımızı isteriz.» diye onları reddetti.

Çünkü Medine bölgesi ahâlisi ziraat ve çiftçilikle geçinirlerdi. Kureyşliler ise büyük ticaretlerle meşgul olduklarından çiftçilere hakaret gözü ile bakarlardı.

Onun için Utbe ve Şeybe Ensar ile dövüşmeye tenezzül etmeyip «Ya Muhammed! Bize denk ve akranımız olan amca oğullarımızı gönder» diye seslendiler.

Resûl-ü Ekrem de: «Kalk ya Ubeyde, kalk ya Hamza, kalk ya Ali!» diye buyurdular.

Üçü de kalkıp Hazret-i Ubeyde bin Haris bin Muttalib, Utbe'ye; Hazret-i Hamza bin Abdulmuttalib, Şeybe'ye; Hazret-i Ali bin Ebu Talib, Velid'e karşı gittiler.

O sırada Ubeyde altmışüç, Hamza elli sekiz ve Ali yirmi bir yaşlarında olup her biri yaşça karşısındaki hasmının akranı idi.

Hepsi Arapların ileri gelen kahramanlarından idi. Bilhassa Hazret-i Hamza Allah'ın heybetli bir arslanı idi.

Hazret-i Ali böyle büyük vak'alarda bulunmamıştı. Lâkin onun da bir arslan yavrusu olduğu simasından belli idi.

Üçü de mübâreze meydanına çıkıp âdet olduğu üzere isim ve şöhretlerini söylediler.

Utbe ve Şeybe ile Velid de «tamam, dengimizsiniz, buyurunuz.» dediler ve hepsi kılıçlarını sıyırdılar.

Böylece Kureyş ileri gelenlerinden kahramanlıkları meşhur ve müsellem olan altı büyük kimsenin mübârezeleri o zamanın hükmünce seyre değer hadiselerden sayılırdı.

Bundan dolayı her iki taraf savaşa hazır olarak ki-

minin yayı elinde, kiminin eli kılıcının kabzasında olduğu haıde iki taraf bu kahramanların dövüşüne gözlerini dikip seyre koyuldular.

Hazret-i Ubeyde ile Utbe birbirlerine bir iki hamle yaptılar ve iki ihtiyar birbirini yaraladı ise de birisi diğernin işini bitiremedi.

Hazret-i Hamza ve Ali ise birer hamlede hasımlarını öldürdüler dönüp Ubeyde'ye yardım ederek Utbe'nin de işini bitirdiler ve Ubeyde'yi alıp Hazret-i Peygamberin huzuruna getirdiler.

Ubeyde ayağında kılıç yarası olduğu halde kanları akarak Hazret-i Peygamberin huzuruna geldikte «Ya Resûlallah! Ben şehid miyim?» diye sordu.

Resûl-ü Ekrem: «Evet.» diye cevap verdi ve yerinin Firdevs cenneti olduğunu müjdeledi.

Bunun üzerine Ubeyde memnun ve mesrur olarak İslâm dini uğrunda ayağının kesilmesinden dolayı asla gam çekmeyeceğine dair güzel ve müessir beyitler söyledi.

Fakat yarası ağır olduğundan üç gün sonra Medine'ye götürülürken yolda cennetine kavuştu. (Allah ondan razı olsun.)

Öte tarafta Utbe ve Şeybe gibi Kureyş ordusunun en ileri gelen reislerinden iki büyük kişi ile bir de yeni delikanlı olan Velid bin Utbe'nin üçü birden döğüş meydanında kalmaları diğerlerine korku verdi.

Ebu Cehil ise asla gevşeklik göstermeyip «Siz Utbe ve Şeybe'ye bakmayınız. Onlar böbürlenircesine hareket ederek kendilerini tehlikeye düşürdüler» diyerek kavmine cesaret verir ve «Hemen yürüyünüz» diye emir verirdi.

O sırada Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri, oğlu Abdurrahman'ı müşriklerin arasında görünce meydana çıkıp ta onunla dövüşmek üzere izin istediyse de Resûl-ü Ekrem «Ya, Ebu Bekir! Bilmez misin ki, sen benim

görür gözüm, işitir kulağım yerindesin» diyerek izin vermedi ve yanından ayırmadı.

İki taraf ileri yürümeğe ve birbirine yaklaşmağa başladı. Oklar ise iki taraftan durmadan karşılıklı işliyordu.

Hazrec kabilesinden Hâris bin Sürâka adlı delikanlı ki, geride durup da ilerideki kahramanların döğüşünü seyredenler içinde idi. Düşman tarafından atılıp da öndeki savaş safında üzerinden geçen bir ok ona dokundu ve zavallıyı şehîd etti. İşte, Ensar'dan ilk şehid olan budur.

Önceki ok savaşında, ilerideki savaş safında bulunan Müslüman gâzilerin üzerinden aşıp giden bir okun geride Harise'ye dokunması hepsine bir ibret vesilesi oldu.

Ecel oklarının ondekilerle arkadakileri ayırmadığı ve ileridekilerin tehlikesi geridekilerin tehlikesinden fazla olmadığı anlaşıldı.

Daha sonra Hârise'nin validesi olan Rübeyyi Hazret-i Peygamberin huzuruna gelip «Ya Resûlallah! Oğlum Cennetde ise kendime teselli verip sabredeyim. Değil ise ne yapayım?» diye suâl ettikte Resûl-ü Ekrem: «Cennet bir değil, sayısızdır. Senin oğlun iFrdevs cennetindedir» diye buyurmuştur. Biz yine konuya dönelim.

Resûl-ü Ekrem, Hazret-i Peygamber ile birlikte çadırda yani Sa'd bin Muaz'ın yaptırmış olduğu gölgelikte bulunup «Ya Rabbi! Bana vadettiğin nusreti ver» diye tam bir şekilde yanıp yakılma ile dua ve niyaz eylerken kendisine hafifçe bir uyku geldi ve hemen tebessüm ederek uyandı. «Müjde ey Ebu Bekir! İşte Cebrail (A.S.) ile melekler yardıma geldi» diye buyurdu.

Sonra, Resûl-ü Ekrem zırhını giyip:

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ

âyeti kerimesini okuyarak çadırdan dışarı çıktı.

Manâsı: «Yakında o topluluk bozulup arkalarını dönüp kaçarlar» demektir. Üst tarafındaki Âyet-i Kerimede:

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ

olup onun manâsı da: «Yoksa Kureyş putperestleri, biz toplu ve tek vücût bir cemaatiz mi derler?» demek olur.

Yukarıda açıkladığımız şekilde gerçekten Ebu Cehil işte bu Bedir savaşı gününde «Biz tek vücûd birbiri ile yardımlaşan topluluğuz. Bugün Muhammed'den ve ashabından intikam alacağız» demiştir.

Bu Âyet-i Kerime ise daha önce Mekke'de iken nâzil olarak, gelecekten haber veren Âyetlerden ve Hazret-i Muhammed'in Peygamberliğinin açık delili olan mucizelerindendir.

Hattâ Hazret-i Ömer'den rivâyet edilmiştir: «Bu Âyet-i Kerime nâzil oldukta acaba hangi topluluk bozulacak» dedim. Bedir Savaşı gününde Resûl-ü Ekrem zırhını giyip de:

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ

dediği vakit murad ne olduğunu anladım» diye buyurmuştur.

Rivâyet edilmiştir ki, daha önce Medine civarına kadar gelip de Medine ahalisinin hayvanlarını sürüp götürmüş olan Kürz bin Cebir-i Fihri'nin çölde oturan Kureyş toplulukları ile bu defa Mekkeli Kureyşlilerin ordusuna yardım etmek için geleceği o gün işitildi. Telâş ve endişeye düştüler.

Bunun üzerine Cenab-ı Hak tarafından melekler ile Müslümanlara yardım olunacağı müjdelendi.

Kürz bin Cebir gerçek olarak Mekkeli Kureyşlilerin ordusuna yardım etmek niyetinde bulunmuş ise de aşa-

ğıda geçeceği şekilde Kureyş ordusunun bozulduğunu haber aldığı gibi, yardım etmekten vazgeçmiştir.

Rivâyet edilmiştir ki, o sırada benzeri görülmemiş şiddetli bir rüzgâr çıkıp göz gözü görmez olmuş. Bu ise meğer melekler ile Cebrail (A.S.)'ın gelişi imiş ki, harp meydanına gelmişler. Alaca atlara binmiş insanlar sûretinde görünmüşler. Müşriklere karşı saf bağlayıp durmuşlar.

Bu da meşhur rivâyetlerindendir ki, Kureyşliler ile Kinâne kabilesi arasında vaktiyle muharebeler vuku bulmuş olduğundan bu defa Kinâne'liler fırsatı ganîmet sayarak arkadan gelip de hücûm etmesinler, diye Kureyşliler endişe ederken, Kinâne Şeyhlerinden meşhur Sürâka bin Malik Müdleci bir miktar süvâri kuvveti ile Kureyş ordusuna gelip «Ben de sizinle beraberim» diyerek onlara cesaret vermiş.

Halbuki Sürâka, Haris bin Hişam ile el ele tutuşup gezerlerken öyle şiddetli bir bora ile melekler gelince Sürâka Haris'den ayrılıp ve askerini alıp savuşmuş. Onun savuşup gitmesi de Kureyşlileri vehim ve telâşa düşürmüş.

Hattâ Ebû Cehil bunun üzerine; «Siz Sürâka'ya bakmayınız. Onun Muhammed ile gizli ittifakı vardır. Muhammedîleri bitirdikten sonra dönüp de Kudeyd mahalline vardığımızda ben ona Muhammed'in taraftarlığının ne demek olduğunu öğretirim. Hemen siz yürüyünüz» diye kavmine cesaret vermiştir.

Kureyş ordusu bozulup da Mekke'ye vardıklarında «Askerin bozguna uğramasına Sürâka sebep oldu» demişler. Sürâka ise onu işittikçe «Vallahi ben sizin Bedir'e doğru hareket ettiğinizi duymadım. Fakat bozguna uğradığınızı işittim» demiş.

Meğer Sürâka sûretinde görünen İblis ve Müdlic oğullarından, bir takım adamların sûretinde görünenler ise İblis'in yardımcıları olan şeytanlarmış.

Bir müddet sonra Sürâka ve diğerleri İslâm ile şeref

lendikte burasını aralarında konuşmuşlar ve şeytan işi olduğuna karar vermişler.

O sırada Resûl-ü Ekrem bir avuç ufacık taşlar alıp «Yüzleri çirkin ve kara olsun» diyerek düşmanların üzerine attı.

O taşların birer tanesi muşrıklerin gözlerine ve burun deliklerine isabet ederek onları sersem etti.

Bu durum Hazret-i Muhammed (S.A.)'in mücizelerinden ve Kureyş ordusunun bozulmasına vâsıta olan mânevi sebeplerdendir.

Bu gibi sebeplerden dolayı Kureyş ordusuna sarsıntı gelmiş olduğu halde Hazret-i Peygamber hamle ve hücum için emir verdi.

Şöyle ki: «Her kim bu gün düşmandan yüz çevirmeyip de dayanır ve şehid olarak vefat ederse Cenab-ı Hak elbette onu Cennete koyacaktır. Bu gün şehîd olanlara Firdevs Cenneti hazır ve Cennet kapısındaki melekler onları beklemekteydiler» diyerek gerçek ve tesirli sözlerle Sahabelerini teşvik ederek; «Haydi! Şiddetli hamle ve hücûm ediniz» diye buyurdu.

Hazrec kabilesinden Ubeyr bin Hümam (R.A.) hazretleri hurma yerken Cennet müjdesini işittikte «Cennete girmek için şu heriflerin elinde ölmekten başka bir şey lâzım değil mi? Pek iyi!» diyerek elindeki hurmaları yere attı ve hemen kılıcını sıyırarak şehidliğin faziletine dair güzel ve müessir beyitler söyleyerek düşman üzerine hücûm etti. Artık geri dönmeyip nice müşrikleri öldürdükten sonra nihayet kendisi de şehid olarak Firdevs Cennetine gitti.

Müslümanlarda ok'dan başka silâh ile şehid olanların birincisi işte bu Umeyr bin Hümam'dır. (Allah ondan razı olsun.)

Afra hatunun büyük oğlu Avf da şehadet mertebesine nail olmak için ona mani olabilecek zırhını sırtından çıkarıp attı. Hemen kılıç sıyırarak düşman üzerine hücûm etti. Putperestlerden nicelerini öldürdü. Nihayet kendisi

de şehid olup muradına erişti. (Allah ondan razı olsun.)

Diğer sahabeler de hep dalkılıç olup ileri seğirttiler ve yer yer hamle ve hücûmlarda bulunarak düşmanın saflarını yırttılar.

Bilhassa Allah'ın arslanı Hazret-i Hamza (R.A.) hangi kola hücûm etse düşman kuvvetlerini yarıp geçerdi.

Hazret-i Ali (R.A.) de ona tabi olarak önüne gelen müşrikleri kılıç ile ikiye biçerdi.

Kureyşlilerin meşhur reislerinden Zem'a bin el-Esved, Hazret-i Hamza ile Ali'nin uğruna rastgelmekle derhal onu öldürdüler. Kardeşi Akil bin el-Esved de bu sırada öldürüldü.

Sehme Oğullarının (Benî Sehm) reislerinden olan Amr bin As, Ebu Süfyan ile beraber olduğundan bu vakada bulunmadı.

Ama Sehme Oğullarının en büyük reisleri olan dört kişi bu çarpışmada öldürüldü.

Şöyle ki: Münebbih bin Haccac Sehmi'yi Ebu Yüsr'ül-Ensari hazretleri; kardeşi Nübeyh bin Haccac'ı Hazreti Hamza ile Hazret-i Sa'd bin Ebi Vakkas; oğlu As bin Münebbih bin Haccac ile Ebül-Âs bin Kays Sehmi'yi Hazret-i Ali öldürdüler.

Bunlardan başka Hazret-i Ali Kureyş reislerinden, Hazreti Talha'nın amcası Amr bin Osman bin Ömer et-Temîmi, Hazret-i Hadicet'ül-Kübra'nın kardeşi Nevfel bin Huveylid ile Ubeyde bin Said bin el-Âs bin Umeyye'yi de öldürdü.

Ümeyye Oğullarının reisi olan Ebu Süfyan sözü geçen kervan ile savuşup gitmiş olduğundan bu büyük savaşta bulunmadı. Fakat oğlu Hanzala bulunup o da bu sırada öldürüldü.

Kureyş'lilerin meşhur reislerinden Ebul-Buhteri bin Hişam da bu sırada Mücedder bin Ziyâd elinde öldürüldü.

Müslümanların büyük düşmanı olan Ebu Cehil'i öl-

dürmek iftihar vesilesi bir keyfiyet olacağından bütün sahabeler onu rastgetirmek istiyorlardı.

Hattâ Ebu Cehil zannı ile Hazret-i Hamza müşrik reislerinden ve Mahzum Oğullarından Halid bin Velid'in kardeşi olan Ebu Kays bin el-Velidi ve Hazret-i Ali yine Mahzum Oğullarından Abdullah bin El-Munzir'i öldürdüler.

Yine Kureyş reislerinden Ümm-i Seleme'nin kardeşi olan Mes'ud bin Ümeyye el-Mahzûmî de Hazret-i Hamza'nın kılıcından geçti.

Ebu Seleme'nin kardeşi olan Esved bin Abdül-Esed de bu sırada öldürüldü.

Ebu Cehil ise yetmiş yaşında pek gözlü, korkunç yüzlü ve inatçı bir mel'un olup «Anam beni bu gün için doğurmuştur» diye cesaretle ileri atılır ve hemen askerini savaşa sürerdi.

Kendi aşireti olan Mahzum Oğullarının yiğitleri onun etrafını alıp her taraftan onu muhafazaya aldıklarından yanına varılamazdı.

İki asker birbirine kavuşacağı sırada Abdurrahman bin Avf (R.A.) hazretleri savaş saflarında olup sağında ve solunda Neccar Oğullarından birer delikanlı bulunmakta imiş.

Biri Abdurrahman bin Avf'ın yeninden çekip gizlice ona «Amca sen Ebu Cehil'i tanır mısın? Bana göstersene» demiş.

İbni Avf: «Ne yapacaksın?» dedikte «Allah ile andlaştım. Ebu Cehil'i gördüğüm gibi üzerine hamel edip ya onu öldüreceğim yahut bu uğurda öleceğim» diye cevap vermiş.

O iki delikanlıdan diğeri de yine Ebu Cehil'i sormuş ve İbn Avf «Ne yapacaksın?» dedikte o da öbürünü söylediği gibi söylemiş.

Abdurrahman bin Avf böyle bir korkulu vakitte rüzgârın sıcağını ve soğuğunu görmemiş iki çocuk arasında

kaldım diye düşünürken onların bu cesurâne sözlerinden dolayı hayrete düşmüş.

O iki delikanlı ise meğer Afra Hatunun oğulları Muaz ve Muavvez adlı iki fedai kardeşler imiş. İşte bu sırada Ebu Cehil Mahzum Oğulları (Benî Mahzum) yiğitleri ile domuz topu olup gelirken İbn Avf onlara «İşte aradığınız!» diye Ebu Cehil'i göstermiş.

Hemen ikisi birden fırlayıp ve çifte şahin gibi süzülüp Ebu Cehil'in üzerine hücûm ederek hamle etmiştir.

Halbuki yine Ensar'dan Muaz bin Amr bin Cemûh adlı fedai de Ebu Cehil'i gözetirmiş. Bu sırada fırsat düşürmüş ve Ebu Cehil'in ayağına bir kılıç vurmuş. Fakat Ebu Cehil'in oğlu İkrime de kılıç ile onun kolunu yaralamış. Bu sırada Afra'nın oğulları Muaz ile Muavvez de yetişip Ebu Cehil'in işini tamamlamışlar.

Ebu Cehil kendisini Arab kabilelerinin en şereflisi olan Kureyşlilerin reisi bilir ve Medinelileri çiftçi diye tehkir edegelirken onların elinde ölmek pek gücüne gittiğinden Muaz (R.A.) Hazretleri kendisini kılıç ile yaraladıkta «Keşke beni çiftçilerden başka bir adam öldürse!» demişti.

O sırada Resûl-ü Ekrem: «Acaba Ebu Cehil ne yapıyor? Kim gidip de ondan bize bir haber getirir?» dedikte Abdullah bin Mes'ud (R.A.) hazretleri koştu ve Ebu Cehil'in yanına gitti.

Gördü ki can çekişiyor. Hemen başını kesmek üzere sakalından tuttu ve ayağı ile boynunu bastı. İbn Mes'ud Ebu Cehil gözlerini açınca «Ya Ebu Cehil! Sen misin?» dedi.

Ebu Cehil ise son nefesine gelmiş olduğu halde korkusuz İbn-i Mes'ud'a: «Ey koyun çobanı! Pek sarp yere çıkmışsın. Bir büyük kişiyi kavminin ve kabilesinin öldürmesi hemen şimdi olmuş bir iş değil ki. Bu olağan şeydir. Fakat galebe hangi taraftadır?» diye sordu.

İbn-i Mes'ud da: «Zafer ve galebe Müslümanlara yüz

gösterdi» diye cevap verdi. Bu yüzden de Ebu Cehil'i ümitsizliğe düşürdü.

Ebu Cehil böylece ner taraftan ümidini kesince «Muhammed'e söyle ki, şimdiye kadar onun düşmanı idim. Şimdi düşmanlığım bir kat daha arttı» dedi. İbn-i Mes'ud da hemen başını kesti.

Kısacası Ebu Cehil son nefeste de imana gelmeyip küfürde ve sapıklıkta israr etti ve herşeyden ümidini kesmiş olarak canını Cehenneme ısmarlayıp gitti. (Allah'ın lâneti üzerine olsun.)

İbn-i Mes'ud hazretlerinin cüssesi zayıf ve küçük, Ebu Cehil'in ise başı büyük olduğundan dolayı onu yüklenip götürmesi seyretmeğe değer bir durum olduğu halde «İşte Allah'ın düşmanı Ebu Cehil'in başı!» diyerek Hazret-i Peygamber'in huzuruna getirdi.

Resûl-ü Ekrem de Allah'ın yardımına teşekkür etti ve; «Bu Ümmetin Firavun'u işte budur!» diye buyurdu.

Bu sırada Afra hatunun eğer Muavvez nice işler gördükten sonra kardeşi Avf gibi o da şehid oldu. (Allah ikisinden de razı olsun.)

Ebu Cehil'in kardeşi olan Âs bin Hişam da bu sırada öldürüldü. Kureyşlilerin meşhur reislerinden Tuayme de Müslümanlardan bir iki zatı şehid ettikten sonra o da Hazret-i Hamza'nın kılıcından geçti.

Ebu Cehil'in öldürülmesinden sonra Kureyş ordusunda dayanacak kimse kalmayıp umumiyetle hepsi yüz çevirdiler. Artık kaçanlar kurtuldu. Kaçamayanlar da esâreti canına minnet buldu.

Kureyşlilerin birinci derecedeki reislerinden olan Ümeyye bin Halef ki hem ihtiyar ve hem de şişman idi. Muharebenin son anına kadar dayandı. Lâkin nihayet oğlu Ali ile beraber kendilerini Abdurrahman bin Avf hazretlerine teslim etmeğe mecbur oldular.

İbn-i Avf da eski tanışıklığa bağlı olarak onları sağ bırakmak üzere esir etmeğe karar verip buna dair söz söy-

lerken Ümeyye bin Halef; «Kimdir şu demirlere bürünmüş olduğu halde safları yırtan bahadır?» diye sormuş.

İbn-i Avf da «Resûlullah'ın amcası Hazret-i Hamza bin Abdulmuttalib» diye cevap vermiş.

Ümeyye bin Halef: «Ah! Bize bu işleri yapan ve bizleri bu hale koyan hep odur» demiş.

Onlar bu şekilde konuşurken Ümeyye, Bilâl Habeşi (R.A.) hazretlerinin gözüne ilişti.

Halbuki Mekke'de iken Ümeyye Hazret-i Bilâl'e pek çok işkenceler etmiş olduğundan Bilâl onu gördüğü gibi «Ya Ensar! İşte kâfirlerin ve facirlerin reisi Ümeyye bin Halef, vurunuz, öldürünüz!» dediğinden Afra hatunun oğlu Muaz ile Ensar'dan diğer bazıları koşup Ümeyye bin Halef'i öldürdükleri sırada Ammar bin Yasir hazretleri de onun oğlu Ali bin Ümeyye'yi öldürdü.

Kısacası, Kureyş ordusu pek fena halde bozuldu ve Müslümanlar büyük bir zafere kavuştu.

Muharebe meydanında düşüp kalanlarla yaralı olup da sonra vefat eden şehidlerin toplamı on dört kişi olup altısı muhacirlerden, altısı Hazrec kabilesinden ve ikisi de Evs kabilesinden idi.

Müşriklerin ölüleri ise yetmiş kişi olup yirmi dördü Kureyşlilerin reislerinden ve ileri gelenlerinden idi.

Esir olan Müşrikler de yetmiş kişi olup Hazret-i Peygamberin amcası Abbas bin Abdulmuttalib ve amcazadeleri Akil bin Ebu Talib, Nevfel bin Haris bin Abdulmuttalib ve Hazret-i Zeyneb'in kocası Ebul'Âs bin er-Rebi bu esirlerin ileri gelenlerinden idiler. Bir müddet sonra bunlar hep İslâm ile müşerref olmuşlardır.

Mus'ab bin Umeyr'in kardeşi Ebu Aziz bin Umeyr de bu esirlerin ileri gelenlerinden olduğu halde Bedir Savaşı gününde İslâm ile müşerref olmuştur.

Süheyl bin Amr el-Amiri, Halid bin Hişam el-Mahzumi, Übeyye bin Halef'in oğlu Abdullah, Hazret-i Sevde'nin

kardeşi Abd bin Zem'a, Velid bin el-Velid ve Ümeyye bin Halef'in azadlısı olan Nestas da bu esirlerin ileri gelenlerinden idi.

Resûl-ü Ekrem emretti. Öldürülmüş olan Kureyş reislerinin cesedleri bir kuyu içine atıldı. Fakat Ümeyye bin Halef zırhı içinde şişmiş olduğundan olduğu yerde üzerine taş ve toprak atılarak örtüldü. Diğer ölüler de şurada burada gömüldü.

Resûl-ü Ekrem bu zaferi müjdelemek üzere Zeyd bin Harise (R.A.) hazretlerini Medine'ye gönderdi. O da varıp Medinelilere müjde verdi.

O sırada Resûl-ü Ekrem'in kızı Rukiyye (R.A.) hazretleri vefat ettiğinden ve Hazret-i Zeyd'in Medine'ye gelişinde henüz defnedilmiş olduğundan Medine'de bulunan Müslümanlar hüzün ve matem içinde idi. Biz yine İslâm ordusunun vukuatına gelelim.

Esirlerin kaçmaması için Ömer bin Hattab (R.A.) hazretleri onları bağlamakla görevli olduğundan hepsinin ulusu olan Abbas'ı pek sıkı bağlamış olduğundan gece inlerdi.

Resûl-ü Ekrem ise o gece amcasının iniltisini işittiğinden müteessir olarak gözüne uyku girmedi.

Ensar, Resûl-ü Ekrem'in asla rahatsız olmamasını kendileri için lüzumlu saydıklarından, gece uykusuz kaldığını işittikleri gibi bazıları gelip Abbas'ın bağlarını çözdüler ve bedava olarak affedilip serbest bırakılmasını istediler.

Halbuki esirler hakkında ne şekilde muamele olunması lâzım geleceğine dair henüz ilâhi vahiy gelmediğinden bunlar hakkında akıl yolu ile muamele olunması gerekirdi.

Akıl yolu ile olan işlerde ise sahabeler ile müşâvere etmek Fahr-i Âlem hazretlerinin mübârek sünnetleri idi.

Meşveret meclisinde herkes görüşünü serbest söy-

lerdi. Bilhassa Ömer bin el-Hattab (R.A.) hazretleri ilâhi vahye sarılmakta ne kadar katılık ve acelecilik gösterir ise akıl ile olacak işlerde de asla hatıra ve gönüle bakmayıp tereddütsüz kesin görüşünü söyler ve sözü kestirirdi. Çoğunlukla görüşlerinde isabetli olup nice defa görüşü sonradan nâzil olan ilâhi vahye uygun düşmüştür.

Bundan dolayı kendisine Ömer el-Faruk denilmiştir ki, hak ile bâtılın arasını tam olarak ayırıcı demektir.

Bu defa esirler hakkında ne yapmak lâzım geleceğine dair Hazret-i Peygamber Sahabaleri ile istişâre buyurdu.

Şöyle ki: «Cenab-ı Hak sizi, onlara galip getirdi ve sizi muzaffer kıldı. Şimdi onlar hakkında ne yapmak istersiniz?» diye sordu.

Hazret-i Ömer el-Faruk: «Yâ Resûlallah! Hepsinin boynunu vurdur» dedi. Sa'd bin Muaz hazretleri de bu görüşte idi.

Resûl-ü Ekrem'in merhamet ve şefkati bu şekle müsait olmadığından ilk sualini tekrar etti.

Hazret-i Ömer: «Yâ Resûlallah, onlar müşriklerin reislerindendir. Hepsinin boynu vurulmalıdır» deyip kendi görüşünde ısrar eyledi ise de Resûl-ü Ekrem yine kabul etmedi.

Bunun üzerine Hazret-i Ebu Bekir es-Sıddık kalkıp esirlerden bedel alınarak affedilip serbest bırakılmalarının daha uygun olacağı görüşünü savundu.

Resûl-ü Ekrem de onun görüşünü kabul edip esirlerden dört bin dirhem bedel alınarak salıverilmelerini emretti.

Fakat Medine'ye giderken yolda Ukbe bin Ebi Muit ile Nadr bin Haris'i öldürttü.

Resûl-ü Ekrem, Bedir'de üç gece daha kaldıktan sonra İslâm ordusu ile kalkıp Medine'ye avdet buyurmuştu.

Esirler ve ganimet malları da beraber idi. Neccar Oğullarından Abdullah bin Ka'ab bu ganimet mallarını korumakla görevlendirildi.

Kureyş kervanının durumunu araştırmakla görevlendirilen Talha (R.A.) ve Said bin Zeyd (R.A.) hazretleri etrafı tarayarak Medine'ye dönüşlerinde Resûl-ü Ekrem'in Bedir tarafına gittiğini haber almaları ile onlar da o tarafa koşmuşlar ve bu defa Resûl-ü Ekrem dönüp de Medine'ye gelirken yolda buluşup gazasını tebrik etmişlerdir.

Safra boğazından çıkıldıkta Resûl-ü Ekrem ganîmet mallarını eşit olmak üzere Sahabelere taksim etti ve esirleri geride bırakıp Medine'ye gitti.

Resûl-ü Ekrem'in Medine'den çıkması ile Medine'ye girmesi arasında on dokuz gün geçmiştir.

Bir gün sonra esirler de Medine'ye getirildi. Resûl-ü Ekrem onları sahabelerine dağıttı. Ayrıca; «Onlara güzel bakınız» diye tenbih etti.

Bundan dolayı herkes kendi evindeki esire güzelce bakar, yiyecek ve içeceğine dikkat sarfederdi.

Resûl-ü Ekrem'in amcası Abbas bin Abdulmuttalib hayli zengin bir zat idi. Mekke'den çıkarken Ümmül-fadl'a yani karısına külliyetli miktarda altın verip; «Ben muharebeye gidiyorum. Şayet bana bir hal olursa bu altınlar seninle evlâdımındır» demiş. Fakat bunu ikisinden başka kimse bilmezmiş.

Bundan başka Abbas askere harcamak üzere yanma da haylice altın almış, lâkin savaş sırasında elinden alınmış.

Resûl-ü Ekrem ise bu defa ona gelerek kendisi için ve gerek kardeş çocukları olan Akîl ve Nevfel için bedel vermesini emrettikte savaşta elinden alınmış olan altınların bu bedellere mahsup edilmesini talep ve rica etti.

Resûl-ü Ekrem de: «Bizim aleyhimize harcamak üzere taşıdığın altını sana bırakamayız» diyerek onun bu ricasını kabul etmedi.

Abbas: «Yâ, beni avuç açtırıp dilendirecek misin?» dedi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem: «Ümmül-fadl'a bıraktığın altınlar nerede?» diye buyurdu.

Halbuki Abbas o altınları karısına verirken yanında kimse yokmuş

Bunun üzerine; «Sana bunu kim haber verdi?» diye sormuş. Resûl-ü Ekrem; «Rabbim haber verdi» diye buyurmuş. Abbas da: «Şehadet ederim ki, sen doğru söyleyicisin» demiş ve kelime-i şehadet getirmiş.

Lâkin fidye bedelini affetiremeyip diğer esirler gibi tayin edilmiş olan bedel hazırlayıp vererek Mekke'ye döndü.

Mekke'den tayin kılınan bedellerini getirip veren diğer reisler de ardı ardına dönmeye başladı.

Bedel vermeye kudreti olmayıp da elinde yazısı olan (okuyup yazan) esirler de Ensar'dan onar çocuğu yazı öğretmek ve sonra mani olunmadan Mekke'ye gitmek üzere Medine'de alıkonuldu.

Mekke ahalisinde okur yazar çok olup, Medine ahalisi ise yazı san'atından nasipsiz iken bu vesile ile Medine'de de o kadar yazı yazabilen kimseler çoğaldı.

Bu sırada Resûl-ü Ekrem'in kızı Zeyneb (R.A.) hazretleri de kocası Ebul As bin er-Rebi'in bedeli olmak üzere boynundaki gerdanlığı çıkarıp Medine'ye gönderdi.

Bu gerdanlığı ise, Ebul-As'a nikâhlandığı vakit Hazret-i Zeyneb'in boynuna annesi kadınların en ulusu Hadîcet'ul-Kübre (R.A.) hazretleri takmıştı.

Hazret-i Hadîce'nin büyük kızına hediyesi olan gerdanlığın, dellâl elinde gezen satılık mai gibi esaret bedeli olarak meydana çıkması sahabeleri müteessir etti.

Resûl-ü Ekrem'in de onu görünce son derece yüreği etkilendi ve: «Eğer uygun görürseniz Zeyneb'in esirini salıveriniz ve bedelini de geri çeviriniz» diye buyurdu. Sahabeler de Ebul-As'ı salıverdiler ve gerdanlığını çevirdiler.

Bu suretle Ebul-As karşılıksız olarak esaretten kurtulup Mekke'ye gitmiş ve fakat küfür ve şirk üzerinde is-

rar ettiğinden daha sonra Zeyneb (R.A.) hazretleri ondan ayrılıp Medine'ye göç etmiştir.

Esirlerden Ebu İzzet'ül Cümehi adlı meşhur şair -ki şiirinden başka sermayesi yoktu- bundan sonra Müslümanların aleyhinde bulunmamak şartı ile karşılıksız salıverildi.

Yine esirlerden Muttalib bin Hantab ile Safiy bin Rifaa da böyle bedava olarak serbest bırakıldı.

Ramazan ayının sonlarında Fıtır Sadakası vermek vacib oldu. Ramazan bayramında bayram namazı kılındı, zekât vermek de bu sene farz oldu.

Yukarıda geçtiği gibi Bedir'de bozguna uğrayan Kureyşlilerin yetmişi öldürülmüş, yetmişi esir olup geri kalan kılıç artıkları da darmadağın olarak düşe kalka Mekke'ye gitmişlerdi. Ebu Süfyan bin Haris bin Abdülmuttalib de onlarla beraber Mekke'ye vardı.

Mekke'de Ebu Leheb ile görüştükte Abbas'ın zevcesi Ümmül-fadl ve kölesi olup Müslümanlığı gizli tutan Ebu Rafi de Mecliste hazır oldukları halde Ebu Leheb Ebu Süfyan bin Haris'den Bedir vak'asını sordu.

O da: «Vallahi hiç bir şey değil. Ancak biz Muhammedîler ile buluştuğumuzda arkalarımızı onlara teslim ettik. Dilediklerini öldürdüler, dilediklerini esir ettiler. Lâkin halkı ayıplayıp kınamam da. Zira alaca atlara binmiş bir alay süvâri vardı. Onlara dayanmak mümkün değildi» diye cevap verdi.

Ebu Rafi de: «O gördüğünüz süvariler melekler idi» deyince Ebu Leheb sinirlenip ona bir sille vurdu.

Ümmül-fadl ise gayrete gelip; «zavallı köleyi efendisi burada yok diye dövüyorsun» diyerek bir çadır direği ile Ebu Leheb'in başını yardı.

Bunun üzerine Ebu Leheb gam ve kederinden ağır hasta oldu ve bir hafta sonra canını cehenneme ısmarlayıp hesap yerine gitti.

Diğer Kureyşliler de Mekke'de bir ay kadar Bedir'de öldürülmüş olan reisleri anarak matem tuttu

Resûl-ü Ekrem ise Bedir'den galip ve muzaffer olarak döndükte İslâm dini pek ziyade kuvvet buldu. Bütün düşmanların gözleri de yıldı.

Medine'deki Yahudiler «Tevrat'da adı geçen son peygamber budur» demeye başladı ve henüz iman etmeyenlerden bazıları iman etti. Bazıları da görünüşte Müslüman oldu. İşte bundan dolayı Müslümanlar içinde bir hayli münâfıklar ortaya çıktı.

Hazret-i Peygamberin hicretinden sonra Yahudiler, Resûl-ü Ekrem ile savaşmamak ve onun düşmanlarını savaşa teşvik etmemek üzere anlaşmışlardı.

Medine diyarındaki Yahudiler her ne kadar başlıca Kureyza ve Nadir adında iki kabileye ayrılmış ise de bunlardan başka Beni Kaynuka (Kaynuka Oğulları) denen bir kabile vardı ki, Medine'nin Aliye denilen nahiyesi civarında Cisr-i Buthan adlı yerde oturup kaleleri sağlam ve kendileri cesaretleri ile tanınmış idi. Hazrec kabilesi onların dostu ve koruyucusu idi.

Müslümanlardan birini öldürerek andlaşmayı bozmuş olduklarndan Resûl-ü Ekrem hicretin işte bu ikinci senesi Şevval ayının ortasında Ensar'dan ve Evs kabilesi ileri gelenlerinden Ebu Küsase bin Abd el-Münzir (R.A.) hazretlerini Medine'de kaymakam bırakıp mübarek sancağı, amcası Hamza (R.A.) hazretlerinin eline vererek Müslüman gaziler ile Medine'den çıktı. Gidip on beş gün kadar Kaynuka Oğullarını kuşattı.

Nihayet Zilka'de ayının ilk günü teslim olmaya mecbur oldular. Hazrec kabilesinin ileri gelenlerinden münâfıkların reislerinden olan Abdullah bin Ubeyy bin Selûl de onların bağışlanmalarını istirham ederek bu hususta usandıracak derecede israrda bulunduğundan Resûl-ü Ekrem onları öldürmekten vazgeçerek Şam tarafına sürdü. Kale-

lerinde bulunan diğer silâh ve malların beşte birini de Beytülmal'e alıp geri kalanını Müslüman gaziler arasında taksim etti.

Ebu Süfyan bin Harb bin Ümeyye sözü geçen kervan ile Mekke'ye varıp arkasından Bedir'de bozguna uğrayan asker de bozuk düzen Mekke'ye ulaştıklarında Kureyş'lilerin birinci derecedeki reisleri kimi telef ve kimi esir olduğundan Ebu Süfyan, tabiatıyla Kureyşlilerin reisi makamında bulunarak Müslümanların üzerine bir sefer etmedikçe karılarının yanına varmamak ve koku sürünmemek üzere yemin etmişti.

Bunun üzerine iki yüz atlı ile Mekke'den çıkıp Medine civarına geldikte ileriye biraz atlı göndermişti. Onlar da Medine'ye bir saat kadar mesafesi olan bir mahalle gelip Müslümanlardan bir zatı şehid etmişlerdi.

Resûl-ü Ekrem bunu işittiği gibi seksen süvari ve yüz yirmi piyade ile Medine'den çıkıp o tarafa hareket eylediler.

Kureyşiiler ise henüz Bedir bozgunluğunun acısını unutmamış olduklarından hemen firara yüz tuttular.

Hafiflemek için yanlarındaki azık ve yiyecek cuvallarını atarak tam bir sür'atle kaçıp geri gittiler.

Bundan dolayı Müslümanlar Kureyşlilere yetişemediler. Fakat arkalarından bu çuvalları toplayıp zahmetsizce hayli yiyecek ve zahireye kavuştular.

Bu seferde Resûl-ü Ekrem beş gece Medine dışında kalmış ve Zilhicce'nin dokuzuncu günü Medine'ye varmıştı.

Ertesi gün Bayram namazı idi. Kurban kesildi ve sahabelere de kurban kesmeleri için emretti.

Yine bu Zilhicce ayında Resûl-ü Ekrem'in muhterem kerimesi Fatımat'uz Zehra (R.A.) hazretlerini amcazadesi Ali bin Ebu Talib (R.A.) hazretlerine nikâhladı.

O vakit Hazret-i Fatıma on beş, Hazret-i Ali yirmi bir yaşında idi.

Sahabelerin büyüklerinden Osman bin Mas'un (R.A.) hazretleri bu sene ahiret âlemine göç ,etmiştir. Yine bu sene Kureyşlilerin reislerinden Umeyye bin es-Salt da dünyadan göçüp gitmiştir.

İşte bu Ümeyye semavi kitapları mütalâa ederek bir peygamber gönderileceğine muttali olmuş fakat kendisi son Peygamber olmak emeline düşerek Muhammed Mustafa (S.A.V.) hazretleri zuhur etmekle hasedinden dolayı küfürde ve sapıklıkta israr eylerdi.

Bedir vak'asında Şam'da bulunup sonra Mekke'ye giderken Bedir karyesine uğradıkta kendisine Bedir vak'asında öldürülmüş olan Kureyş reislerinin atılmış oldukları sözü geçen kuyu gösterilmiş ve dayısının oğulları olan Utbe bin Rebia ile Şeybe bin Rebia'nın da orada oldukları haber verilmiş olduğundan o kuyu başına gidip onların bir ağıtı olarak uzun bir kaside söylemiş ve daha sonra kendisi de cehenneme gitmiştir.

Sonra Hazret-i Peygamber'in hicretinin üçüncü senesi oldu. Bu senenin Rebîulevvelinde Yahudi kabilelerinden Nadir Oğulları (Beni Nadir) reislerinden Kâab bin Eşref idam edildi.

Şöyle ki: Kâab bin Eşref şair olup Resûl-ü Ekrem'i hicvederdi. Bu sırada Mekke'ye gidip gelmiş ve Mekke'de iken Bedir vak'asına dair ağıtlar söyleyerek Kureyşlileri Müslümanlar aleyhine hayli tahrik etmiştir.

Ensar'dan ve Evs kabilesinden Muhammed bin Mesleme kendi kabilesinin yiğitlerinden dört kişi ile varıp Kâab'ın başını kestiler ve diğerlerine gözdağı verdiler.

Yahudiler sabahleyin Hazret-i Peygamberin huzuruna gelip bundan dolayı şikâyette bulundular. Resûl-ü Ekrem de Kâab'ın ne türlü bozgunculuk için çalışan biri olduğunu açıklamakla Yahudiler bir şey deyemeyip gittiler.

Bedir vak'asından sonra Kureyşliler için öteden beri gidip gelmekte oldukları Şam yolu tehlikeli olduğundan Irak yolu ile dolaşarak Şam'a gidip gelmeğe başladılar.

Bu sırada Irak yolu ile bir Kureyş kervanı hareket edip Safvan bin Ümeyye ile Huveytib bin Abdui'uzza da beraber idi.

Resûl-ü Ekrem ondan haberdar oldukta yüz atlı ile Zeyd bin Harise (R.A.) hazretlerini gönderdi.

Necid'de Karde adlı su başına vardılar. O kervanı vurdular. Mevcud olan bütün mallarını alıp Medine'ye götürdüler. Beytülmal için beşte birini çıkardılar ki, bu beşte birin kıymeti yirmi bin dirheme ulaştı.

Yukarıda açıklandığı üzere Bedir vak'ası sırasında Resûl-ü Ekrem'in kızı ve Osman bin Affan (R.A.) hazretlerinin zevcesi Rukiyye (R.A.) hazretleri vefat etmiştir. Sonra Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerinin damadı Huneyş bin Huzafe es-Sehmi vefat ettiğinden kızı Hafsa (R.A.) hazretleri dul kaldı.

Bunun üzerine Ömer el-Faruk kızı Hafsa'yı Hazret-i Osman'a vermek isteyerek Hazret-i Osman da bu niyette bulunmuş iken sonradan vazgeçtiğinden Hazret-i Ömer el-Faruk'un hatırı kırılmıştı.

Resûl-ü Ekrem ise bu sırada Hazret-i Hafsa'yı nikâhlamakla Hazret-i Ömer'i kendilerinin kayınpederliği şerefi ile gönlünü hoş etti. Kendi kızı Ümm-ü Gülsüm (R.A.) hazretlerini de Osman bin Affan'a verdi. Bundan dolayı kendisine Osman Zinnûreyn denildi.

UHUD GAVZESi (HARBi)

Yukarıda açıklandığı üzere Bedir vak'ası sırasında Ebu Süfyan bin Harb ve Amr bin Âs sahil yolu ile savuşup Bedir vak'asına sebep olan sözü geçen kervanı Mekke'ye ulaştırmışlardı.

Bu kervanda bin deve yükü mal olup sermayesi elli bin altın idi. Bunda Kureyş ileri gelenlerinden pek çok kimselerin hissesi vardı. Halbuki onların çoğu Bedir savaşında idiler.

Bunun üzerine kervan Mekke'ye geldikte mevcud malları Darun-Nedve'ye kondu.

Bedir'de Kureyş ordusu fena halde perişan ve perakende olarak Mekke'ye vardıkta Safvan bin Ümeyye, İkrime bin Ebu Cehil, Abdullah bin Rebia gibi babaları yahut kardeşleri telef olanlar Ebu Süfyan'ın yanına toplandılar. «Muhammed bizim büyüklerimizi öldürdü. Bizleri kimsesiz bıraktı. Bu kervanın kârı ve kazancı ile bize yardım ediniz ki, ondan intikam alalım» dediler.

Ebu Süfyan derhal muvafakat edip diğer sermaye sahiplerini de ikna ettiler ve kervandaki malları sattılar.

Kureyşliler Şam ticaretinden birer kâr ederlerdi. Bu defa elli bin altını sahiplerine kâr verdiler. Elli bin altın kadar kâr kaldı.

İşte bu kârdan yirmi beş bin altın ayrılıp onunla Arablardan asker toplanması için karar verildi.

Fakat Bedir'de öldürülmüş olan Kureyş ileri gelenlerini anarak ve onlar için ağıtlar söyleyerek halkı savaşa

teşvik ve tahrik etmek üzere bir kaç hitabeti kuvvetli zatın bu işe sarılmaları durumun icabından olduğu görüldü.

İşte bunun için Amr bin Âs ve Hubeyre bin Ebi Vehb, İbn er-Rebi ve Ebu İzet'ül - Cümehi seçilerek kabileler içine gönderildi.

Her nekadar Ebu İzze, Bedir vak'asında esir olup bundan sonra Müslümanlar aleyhinde bulunmamak şartıyla bedava olarak affedilip serbest bırakılmış, bu memuriyeti kabulde tereddüt eylemiş ise de lisan kılıcı ile kavmine yardım etmesi için Safvan bin Ümeyye pek ziyade üstüne düştüğünden onun ısrarlarına dayanamayıp Müslümanlar aleyhine halkı tahrik eylemek ve bu yolda şiirler söylemek ile meşgul oldu.

Bu şekilde Kureyşliler, Mustalak Oğulları (Benî Mustalak), Beni Heun bin Huzeyme ve Beni Hars bin Abd-i Menâf kabilelerinden iki bin kadar asker topladılar. Üç bin kişiden meydana gelmiş bir ordu ile Mekke'den çıktılar ki, yedi yüzü zırhlı ve ikiyüzü atlı idi. Ayrıca üç bin develeri vardı.

Bu ordunun reisi ve kumandanı Ebu Süfyan olup karısı Hind de beraber idi ki, Bedir'de öldürülen babası Utbe ile biraderi Velid'in intikamını almak için askeri teşvik ve tahrik ediyordu.

İkrime bin Ebu Cehil'in zevcesi, Haris bin Hişam'ın kızı olan Ümm-ü Hakim, Haris bin Hişam'ın karısı, Velid bin Muğire'nin kızı Fâtıma, Safvan bin Ümeyye'nin karısı, Mes'ud es-Sakafi'nin kızı Berze, Amr bin Âs'ın karısı ve Münebbih Sehmî'nin kızı Reyta kocaları ile birlikte oldukları gibi Mus'ab bin Umeyr'in biraderi olan Ebu Aziz bin Umeyr'in validesi Hannas da oğlu Ebu Aziz ile beraber idi.

Bunlardan başka diğer kadınlar da vardı. Toplamı on beş kadın oldukları halde def çalarlar ve askeri gayrete getirecek şiirler okurlardı.

Abbas bin Abdulmuttalib, Bedir vak'asında felâkete uğradığından bu hisle özür beyan ederek geri kaldıktan

başka Kureyşlilerin bu hal ve hareketine dair bir mektup yazdı. Üç günde Medine'ye ulaştırmak üzere Gıfar Oğullarından (Benî Gıfar) paralı bir haberci gönderdi.

Haberci gelip Resûl-ü Ekrem'i Kuba karyesinde bularak mektubu verdi.

Resûl-ü Ekrem mektubu Übeyy bin Kaab (R.A.) hazretlerine okuttu. Gizli tutulmasını tenbih etti.

Sonra Kuba karyesi ileri gelenlerinden ve Ensar'ın büyüklerinden Sa'd bin er-Rebi' (R.A.) hazretlerinin evine gitti ve gizli olarak onunla bu durumu müzakere etti.

Daha sonra Medine'ye geldi ve Kureyş ordusunun durumunu araştırmak için Hubab bin el-Münzir (R.A.) hazretlerini gönderdi.

O da çıkıp Medine'ye bir konak mesafesi olan Ureyz adlı yerde Kureyş ordusunu gördü ve durumlarını tahkik ederek Medine'ye gelip Resûl-ü Ekrem'e haber verdi.

Hubab bin el-Munzir (R.A.) hazretlerinin araştırmaları Abbas bin Abdulmuttalib'in yazılarına tamamiyle uygun geldi.

Hazret-i Muhammed (S.A.)'in hicretinin üçüncü senesi Şevval ayının başlarında -ki çarşamba günü idi- Kureyş ordusu Medine hizasına geldi ve Uhud yanında yer alan Ayneyn adlı dağ yanına kondu. Perşembe ve cuma günleri orada kaldı.

Cumartesi gecesi Resûl-ü Ekrem rüyasında, bir takım sığırların boğazlandığını, Zülfikâr adlı kılıcın ucu kırılıp ortasında bir gedik peydah olduğunu ve arkalarına sağlam bir zırh giyip mübârek elini o zırhın yakasına sokmuş olduğunu görmüştü.

Ertesi günü Resûl-ü Ekrem bu rüyayı sahabelerine söyledi ve: «Boğazlanan sığırlar sahabelerinden katlolunacak zatlara, kılıcımın üstündeki gedik Ehl-i Beytimden birinin katlolunmasına işarettir. Muhkem zırh Medine demektir» diye tabir etti.

Devamla; «Şu duruma göre Medine içinde durunuz.

Düşman içeri hücum ederse, savunma ve korunma savaşı yapınız» diye emir buyurdu.

Sahabelerden bazıları da bu şekli uygun gördü.

Münâfıkların reisi olan Abdullah bin Übeyy bin Selûl da bu görüşü ileri sürdü ve: «Yâ Resûlallah! Cahiliyet devrinde düşman zuhurunda biz ne vakit dışarı çıkarsak mağlup olurduk. Ne vakit de Medine'de kapanıp da müdafaa edersek gâlip gelirdik» dedi.

Gerçekten de böyle savunma harbi maslahata ve duruma daha uygundu. Zira, Medine'nin her tarafı binalar ve duvarlar ile çevrilmiş ve geçitleri istihkâmlar ile kapatılmış olduğundan bir kale hükmünde ve Resûl-ü Ekrem'in rüyasında gördüğü gibi kuvvetli bir zırh durumunda idi.

Bundan dolayı bir müddet Medine'de sabır ve sebat olursa Kureyşliler ordugâhlarında durup Müslümanların çıkmasını bekledikleri takdirde Arablara bıkkınlık gelerek savuşup gideceklerdi. Medine üzerine hücûm ettikleri takdirde içeriden ok atılarak bir çoğu yok edilebilirdi. İki şekilde de Kureyş ordusuna zaaf gelip o durumda icabına göre dışarı uğranılarak üzerlerine hücûm ederek muharebeyi kazanmak kolay olurdu.

Fakat Bedir savaşında bulunmayan yiğitler orada bulunan gazilerin kazandığı mükâfat ve sevabı, Bedir şehidlerinin eriştiği dereceleri Resûl-ü Ekrem'den işitmekle o savaşta bulunmadıklarına aşırı derecede hayıflanmaları ile «Yâ Resûlallah! Biz, Allah'dan bu günü isterdik. Bizleri dışarı çıkar, düşmanlarımız ile göğüs göğüse savaşalım» dediler.

Sahabelerden bazıları «Eğer dışarı çıkmazsak düşman bizim zayıflığımıza ve korkaklığımıza yükleyerek şımarır» diye çıkıp da meydan savaşı yapmayı tercih ettiler.

Hazret-i Hamza bin Abdülmuttalib ise gayet cesur ve kahraman bir zat olarak Medine'de kapanıp durmayı aklı ve havsalası olmadığından hemen çıkıp düşman üzerine hücûm etmek isterdi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem de çaresiz dışarı çıkıp meydan savaşı yapmak üzere karar verdi. «Sabır ve sebat gösterirseniz bu defa da Cenab-ı Hak size zaferi ihsan eder» diye buyurdu.

Cuma hutbesinde cihâdın faziletlerini açıkladı ve ikindi namazını cemaat ile kıldıktan sonra «Şeyhayn» yani Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) ve Ömer el-Faruk (R.A.) hazretleri ile beraber mübârek hücresine gitti.

İkisi birlikte Resûl-ü Ekrem'in sarığını düzelttiler ve harp elbisesini giydirdiler.

Resûl-ü Ekrem birbiri üzerine iki zırh giydi ve kılıcını kuşanıp yine onlarla beraber mübârek hücresinden dışarı çıktı.

Diğer bütün sahabeler de hazır olduğu halde civar köylerin halkı da gelip hepsi Resûl-ü Ekrem'in çıkmasını beklemekteydiler.

Halbuki askerliğin en mühim vazifesi savaş harekâtında başkumandan kim olursa olsun tamamiyle onun emrine itaat ederek düşüncesine ve aldığı tedbirlere asla karışmamaktır. Bu duruma göre Fahr-ı Âlem hazretleri savunma savaşını uygun görmüş iken halktan bazılarının onu dışarı çıkmaya mecbur etmeleri büyük bir hatâ idi.

Bundan dolayı Evs kabilesinin reisi ve Ensar'ın en ulusu olan Sa'd bin Muaz ile Üseyyin bin Hudayr; «Siz Resûlullahı istemeyerek çıkmaya mecbur ettiniz. İşi ona bırakmalıydınız. Ona vahiy gelir ve işin gereğini o sizden daha iyi bilir» diye onları azarladı.

Onlar da ettiklerine pişman oldular ve bu defa Resûl-ü Ekrem mübârek hücresinden çıktıkta «Ya Resûlallah. Biz senin emrine muhalefet etmeyiz. Dileğini yap» dediler.

Resûl-ü Ekrem ise onların zorlaması üzerine silâhlanıp atına binmek üzere olduğundan «Bir Peygambere silâhlandıktan sonra savaş yapmadan dönmek yakışmaz» buyurdular. Hemen atına binip İslâm ordusu ile Medine

dışına çıktılar. İbn-i Ümmü Mektum'u Medine'de kaymakam bıraktılar.

Sa'd bin Muaz (R.A.) ile Sa'd bin Übâde (R.A.) zırhlı oldukları halde Resûl-ü Ekrem'in önünde yürürlerdi.

Uhud dağına doğru yola koyuldular. Medine ile Uhud arasındaki mesâfe bir saatten azdır. Ancak o gün oraya kadar varmayıp yarı yolda Şeyhayn denilen yerde gecelediler.

Üsame bin Zeyd, Abdullah bin Amr, bin Sabit, Ebu Said el-Hudrî gibi küçük çocukları buradan Resûl-ü Ekrem geri çevirdi.

O gece Muhammed bin Mesleme el-Ensari (R.A.) hazretleri elli kişilik bir İslâm askeri ile İslâm ordusunun etrafını dolaşmak üzere karakola çıktı.

Müşrikler tarafından da İkrime bin Ebû Cehil bir bölük asker ile karakola çıkıp dolaşmaktaydı.

Zekvan bin Abdülkays (R.A.) harzetleri de gece ordu içinde dolaşıp Resûl-ü Ekrem'in çadırını korumaktaydı.

Seher vakti Resül-ü Ekrem İslâm ordusu ile o mahalden kalkıp Uhud dağına doğru hareket buyurdu. Yanındaki askerin toplamı bin k şi kadardı.

Lâkin münâfıkların reisi olan Abdullah bin Übeyy bin Selûl kendine tabi olan üç yüz kadar münafık ile geri döndü.

Onların dönüp gitmesi, Hazrec kabilesinden Harise Oğullarını (Benî Harise) ve Evs kabilesinden Seleme Oğullarını (Benî Seleme) tereddüde düşürdü.

Bu ise sırf şeytanî bir vesvese idi. Cenâb-ı Hakkın hidayeti erişti ve o iki tâife münâfıklara uymayıp İslâm ordusu ile Uhud dağı eteğine vardılar.

İslâm ordusunun toplamı yedi yüz kişiden ibaret kaldı. Bunların da yalnız yüz kişisi zırhlı idi.

Yalnız Resûl-ü Ekrem ile Ebu Berde (R. A.) hazretlerinin birer atı olup diğer İslâm askerleri hep piyade idi.

İslâm ordusu Uhud dağına arka verdi ve Medine'ye karşı saf olup durdu.

Müşrikler de Müslümanların karşısındaki çorak yerde saf oldular.

Kureyş sancağı öteden beri Abdüd-dar bin Kusay Oğullarında olduğu gibi bu defa da Abduddar Oğullarından Talha bin Ebi Talha Kureyş ordusunun sancaktarı idi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem de muhacirlerin sancağını yine Abdüd-Daroğullarından Mus'ab bin Umeyr (R.A.) hazretlerine verdi.

Evs kabilesinin sancağı ise Üseyyid bin Hudayr (R.A.) hazretlerinin elinde ve Hazrec kabilesinin sancağı Hubab bin el-Münzir (R.A.) hazretlerinin elinde idi.

Kureyş ordusunun başkumandanı Ebu Süfyan olup okçularının kumandanı Abdullah bin Rebia, sağ kol kumandanı Halid bin Velid, sol kol kumandanı İkrime bin Ebu Cehil idi. Safvan bin Ümeyye ile Amr bin Âs da birer bölüğün kumandanı idiler.

Resûl-ü Ekrem de İslâm ordusunun ortasında olup Ebu Ubeyde bin Cerrah ile Sa'd bin Ebi Vakkas öncü, Mikdad bin Ömer ardçı, Ukkase bin Muhsin Esedi sağ kola ve Ebu Mesleme (Allah ondan râzı olsun)

İslâm ordusunun sol tarafındaki Ayneyn adlı dağda bir vadi olup oradan düşman süvarisinin hücûm etmesi düşünüldüğünden Resûl-ü Ekrem, Abdullah bin Cübeyr (R.A.) hazretlerini elli kişilik bir kuvvetle düşmanın hücumunu önlemek için o vadinin ağzında görevlendirdi ve «İster galip gelsin, ister yenilsin. Benden haber gelmedikçe siz buradan ayrılmayınız» diye kesin emir verdi.

Sonra Resûl-ü Ekrem eline bir kılıç aldı ki üzerinde Arapça; «Korkaklıkta utanç, ileri gitmekte şeref ve izzet var. Halbuki kişi korkaklık ile kaderden kurtulamaz» diye yazılmıştı. «Hakkını vermek sûretiyle bu kılıcı kim alır?» dedi.

Sahabelerden bazıları: «Biz alırız,» dediler ise de Re-

sûl-ü Ekrem iltifat etmeyip ilk sözünü tekrar etti.

Nihayet Ensar'ın kahramanlarından Ebu Dücâne (R. A.) hazretleri, «Ya Resûlallah! Bu kılıcın hakkı nedir?» diye sordu.

Resûl-ü Ekrem de «Onun hakkı, eğilip bükülünceye kadar düşmanın yüzüne vurmaktır» diye buyurdu.

Ebu Dücâne (R. A.) hazretleri de: «O şartla ben alırım» deyince Resûl-ü Ekrem o kılıcı ona verdi.

Aslında Ebu Dücâne (R. A.) savaş meydanında korkusuz bir şekilde dolaşan kahramanlardan olduğu halde böyle özel bir iltifata mazhar olunca hemen kılıcı çekip yürüdü.

Bu esnada ise bir münâfık ile dinden dönmüş biri tarafından döğüş ve savaşa başlatıldı.

Şöyle ki: Kazman adında bir münâfık Resûl-ü Ekrem İslâm ordusu ile Medineden çıktıkta o geri kalmıştı.

Medinedeki kadınların onu alaya alması kendisinin namusuna dokunduğundan derhal İslâm ordusuna gelmiş ve en ileri geçip savaşa hazır olmuş idi.

Evs kabilesinden Ebu Amir-i Rahib denen bir şahıs vardı ki, daha önce Resûl-ü Ekrem'in teşrifini haber vermiş iken Hazret-i Muhammed'in zuhurunda kıskançlığından dolayı küfür ve sapıklık yoluna girmiş ve Resûl-ü Ekrem'den ayrılıp elli kadar adamı ile Mekke'ye gitmişti.

«Muharebe meydanında ben kavmime kavuşursam hepsi bana tabi olur.» diye Kureyşliler içinde öğünürdü.

Halbuki Resûl-ü Ekrem onu «Fasik Ebu Amir» diye lakablandırmış (adlandırmış) olduğundan değil kavminin, kendi oğlunun bile onu kabul etme ihtimali yoktu.

Bunun üzerine bu defa Ebu Amir Evs kabilesine karşı olan Araplar içine gelerek, «Ben Ebu Amir'im» diye seslendikte Evs kabilesi «Bire fâsık herif» diye onu tersledi.

Ebu Amir kendi kavminden böyle ummadığı bir mua-

meleyi görünce «Ben kavmimin içinden çıkalı onların fikirleri bozulmuş» diyerek Evs kabilesiyle savaşmağa başladı.

Kazman ise kadınlardan utanmış ve savaşa pek ziyâde hırslanmış olduğundan herkesden evvel düşmana ok atarak şiddetli bir şekilde savaşa başladı.

Evs kabilesinin yiğitleri ise Ebu Amir'i taşa tuttular ve taşları, okları yağmur gibi yağdırdılar.

Fâsik Ebu Amir kaçmaya mecbur olduktan başka o yolda bulunan Hevazin kabilesi ürküp geri döndüler ve nihâyet gerideki safa dayandılar.

Bunun üzerine Kureyşlilerin bayraktarı olan Talha bin Ebî Talha mübareze (Döğüş) meydanına çıkıp er diledi.

Ali bin Ebu Talip (R. A.) hazretleri ona karşı çıktı ve başına bir kılıç vurup kâfiri öldürdü.

Bundan sonra Kureyşlilerin sancağını Osman bin Ebi Talha tutmuştu. Allah'ın arslanı Hamza bin Abdülmuttalib (R. A.) hazretleri onun üzerine yüklenip kılıçla kolunu yaraladı.

Derhal sancağı Ebu Said bin Ebî Talha aldı. Onu da Sa'd bin Ebî Vakkas (R. A.) hazretleri ok ile vurdu.

Hemen sancağı Nafi bin Talha tuttu. Onu da Asım bin Sabit bin Ebî Efhak ok ile vurup öldürdü.

Bundan sonra sancağı derhal Haris bin Talha tuttu ise de Zübeyr bin el-Avvam da hamle ederek onu öldürdü.

Sonra kardeşi Cilas bin Talha sancağı aldı. O da Talha bin Ubeydullah (R.A.) hazretlerinin eliyle öldürüldü.

Kısaca Abdüd-Daroğullarından yedi kişi baba, oğul, kardeş ve amca bu sancak altında düşüp kaldı.

Sonra yine sancağı Abdüd-Daroğullarından Ertat bin Şercil aldı.

Onu da Hazret-i Hamza öldürdüğünden sancağı Sürayh bin Kariz tuttu. Onu da sahabelerden biri öldürdü.

Artık Abdüd-Daroğullarından sancağı tutacak kimse bulunmadığından yine onların kölelerinden Savab adlı şahıs sancağı aldı. O da Kazman'ın bir hamlesi ile telef oldu.

Gariptir ki, Kazman'ın ismi anıldıkça Resûl-ü Ekrem onun hakkında «Cehennemliktir» derdi.

Kazman ise bu defa o kadar mertçe savaştı ki, müşriklerden yedisini yere düşürdü.

Nihayet kendisi de yaralanarak savaş meydanında düşmüş, pek çok yerinden kan akıyordu. Onu o durumda Katade bin Nu'man (R.A.) hazretleri görmüş ve: «Şehadet rütben mübarek olsun Kazman!» diyerek hal ve hatırını sormuştu.

Kazman ise: «Benim emelim şehadet değildir. Dinin muhafazası hususu da asla hatırımdan geçmemiştir. Fakat Kureyşlilerin Medine hurmalıklarına zarar ve ziyan etmemeleri için çalışıp çabaladım» diye cevap vermiş.

Sonundu hayatından ümidini kesince kendi kılıcı ile karnını yarıp kendi kendini öldürmüştür.

Bu muharebede ilk önce şehıd olan Amr bin Cemuh (R. A.) hazretleridir ki, muharebeye gelirken «Ya Rabbi beni geri döndürme» diyerek Cenab-ı Hakdan şehadet rütbesi niyaz etmişti.

Duası kabul olunarak oğlu Hallad bin Amr ile beraber şehidler zümresine katılmıslardır. (Allah ikisinden de razı olsun.)

Fâsık Ebu Âmir'in oğlu Hanzala (R. A.) hazretleri ki, Abdullah bin Übeyy bin Selûl'ün kızkardeşi Cemile ile evlenmiş olup henüz bir gecelik güvey idi.

Babası dinden dönmüş olduğu halde kendisi din uğrunda canını fedâ eden yiğitlerden olmakla hemen kendisini düşman safına vurdu ve düşmanın başkumandanı olan Ebu Süfyan'ın üzerine vardı.

Lâkin Saddad bin Evs adlı putperest yetişip ona şehadet şerbetini içirdi (Allah ondan razı olsun)

Ebu Dücâne (R. A.) hazretlerine gelince Resûl-ü Ekrem'den ma'lûm şartla o kılıcı aldıktan sonra başına kırmızı bir sarık sardı ve önüne gelen müşrikleri kılıç ile vurup, yaralayıp öldürerek düşman safını yardı.

Hatta öte tarafa geçip Ebu Süfyan'ın karısı olan Hind'in yanına vardı.

Hind ise diğer hatunlarla beraber geride def çalarak müşrikleri savaşa teşvik ve tahrik ederken. Ebu Dücâne dalkılıç olarak üzerine varınca ne yapacağını şaşırdı.

Hind'i kurtarmak için kimse yanına varamadı. Ebu Dücâne ise, «Resûlullah'ın kılıcı ile böyle yalnız bir karının başına vurmak uygun değildir» diyerek geri dönüverdi.

O gün Ebu Dücâne'den meydana gelen fevkalâde kahramanlık herkese hayret verdi.

Bu sırada Hamza bin Abdülmuttalib (R. A.) hazretleri arslan gibi her ne tarafa hamle ve hücûm etse karşısına çıkan müşrikler, sürüsü ile onun önünden savuşup kaçarlardı.

Müşrikler gözlerini Hamza (R. A.)'a dikmişler ve bütün hedefleri onu yenmekten ibaretti. Lâkin yanına varılmaz bir kükremiş arslan olduğundan onu uzaktan vurup da düşürmenin çaresini ararlardı.

Hazret-i Hamza'nın Bedir savaşında öldürmüş olduğu Tuvayme'nin kardeşinin oğlu olan Cübeyr bin Mut'im'in Vahşi adında Habeşli bir kölesi olup Habeşistan usûlü üzere harbe atmakta pek usta idi. Cübeyr ona: «Eğer Hamza-yı öldürürsen serbest kalırsın» demişti. Ayrıca Hind de bunun için Vahşi'ye pek çok mükâfatlar va'detmiştir.

Bunun üzerine Vahşi bir taş arkasında pusuya girip başka hiç kimseye bakmayarak sadece Hazret-i Hamza'yı gözetlemişti.

Halbuki Muharebe pek ziyade şiddetlenmiş ve Kureyş ordusu fena halde bozulmuştu.

Hatta geride def çalan Hind ile arkadaşları olan diğer kadınlar paçaları sıvayıp çığlıklar atarak dağa doğru kaçtılar ve İslâm askerleri bırakılan ganimetleri toplamaya koyuldular.

Okçular bu durumu görünce «Arkadaşlarımız galip

geldi. Düşman bütün bozuldu. Ne duruyorsunuz? Ganimet, ganimet ey cemaat» dediier.

Abdullah bin Cübeyr (R. A.) hazretleri: «Siz Resûlallah'ın emrini unuttunuz mu?» diyerek ganimet toplamayı önlemek istedi ise de onlar dinlemeyip «Biz de biraz ganimet malı alalım» diyerek dağıldılar

Abdullah bin Cübeyr (R. A.) hazretleri yedi sekiz kişi sâdık arkadaşları ile Hazret-i Peygamberin emrine uyarak korumakla görevlendirdikleri yerde sebat edip kaldılar.

Kureyş ordusunun sağ kol kumandanı olan Halid bin Velid ise süvari askeri ile o mevkiden geçip de İslâm ordusunun sol cenâhına hücum etmeyi kaç kere düşünmüşken okçulardan sakınıp bu niyetini yerine getirememişti.

Bu defa okçuların dağıldıklarını görünce fırsatı ganimet bildi. Ganimet toplamak için dağılan okçular üzerine şiddetli bir hücum yaptı. Onları çiğneyerek Abdullah bin Cübeyr'in yanına geldi. Yanındaki arkadaşları ile beraber onu da şehid etti.

Halid bin Velid o yeri zaptettikten sonra İslâm ordusunun sol yanından dolaşıp arka taraftan hücum ederek Müslümanları şaşırdı ve içlerine büyük bir tefrika düşürdü.

Şöyle ki: Müslümanlar gâlip gelmişken iş ansızın tersine dönüp bu galibiyet hemen mağlubiyete dönüşüverdi.

O sırada Hazret-i Hamza önüne gelen müşrikleri dağıtmakta iken Sibâ bin Abdul'uzza adlı bahadır ona karşı durdu

Hazret-i Hamza onu bir vuruşta öldürdükten sonra diğer tarafa hamle yaparken yukarıda zikri geçen Vahşi adlı Habeşli pusudan çıkıp süngüsünü attı ve Hazret-i Hamza'yı vurup şehit etti.

Şehidlerin en yücesi olan Hazret-i Hamza bu defa sekiz adet ünlü müşriği vurup düşürdükten sonra kendisi de Vahşi'nin bir süngüsü ile şehid oldu. (Allah ondan razı olsun.)

Kızkardeşinin oğlu olan meşhur Abdullah bin Cahş (R. A.) hazretlerini de bu sırada Ebul Hakem bin el-Ahnes es-Sakafi şehid etmiştir.

Yine muhacirlerden Semmas bin Osman (R.A.) hazretleri de o sırada şehid olmuştur.

Vahşi bir aralık Hazret-i Hamza'nın yanına varıp karnını yardı ve ciğerini çıkarıp Hind'e götürdü.

Hind son derece sevindi. Aşırı derecede bir hırsla o büyük şehid'in ciğerini ağzına alıp çiğnedi ve üstünde başında bulunan bütün zinetlerini yanında mevcud olan bütün mallarını bir şükran nişanesi olarak Vahşi'ye verdi.

Bundan başka Mekke'ye dönüşünde şu kadar altın daha bahşiş vereceğini vadetti ve sağ oldukça Vahşi'ye müteşekkir olacağına beyitler söyledi.

Hazret-i Hamza'nın vefatı Müslümanlar hakkında büyük bir musîbet oldu. Lâkin o durumda kimsenin bunu düşünecek vakti olmayıp herkes kendi başının kaygısına düşmüştü.

Zira yukarıda açıkladığımız şekilde Halid bin Velid'in geriden hücûm etmesi üzerine İslâm ordusu bozulmaya yüz tutmuştu.

Şöyle ki: O sırada «Arkanıza bakınız ey cemaat!» diye bir ses işitildi. Bundan İslâm ordusuna bir karışıklık ve Müslümanlara şaşkınlık geldi.

İleri yürümüş olanlar telâş ve korku ile geri döndüler ve düşman zannı ile arkalarındaki Müslümanların üzerlerine hücûm ettiler.

Her ne kadar Müslümanlar muharebe sırasında birbirlerini tanımak için evvelce aralarında «Emit, Emit» yani «öldür, öldür!» parolasını kararlaştırdılar ise de, şaşkınlıkla unuttular.

Bundan dolayı dostu düşmandan ayıramaz oldular ve birbirlerini kırmaya başladılar.

Bozulup dağılmış olan müşrikler de toparlanıp geri dönerek Müslümanlar üzerine hücûm ettiler.

İşte bu kargaşalık içinde pek çok zat yaralanıp telef oldu. (Allah onlardan razı olsun.)

Sahabelerin büyüklerinden Huzeyfe (R. A.) hazretlerinin babası olan Yeman (R. A.) da bu sırada şehid olmuştur.

İşte bu Yeman (R. A.) ile Sabit bin Vekaş (R. A.) yaşlı iki ihtiyar olup savaşamayacakları malûm olduğundan Resûl-ü Ekrem, Uhud savaşına gelirken onları geri çevirmek istemişti.

Lâkin ikisi de şehâdet mertebesine erişmek için birlikte gelmek arzusunda bulunduklarından dilekleri kabul buyurulmuştu. Bu defa ikisi de arzularına kavuştular.

Düşmanlar bu şekilde bir gedik bulduktan sonra Fahr-i Âlem (S. A.) hazretlerinin üzerine hücûm ettiler ve yanındaki Müslümanları dağıttılar. Üzerine pek cok oklar ve taşlar attılar.

Sa'd bin Ebi Vakkas (R. A.) hazretlerinin kardeşi olan mel'un Utbe bin Ebî Vakkas Hazret-i Peygamberin dudağını yardı ve bir dişini kırdı.

Abdullah bin Kamie adlı Mel'ûn da mübarek yanağının üstünü yardı ve zırhının iki halkası kırılıp, koparak bu yarılan yere batıp içeri girdi.

Resûl-ü Ekrem ise, kendisinin kanı yeryüzüne damlayıp da bundan dolayı kavmine azap inmesin diye yüzünden akan suları silip, «Ya Rabbi! Kavmim cahildir. Sen onlara doğru yolu göster» diye dua etti.

O sırada müşriklerin bir gurubu Resûl-ü Ekrem üzerine hücum ettikte Hazret-i Ali (R. A.) onlara karşı çıkıp reisleri olan Hişam bin Ümeyye el-Mahzumi'yi öldürünce arkadaşları kaçtı.

Daha sonra diğer bir gurup ile Amr bin Abdullah Cemhur hücûm ettikte de Hazret-i Ali (R. A.) onu öldürünce kaçmaya yüz tuttular.

Sonra diğer bir gurubun hücûmunda Hazret-i Ali (R

A.) onların reisi olan Bişr bin Malik Amiri'yi de öldürmekle artık diğerleri savuşup gittiler.

Kısacası Hazret-i Ali ogün düşmanların gözünü korkuttu. Amcası Hamza gibi Allah'ın bir arslanı olduğunu ispat etti.

O sırada Ümm-i Ümare diye tanınmış olan Nesibe Hatun da meydana çıkıp erkekler gibi savaşıyordu.

İşte bu Nesibe (R. A.) hazretleri Mazin bin Neccar çocuklarından olan Kaab'ın kızı ve Ensar'dan Zeyd bin Asım'ın zevcesidir. Hicretten önce Mekkeye giderek Resûl-ü Ekrem'e biy'at edenlerdendir.

Bu defa kocası ve iki oğulu ile birlikte Uhut savaşında bulunup kahramanlığını dosta düşmana gösterdi ve nice yiğit erkekleri utandırdı.

Hatta Resûl-ü Ekrem'in üzerine hücûm eden fedailerden bir süvarinin ayağını kılıç ile kalem gibi ayırdı ve atından aşağı düşürüp öldürdü.

Kendisi de bir kaç yerinden yaralanıp kanları akarken korkusuzca kocasını ve oğullarını savaşa teşvik etti. Düşman her ne taraftan Resûl-ü Ekrem'in üzerine hücûm etse hemen kocası ve oğulları ile yetişip müdafaa ettiler.

Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem : «Ya Rabbi Bunları bana Cennette arkadaş eyle» diye dua etti.

O sırada mel'ûn İbn Kamie: «Bana Muhammedi gösterin, ya o, ya ben!» diyerek Resûl-ü Ekrem'in üzerine hamle ve hücûm edince Nesibe Hatun (R. A.) ona karşı çıktı ve üç kere Kamie'ye kılıç çaldı. Lâkin mel'ûn birbiri üzerine iki zırh giymiş olduğundan kestiremedi. İbn Kamie ise kılıç ile Hazret-i Nesibe'nin omuzunu yaraladı.

Hazret-i Peygamber'in sancaktarı olan Mus'ab bin Ümeyr (R. A.) hazretleri zırhını giydikte Resûl-ü Ekrem'e benzediğinden İbn Kamie onu Resûl-ü Ekrem zannı ile vurup şehid etti.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem mübarek sancağı Haz-

ret-i Ali'ye verdi ve üzerine gelen düşmanların yüzlerini geri çevirdi.

İbn-i Kamie ise hemen Ebu Süfyan'ın yanına vardı ve «Muhammed'i öldürdüm» diye müjde verdi.

Bundan dolayı müşrik sürüleri son derece memnun oldu ve bu havadis asker içine yayıldı. Dağ üzerinden yüksek sesle biri «Muhammed öldürüldü!» diye bağırdı.

İşte bu havadis Müslümanları büsbütün şaşırttı ve tarif olunmaz bir derecede keder ve hayrete düşürdü.

Müşrik sürüleri ise ardı ardına Resûl-ü Ekrem'in üzerine hücûm ederek yanındaki İslâm topluluğunu dağıttılar ve her taraftan onu kuşattılar.

Hatta o vakit Cebrail (A. S.) ve Mikail (A. S.)'ın insan suretine girip Resûl-ü Ekrem'in yanında durup onu muhafaza ettikleri ve o durumda Resûl-ü Ekrem eline bir çok ufacık taşlar alıp düşmanların üzerine atmakla savuşup gittikleri rivâyet edilmiştir.

Müslümanlar ise Resûl-ü Ekrem'i göremez oldukları halde öldürüldüğü havadisini işittikleri gibi ne yapacaklarını şaşırdılar.

Hepsi dağınık, perişan, dehşete düşmüş ve şaşkın oldukları halde kaza ve belâ oklarına göğüslerini siper ederek işin sonunu beklemekteydiler.

Çünkü içlerinden bazıları «Resûl-ü Ekrem öldürülmüş, biz de başımızın çaresine bakmalıyız» diyerek bir takımı dağlara çıktılar Birazı da dönüp Medine'ye kadar gittiler.

O vakit Enes bin Malik (R. A.) hazretlerinin amcası olan Enes bin Nadir (R. A.) hazretleri «Ey cemaat-ı Müslimin Muhammed katlolundu ise Tanrısı bâkidir. Din-i Mübin uğruna savaşıp da şehid olarak ona kavuşmak istemez misiniz?» diyerek diğerlerine cesaret vermiş ve şehid oluncaya kadar savaşmıştır. (Allah ondan razı olsun)

Resûl-ü Ekrem o durumda âlemin kutbu gibi olduğu yerde sabit kalıp hiç yerinden asla kımıldamadı.

Büyük sahabelerden bazıları da pervâne gibi Resûl-ü

Ekrem'in etrafında dolaşarak derhal onun başı ucuna toplanıverdiler.

Bunlar: Muhacirlerden, Ebu Bekir (R. A.), Ömer (R. A.) Ali (R. A.), Abdurrahman bin Avf (R. A.), Sa'd bin Ebî Vakkas (R. A.), Zübeyr bin el-Avvam (R. A.), Talha bin Ubeydullah (R. A.) Ebu Ubeyde bin Cerrah (R. A.), ile Mikdad (R. A.); Ensardan, Ebu Dücâne (R. A.) Hubab bin Münzir (R. A.), Asım bin Sabit (R. A.), Haris bin es-Samme (R. A.), Sehl bin Huneyf (R. A.), Sa'd bin Muaz (R. A.), Useyyid bin Hudayr (R. A.) ile Sa'd bin Ubade (R. A.) ve Muhammed bin Mesleme (R. A.) hazretleri idiler.

Belâ tufanı içinde dümensiz bir gemi gibi dolaşan büyük sahabelerden Kaab bin Malik el-Hazreci (R. A.) hazretleri karşıdan Resûl-ü Ekrem'i gördü.

Etrafındaki sahabelere haber verdi:

Hemen birer ikişer toplanıp Hazreti Peygamberin yanına geldiler ve otuz kişiye ulaştılar. Sonra diğer Müslümanlar gelip toplanmaya başladılar.

O sırada Ziyad bin es-Seken (R.A.) hazretleri de Ensar'dan on dört kişilik fedai yiğitleri ile gelip Hazret-i Peygamberin huzurunda ispat-ı vücûd ettiler.

Müşrikler sürüsü ise kâh Resûl-ü Ekrem'e ok ve tas atarlar ve kâh takım halinde üzerine hücûm ederlerdi.

Ebu Dücâne (R.A.) hazretleri de Resûl-ü Ekrem'in üzerine kapanıp düşmanın oklarına ve taşlarına kendisini siper ederdi. Bundan dolayı pek çok yerinden yaralandı.

Hazret-i Talha (R.A.) de kendisini siper ederek Resûl-ü Ekrem'i muhafaza ederken şiddetli bir darbe ile eli yaralanıp çolak kaldı.

Sa'd bin Ebî Vakkas (R.A.) hazretleri de Hazret-i Peygamber'in huzurunda ok savaşı yapıyordu. Şöyle ki: Resûl-ü Ekrem ona dua ederek ok verir, o da atardı.

O gün Sa'd bin Ebî Vakkas (R.A.)'ın hazretlerinin düşmana karşı bin ok atmış olduğu rivâyet edilmiştir.

Bu sırada müşriklerin bir bölüğü şiddetli bir hücum-

da bulundukta Resûl-ü Ekrem «Bunlara kim karşı çıkacak?» diye sordu.

Ziyad bin es-Seken (R.A.) hazretleri: «Ben çıkarım Yâ Resûlallah» diye cevap verdi ve kendisinin fedai arkadaşları ile birlikte karşı çıkıp hepsi şehid oluncaya kadar dövüştüler. (Allah onlardan razı olsun)

Bu sırada Ziyad bin es-Seken (R.A.) kılıç ile yaralanıp yere düştüğünde Resûl-ü Ekrem'in emri ile sahabelerden bazıları yetişip onu kaldırdılar ve Hazreti Peygamber'in yanına götürdüler.

Resûl-ü Ekrem onu kucağına aldı ve son nefeste Resûl-ü Ekrem'in mübârek yüzüne bakarak can verip en yüksek cennete uçtu. (Allah ondan razı olsun)

Peygamberlik makamından sonra şehadet rütbesinin daha üstünue bir mertebe yoktur. Fahr-ı Alem'in kucağında can vermek ise pek büyük bir meziyetti.

Vehb bin Kabus Müzeni (R.A.) ile kardeşinin oğlu Haris bin Akab (R. A.) olaydan habersiz oldukları halde sırf Resûl-ü Ekrem'i ziyaret etmek için Müzniye dağından kalkıp Medine'ye gelmişler. Medine'de, Resûl-ü Ekrem'in Uhud savaşına gittiğini öğrenmişler.

Derhal Medine'den çıkıp İslâm ordusuna geldiler. Bu sırada ise İslâm askerleri henüz bozulmuş olduğundan hemen savaş meydanına girdiler ve mertçe savaşa giriştiler.

İşte o vakit Vehb (R.A.) hazretlerinden görülen mertlik ve kahramanlık doğrusu her iki tarafa hayret verdi.

Hatta iki defa Resûl-ü Ekrem'in üzerine hücûm eden fırkalara karşı çıkıp düşmanları geri çevirdi.

Sonra diğer bir üçüncü gurubun hücûmunda Resûl-ü Ekrem: «Ya bunlara kim karşı çıkacak?» diye sordu.

Vehb bin Kabus: «Yine ben ya Resûlallah!» diye cevap verdi.

Fahr-i Âlem (S.A.) hazretleri Vehb'in bu sözünden memnun olarak «Ya Vehb Kalk cennet ile müjdelenmiş ol.» diye buyurdu.

Vehb'in son emeli ise Hazret-i Peygamberin huzurunda şehadet rütbesini almaktan ibaret olması ile o müşrik gurubunun hücumuna karşı vardı ve onu da durdurdu ve geri çevirdi. Fakat bu defa kendisi de şehid olarak muradına erdi. (Allah ondan razı olsun)

Resûl-ü Ekrem daha sonra Vehb'in cenazesi yanına vardı. Ruhuna selâm ve dua ettiği sırada: «Ben senden hoşnudum» diye buyurdu.

Onun için Ömer el-Faruk (R.A.) hazretleri Kabus oğlu gibi ölmeyi canıma minnet bilirim.» derdi.

Medine'de Muhayrık adında hem ilim ve fazilet ehli, hem de servet ve varlık sahibi bir Yahudi vardı.

Resul-û Ekrem'in, Semavi kitaplarda zikredilmiş olan son Peygamber olduğuna inanmış fakat birden bire dindaşlarından ayrılıp da Müslümanlığını açığa vuramıyordu.

Uhud savaşının yapıldığı diğer Yahudi reislerinin yanına gidip «Semavi kitaplara göre bu gün Uhud'da savaş yapan mübârek zatın son peygamber olduğuna şüphe yoktur. Ona yardım etmek üzerimize farzdır» dedikte onlar da «Bu gün cumartesi günüdür. Bir işe yapışamayız. Muharebeye nasıl gidelim?» demişler.

Muhayrık: «Onun Şeriatı cumartesi günü merasimini hükümden kaldırdı. Kalkınız, gidelim o şan sahibi yüce peygambere yardım edelim» demiş ise de dinlememişler.

O da artık dayanamayıp Müslümanlığını ilan ederek Hazret-i Peygamberin huzuruna geldi.

«Ya Resulellah Eğer ben şehid olursam bütün mallarımı cihad işlerine sarf et.» diye vasiyet etti.

Sonra kendisini ortaya attı ve kahramanca savaşarak ahirete göçtü.

İşte onun hakkında Resül-ü Ekrem: «Muhayrık Yahudi milletinin en hayırlısıdır» dedi (Allah onadan razı olsun.)

Yine o sıra Osman bin Mugire el-Mahzuni, Resul-ü Ekrem'in üzerine at sürdü.

Halbuki fâsık Ebu Amir'in, Müslümanları düşürmek için kazmış olduğu bir kuyuya düşüverdi.

Derhal Haris bin es- Samme (R.A) hazretleri yetişti ve kılıcı ile o mel'unu vurup öldürdü. Atını ve silahlarını alıp götürürken Ubeyde bin Amir geriden erişti ve Haris in omuzunu yaraladı.

Lakin Ebu Dücâne (R.A) hazretleri beriden bir yıldırım gibi yetişti ve Ubeyd'i vurup öldürdü

Muşriklerin usta okçularından Hıyyan bin el-Arefe ile Malik bin Züheyr yakın yerde bir taş arkasına saklanıp ok atarak sahabeleri rahatsız etmekte idiler.

Hatta Resul-ü Ekrem'in azadlısı Ümm-i Eyman (R.A) hazretleri gazilere su üleştirir ve yaralılara bakarken Hıyyan bir ok attı az kaldı ki, çaresiz hatunu öldürecekti.

Bunun üzerine Resul-ü Ekrem, Sa'd bin Ebi Vakkas'a bir ok verdi ve; «At ya Sa'd Allahü Teala rast getirsin» diye buyurdu.

Sa'd bin Ebi Vakkas (R.A) hazretleri de attı. O ok da isabet etti. Hıyyan yıkılıp derhal can verdi. O sırada Malik bin Züheyk ok atmak üzere yılan gibi taş arkasından başın çıkarır çıkarmaz Hazret-i Sa'd ona da bir ok attı ve onu da başından vurup öldürdü.

Kısacası düşmanlar her ne taraftan hücûm ettiyse Müslümanlardan birtakım fedailer son derece üstün bir cesaretle bu hücumları karşıladılar.

Müşrikler de artık istedikleri gibi İslâm kuvvetlerini bütün bütün yok edemeyeceklerini anladılar.

Bu sûretle muharebe meydanı biraz tavsadı ise de sahabeler öyle açık ve tehlikeli yerlerde durmayı uygun görmeyip Resul-i Ekrem ile beraber emniyetli bir vadiye girdiler ve Uhud dağına arkalarını verdiler.

Kureyş reislerinden ve İslâm dininin en büyük düşmanlarından olan Ubeyy bin Halef ki Mekke'de iken Resul-ü Ekrem'e rastladıkta; «Ya Muhammed bir at vurup öldüreceğim» deyip Resul-ü Ekrem de «İnşaellahü Teala

sen onun üzerinde iken ben seni öldürürüm» buyurdu.

Bu Ubeyy bin Halef Bedir'de esir olup bedel vermek suretiyle kurtulmuş iken uslanmayıp yine o sözü tekrar edermiş.

Bundan dolayı Resul-ü Ekrem bu defa «Übeyy bin Halef'den emin değilim. Şayet ki arkadan hücum edecek olursa beni uyarınız.» diye sahabelerine tenbih etmişti.

Ansızın busırada Ubeyy bin Halef nara atıp «Ya sen, ben» diyerek doluduzgun Resul-ü Ekrem'in üzerine hücûm edince sahabelerden bazıları onu karşılamak istedi.

Resul-ü Ekrem: «Dokunmayınız» diye buyurdu. Eline bir süngü alıp atarak onu vurdu ve atından aşağı düşürdü.

Mel'unu bir eğe kemiği kırıldı. Hemen feryad ederek ve «Muhammed beni öldürdü» diyerek kaçıp kavmini yanına vardı.

Ebu Süfyan baktı ki, beresi varsa da yarası yok, kan akmıyor. «Boş yere telaş ediyorsun. Bir şeyin yok diye teselli verdi.

Übeyy bin Halef ise «Daha önce Muhammed bana seni öldürürüm, derdi. Gerçekten de öldürdü. Zira bu darbeden benim için kurtuluş yoktur» diyordu.

Gerçekten dönüp Mekke'ye giderken öküz gibi bağırarak yolda helak olup gitmiştir.

Resul-ü Ekrem: «Cenab-ı Hak, ibn Kamie'yi zelil kılıp yerle bir etsin» diye dua etmiş olduğundan İbn Kamie Mekke'ye döndükten bir kaç gün sonra dağa gittiginde Allah'ın emri ile ona bir yaban keçisi musallat olup boynuzları ile sürerek onu param parça etmiştir.

Resul-ü Ekrem, Utbe bin Ebi Vakkas'a da «yılını tamamlamasın» diye beddua etmiş olduğundan o da senesi içinde müşrik olduğu halde helâk olarak canını cehenneme ısmarlayıp gitmiştir. (Allah'ın lâneti onların üzerine olsun.)

Resul-ü Ekrem, sahabeleri ile yukarıda açıklandığı üzere Uhud dağının o vadisine gidip toplandılar.

Şurada burada dağınık durumda olan Müslümanlar da oraya gelip barındılar.

Sonra Hazret-i Ali, Resul-ü Ekrem'e su getirip yüzünü yıkadı ve abdest alıp öğle namazını kıldı.

Resul-ü Ekrem'in mübarek yüzüne batmış olan iki halkayı Ebu Ubeyde bin el-Cerrah (R.A) hazretleri ön dişleri ile tutup çıkardı. Çıkarırken kendisinin iki dişi düştü.

O halkalar çıktıktan sonra yerlerinden kan boşandı. Bunun üzerine Ebu Said el Hudrî (R.A) nın babası Malik bin Sinan el-Hudrî (R.A) akan kanları emdi.

Hind ile yoldaşları olan diğer Kureyş kadınları meydanı boş bulunca gelip şehidlerin burunlarını ve kulaklarını kestiler ve onlardan bilezikler ve gerdanlıklar yaptılar

Ebu Süfyan, Uhud dağının vadisinde bir İslâm topluluğu meydana geldiğini görünce onları dağıtıp yoketmek üzere bir gurup müşriklerle başka yoldan onların üst tarafına çıkmak istedi.

Resul-ü Ekrem: «Ya Rabbi Artık oraya çıkamasınlar» diye dua etti ve duası kabul oldu.

Ebu Süfyan her ne kadar çalışıp çabaladıysa da yukarı çıkamadı ve Resul-ü Ekremin duasının tesiri ile artık harb ve fitne fırtınasına durgunluk geldi.

Fakat Resul-ü Ekrem'in sağ olup olmadığında Ebu Süfya'nın şüphesi olduğundan onu halletmek istiyordu.

Bundan dolayı İslâm topluluğuna hitaben üç kere «İçinizde Muhammed var mı?» diye sordu.

Resul-ü Ekrem sahabelerine; «Susunuz cevap vermeyiniz» diye buyurdu.

Ebu Süfyan yine üç kere: «Ya da içinizde Ebu Bekir var mı?» diye bağırdı.

Sese çıkmadığından yine üç kere «Ömer ibni'l-Hattab var mı? diye bağırdı

Ondan bir ses çıkmadığı gibi Ebu Süfyan artık diğer sahabeleri sormadı.

Çünkü İslâm dininin ayakta kalmasının ancak onlarla mümkün olabileceği kanaatinde olduğundan başkalarını arayıp sormaya lüzum görmedi.

Hemen dönüp kendi kavmine: «Eğer sağ olsalar elbette cevap verirlerdi. Bunların üçü de vefat etmiş ve artık iş bitmiş» dedi.

Hazreti Ömer el-Faruk artık dayanamayıp «Allahın düşmanı yalan söyledin. Saydığın zatlar hep sağdır. Senin hakkından gelecekler baki'dir.» dedi.

Ebu Süfyan: «Muharebe nöbetledir. Bu gün, Bedir gününe bedeldir» dedi.

Hazret-i Ömer: «Evet ama beraber değiliz. Zira bizim ölülerimiz Cenette sizin ölüleriniz ise Cehennemdedir» dedi.

Ebu Süfyan: «Âli ol Hubeli Aziz ol Hubel!» diyerek Hübel adlı puta dua ve teşekkür etti.

Çünkü Hubel, Kâbe'de büyük bir put idi. Ebu Süfyan bir defa sefer edecek oldukta onun yanına gitmiş ve gideyim mi, gitmeyeyim mi?» diye kur'a atmış. Kur'ada «Evet» diye çıkmış olduğundan bu galebesini Hübel'den bilerek ona teşekkür etmişti.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem'in emri ile Hazret-i Ömer de «Allah her şeyden en yüce en üstündür.» dedi.

Ebu Süfyan: «Bizim Uzza'mız var. Sizin Uzzâ'nız yok» diyerek Uzza dedikleri put ile övündü.

Hazret-i Ömer de «Allah bizim mevlâmızdır. Sizin mevlânız yoktur» dedi.

Ebu Süfyan: «Beri gel ya Ömer!» dedi. Hazret-i Ömer de Resûl-ü Ekrem'den izin alıp biraz ileri vardı.

Ebu Süfyan: «Ya Ömer! Allah için doğru söyle. biz Muhammed'i öldürdük mü?» diye sordu.

Hazret-i Ömer de: «Yok vallahi Resûl-ü Ekrem, şimdi senin söylediğin sözleri işitiyor» diye cevap verdi.

Bunun üzerine Ebu Süfyan da «Ben sana İbn-i Kamie'den daha ziyade inanırım» dedi.

Ondan sonra Ebu Süfyan dönüp gidecek oldukta «Gelecek sene sizinle Bedirde buluşalım» dedi.

Hazret-i Ömer de Resûl-ü Ekrem'in emir ve ta'limi üzere «İnşaallah» dedi.

Müşrikler bu derece gâlip gelmişken Cenab-ı Hak onların kalblerine korku verdi. Hemen muharebeden büsbütün vaz geçtiler ve Mekke'nin yolunu tutup geri gittiler.

O vakit Resûl-ü Ekem: «Acaba Sa'd bin er-Rebi ne durumdadır? Şehidler arasında mıdır? Yoksa yaralılar içinde midir? Ona doğru on iki kargı ile hücum olunduğunu gördüm» diye buyurdu.

Onu arayıp bulmak için Muhammed bin Mesleme (R A.) hazretlerini gönderdi.

O da şehidlerin olduğu mahalle vardı. Bir kaç kere «Ya Sa'd bin er-Rebi!» diye çağırdı.

Bir ses çıkıp, ta ki: Resûlallah beni sana gönderdi ya Sa'd!» deyince zayıf bir sesle; «Ben ölüler içindeyim» diye cevap verdi.

Muhammed bin Mesleme onu şehidler arasında bulup gördü ki pek çok kılıç kargı ve ok yaraları ile vücudu delik deşik olmuş ve ölüm anına gelmiş.

O durumda iken Sa'd bin Rebi gözünü açtı. Muhammed bin Mesleme'ye hitaben: «Resûlallah'a benim selâmımı ulaştır de ki: Ben Cennetin kokusunu duyuyorum Kavmine de benden selâm eyle söyle ki: Kirpikleriniz kımıldadıkça Peygamberinize ihlâs hususunda Allah indinde ma'zur olamazsınız» dedi ve derhal ruhunu teslim etti.

İşte bu Sa'd bin er-Rebi, Akabe'de Resûl-ü Ekrem'e bi'at eden büyük sahabelerden olup Es'ad bin Zürâre'den sonra Ensar'ın ulusu o idi. (Allah ondan razı olsun)

Muhammed bin Mesieme, Hazret-i Peygamberin huzuruna gelip Sa'd'ın selâmını ve kelâmını tebliğ ettikte Resûl-ü Ekrem: «Ya Rabbi! Sen Sa'd bin er-Rebi'den razı ol» diye dua etti.

Sonra Resûl-ü Ekrem şehidleri muayene buyurdu. Hazret-i Hamza'yı gördü ki, burnu ve kulakları kesilmiş, karnı yarılmış, vücudu parça parça edilmiş.

Bundan Resûl-ü Ekrem o kadar mahzun ve mükedder oldu ki, hiç bir vakitte o derece müteessir olduğu görülmemişti.

O zaman Cibril-i Emîn indi ve Hazret-i Hamza'nın göklerde «Allah'ın Arslanı ve Resûlullah'ın arslanı» diye yazılmış olduğunu haber verdi.

Gariptir ki o gün sabahleyin Abdullah bin Cahş (R.A.) ile Sa'd bin Ebi Vakkas (R.A.) bir kenara çekilip Cenab-ı Hakka dua etmişler ve Sa'd bin Ebi Vakkas (R.A.): «Ya Rabbi! Büyük bir düşmana rast gelip savaşarak onu yenip muzaffer olayım» demiş. Abdullah bin Cahş ona; «Amin» dedikten sonra; «Ben de bir büyük düşmana rast gelip savaşayım ve sonunda şehid olayım. Burnum ve kulaklarım kesilsin. Yarın kıyamet gününde Allahü Teâlâ hazretleri bana burnun ve kulakların nerede kesildi, deyince Ya Rabbi! Senin ve Resûlünün yolunda kesildi diyeyim» diye dua etmişti. Bu defa şehidlerin muayenesinde Sa'd bin Vakkas onu o durumda görünce hayret etmiştir.

Hazret-i Hamza, Resûl-ü Ekrem'den iki yaş büyük idi. Abdullah bin Cahş da o vakit kırk yaşını geçmişti.

Ensar'dan Ebu Cabir (R.A.) hazretleri de o kadar parça parça edilmişti ki kim olduğu güç hal ile parmaklarından bilinebildi.

Kısacası Kureyşlilerin şehidler hakkında asla insanlığa yakışmayacak sûrette vahşice muameleler yapmış oldukları görüldü.

Resûl-ü Ekrem şehidleri o durumda defnettirdi. Şöyle

ki: Hayatta iken aralarında dostluk ve arkadaşlık olan şehidler ikişer üçer bir yere defnedildiler.

Bu cümleden olmak üzere Hazret-i Hamza ile kızkardeşinin oğlu Abdullah bin Cahş ikisi bir kabre; Ebu Cabir ile kızkardeşinin kocası olan Amr bin Cemuh ve Harice bin Zeyd üçü bir kabre konuldular.

Bu savaşta Müşriklerin kayıpları yirmi ile otuz kişi arasında olduğu halde müslüman şehidlerin sayısı yetmiş kişi idi.

Bundan başka müslümanların bir hayli yaralıları da vardı. Bu yetmiş adet şehidin yalnız beş altısı muhacirlerden olup geri kalanı hep Ensar'dan idi.

Bu hezimet (bozgun) Müslümanlar hakkında büyük bir belâ ve musibet olduğu halde İslâm askerlerine Allah tarafından verilmiş bir mânevi terbiye idi.

Zira askeri kaidelere göre hiç bir başkumandanın işine karışmak caiz değil iken İslâm askerleri Resûl-ü Ekrem'in görüşüne ve tedbirine müdahale ettiler. Resûl-ü Ekrem Medine'de durup da savunma harbi yapmak niyetinde iken onu meydan muharebesi yapmağa mecbur eylediler.

Her neyse bu hataları affolunarak Resûl-ü Ekrem düşmana karşı vardı ve Uhud dağını arkasına aldı. Düşmanın süvarisine mukabil, süvarisi yok iken İslâm askerlerini öyle bir savaş düzenine koydu ki, süvari hücum edebilecek yalnız sol yanında bir yer kalıp onu da okçular ile kapattı.

Müslümanlara nispetle düşmanın kuvveti kat kat fazla iken düşman ordusunu dağıtıp bozguna uğrattı.

Ne fayda ki, okçuların çoğu ganimet toplamak sevdası ile muhafazasına memur oldukları yeri bırakıp dağıldılar ve böyle büyük bir bozgunluğa sebep oldular.

Askerlik amirin emrine itaatten ibaret olup kendi fikirlerine göre hareket eden askerlerin böyle büyük fenalıklara sebep olageldikleri denenmiş ve kabul edilmiştir.

İşte muharebe anında yerini terk etmek ne büyük bir cinâyet olduğu bundan çok güzel bir şekilde anlaşılır.

Resûl-ü Ekrem, şehidleri defnettirdikten sonra mübârek yüzü yaralı ve kalbi mahzun olarak sahabeleri ile beraber Uhud'dan kalkıp Medine'ye geldi.

Şehidlerin çoluk çocukları ve akrabaları ağladıkça münâfıklar memnun olurdu. Müslümanların bu mağlubiyeti üzerine Yahudiler de şımardı.

Kısacası İslâm dininin dostu ve düşmanı ayrıldı ve gerçek Müslüman olanlar seçildi.

Kureyş ordusu dönüp giderken İkrime bin Ebu Cehil diğer reislere hitaben; «Ne iş gördünüz? Bu kadar galebeye erişmiş iken Muhammedîleri büsbütün bitirmeden geri döndünüz. Çok geçmeyip onlar yine toplanırlar ve intikam almak için üzerimize gelirler. Akıl kârı budur ki dönüp Medine'ye gidelim. Onları kökten yok edelim» demiş.

Savfan bin Ümeyye de «Şayet ki, Evs ve Hazrec kabileleri, bu kadar adamlarının telef olmasından dolayı kızıp da, savaşa çıkmamış olanları da intikam almaya kalkışarak hepsi birlikte hareket ederlerse iş aksine döner. Hazır muzaffer olmuşken ağzımızın tadı ile Mekke'ye varalım» diyerek İkrime'nin görüşünü çürüttü.

Ebu Süfyan ise, bu iki görüş arasında müteaddit görüşler olduğu halde bu şekilde söz edip tartışarak Ruha mevkiine varmışlar ve oradan geri dönüp de Medine üzerine gelmeye karar vermişler.

Halbuki onlar yolda o şekilde toplaşıp giderlerken Abdullah bin Amr el-Müzni yanlarında bulunarak onların sözlerini işitmiş ve ertesi günü sabah namazı vaktinden evvel Medine'yegelip işittiğini Resûl-ü Ekrem'e anlatmış.

Resûl-ü Ekrem, Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) ve Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerini çağırdı ve Müzni'nin söylediğini onlara anlatarak istişâre buyurdu.

Onlar da bir gün önceki savaştan dolayı Müslümanların zayıf düşmediğini göstermek ve düşmana bir gözdağı

vermek üzere çıkıp da arkalarına düşmek şeklini uygun gördüler.

Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem sabah namazını cemaat ile Mescid-i Şerifde kıldıktan sonra sahabelerini dâvet etmek üzere Bilâl-i Habeşî (R.A.) hazretlerine emretti.

O da görevlendirildiği şekilde «bir önceki gün Uhud savaşında hazır bulunanlar hazır olup gelsinler, düşmanın arkasına düşülecektir» diye nidâ eyledi.

Bütün sahabeler hazır oldular. Hatta yaralı olanlar da yara ve berelerini sarıp geldiler.

Resûl-ü Ekrem hemen İbn-i Ümm-i Mektum (R.A.) hazretlerini Medine Kaymakamlığına tâyin buyurdu. Mübarek sancağı Ali bin Ebu Talip (R.A.) hazretlerine verdi ve kendisi de yaralı olduğu halde atına bindi ve altıyüz otuz kadar Uhud gazisi ile Medine'den çıkıp Hamra-ül Esed adlı yere geldi.

Hamraül'Esed Medine'nin sekiz mil uzaklıkta ve Medine'den Zülhuleyfe adlı mahalle giderken yolun sol tarafında bulunan bir yerin ismidir. Resûl-ü Ekrem bu defa oraya varıp ordu kurdu.

Ebu Ma'bed Huzai'nin oğlu Ma'bed bir işi için Mekke'ye giderken oraya uğradı ve Resûl-ü Ekrem'in yanına gelip bir gün önce sahabelerinin uğradığı musibetten dolayı başsağlığı diledi ve sonra kalkıp gitti.

Ma'bed Ruha'dan geçerken Ebu Süfyan ile görüştükte Ebu Süfyan ona: «Geride ne var?»

O da: «Muhammed büyük bir ordu ile ileri çıkmış ki, ömrümde öyle bir topluluk görmedim. Evvelki gün savaştan geri kalmış olanlar da çıkmadıklarına pişman olarak bugün hepsi toplanmışlar. Sizin için diş bileyip geliyorlar» diye cevap vermiş.

Ebu Süfyân: «Sen ne söylüyorsun? Onlar harekete mecal kaldı mı?» dedikte Ma'bed: «Onlar Hamra'ül Esed'e geldiler. Zannederim ki, siz buradan henüz kalkmadan onların atlarının alınlarını göreceksiniz» demiş.

Safvan bin Ümeyye «Gördünüz mü? İşte benim dediğim çıktı. Haydi bir belâya uğramadan savuşup gidelim» dedi. Ebu Süfyan'ın kalbine de korku düştü. Hemen ordularını kaldırıp göç ettiler. Doğru Mekke'ye gittiler.

Ma'bed o vakit henüz İslâm ile müşerref olmamıştı. Fakat müslümanların taraftarı idi. Bundan dolayı Kureyşlileri bu şekilde korkuttu ve savuşup gittiklerini de bir adam göndererek Resûl-ü Ekrem'e haber verip bildirdi.

Kureyş ordusundan geri kalmış olan iki kişi bu defa Müslümanların eline düştü.

Biri Ümeyye Oğullarından Muaviye bin Muğire ve diğeri Bedir'de esir olup da bundan böyle müslümanlar aleyhinde bulunmamak şartı ile bedava olarak affedilip serbest bırakılmışken bu defa yukarıda açıkladığımız şekilde çöl araplarını savaşa teşvik eden meşhur şair Ebu İzze'dir

Ebu İzze bu defa fasîh ve beliğ sözler söyleyerek müslümanların pençesinden yakasını kurtarmak istedi. Lâkin faydası olmayıp ikisi de idam edildi.

Resûl-ü Ekrem bir kaç gün İslâm ordusu ile dışarıda kaldı. Sonra dönüp Medine'ye geldi.

Abdullah bin Cahş (R.A.) hazretlerinin zevcesi Zeyneb binti Huzeyme bin Haris daima fukarayı doyurur olduğundan «fakirlerin annesi» denirdi. Bu defa dul kaldığından Resûl-ü Ekrem'e nikâhlandı. Lâkin bir iki ay sonra Vefat etmiştir. (Allah ondan râzı olsun.)

Yine o sırada Ali bin Ebu Talip (R.A.) hazretleri ile kadınların en büyüğü Fatıma tüz-Zehra (R.A.) hazretlerinden Hasan (R.A.) hazretleri doğdu.

Yine o sıralarda içki içmek ve kumar oynamak haram oldu.

Bİ'R-İ MÂÛNE VAK'ASI

Âmir Oğullarından ve Necid bölgesi büyüklerinden Ebu Bera Amir bin Malik bin Ca'fer hicretin dördüncü senesi başlarında **Medine'ye geldi.**

Resül-ü Ekrem ile görüşüp «Ya Muhammed! Eğer Necid halkı içine sahabelerinden bazı kimseler gönderirsen umarım ki, İslâm ile müşerref olurlar» **dedi.**

Resûl-ü Ekrem Necidlilere emniyet edemeyip; «Korkarım ki sahabelerime gadrederler» buyurdu.

Ebu Berâ: «Onlar Necid'e geldiklerinde benim teminatım altına girmiş olur. Onlara kimse bir şey yapamaz» diye garanti verdi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem de Ebu Bera'nın kardeşinin oğlu olan Amir bin Tufeyl bin Malik'e bir mektup yazdı.

Resûl-ü Ekrem Necidlilere Kur'an öğretmek için safer ayının başında Ensar'ın ulularından olan Münzir bin Amr (R.A.) hazretleri ile yetmiş kurra hâfız gönderdi.

Hazret-i Ebu Bekir es-Sıddık'ın azadlısı olan Amir bin Füheyre (R.A.) hazretleri onlarla beraberdi. Kılavuzları da Muttalib Suleymi, idi.

Münzir bin Amr hazretleri işte bu hâfız topluluğu ile çıkıp Medine'ye dört konak mesafesi olan Bi'r-i Mâune adlı yere vardı.

Orada Enes bin Malik'in dayısı olan Milhan oğlu Haram (R.A.) ile Resûl-ü Ekrem'in mektubunu Amir bin Tufeyl'e gönderdi.

Mel'un Amir bin Tufeyl ise Hazret-i Peygamber'in

mektubunu okumadan Haram bin Milhan'ı vurup öldürdü.

Sonra o hâfız topluluğu üzerine kendi kabilesi olan Amir Oğullarını dâvet etti.

Onlar ise; «Biz Ebu Berâ'nın teminatını ayak altına alamayız» diye yüz çevirdiler.

Bunun üzerine Amir bin Tufeyl, Süleym Oğullarından Usayya, Ri'l ve Zekvân kabilelerini toplayıp Bi'r-i Mâune'-ye gitti ve ansızın o hafız topluluğu üzerine hücûm ederek, hepsini şeihd etti.

Yalnız Neccar Oğullarından Kaab bin Zeyd (R.A.) hazretlerini öldü zannı ile şehidler arasında bırakmış olduklarından o sağ kalmış ve bir aralık oradan savuşup Medine'ye gelmiştir.

Bir de Amr bin Ümeyye ed-Damri (R.A.) ile Ensar'dan Münzir bin Muhammed bin Akabe (R.A.) bir tarafta develerini otlatmakta olduklarından bu katliamda bulunmayıp daha sonra muharebe mevkiine gelerek durumu öğrendiklerinde Münzir bin Muhammed, arkadaşı Amr'a; «Ne yapalım?» diye görüşünü sormuş Amr da «hemen dönüp Medine'ye gidelim ve durumu Resûl-ü Ekrem'e anlatalım» diye cevap vermiş.

Münzir bin Muhammed ise «Ben Münzir bin Amr'ın şehid olduğu yerden ayrılıp da yalnızca sağ dönmeyi istemem» diye düşmanla savaşarak nihâyet o da şehid, Amr da esir olmuştur.

Ancak, Amr kendisinin Mudar Oğullarından olduğunu haber verip Amiriler de Mudar Oğulları neslinden oldukları cihetle Amir bin Tufeyl onu azad etmiş, bundan dolayı o da sağ salim Medine'ye gelmiştir.

Resûl-ü Ekrem bu vak'adan haber aldıkta son derece üzüldü ve «bu durum Ebu Ber'ânın işidir. Ben bunu ancak onun ısrarı ile istemiyerek yapmıştım» diye buyurdu.

Ebu Berâ da Resûl-ü Ekrem'in bu sözünü işitmekle son derece müteessir olarak kederinden hastalanıp öldü.

Fakat teminatının o şekilde ayak altına alınıp çiğnenmesinden dolayı Arap âdeti üzere kendi hânedanı üzerinde bu bir leke olarak kaldı.

Hatta oğlu Rebia bin Ebu Berâ bu lekeyi amcasının oğlu Amir bin Tufeyl'in kanı ile yıkamak üzere onu öldürmeye kasdetmişti.

Resûl-ü Ekrem ise ona bilhassa beddua ettikten başka bir ay kadar Usayya, Ri'l ve Zekvân kabilelerine de beddua etti.

Bunun üzerine çok geçmeden Amir bin Tufeyl bir yumruca çıkardı ve derhal canını cehenneme ısmarlayıp gitti.

Usayya, Ri'l ve Zekvân kabilelerini de vebâ, humma ve kıtlık istilâ ettiğinden az zaman zarfında içlerinden yediyüz adam telef oldu.

BENÎ NADİR SAVAŞI

Benî Nadir, Yahudi milletinden ve Harun (A.S.) neslinden büyük bir kabiledir.

Medine'ye iki mil mesafesi olan bir nâhiyede oturup sağlam kaleleri ve mükemmel silâhları vardı.

Müslümanlar aleyhinde bulunmamak üzere Resûl-ü Ekrem ile andlaşmışlar ve Resûl-ü Ekrem'in Bedir de galip gelmesinden sonra «Semavi kitaplar da haber verilmiş olan âhir zaman Peygamberi budur» demeye başlamışlarken Mekke Kureyşlileri ve Medine münâfıkları ile haberleşmekten de uzak değillerdi.

Bilhassa Uhud savaşından sonra düşüncelerini ve davranışlarını bütün bütün değiştirmişler ve bir gün Resûl-ü Ekrem beş on kadar sahabesi ile onların nahiyesine gittiğinde hile ile onları öldürmeye karar vermişlerdi.

İçlerinden Selâm bin Mişkem onlara; «Siz bu fikirlerden vazgeçiniz. Vallahi bu sizin suikasdınız ona Allah tarafından haber verilir. Bu kasdiniz ise onunla aramızdaki andlaşmayı bozmak demektir» diye öğüt vermiş, ise de kulak asmamışlar.

Halbuki Cibril-i Emîn (A.S.) gelip Benî Nadir'in suikasdini Resûl-ü Ekrem'e haber verdi.

Resûl-ü Ekrem de: «On gün içinde bu diyardan çıkıp gitsinler» diye Muhammed bin Mesleme ile Benî Nadir'e haber gönderdi.

Bunun üzerine Benî Nadir (Nadir Oğulları) da yurdlarını terkedip gitmeğe hazırlanmakta iken münâfıkların reisi olan Abdullah bin Ubeyy bin Selûl onlara: «Yerinizde

kalınız. Biz size yardım ederiz. Kurayza Oğulları (Benî Kurayza) ile andlaşmanız var. Onlarla müttefikiniz olan Gatafan kabilesi de yardım ederler» diye gizlice haber göndermiş olduğundan Nadir, Oğulları evvelki niyetlerinden vazgeçerek; «Biz vatanımızdan çıkamayız: Elinden geleni geri koyma!» diye Resûl-ü Ekrem'e haber gönderdiler.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem hicretin işte bu dördüncü senesi Rebiul'evvelinde sahabelerini topladı ve Mescid-i Şerif'de imamlık yapmak üzere İbn-i Ümm-i Mektum'u görevlendirdi.

Mübârek sancağı Hazret-i Ali'ye verip İslâm ordusu ile Medine dışına çıktı ve Nadir Oğullarını kuşattı.

İbn-i Selûl açıkça yardıma cesâret edemedi. Kurayza Oğulları ile Gatafan kabilesinden de yardım gelmedi.

Bunun üzerine Nadir Oğulları altı gün muhasara edilip ok ve taş atılarak tazyik edildikten sonra aman dilediler.

Şöyle ki: Silâhlardan başka olan mallarından develerine yükletebildikleri kadar eşya alarak çıkıp gitmek üzere izin istediler.

Resûl-ü Ekrem de buna müsâade etmekle altı yüz deveye yükletebildikleri kadar mal ve eşya alıp kimisi Hayber'e, kimi de Şam diyârına gittiler. Münâfıklar da gizlice mâtem tuttular.

Nadir Oğullarının diğer malları Resûl-ü Ekrem'e kaldı. Elli zırh ile elli demir taş ve üç yüz kırk kılıç müslümanların eline geçti.

Ensar, muhacirlerin geçimlerini üzerlerine alıp onları kendi mallarına âdeta hissedar yaptıklarından idareleri Ensar üzerine epeyce bir yük idi.

İşte onların bu yükünü hafifletmek için Resûl-ü Ekrem Nadir Oğullarından alınan ganimet mallarını yalnız muhacirlere taksim etmek istedi.

Bundan dolayı Ensara: «Eğer isterseniz, eskisi gibi muhacirleri mallarınıza hissedar yapmak üzere bu ganimet

mallarını hepinize taksim edeyim. Yahut kendi mallarınız sırf sizin olmak üzere bu ganimet mallarının muhacirlere vereyim» dedi.

Ensar-ı iKram hazretleri ise: «Ya Resûlallah! Bu malları muhacirlere taksim buyurunuz. Bizim mallarımızdan da istediğiniz kadarını onlara veriniz» dediler.

O vakit Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri kalkıp Ensar'a açıkça teşekkür arzetmiştir.

O zaman Ensar'ın medih ve senası hakkında «İhtiyaçları olsa bile nefisleri üzerine muhacirleri takdim ve tercih ederler» mealindeki ayet-i Kerime inmiştir.

Bunun üzerine bu defa Nadir Oğullarından kalan ganîmet malları yalnız muhacirlere taksim edildi.

Fakat Nadir Oğullarının reislerinden İbn Hukayk'ın meşhur kılıcı Sa'd bin Muâz (R.A.) harzetlerine ihsan buyuruldu.

Yine Ensar'dan Ebu Dücâne (R.A.) ile Sehl bin Hanif (R.A.) hazretlerinin ihtiyaçları olduğundan onlara da bir miktar eşya verildi.

Daha sonra Necid kabilelerinden Gatafan kabilesinin Medine'ye hücum etmek üzere asker topladıkları işitildi. Resûl-ü Ekrem muhterem damatları Osman Zinnureyn (R.A.) hazretlerini Medine de kaymakam bırakıp İslâm ordusu ile Necid diyârına sefer etti. Gatafan arâzisinden Medine'ye iki konak mesafesi olan Şedh adlı mahalle kadar gitti. Lâkin ahalisi karşı durmayıp dağlara dağıldı. Bu cihetle de savaş olmaksızın avdet buyurulmuştur.

İşte bu dördüncü Hicri senenin Şaban ayında kadınların en ulusu Fâtımat'uz-Zehra (R.A.) hazretlerinden Hazret-i Hüseyin dünyaya gelmiştir.

Mahzum Oğullarından Ümeyye bin Mugîre'nin kızı olan Ümm-ü Seleme (R.A.) hazretleri kırk dört yaşında dul bir hatun idi- Resûl-ü Ekrem bu sırada onu kendine nikâhladı.

Bedir'de her sene Zilka'de ayında bir panayır olurdu ve her taraftan oraya ticaret için bir çok halk gelirdi

Yukarıda açıkladığımız şekilde Ebu Süfyân Uhud'dan dönüp giderken; «Sizinle gelecek sene Bedir'de buluşalım» deyince Ömer el-Faruk (R.A.) hazretleri de Resûl-ü Ekrem'in emri ile «İnşaallah» demişti.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem Abdullah bin Revâha'yı Medine kaymakamı tayin buyurdu ve mübârek sancağı Hazret-i Ali'ye verdi.

Bin beşyüz İslâm askeri ile Medine'den çıkıp Zilka'-da ayının ilk günü Bedir'e vardı. İçlerinde on nefer atlı da vardı.

Ebu Süfyan da Kureyş ordusu ile Mekke'den çıkmışken Resûl-ü Ekrem'in öyle kalabalık bir topluluk ile Medine'den çıkmış olduğunu işittiğinden korkup geri döndü.

Bundan dolayı Kureyş kabileleri nazarında Mekke'nin itıbarı kırıldı. Müslümanlar ise pek çok şan ve şeref kazandı.

Panayırda güzel alış veriş olup ondan müslümanlar pek ziyâde kâr ettiler ve tam bir sevinç ve neş'e ile dönüp Medine'ye geldiler.

HİCRETİN BEŞİNCİ YILI

Hicretin beşinci yılı Rebiül'evvelinde Resûl-ü Ekrem Dümet'ül-Cendel beldesine sefer etti.

Bu beldenin Medine ile arası on beş günlük ve Dımaşk (Şam) ile arası beş günlük mesafedir.

Orada bir takım şâkiler olup yolculara taarruz ederlerdi. Onları yola getirmek ve hem de müslümanların Şam diyârı ile ticaretini sağlamak üzere Resûl-ü Ekrem Rebi'ül-evvel ayının başında bin kişilik bir İslâm kuvveti ile Medine'den çıkıp Dümer'ül-Cendel'e yaklaşınca o belde ahalisinin hayvan sürülerine rast geldi. Çobanları kaçtığından hayvanlar meydanda kaldı. Sonra Dümer'ül-Cendel beldesine varıldı.

Ahalisi hep dağılıp firar ettiler. Yalnız içlerinden bir adam ele geçirilebildi. Resûl-ü Ekrem ona İslâm dinini teklif etti. O da müslüman oldu.

Resûl-ü Ekrem orada bir kaç gün kalarak etrafa kol askeri çıkardı. Hiç kimseye rastlanamadığından savaş yapılmadan Medine'ye dönüldü

MÜREVSİ GAVZESİ

Müreysî, Huzâa diyarında ve Kudeyd nahiyesinde bir suyun ismidir. Füru'a bir günlük mesafesi vardı. Füru da Medine'ye otuz iki saat mesâfede olan bir yerdi.

Huzâa kabilesinden Mustalak Oğulları oymağının reisi olan Hars bin Ebi Dırar'ın Müslümanlarla savaş yapmak üzere gerek kendi aşiretinden ve gerekse civârındaki diğer aşîretlerden asker toplamakta olduğu haber alındı. Resûl-ü Ekrem hemen bin kişilik bir İslâm kuvveti ile Şaban ayında acele olarak Medine'den çıktı.

İçlerinde on atlı da var idi. Aişe ve Ümm-ü Seleme (R.A.) hazretleri de beraber idi.

Bu İslâm ordusunda münâfık çoktu. Hiç bir vakitte İslâm ordusunda bu kadar münâfığın çıktığı yok idi.

Resûl-ü Ekrem'in Medine'den çıktığı, Huzâalılar içinde işitildi. Hars bin Ebi Dırar'ın başındaki topluluğa büyük bir korku geldi ve yanında toplanmış olan çöl arapları dağıldı. Bunlar dağınık olarak Müreysî adlı sudan hayvan sularken ansızın İslâm ordusu ile karşılaştı.

Resûl-ü Ekrem onlara: «Lâ ilâhe illallah» deyiniz ki can ve malınızdan emin olasınız.» diye İslâm dinini teklif etti.

Onlar dinlemeyip başıbozuk tarzında mukavemete kalkıştılar ve hemen ok savaşına giriştiler.

Resûl-ü Ekrem ise İslâm askerlerini saf yapıp düzenledi ve onları topyekün düşman üzerine yürüttü.

Mustalak Oğulları bu hücuma dayanamayıp derha

perişan olarak on kişisi telef ve diğerleri esir oldu. Beş bin koyun ile on bin develeri ele geçirildi.

Esirlerin sayısı yediyüzden ziyâde olup onlardan birisi de Hars bin Ebi Dırar'ın kızı Cüveyriye idi ki, Sabit bin Kays'ın hissesine düşmüş, o da onu bedele bağlamıştı.

Fahr-i Alem (S.A.) hazretleri onun bedelini verdi ve kendisine nikâhladı.

Sahabeler onu görünce «Resûlallahın akrabası nasıl esir olur?» diyerek ellerindeki esirleri serbest bıraktılar.

Cüveyriye ne bahtiyar biz kız imiş ki bir günde esir iken hem Hz. Peygamber ile evlenme saadetine kavuştu, hem de kabilesinin esaretten kurtulmasına sebep oldu.

Oradan dönüp Medine'ye gelirken yolda muhacirlerden biri Ensardan diğer biri ile tartışıp münakaşa ettiği sırada münafıkların reisi olan Abdullah bin Ubeyy bin Selûi yanındaki adamlarına: «Hele şu muhacirlere bakınız. Bizim yardımlarımızla geçinirlerken bizleri tahkir etmek istiyorlar. Artık onlara bir şey vermeyiniz ki, dağılıp gitsinler. Üstünlük ve itibarı daha ziyade olan elbette daha aşağı olanı aradan çıkarır.» dedi ve bu sözü ile, Medineye ulaşınca oradan Müslümanları çıkarırım manasına kastetti

Halbuki onun bu sözünü Zeyd bin Erkam (R.A.) hazretleri işitip gelip Resûl-ü Ekrem'e anlatınca o sırada Resûlullahın huzurunda bulunan Ömer el Faruk (R.A.) hazretleri: «Ya Resûlallah! İzin ver, gidip o münafığın boynunu vurayım» dedi ise de Resûl-ü Ekrem izin vermediler.

Bu gazanın müddeti yirmi sekiz gün sürdü ve Ramazanın ilk gününde İslâm ordusu Medine'ye girdi.

Selman-ı Farisi (R.A.) hazretleri ki Resûl-ü Ekrem'in en sâdık hizmetkârlarından ve Ashab-ı kiramın büyüklerindendir. Aslen İranlıdır. Ateşperest (ateşe tapar) iken bir aralık Hıristiyanlık dinine girip Şam tarafına gitmiş ve orada dini ilimler tahsil ettikten sonra Ninova ve Amurye

taraflarına varınca Resûl-ü Ekrem'in zuhurunu işitmiş ve Benî Kelb'den bir Hıristiyan gurubu ile arkadaş olarak Medine'ye doğru yola çıkmış.

Arkadaşları olan Hıristiyanlar ise ona hıyanette bulunarak bir Yahudiye satmışlar ondan da diğer bir Yahudi satın alıp Selman'ı Medine'ye götürmüştü.

Selman bir aralık Hz. Peygamberin huzuruna gelip durumunu anlattı ve kendisini kitabete kestirdi. Yani bedele bağlattırdı. Bu sırada Resûl-ü Ekrem onun bedelini ödedi.

İşte bu suretle Selman-ı Farisi (R.A.) hazretleri de bu sene içinde Resûl-ü Ekrem'in azadlıları arasına girmiş oldu.

HENDEK GAVZESİ

Yukarıda açıkladığımız şekilde Yahudi kabilelerinden Benî Kaynuka ile Benî Nadir Medine'den çıkarılıp sürülmüştü.

Huyye bin Ahtab, Kinane bin er-Rebi ve Selâm bin Ebu-Hakayk ile benzeri Yahudi reisleri Mekke'ye gidip Resûl-ü Ekrem'e karşı harp yapmak üzere Kureyş kabilesi ile anlaştıktan sonra Necid bölgesine gidip buradaki Gatafan ve Benî Süleym kabileleri ile diğer bazı kabileleri de bu ittifaka sokmuşlardı.

Bunun üzerine Kureyşin ileri gelenleri Darun Nedve'de toplanıp Resûl-ü Ekremle savaş yapmağa karar verdiler. Dört bin asker toplamışlardı. Bunların üç yüzü atlı olup ayrıca bin beş yüz develeri de vardı. Bu ordunun başkumandanı Ebu Süfyan, sancaktarı da Ebu Talha'nın oğlu Osman idi.

Ebu Süfyan bu ordu ile Mekke'den çıkıp Marruzahran adlı yere gelince Necid tarafından gelen Gatafan askerleri de orduya katıldı. Başkumandanları da Fezare kabilesi şeyhi olan meşhur Uyeyne bin Hısn olup Benî Mürre kabilesi şeyhi olan Haris bin Avf da onların hatırı sayılır reislerindendi.

Yine orada Necid kabilelerinden Benî Süleym, Benî Esed ve Eşca kabileleri de gelip Kureyş ordusuna katıldı.

Kısacası Ebu Süfyan ordusu gittikçe büyüdü ve on bin askerden ziyade olan kuvvetli bir ordu ile Medine'ye doğru yürüyüşe geçti.

Resûl-ü Ekrem ise Kureyşin bu teşebbüslerini işitince sahabelerini toplayıp istişarede bulundu.

Selman-ı Farisi (R.A.) hazretleri: «Ya Resûlallah! Bizim vilâyetimizde bir şehir üzerine düşman hücum edince etrafına hendek kazmak adettir» dedi.

Araplarda hendek kazmak adet olmamasına rağmen Selman'ın bu hatırlatması üzerine Medine'nin etrafına hendek kazılarak müdafaa şekli uygun görüldü.

Hemen Medine'de ne kadar kazma ve külünk emsali kazı aletleri varsa toplandı.

Resûl-ü Ekrem ile Benî Kurayza Yahudileri arasında barış ve anlaşma olduğundan onlardan da iğreti olarak bir hayli kazma ve diğer kazı âletleri alındı.

Hemen Resûl-ü Ekremle Müslümanlar toplu olarak şehrin dışına çıkıp hendek kazılmasına başladılar.

Resûl-ü Ekrem müslümanları teşvik için bizzat toprak taşıdı ve mübarek elleri ile hendek kazmaya çalıştı.

Bundan dolayı umumiyetle bütün müslümanlar aşırı derecede bir gayretle hendek kazma işinde çalışıp çabaladı.

Selman'ı Farisi (R.A.) hazretleri ise hem vücud bakımından kuvvetli ve hem de bu gibi işlere alışık olduğundan on kişinin işini görürdü.

Münâfıklar da bu çalışmada bulundular. Lâkin istemeyerek iş gördüler ve iş esnasında pek ağır davranırlardı.

Bu sırada hendek kazılırken Fahr-i Âlem (S. A.) hazretlerinden az yemekle çok adam doyurmak gibi garib mucizeler zuhur etmiştir.

Bu cümleden olmak üzere Ensar'dan Beşir bin Sa'd'ın kızı Nu'man bin Beşir'in kız kardeşidir, validesi onunla babası Beşir'e ve dayısı Abdullah bin Revaha'ya biraz hurma göndermişti. Radiyallahü anhüm-Resûlallah'ın yanından geçerken Resûl-ü Ekrem onu çağırdı ve; «Şu hurmaları getir» diye buyurdu. O da hurmaları Resûl-ü Ekrem'-

in iki avucuna koydu. Hurmalar avuçlarını doldurmadı. Fahr-i Âlem bir bez getirtti ve hurmaları o bezin üzerine yaydı. Ashabı kiramdan birine emrederek hendekte çalışanları çağırttı. Gurup gurup geldiler ve hepsi doyuncaya kadar yediler. Onlar yedikçe hurma ziyadeleşip o yaygının etrafından taştı.

Yine Ensar'dan Cabir (R.A.) hazretlerinin zayıf bir koyunu vardı. Bir gün hendek kazmaya giderken o koyunu kesip pişirmek ve biraz da arpa ekmeği yapmak üzere karısına emretmişti. Akşam üstü evine dönerken Resûl-ü Ekrem'i akşam yemeğine davet etti. Resûl-ü Ekrem de: «Bu akşam Resûlallah'la birlikte yemek yemek üezre Cabir'in evine buyurunuz» diye dellal çağırttı. Cabir (R.A.) hazretleri ise yalnız Resûl-ü Ekrem'i davet etmiş olup böyle bir ordu halkı için hiç hazırlığı olmadığından ne yapacağını şaşırdı. Ne yapsın, çare yok hemen evine geldi. Bir miktar arpa ekmeği ile o koyunu Hz. Peygamberin huzuruna getirdi. Fahr-i Âlem ona bereket ile dua etti. «Bismillah» deyip yedi. Sonra hendekte çalışanların hepsi geldiler, gurup gurup oturup doyuncaya kadar yediler fakat o bir koyunu bitiremediler.

Yine bu sırada zuhur eden Hz. Resûlullah'a ait mucizelerden biri de şudur. Hendeğin bir yerinde bübüyük bir kaya çıktı, külünkler işlemez oldu. Ashab-ı Kiramdan bazıları gelip Resûl-ü Ekrem'e haber verdiler.

Resûlullah oraya gitti ve mübarek eline külüngü aldı. «Bismillah» deyip vurdu ve kayanın üçte birini yerinden kopardı.

Hemen «Allahü Ekber. Bana Şam'ın anahtarı verildi. Vallahi ben şu saatte Şam'ın kırmızı köşklerini görüyorum» buyurdu

Sonra yine «Bismillâh» deyip külünk ile bir daha vurdu ve o kayanın diğer üçte birini daha kopardı.

Yine «Allahü Ekber. Bana İran ülkesinin anahtarı ve

rildi. Vallahi ben şu anda Meday'inin (1) beyaz köşklerini görüyorum» buyurdu.

Ondan sonra üçüncü defa olarak yine «Bismillâh» deyip külünk ile vurdu ve o kayanın kalan kısmını da yerinden kopardı.

Yine «Allahü Ekber! Yemen'in anahtarı verildi. Vallahi ben şimdi Sana'nın kapılarını görüyorum» diye buyurdu.

İki hafta içinde hendek tamam oldu. Sonra müşriklerin yukarıda anlatılan büyük ordusu geldi. Şöyle ki: Ebu Süfyan ile Kureyş ve Kinâne askerleri Medine'nin gün batısı tarafına gelip yerleştiler.

Uyeyne bin Hısn ve Haris bin Avf ile Necid kabileleri dahi gün doğrusu tarafından gelip Uhud dağı tarafına kondular.

Resûlullah da İslâm ordusu ile şehrin dışına çıkıp Sel adlı dağa arka verdiler ve düşmana karşı saf olup durdular.

İslâm ordusu üç bin kişi idi ve otuz altı atları vardı.

Muhacirlerin sancağı Zeyd bin Harise hazretlerinin elinde ve Ensar'ın sancağı Sa'd bin Ubade hazretlerinin elinde idi.

Müşrikler bir hamlede Müslümanların işini bitirmek üzere Medine üzerine yürüdüler. Şehir halkını korku ve dehşet bürüdü.

Halbuki Müşrikler öyle korkunç bir şekilde hücûm edip gelirlerken önlerine hendek çıkınca durakaldılar ve böyle akıllarına gelmedik garip bir tuzak gördükleri gibi bakıp hayran oldular. Öteye beriye dolaştılar, geçecek yer aradılar fakat bulamadılar. Ne tarafa koşuştularsa beri taraftan ok ve taşla savunulduğundan çaresiz onlar da ok ve taş savaşında karar verdiler.

Benî Kurayza'nın andlaşmayı bozmaları ile Müslümanlar hendeğin korunması ile uğraşırlarken onlar gece-

(1) İran'ın Dicle civarındaki yedi şehri. (Sed)

leyin gelip Medine şehrini basacakları söylentiler ortaya çıkıp yayıldı.

Benî Kurayza Yahudi milletinden büyük bir kabile olup Medine dışında bulunan bir nahiyede oturmakta idiler. Sağlam hisarları vardı. Reisleri olan Kaab bin Esed ile Hz. Peygamber arasında daha önce andlaşma yapılmış olduğundan Müslümanlar o taraftan emin bulunurlarken andlaşmayı bozdukları söylentileri endişe sebebi oldu.

Bunun üzerine Benî Kurayza nahiyesine adam gönderilip durum araştırılınca gerçekten Benî Nadir'in reisi olan Huyye bin Ahtab gelip Kaab bin Esed'i kandırdı. Benî Kurayza'ya andlaşmayı da bozdurmuş olduğu anlaşıldı.

Benî Kurayza Yahudileri ise Evs kabilesinin garantisi altında bulunduğundan Sa'd bin Muaz (R.A.) Sa'd bin Ubade (R.A.), Abdullah bin Revaha (R.A.) ve Havvat bin Cubeyr (R.A.) hazretleri Benî Kurayza'nın hisarına gittiler Andlaşmayı bozmanın kötülüklerini açıklayarak nasihat ettilerse de Yahudiler kulak asmayıp andlaşmayı bozduklarını ilân ettiler.

Bu muameleden Sa'd bin Muaz'ın canı çok sıkılmıştı. Hatta bundan dolayı «Benî Kurayza ile harp yapmadıkça Allah canımı almasın» diye dua etmişti.

Kısacası Sa'd bin Muaz (R.A.) Yahudilerin nasihat kabul etmemelerinden dolayı üzgün olarak, «O halde peki» diyerek arkadaşları ile beraber dönüp Hz. Peygamberin huzuruna geldiler ve durumu olduğu gibi anlattılar.

Resûl-ü Ekrem «Hasbünallahi ve ni'mel vekil» buyurdu: «Müjde size ey Müslümanlar! Bu işin sonu hayırlıdır.» dediler.

Bütün kadınlar ve çocuklar şehrin içinde olduklarından Benî Kurayza'nın andlaşmayı bozması Müslümanları telaşa düşürdü.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem geceleri şehri korumak için Zeyd bin Harise hazretlerini üçyüz ve Seleme bin Es-

lem hazretlerini de iki yüz kişilik bir kuvvetle Medine'ye gönderdi. Kendisi de geri kalan İslâm askerleri ile sabaha kadar hendek hattını muhafaza ederdi.

Hatta hendeğin bir yeri istenen şekilde kazılamamış olduğundan geceleyin düşmanın oradan geçebilme ihtimali düşünüldüğünden Resûl-ü Ekrem orayı kendisi beklerdi.

Münafıklar ise «Çoluk ve çocuklarımızı yalnız bırakıp da burada sefalet içinde beklemek akıl işi değildir.» diyerek bir takım beyni hafif ve inancı zayıf olanlara vehim ve vesvese vermekteydiler.

Bundan dolayı şehrin dışında evi olanlardan bazıları Hz. Peygamberin huzuruna gelip, «Bizim evlerimiz dayanıklı değildir» diyerek evlerini sağlamlaştırmak ve çoluk çocuklarını korumak bahanesi ile savuşup gitmek üzere izin istemekteydiler.

Bir de kuşatma müddetinin on beş gün kadar sürmesinden dolayı İslâm askerlerine bezginlik geldi ve kıtlık ve pahalılık sıkıntıları günden güne arttı. Bu sebeple pek ziyade canları sıkıldı.

Münafıklar bu durumları fırsat saydılar, «Muhammed bize Bizansın ve İran'ın hazinelerini vadediyor. Bizler ise bugün hendek içinde mahpus olup bir adım bir yere gidemiyoruz» demeğe başladılar.

Halbuki Arap kabileleri böyle muhasara işlerine alışık değillerdi. Onların muharebeleri çarpışıp vuruşmak ve galip, mağlûp her ne olursa olsun savaşa bir netice verip savuşmaktı.

Bilhassa kış mevsimi olduğundan üşüyüp titremeğe başlamışlar ve hayvanlar yiyecek yem bulamayıp telef olduğundan şaşıp kalmışlardı.

Kısacası arada hendek olduğunda iki ordu birbiri ile çarpışmayıp devamlı birbirlerine karşı karşılıklı ok atmaktaydılar.

Fakat Amr bin Lüeyy soyundan Amr bin Abdived adlı meşhur süvari, Benî Mahzum kabilesinden İkrime bin Ebî Cehl, Hübeyre bin Ebi Veheb ve Nevfel bin Abdullah bin Mugire ile Hazret-i Ömer'in biraderi olan Dırar bin el-Hattab ve Mirdas bin Muharib atlı süvariler atlarını zorlayıp hendeğin bir dar yerinden beri tarafa atladılar.

Ebû Süfyan ile Halid bin Velîd de onları desteklemek üzere bir gurup müşrik kuvveti ile hendek kenarına kadar geldiler. Fakat hendeği geçemeyip öte tarafta seyirci olarak durdular.

Amr bin Abdived arkadaşlarından ayrılarak ileri at sürüp kendisi ile savaşacak er istedi.

Amr bin Abdived ise pek çok vak'alar görüp geçirmiş, bütün düşmanlarını yenmiş, tek başına nice orduları dağıtan eşi yok bir kahramandı. Silâhşörlükte usta bir süvari idi. Bütün Arap kabileleri onu bir bölük süvariye denk tutarlardı.

Onunla döğüşmek arslanla pençeleşmek gibiydi. Buna ise üstün bir cesaret ve cür'et gerekmekteydi. Bundan dolayı kimse ona karşı çıkmaya istekli olmadı. Resûlullah'ın aslanı Hz. Ali (R.A.) «Ona karşı ben çıkarım» deyince «Sen otur ya Ali! Gelen Amr'dır» buyurdu.

Amr tekrar Müslümanlara meydan okudu ve «İçinizde döğüş meydanına çıkacak er yok mu? Hani sizin ölülerinize ayırdığınız cennet nerede?» dedi.

Hazret-i Ali (R.A.) tekrar çıkmak istedi. Resûl-ü Ekrem yine izin vermedi.

Amr ise bütün bütün şımardı ve: «Er meydanına çıkacak kimse yok mu?» diyerek yüksek sesle bağırdı.

Bunun üzerine Hazret-i Ali ((R.A.): «Amr da olsa çıkarım Ya Resûlallah» diyerek yerinden kalkınca Peygamberimiz (S.A.) Efendimiz kendi zırhını ona giydiydi. Zülfikâr adlı kılıcını onun beline taktı ve:

«Ya Rab! Amcam Ubeyde Bedir'de, diğer amcam Hamza Uhud'da şehid oldular. Yanımda tek amcamın oğ-

lu Ali kaldı sen onu koru. Beni yalnız bırakma!» diye dua etti.

Hazret-i Ali (A.R.) yaya olarak meydana çıkıp Amr'a doğru vardı. Bu durumu iki ordu halkı seyretmeye başladı.

Ali (R.A.) önce Amr'ı hak dine davet etti. Amr bu davete karşılık kahkaha ile gülerek: «Bu ağızla bir kimsenin karşıma çıkacağı hatırıma gelmezdi. Sen kimsin. hele bir söyle bakayım» diye sordu.

O da: «Ali bin Ebu Talib'im» diye cevap verdi.

Amr: «Senin amcalarının içinde meydana çıkacak yaşlı başlı biri yok mu a yeğenim? Senin ağzın hâlâ süt kokuyor. Ben senin babanla pek çok vakitler kardeş gibi görüştüm. Şimdi senin kanını dökmek bana güç gelir» dedi.

Hazret-i Ali (R.A.): «Evet ama ben senin kanını dökmekten büyük zevk duyacağım. Fakat sen de atından inip de benim gibi yaya olmalısın» dedi.

Bu söz Amr'in cahillik damarına dokundu. Pek ziyade öfkelendi ve hemen atından inerek yıldırım gibi Hazret-i Ali'nin üzerine hücûm etti. O da bu hücûmu kalkanı ile karşıladı.

Amr öyle bir hiddetle şiddetli bir kılıç vurdu ki Hazret-i Ali'nin kalkanı ikiye bölündü ve başını da biraz yaraladı.

Nöbet Hazret-i Ali ye gelince «Zülfikâr» ile bir vuruşta Amr'ı öldürdü ve cansız yere serdi.

Sonra Nevfel Mahzûmi döğüş meydanına doğru at sürdü. Zübeyr bin el-Avvam (R.A.) hazretleri de onun karşısına çıktı. Kılıçla öyle bir vurdu ki, Nevfel'i yukarıdan aşağıya ikiye ayırarak altındaki eğeri kesti.

Bundan dolayı Hazret-i Zübeyr'e: «Senin kılıcın gibi kılıç görmedik» dediklerinde; «Onu yapan kılıç değil, bilektir» demiştir.

Daha sonra Ömer el-Faruk (R.A.) hazretleri kardeşi Dırâr üzerine hücum edince Hazret-i Ali (R.A.) ve Zübeyr

(R.A.) de Ikrime, Hübeyre ve Mirdas'ın üzerlerine hücum edince dördü birden geri döndüler ve geldikleri yerden çıkıp gittiler. Hatta İkrime can korkusu ile kaçıp giderken mızrağını düşürmüş olduğundan Hazret-i Hassan (R.A.) onu ayıplayan beyitler söylemiştir.

Amr bin Abdived'in bu şekilde döğüş meydanında düşüp kalması Müslümanları son derece sevindirdi. Müşrikleri de pek ziyade üzüntüye boğdu. Bu durum karşısında Ebu Süfyan; «Bu günde bizim için hayırlı bir iş yok» diyerek hendek başından çekilip ordugâhına gitti.

Ertesi günü bütün müşrikler Benî Kurayza Yahudileri ile birlikte her taraftan müslümanları kuşattılar.

Kıtlık ve pahalılık ile müslümanlar pek ziyade zayıf düştüler, takatsiz kaldılar. Düşmanlar da bir karabulut gibi her taraftan kuşatıp sıkıştırınca müslümanların durumu kötü olmuştu.

Neyse ki akşam olup düşman çekildi. Müslümanlar da bir miktar nefes aldı.

Lâkin müslümanlar, «düşmanlarımız yarın yine böyle her taraftan şiddetli hücumda bulunur ve tazyik ederlerse halimiz ne olur diyerek herkes telâş ve endişe içine düşmüştü. Cenab-ı Hak ise onların kurtuluşu için gereken sebepleri hazırlamıştı.

Şöyle ki: Nuaym bin Mes'ud Gatafanî o sırada imana geldi. Ancak Müslümanlığını açığa vurmadı. Hendek kenarına gelip karakolların izni ile beri tarafa geçti. Hemen Peygamberimiz (S.A.) Efendimizin huzuruna girdi. Kelime-i Şehadet getirip; «Yâ Resûlallah! Arap kabileleri henüz benim Müslüman olduğumu bilmezler. Emrederseniz bu durumda İslâm dinine bir hizmette bulunabilirim» dedi.

Peygamberimiz (S.A.) Efendimiz: «Muharebe bir çeşit oyun ve hîleden ibarettir. Sen de bizim için bir hîlede bulunuver» diye buyurdu.

Nu[illegible] Eşca kabilesi ileri gelenlerinden her işe

yarar, cin fikirli tedbirli bir adamdı. Hemen kalkıp Benî Kurayza nahiyesine gitti ve Kaab bin Esed ile buluştu.

Kâab'ın yanında Yahudilerin ileri gelenlerinden bir kaç kişi daha bulunmakta idi. Nuaym onlara: «Ey Beni Kurayza'nın ileri gelenleri! Sizi ne kadar sevdiğimi bilirsiniz. Sırf muhabbetim ve samimiyetim dolayısiyle kaç gündür sizin durumunuzu düşünüyorum» deyince Yahudiler: «Bizim sana her şekilde emniyetimiz var. Söyle bakalım» dediler.

Bunun üzerine Nuaym: «Ben şurasını düşünüyorum ki Kureyş ve Gatafan kabileleri buraya geldiler, Muhammedîleri ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Lakin onlar da karşı koymaktan ve kendilerini savunmaktan geri durmuyorlar. Bunun için Kureyş ve Gatafan kabileleri artık usanmağa başladı. Pek sıkılırlarsa sizi yalnız bırakıp giderler. O zaman siz Muhammedîlerin pençesine düşerseniz andlaşmayı bozmakla itham edilmeniz dolayısıyla artık yakanızı onların elinden kurtaramazsınız. Bana kalırsa siz Kureyş ve Gatafan'ın ileri gelenlerinden bir kaç kişiyi rehin almalısınız ki onlar da işi bitirmedikçe savuşup gidemesinler» deyince Yahudiler onun sözünü tasdik ettiler.

Nuaym oradan kalkıp Ebu Süfyan'ın meclisine vardı «Haberiniz var mı? Yahudiler, Muhammed ile yaptıkları andlaşmayı bozduklarına pişman olmuşlar ve onunla gizlice ittifak etmişler. Suçlarını affettirmek için de Kureyş ve Gatafan'ın ileri gelenlerinden bir kaç kişiyi rehin olarak alıp ona vermeyi vadetmişler. Eğer sizlerden rehin isterlerse sakın vermeyiniz. Zira ileri gelenlerinize yazık olur» diyerek, Kureyş reislerini şüpheye düşürdü.

Ebu Süfyan da Beni Kurayza'nın fikirlerini yoklamak üzere «Biz buraya sizin reislerinizin teşviki ile geldik. Siz şimdi ağır davranıyorsunuz. Burası ise bize göre uzun uzadıya oturulacak yer değildir. Açlıktan askerimiz şikâ-

yet ediyor. Hayvanlarımız telef olup gidiyor. Bari yarın hep birlikte şiddetli bir hücum yapalım ve hemen işe bir son verelim» diye onlara haber göndermiş.

Beni Kurayza Yahudileri: «Yarın cumartesidir. Biz hiç bir işe yapışamayız. Öbür gün savaş edebiliriz. Fakat o şartla ki, bize ileri gelenlerinizden yetmiş kişiyi rehin vermelisiniz. Biz onları kalemizde tutup sizden emin olalım» diye cevap verdiler.

Kureyş ve Gatafan kabilesinin reisleri bunu işittiklerinde «Nuaym'ın dediği doğru imiş» dediler. «Biz size ne rehin veririz, ne de sizden yardım isteriz. Canınız isterse çıkıp bizimle birlikte savaşa katılırsınız. Katılmazsanız vebali sizin boynunuzadır. Biz memleketimize gideriz, siz de Muhammedîlerin pençesine düşer ve belânızı bulursunuz» diye Beni Kurayza Yahudilerine haber göndermişler.

Beni Kurayza Yahudileri de: «Nuaym'ın dediği doğru imiş» diyerek Resûl-ü Ekrem ile olan andlaşmalarını bozduklarına gerçekten pişman olmuşlar ve hemen kalelerine kapanıp muharebeden geri durdular.

Bu sebepten dolayı Arab kabileleriyle Yahudiler arasına ihtilâf düştü. İşin biçimi değişti. Her ne kadar ondan sonra bir kaç gün daha kuşatma uzadıysa da muharebede evvelki şiddet kalmadı.

Sonunda bir gün Resûl-ü Ekrem öğle ile ikindi arasında Cenab-ı Hakka dua ve niyazda bulunurken yüzünde sevinç belirtileri görüldü.

Meğer ki Cebrail (A.S.) gelip Allahü Teâlâ hazretleri tarafından rüzgâr ve melekler ile yardımda bulunulacağını haber verdi. Resûl-ü Ekrem de hemen bunu sahabelerine müjdeledi.

Çok geçmeden ikindi ile akşam arasında bir büyük fırtına çıktı. Rüzgâr hem soğuk ve hem de benzeri görülmedik sûrette şiddetli esmeğe başladı.

Rüzgârın yerden kaldırdığı toz ve toprak müşriklerin yüzlerine ve gözlerine vurup göz gözü görmez oldu. Akşam yemeği pişirmek için ateş üzerine konan çömlekleri başaşağı devrildi. Çadırları çocukların uçurdukları uçurtma gibi havada uçmağa balşadı.

Daha sonra akşam oldu, karanlık bastı. Ortalığı bir kat daha korku ve dehşet kapladı.

Bu fırtına düşman orduşuna mahsus olup dışarıda bir şey yoktu. Fakat İslâm askerlerinin de bazısı soğuktan ve kimi açlıktan dağıldığından Resûl-ü Ekrem'in yanında üçyüz kadar adam kalmıştı.

Düşmanın durumundan bir haber alıp getirmek üzere Resûl-ü Ekrem seçkin sahabelerden Huzeyfe bin Yeman (R.A.) hazretlerini gönderdi.

Huzeyfe bin Yeman (R.A.) gidip Kureyş ordusunun içine girdi. Gelen habere göre düşman şaşırıp ne yapacağını bilmez durumdaydı. Ebu Süfyan bıkkınlık getirip ve ümitsizliğe düşmüştü. Ebu Süfyan: «Ey cemaat! Burası oturup eğlenecek yer değildir. Ayrıca Beni Kurayza Yahudileri ile de aramıza ihtilâf düştü. İşte ben gidiyorum, siz de kalkınız» diyordu.

Rivâyet edilmiştir ki; o zaman düşmana korku vermek üzere gökten bin melek inmişti. Hattâ düşman ordusunun etrafında tekbir sadaları ve silâh şakırdıları işitiliyordu. Huzayfe (R.A.) hazretleri dönüp gelirken yolda gözüne yirmi kadar süvari görünüp ona dediler ki: «Dostuna haber ver, Allahü Teâlâ hazretleri onun düşmanlarını dağıttı.»

Hazret-i Huzayfe gelip Peygamberimiz (S.A.) Efendimizin huzuruna girdi ve durumu olduğu gibi anlattı. Resûl-ü Ekrem tatlı tatlı gülümsedi.

Kısacası, Ebu Süfyan devesine binip gitti. Diğer Kureyşliler de onun arkasından hareket etti.

Fakat Amr bin Âs ile Halid bin Velid ikiyüz kişilik bir

süvari kuvveti ile artçı olarak görevlendirildiklerinden Kureyş ordusu arkasını alıncaya kadar onlar geride kalıp beklediler.

Gatafan kabileleri de Kureyş ordusunun göç ettiğini gördüklerinde onlar da kalkıp Necid tarafına gittiler.

Müşrik kabileleri böyle kalkıp giderlerken önemli miktarda yiyecek ve diğer eşyalarını ordu yerinde bırakmış olduklarından ertesi günü müslümanlar onları toplayıp İslâm ordusuna götürdüler.

Bundan başka yirmi adet yüklü deve de ele geçirildi ki, Ebu Süfyan onları Yahudi reislerinden Huyye adlı şahsa göndermiş o da hurma ve diğer yiyecekler yükletip geri yollamıştı.

Bu suretle İslâm askerleri kıtlık ve açlık belâsından kurtuldu. Ordu yiyecek bakımından birden bolluğa kavuştu.

Peygamberimiz (S.A.) Efendimiz bundan sonra sahabelerine hitaben: «Artık sıra size geldi. Bundan sonra Kureyşliler sizin üzerinize gelemiyecektir» buyurdu.

Bu harpte müşriklerin kayıpları dört kişiden ibaretti. Müslümanlardan da beş kişi şehid oldu ki ikisi Evs kabilesinden üçü de Hazreç kabilesinden idi. Bir de Ensar'ın en ulusu olan Sa'd bin Muaz (R.A.) hazretleri muharebenin son döneminde ok ile kolundan ağırca yaralanmıştı.

Kısacası şiddetli rüzgâr ve göze görünmeyen askerler ile düşman ordusu bozuldu ve Müslümanlar zafer kazandı. Hazret-i Peygamber de Zilhicce ayına bir hafta kala Hendek gazvesinden dönerek hane-i saadetlerine gelip silâhlarını çıkardı.

Fakat hemen Cebrail Aleyhisselâm gelip Beni Kurayza Yahudileri üzerine yürümeleri için Cenab-ı Hak tarafından emir getirdi.

Resûl-ü Ekrem tekrar silâhlandı ve Bilal-i Habeşi (R.A.) hazretlerine emredip: «Allah'ın emrine itaat eden-

ler ikindi namazını Beni Kurayza nahiyesinde kılsın» diye nida ettirdi.

Mübarek sancağı Hazret-i Ali'ye verip onu önden gönderdi. Kendisi de binip arkadan hareket etti.

Önce Hazret-i Ali (K.V.) Mübarek sancak ile Beni Kurayza kalesi önüne vardı.

Yahudiler onu görünce öfkelenip fena sözler söylemeğe ve hattâ Resûl-ü Ekrem'e küfretmeğe başladılar ve hemen kendilerini savunmaya kalktılar.

Sonra, Resûl-ü Ekrem oraya varıp bir su başına indi. İslâm askerleri de bölük bölük akıp giderek akşama kadar hepsi toplandı.

İslâm askerlerinin toplamı üç bin kadar olup otuz altısı atlı idi. Bu şekilde Beni Kurayza Yahudilerinin kalesi çok şiddetli bir kuşatma altına alındı.

Yahudiler o zaman neye uğradıklarını anladılar ve haksız olarak andlaşmayı bozduklarına pek çok pişman oldular.

Reisleri olan Kaab, bir cuma günü onları çağırıp bir meşveret meclisi topladı «Kitaplarımızda zikri geçen âhir zaman Peygamberinin bu zat olduğu anlaşıldı. İsterseniz Müslüman olalım ve bu belâdan kurtulalım» dedi.

Yahudiler, Müslümanlığa hiç yanaşmadılar. Kâab da: «Öyleyse çoluk ve çocuğumuzu öldürelim, geride düşüneceğimiz bir şey kalmasın. Ondan sonra kılıç çekerek çıkıp Muhammedîlerin üzerine hücum edelim. Görelim hak ne gösterir» dedi.

Yahudiler «Çoluk ve çocuklarımız gittikten sonra bize yaşamak ne lâzım» diyerek bu görüşü de kabul etmediler.

Kâab: «Öyleyse başka bir tedbir arayalım. Bu gece cumartesi gecesi olması dolayısiyle Müslümanlar bizden emindir. Pek o kadar tedbir almaya lüzum görmezler. Ansızın çıkıp üzerlerine hücum edelim. Muhtemeldir ki zafer kazanırız» dedi.

Yahudiler: «Biz cumartesi gününün hürmetine leke süremeyiz» diyerek bu tedbiri de reddettiler. Benî Nadir gibi develerinin taşıyabileceği kadar eşya yükletip gitmek şartı ile çıkmak üzere Hazret-i Peygamber ile muharebeye başladılar.

Bu dilekleri Hazret-i Peygamber tarafından reddedildi. Halbuki muhasara müddeti yirmi günden fazla uzamış ve Yahudilerin açlıktan güç ve kuvvetleri kesilmişti. Bundan dolayı hepsine gereği gibi keder ve gevşeklik geldi.

İşte bu durumda iken Allah'ın arslanı Ali bin Ebu Talib (R.A.) hazretleri Zübeyr bin el-Avvam (R.A.) hazretleri ile birlikte ilerleyip: «Ya ben amcam Hamza'nın içtiği şerbetten içerim ve bu tatlı candan geçerim ve yahut bu kalenin içine dalarım» diyerek Beni Kurayza kalesine hücum etmek üzere hazırlandı.

Halbuki yürüyüşle kaleye girilse nice kadın ve çocuklar ayaklar altında kalır, yerinde olmayan neticeler ortaya çıkabilirdi.

Yahudilerde ise asla direnmeye güç kalmadığından kayıtsız şartsız teslim olmaya mecbur kaldılar.

Bunlar toplam nüfusu dokuz yüz kadar idi. İçlerinde savaşmaya kudreti olanlar dört yüz kadar olduğundan bunların elleri arkalarına bağlandı.

Benî Kaynuka kabilesi Hazrec kabilesinin garantisi altında bulunduğu gibi işte bu Beni Kurayza da Evs kabilesinin garantisi altında oldukları halde Müslümanların aleyhinde bulunmamak üzere Resûl-ü Ekrem ile bir andlaşma yapmışlardı.

Halbuki Müslümanların pek sıkıştıkları bir zamanda andlaşmayı bozdular. Bu defa üzerlerine varılınca Resulullah'a küfrederek pek çirkin sözler söylediler.

Bundan dolayı Müslümanların çoğu onların öldürülmesi görüşünde idi. Fakat daha önce Benî Kaynuka'da bu şekilde ele geçmişken Hazrec kabilesinin ileri gelen-

lerinden Abdullah bin Ubeyy bin Selul'un yalvarıp yakarmaları ile serbest bırakılmış olmalarını bir ölçü kabul ederek bu defa da Beni Kurayza'nın da serbest bırakılmaları için Evs kabilesi kendilerine sahip çıkıp Resulullah'dan bağışlanmalarını istedi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem, Sa'd bin Muaz (R.A.) hazretlerini hakem tayin etti. Sa'd bin Muaz (R.A.) ise bu sırada Hendek savaşında yaralanmış olduğundan yatakta bulunmakta idi. Hemen onu bir hayvana bindirdiler ve Hazret-i Peygamberin huzuruna getirdiler.

Evs'liler: «Ya Sa'd! Resulullah seni Beni Kurayza hakkında hakem tayin etti. Eski hukuku unutma, onlara merhamet eyle» diye yalvardılar.

Sa'd bin Muaz (R.A.) ise Beni Kurayza'nın sebepsiz andlaşmayı bozduklarından ve gidip kendilerine öğüt verilmesine rağmen kötü muamele ettiklerinden dolayı pek ziyade gücenmiş ve onların şiddetle cezalandırılması görüşünde idi.

Bundan dolayı Sa'd bin Muaz (R.A.) hemen: «Ben, Beni Kurayza'nın savaşmaya yarayan erkeklerinin öldürülmelerine, çoluk ve çocuklarının esir edilmelerine ve mallarının taksim edilmesine hükmederim» dedi ve bu hüküm yerine getirildi.

Bin beşyüz kılıç, üçyüz zırh, bin mızrak, beşyüz kalkan, birçok deve ve diğer hayvanlar ele geçirildi.

Bütün mal ve ganimetlerin beşte biri Beytülmal için ayrıldı ve geri kalanı Müslüman gaziler arasında taksim edildi.

Beni Kurayza arazisi Ensar'ın rıza ve muvafakati ile din uğrunda evlerini ve memleketlerini bırakan muhacirlere verildi.

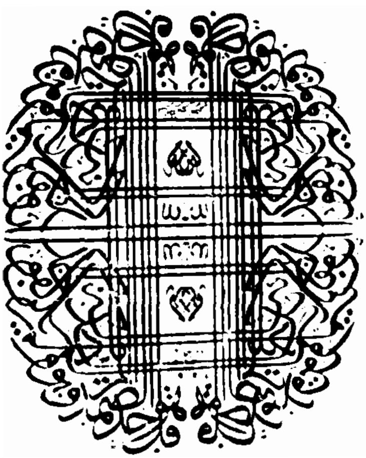
Hazret-i Peygamber de esirler içinden Reyhane adlı kızı seçerek onunla evlendi.

Sonra Sa'd bin Muaz (R.A.) hazretlerinin yarası fenalaşıp şehid olarak cennete göçtü.

Muhacirlerin en faziletlisi Hazret-i Ebu Bekir (R.A.) Ensar'ın en faziletlisi de işte bu Sa'd bin Muaz (R.A.) idi. Yaradılışı ve davranışları itibarı ile Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerine benzerdi.

Vefatı Müslümanlara pek ziyade hüzün ve keder verdi. Hazret-i Peygamber «Sa'd bin Muaz'ın vefatı ile arş-ı âlâ titredi ve cenazesine yetmiş bin melek hazır oldu» buyurdu. (Allah (C.C.) ondan razı olsun ve onu razı etsin.)

Bu sırada Bilal-i Müzeni kendi kabilesinden dörtyüz kişi ile Medine'ye geldiler ve Müslümanlıkla müşerref oldular. (Allah (C.C.) onlardan razı olsun.)

HİCRETİN ALTINCI YILI

Hazret-i Peygamberin hicretinin altıncı senesi Muharreminde Ensar'dan Muhammed bin Mesleme (R.A.) hazretleri otuz kişilik bir süvari kuvveti ile Necid bölgesine gitti ve orada bir aşireti vurdu. Yüzelli deve ile bir hayli koyun ele geçirdi. Benî Hanife kabilesinin ileri gelenlerinden Sümâme bin Üsal adlı zatı esir etti.

Sümâme Medine'ye getirilince Hz. Muhammed (S.A.V.) onu karşılıksız serbest bıraktı. Daha sonra o da Müslüman oldu ve sahabelerin büyüklerinden oldu. (Allah (C.C.) ondan razı olsun.)

Rebiul'evvelin başında Ebu Zer (R.A.) Medine'ye üç saat uzaklığı olan bir çayırlıkta oğlu ile birlikte Resûl-ü Ekrem'in develerini güderken Uyeyne bin Hisn el-Fezari'nin kırk atlı ile gelip Ebu Zer'in oğlunu öldürmüş ve develeri alıp götürmüş olduğu haber verildiğinden Resûl-ü Ekrem derhal Mikdad bin Esved'in eline bir sancak verdi ve onu atlı olarak ileri gönderdi. Kendileri de beşyüz kadar İslâm askeri ile birlikte Necid ülkesinde bulunan Gatafan diyarına doğru hareket buyurdu.

Hayber yolunda Medine'ye iki günlük mesafesi olan Zükard adlı yerde düşmanlara erişildi. Bir kaçı öldürüldü, develer geri alındı. Sonra Medine'ye geri dönüldü.

O sırada Kureyş'in bir kervanının Şam'dan çıkıp Mekke'ye doğru gitmekte olduğu işitildi. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem, Cemaziyel'ûlanın başında Zeyd bin Ha-

rise (R.A.) hazretlerini yetmiş kişilik bir İslâm askeri ile birlikte Medine'den çıkardı.

Zeyd de gidip Medine'ye dört mil uzaklığı olan Aysan adlı yerde Kureyş kervanına rastladı ve kervanı vurup mevcud olan bütün malları aldı. Bu mallar içinde Safvan bin Umeyye'nin çok miktarda gümüşü vardı. Bundan başka bir çok da esir aldı ki Resûl-ü Ekrem'in kızı Zeyneb (R. Anha) hazretlerinin zevcesi (kocası) olan Ebul'As bin er-Rebi de bu esirler içinde bulunmakta idi. Ebul'As Medineye gelince Hazret-i Zeyneb'e sığındı. O da himaye ettiğinden Resûl-ü Ekrem onu karşılıksız serbest bıraktı. Bundan sonra Ebul'As da İslâm şerefi ile şereflendiğinden Hazret-i Peygamber yine Zeyneb'i ona verdi.

Şaban ayı başında Resûl-ü Ekrem, Abdurrahman bin Avf (R.A.) hazretlerini bir miktar askerle Benî Kelb kabilesini İslâm dinine davet etmek üzere Dümet'ül-Cendel adlı bölgeye gönderdi. O zat gidip onları üç gün dine davet etti. Reisleri Esbağ bin Amr - Hıristiyan idi - İslâm ile müşerref olunca kabilesi halkının çoğu imana geldi. İman etmeyenler de cizye vermek üzere orada kaldı. İbn Avf (R.A.), Esbağ'ın kızı Temadır ile evlendi ve onu alıp Medine'ye getirdi.

Yine Şaban ayı başlarında Benî Sa'd bin Bekr kabilesi, Hayber Yahudileri ile Müslümanlar aleyhine bir ittifak kurmak üzere toplanmakta oldukları işitildiğinden Hazret-i Ali (R.A.) bir miktar askerle o tarafa gitti. Benî Sa'd ortalıkta yoktu. Ancak Gamci adlı yerde onların hayvanlarına tesadüf edildi ve beşyüz deve ile iki bin koyun alıp Medine'ye getirdi. Hazret-i Peygamber de onların beşte birini Beytülmal için ayırdı ve geri kalanını da İslâm askerlerine dağıttı.

Kısacası, Hendek savaşında kâfir toplulukları dağılarak savuşup gitmeleriyle Müslümanlar artık meydana çıktı ve her tarafa artık çekinilmeden gönderilir oldu. İslâm dini günden güne kuvvet ve şeref bulmaktaydı.

Cahiliye devrinde Araplar haksız yere kan dökmek ve yoksulluk bahanesi ile kız çocuklarını diri diri toprağa gömmek gibi insanlığa yakışmayan fena huylardan sakınmazlar, hırsızlık ve zina gibi çirkin işlerden çekinmezlerdi.

Hazret-i Muhammed (S.A.) Efendimizin getirdiği şeriat ile bu gibi kötü huylar ve çirkin işler yasaklandı. Halka güzel huylarla ahlâklanmaları öğüdünde bulunuldu. İyi ameller işlemeleri emir buyuruldu.

Akıl ve insafı olanlar, Hazret-i Peygamber'in mucizelerini ve İslâm dininin güzelliklerini gördüler ve iman getirdiler.

Kabile ve Aşiretlerin ileri gelenlerinin büyük çoğunluğu güzel söz söyleyenlerden olmaları dolayısiyle Kur'anı Kerim'in son mertebede olan belâgatına bakıp insan kelâmı olmadığını anladılar.

Lakin kendi aşiret ve kabilelerine riyâset (Başkanlık) etmeğe alışmış olduklarından reisliklerini elden çıkarmamak için halkı eski bâtıl inançlarında tutmak üzere israr ettiler.

Bilhassa Kureyş kabilesinin ileri gelenleri kendi içlerinde yetişip büyümüş olan o büyük Peygamber'e diğer halk tabakası ile beraber olarak tabi olmaktan utanırlardı.

Hattâ bazıları apaçık mucizelerden olan Kur'an'ın belâgatına söyleyecek bir söz bulamayıp: «Bu Kur'an, Mekke'nin ileri gelenlerinden Velid bin Mugîre ve Taif beldesinin hakimi olan Uruc bin Mesud es-Sakafi gibi bir büyük adama nazil olsaydı ya» dediler.

Böylece, akıllarınca kendi aralarında mal ve itibarca büyük bildikleri kimseleri gerçekten büyük sanırlar ve peygamberlik makamını onlardan beğendiklerine verdirmek isterlerdi.

Halbuki, büyük bildikleri adamlardan - Velid bin Mugîre gibi - bazıları çok geçmeden Mekke'de öldü. Bir ço-

ğu da Bedir'de öldürüldü. Bundan dolayı Mekke'nin reisliği Ebu Süfyan'a geçti.

Urve bin Mes'ud es-Sekefi her ne kadar henüz hayatta ise de Taif'de reislik yapmakta ve hüküm sürmekte idi. Lakin kardeşinin oğlu olan Mugîre bin Şu'be es-Sakafi, Benî Malik kabilesinden Lât adlı puthanenin hademesi olan on üç kişiyi öldürmüş ve bundan dolayı Benî Malik ile Mugîre'nin kabilesi arasında büyük bir düşmanlık girmiş idi.

Urve uzak görüşlü ve sözü geçer bır adam olması dolayısiyle bu on üç kişinin diyetlerini verdi ve iki kabileyi barıştırdı.

Mugîre ise Hendek gazasından sonra Medine'ye geldi ve Müslüman olmakla şereflendi.

İşte bu Mugîre gayet hazırcevap, cin fikirli ve amcası gibi şan ve şöhret sahibi bir adamdı. Bundan dolayı onun imana gelmesi Müslümanları memnun etti ve müşriklerin pek gücüne gitti.

Kureyş reislerinden ölen ve öldürülenlerin yerlerine geçen İkrime bin Ebû Cehil ve Safvan bin Umeyye gibi yeni reisler de babalarının yolunda israr etmekte iseler de pek de o kadar umumi efkâra karşı duramıyorlardı.

Fakat Resûl-ü Ekrem ile savaşır durumda olduklarından dolayı onlara tabi olan halk tabaaksının büyük çoğunluğu Müslümanlar ile karışıp kaynaşamadıklarından İslâm dininin güzelliklerini bilemiyorlardı.

Diğer kabile ve aşiretler de Kureyşliler ile Müslümanlar arasındaki muharebelerin sonucunu bekliyorlardı.

Bununla beraber herhangi bir bahane ile İslâm dininin güzelliklerini öğrenenler ve bilhassa Resûl-ü Ekrem'in mübârek yüzünü görenler de her birinin ardı sıra yavaş yavaş imana geliyorlardı.

Çünkü, Fahr-i Alem (S.A.V.) Efendimiz hazretlerinin dış görünüşü herkesten ziyade güzel ve ahlâkı son derece mükemmel idi.

Şöyle ki: Bütün azası tam, mütenasip ve müstesna bir durumda olup tüm vasıfları mutedil bir halde idi.

Yüzünde bir nur ve parlaklık, sözlerinde bir akıcılık ve güzellik, dilinde bir açıklık ve fasihlik, ifadelerinde son derece bir belâgat vardı.

Boş yere bir söz söylemeyip her kelâmı hikmet ve nasihat dolu idi. Herkesin akıl ve idrakine göre söz söylerdi.

Güler yüzlü ve tatlı sözlü olup ev halkına, hizmetçilerine, sahabelerine güzel muamele ettiği gibi diğer halka da lütuf ve yumuşaklık ile muamele ederdi.

Halim ve mütevazi idi ve insana ait olgunlukların hepsini kendinde toplamış idi. Bununla beraber tam bir ağırbaşlılığı ve heybeti vardı.

Saadetli meclisine girenler faydalanır ve kendilerinde bir sevinç bulurlardı. Onu tanımayan bir kimse ansızın görse kendisini bir korku alırdı.

Kısacası bütün güzel huyların ve seçkin vasıfların kemal derecesi O'ndaydı. Benzeri yaradılmamış bir mübarek varlık idi.

Bu duruma göre Kureyşiiler ile bir barış andlaşması yapılıp da iki taraf halkı birbiri ile serbestçe görüşseler, bütün müşrikler İslâm dininin güzelliklerini ve Resûl-ü Ekrem'in mucizelerini görüp öğrenebilirlerdi.

Bu surette ise her tarafta İslâm dinine umumi bir meyl hasıl olacağı ve az zaman içerisinde Müslümanlığın bölge bölge yayılacağı açık idi.

Kısacası İslâm dininin Arabistan'da kolaylıkla yayılması için bir barış andlaşmasına ihtiyaç vardı.

HUDEYBİYE BARIŞ ANDLAŞMASI

Resûl-ü Ekrem (S.A.) Efendimiz hazretleri, hicretin altıncı senesi Zilkade ayının ilk günü bin beşyüz kadar sahabesi ile Medine'den çıkıp Mekke'ye doğru yola çıktı. Muhterem zevceleri Ümmü Seleme (R. Anha) hazretlerini de beraber götürdü.

Mübârek niyetleri, savaş olmayıp sırf Ömre yani Sa y ve tavaf ile Kâbe'yi ziyaretten ibaretti. Buna delil olmak üzere yanında mükemmel savaş aletleri götürmeyip sahabelerine de yolcu silâhı olan birer kılıç taktırdı.

Medinelilerin «Mikat» mahalli olan Zül-Huleyfe adlı yere vardığında ihrama girdi ve yetmiş kadar kurbanlık deveye nişan vurdu.

Fakat Kureyşliler engel olup da savaşa kalkışırlar diye Gıfar Muzeyne ve Cüheyne gibi Medine etrafında bulunan bedevi kabileleri de birlikte hac etmek üzere davet buyurdu.

İşte bu Arab kabileleri ise, «Peygamber daha önce kendisini Medine'de kuşatmış olan Kureyşlilerin içine gidiyor, kendisini tehlikeye atıyor. Artık geri gelmek ihtimali yoktur» diyerek birlikte gitmekten çekindiler. Güya evlerindeki işlere bakacak kimseleri olmadığı bahanesini ileri sürerek özür dilediler.

Hazret-i Peygamber, Kureyşlilerin durumunu araştırmak için Mekke tarafına casus göndermişti. Usfan adlı yere varınca casus dönüp geldi. Kureyşlilerin, Resûl-ü Ekrem'in Medine'den çıktığını haber alınca hemen top-

lanmış ve diğer bazı Arab kabilelerini de aralarına alarak savaşa hazırlanmış olduklarını ve iki yüz atlı ile Halid bin Velid'i ileriye gönderdiklerini, onun da Gamim adlı yerde beklemekte olduğu haberini getirdi.

Bunun üzerine Usfan'dan ileri doğru hareket edilince Hazret-i Peygamber: «Sağ tarafı tutunuz» buyurdu. Bundan dolay Islâm ordusu yolun sağ tarafına kayarak sarp bir yokuşa doğru yöneldi.

Halid bin Velid bunu uzaktan görünce derhal dönüp Kureyşlilerin yanına vardı ve durumu haber verdi.

İslâm ordusu ise bir tepeye ulaştı ki buradan aşıldığı takdirde Kureyşlilerin Mekke dışında Hudeybiye adlı mahalde ordu kurdukları yere inilirdi.

İlahi hikmetin bir eseri olarak Resûl-ü Ekrem'in Kusva adındaki binek devesi çöküverdi. Sahabeler kaldırmak istedilerse de kalkmadı o huysuz bir hayvan gibi inat edip durdu.

Sahabeler Hazret-i Peygamber'e «Kusva durdu!» dediler. Resûl-ü Ekrem: «Hayır, durmadı. Böyle durmak huyu yoktur. Fakat Fil'i Mekke'ye girmekten alıkoyan, onu da durdurdu.» Yani, Allahü Teâlâ hazretleri Fil ashabını Mekke'ye girmekten alıkoyduğu gibi bize de bu şekilde ve bu kılık ile oraya girmeğe izin vermedi, diye buyurdu.

Çünkü doğru Kureyşlilerin üzerine varılsa mutlaka savaşılmak lâzım gelirdi.

Halbuki Medine etrafındaki kabileler beraber gelmediğinden Müslüman hacıların toplamı bin beş yüz kadar idi. Ayrıca hac niyetiyle gelmiş olmaları ve dolayısivle savaş hazırlıkları da mükemmel değildi.

Mekkeli Kureyşliler ise onlara nispetle daha çok oldukları halde Mekke civarında bulunan kabileleri toplayıvermişlerdi.

Hattâ yukarıda adı geçen Urve bin Mes'ud es-Sakafi ve Arablar içinde savaşçılığı ile ün yapmış olan Ehabiş kabilesi şeyhi Hubeys de Mekkelilerle beraberdi.

Müslümanlar gönül birliği içinde tam disiplin altında bir topluluk olduğundan İslâm ordusuna nispetle Kureyş ordusu başıbozuk bir kalabalıktan ibaretti.

Bu duruma göre Müslümanların Cenab-ı Hakk'ın yardımı sayesinde muzaffer olacakları düşünülür ise de bu halde her iki taraftan bir çok kayıp verilir ve Mekke-i Mükerreme'ye savaş yolu ile girilerek Harem-i Şerif'e çaresiz bir çeşit hürmetsizlik edilmiş olurdu. Bu ise ilahî iradeye aykırı idi.

Bir de Mekke'de Müslümanlığını açıklayamayıp da canı gibi imanı da içinde gizli bir çok kimsesiz Müslümanlar vardı. Bu kargaşalıkta onlar da bilinmeyerek çiğnenip giderdi.

Kaldı ki henüz imana gelmemiş olan Kureyş ileri gelenlerinden nice zatlar çok yakın zamanda imana gelip de İslâm dinine büyük hizmetler etmeleri ve nice hayırlı çocuklar yetiştirmeleri mukadderdi.

İşte devenin öyle adete aykırı olarak Allah tarafından çöküvermesi bu gibi inceliklere işaret idi.

Bunun üzerine sahabeler deveyi kaldırıp yürütmek istediklerinde yerinden kımıldamamışken sonra Hazret-i Peygamber bizzat kendisi deveyi çekince kalkıp yürüvüverdi.

Fakat doğru yolu takip etmeyip bir tarafa saparak Hudeybiye'nin sonunda suyu çekilmiş bir kuyu başına indi. Müslümanlar da gelip etrafına kondu.

Sahabeler orada susuzluktan şikâyet ettiğinden Resûl-ü Ekrem tirkeş(okluk)inden bir ok çıkardı ve onu o kuyu içine bıraktı.

Kuyudan o kadar su kaynadı ki bütün ordu halkı doyuncaya kadar içti, abdest aldı ve hayvanlarını suladı.

Resûl-ü Ekrem, harp yapmak niyetinde olmadığını bildirmek için Harrâs bin Ümeyye el-Huzâî'yi Kureyşlilere gönderdi.

Kureyşiiler ise Harras'ı öldürmek için üzerine hücum ettiler. Ehabiş Arablar araya girip onu kurtardılar. O da hemen gelip durumu Resûl-ü Ekrem'e bildirdi.

Hazret-i Peygamber, niyetinin savaş olmadığını Kureyş reislerine güzelce anlatmak üzere Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerini göndermek istedi.

Hazret-i Ömer (R.A.): «Kureyş reisleri benim onlar hakkında ne derece kin ve öfkem olduğunu bilirler. Korkarım ki bana bir kötülükte bulunmak isterler. Mekke içinde kabilemden kimse yok ki beni himaye etsinler. Fakat Osman bin Affan gitse uygun olur. Zira onun Mekke içinde yakınları çoktur. Nefsince korkusu yoktur» dedi.

Gerçekten Mekkeli Kureyşlilerin reisi olan Ebu Süfyan'ın pederi Harb bin Umeyye bin Abd-i Şems bin Abd-i Menâf idi. Osman Zinnureyn (R.A.) hazretlerinin pederi olan Affan'ın babası da Ebul'As bin Ümeyye bin Abd-i Şems olup Mekke ileri gelenlerinden o an Benî Ümeyye hep kendisinin amcazadeleri idi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem, Ebu Süfyan ve diğer Kureyş reisleri ile görüşüp Hazret-i Peygamber'in maksadının sırf Beytullah'ı ziyaret ve tavaf etmek olduğunu onlara bildirmek ve Mekke Kureyşlileri içinde Müslümanlıklarını gizli tutanlar ile görüşüp de onlara da teselli vermek üzere Hazret-i Osman'ı gönderdi.

Kureyş reisleri onu memnuniyet ile karşıladılar ve hattâ Kâbe'yi tavaf etmesi teklifinde bulundular.

Hazret-i Osman (R.A.) ise, «Resûl-ü Ekrem tavaf etmedikçe ben edemem» dediğinden Kureyş reisleri gücendiler ve onu tutuklayıp göz hapsine aldılar.

O sırada Huzâa kabilesi reisi olan Büdeye bin Verkaâ kendi kabilesinden bir takım adamlar ile İslâm ordusunun karargâhına geldi.

Huzâa kabilesi Tihama kabilelerinden olup cahiliye devrinde bir meseleden dolayı Benî Hâşim ile ittifak and-

laşması yapmışlardı. İslâmiyetin zuhurundan sonra da andlaşmayı unutmadılar ve Resûl-ü Ekrem'e taraftar olmaktan geri durmadılar.

Bundan dolayı Huzâalılar henüz Müslüman olmamakla birlikte Resûl-ü Ekrem ile Kureyşlilerin ahvaline dair gizliden gizliye haberleşirlerdi.

Bu defa Büdeyl'in gelişi de iyilik işler yolda olarak Hazret-i Peygamberin huzuruna girdi: «Kureyşlileri, Hudeybiye'nin sulak yerlerine konmuş ve savaşa hazırlıklı vaziyette gördüm. Geri dönmek niyetinde değiller, size engel olabilirler» diye haber verdi.

Sonra, «Benim şeriatımın ortaya çıkıp yayılışında isterler ise onlar da diğerleri gibi tabi olurlar. Yok eğer yüz çevirirlerse o durumda ben onlarla yalnız kalıncaya kadar savaşırım. Artık, Cenab-ı Hak, emri ne ise yerine getirir» buyurdu.

Büdeyl: «Öyle ise ben varayım bunu Kureyş'e haber vereyim» diyerek izin alıp Kureylşilerin ordusuna vardı.

Kureyş reisleri ile görüşüp «Ben o zatın yanından geliyorum. Ondan bir söz işittim. İsterseniz size arz edeyim» deyince, İkrime bin Ebu Cehil ve Hakem bin Âs gibi akılsızlar, «Senin vereceğin habere ihtiyacımız yok» dediler.

Urve bin Mes'ud es-Sakafi ise, «Büdeyl'in sözünü dinleyiniz. Elverirse tutunuz, eivermezse atınız» diyerek öğüt verdi.

Bunun üzerine Haris bin Hişam ile Safvan bin Umeyye, Büdeyl'e «Söyle bakalım!» dediler. O da, Resûl-ü Ekrem'den işittiğini söyledi.

Urve kalkıp Kureyş reislerine hitaben; «Bana emniyetiniz var mı?» deyince, «Evet, senden her şekilde eminiz» dediler.

O da: «Bu adam size insaflı ve barışçı bir yol göstermiş. Bırakınız bir kere onun yanına gideyim.»

Bunun üzerine Urve bin Mes'ud, İslâm ordusuna geldi. Resûl-ü Ekrem ile görüştü ve şöyle dedi:

«Ya Muhammed! Kureyşlilerin ileri gelenleri tam bir savaş hazırlığı ile çıktılar ve seni Mekke'ye sokmamak üzere aralarında anlaştılar. Senin yanındaki asker ise derme çatma bir kalabalıktan ibarettir. Yarın hepsi kaçıp seni yalnız bırakıverirler» dedi.

Urve'nin bu sözünden Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri, canı sıkılıp kaşlarını çattı ve: «Biz mi dağılıp da Hazret-i Peygamber'i yalnız bırakacağız?» diyerek Urve'-yi azarladı.

Sonra Urve Arab âdeti üzere Resûl-ü Ekrem'in sakalını tutup okşamak istedi.

Bu ise hürmete aykırı bir durum olduğundan Resûl-ü Ekrem'in baş ucunda bulunan Mugîre bin Şu'be es-Sakafi hemen Urve'nin elini tuttu ve; «Çek elini!» diyerek amcasına sert bir şekilde davrandı.

Urve, bu da kim diye arkasına dönüp baktığında gördü ki, kardeşinin oğlu Mugîre'dir. «Bre gaddar! Ben, senin döktüğün kan lekesini henüz temizledim. Şimdi bu hareketin nedir?» dedi.

Urve bu şekilde Mugîre'yi azarladı. Mugîre de ona karşılık olarak sert sözler söyledi. Bu şekilde sözü uzattılar ve Hazret-i Peygamber'in huzurunda yakışıksız mücadele ettiler.

Sonra, Hazret-i Peygamber, sırf tavaf ve ziyaret için geldiğini ve barış andlaşması yapabileceğini, Kureyşliler eğer buna muhalefet ederse sonuna kadar savaşacağını söyledi. Kısacası, Budeyl'e ne söyledi ise Urve'ye de aynını söyledi.

Urve: «Ya Muhammed! Farzedelim ki sen galip geldin. Arab da senden evvel aslını yok edip bitirmiş kimse var mı?» dedi.

Urve bu konuşmalar sırasında sahabelerin, Hazret-i Peygamber'in huzurundaki davranış ve hareketlerine dik-

kat ediyordu. Gördü ki sahabeler bir pervane gibi O kâinatın biricik Efendisinin başı ucunda dolaşıyorlar ve her ne emretse hemen çabucak yerine getirmeye çalışıyorlar, yüzüne hiddetle bakmayıp huzurunda tam bir saygı duruyorlardı. Onunla konuşmaları gayet alçak sesle oluyordu. Abdest alırken dökülen damlaları alıp da yüzlerine ve gözlerine sürmek için başına üşüşüyorlardı. Bir kılı yere düşecek olsa canı gibi saklamak üzere kapışmaktaydılar. Sanki Urve'nin dediği gibi O kâinatın biricik Efendisini bırakıp da dağılacak bir topluluk olmadıklarını davranışları ile göstermek istemişlerdi.

Urve geri dönüp de Kureyşlilerin ordusuna varınca «Ey cemaat! Ben İran, Bizans ve Habeş hükümdarlarının divanlarını gördüm. Daha nice hükümdarlar ile görüştüm. Vallahi hiçbirinin kavminde Muhammed'e ashabının gösterdiği hürmet ve itaati görmedim. Onlar kolaylıkla dağılacak bir topluluk değildir» diyerek barış andlaşması yapılması tavsiyesinde bulunmuştu.

Bunun üzerine Ehabiş Arablarının reisi olan Huleyş; «Hele ben de bir kere gidip göreyim diyerek kalkıp İslâm ordusuna gelmişti. O anda, Kâbe'ye kurban edilmek üzere bir çok develer nişanlanmış, sahabeler !Lebbeyk!» diye çağırışıyorlardı. Hemen dönüp Kureyşlilerin yanına giderek: «Böyle Beytullah'ı ziyaret için gelmiş olan cemaata nasıl engel olunabilir. Biz gerçi sizinle müttefikiz ama Beytullah'ı ziyaret edenleri önlemek üzere söz vermiş değiliz» demişti.

Bunun üzerine Kureyş reisleri de çaresiz kalarak barış andlaşmasına rıza göstermişler ve bu andlaşmayı yapmak üzere Arabların en güzel söz söyleyenlerinden Süheyl bin Amr'ı göndermişlerdi.

Barış andlaşmasının şartlarının müzakeresinde pek çok tartışmalar oldu.

Nihayet on sene müddetle bir andlaşma yapıldı. Bu

süre içerisinde iki taraftan her biri birbirlerine taarruz etmemek kararını aldılar.

Hazret-i Peygamber tarafından hemen Müslümanların Mekke'ye girip Kâbe'yi tavaf etmeleri şartı ortaya atıldı.

Süheyl ise «Bu şimdi olamaz. Zira Mekke'ye zorla girilmiş haberleri Arab kabileleri içine yayılır. Bundan dolayı Kureyşlilerin şan ve itibarına zarar gelir. Fakat gelecek sene olabilir» dediğinden tavaf ve ziyaretin gelecek seneye bırakılması Hazret-i Peygamber tarafından da kabul buyuruldu.

Sonra Süheyl pek ağır bir şart ileri sürdü. Şöyle ki: «Sizden biri bize gelirse geri vermeyelim. Ama bizden size bir adam giderse Müslüman olsa bile geri vermelisiniz» dedi.

Sahabeler bu sözlerden dolayı hiddetlendiler: «Hiç bu olur şey mi, bize bir Müslüman geldiğinde onu Müşriklerin eline nasıl teslim edelim?» dediler.

Süheyl ise bu şartla muvafakat olunmadıkça barış andlaşmasına karar verilemiyeceğini kesinlikle açıkladığından Resûl-ü Ekrem çaresiz bu şartı da kabul etti.

Sahabeler buna şaşarak: «Ya Resûlallah! Bu şartı da yazdıracak mısın?» dediler.

Resûl-ü Ekrem: «Evet, bizden onlara gidenleri Allah bizden uzaklaştırsın. Onlardan bize gelenler için de Cenab-ı Hak elbette bir çare yaratır» diye buyurdu.

Çünkü Medine etrafındaki kabileler de hac ve tavaf niyetiyle gelmiş olsaydılar İslâm ordusu Kureyşlilerin gözünü yıldıracak derecede kalabalık meydana gelirdi. Lâkin onlar korkup birlikte gelmediklerinden İslâm askerleri sayıca az ve hac niyetiyle çıkmış olduklarından savaş araçları bakımından da hazırlıksız idiler.

Kureyşliler ise kuvvetli, savaş araç ve gereçleri bakımından mükemmel idiler. Mekke civarında bulunan ka-

bileleri de aralarına almış olduklarından müslümanlara nispetle kuvvetleri kat kat fazla idi.

Bu durum da müslümanların ta Mekke şehrinin kenarına kadar gidip de Kureyşlileri hiçe saymaları son derece büyük bir cesareti gerektiren bir işti. Fakat öyle bir kuvvetli düşmana karşı orada uzun uzadıya durmak ta tehlikeli bir durumdu.

Bundan dolayı müslümanlara göre her nasıl olursa olsun Kureyşliler ile bir barış andlaşması yapmak akıl ve hikmetin gereği idi.

Kaldı ki Mekke'de söz Kureyş reislerinde olduğundan savaş günleri uzadıkça diğer halk tabakası da sürüsü ile birlikte onlara tabi olarak savaşa katılır. Bu suretle İslâm dininin yayılması için her iki taraftan pek çok kan dökülmesi gerekirdi.

Ama barış andlaşmasının yapılması ile her iki taraf birbiri ile serbestçe görüşüp Resûl-ü Ekrem'in mucizelerini, güzel davranış ve hareketlerini, İslâm dininin güzelliklerini işiterek ve Müslümanların mazhar olduğu hürriyeti görmeleri mümkün olacaktı. Böylece müşriklerin bazısı müslüman olacak ve İslâm dini ile Müslümanlar hakkında olan düşmanlıkları azalacak ve neticede Kureyş reisleri yalnız kalacaktı.

Diğer kabileler ise Kureyşlilere bakmakta olduklarından Kureyş reislerinin kuvvetlerine o şekilde za'f gelince onlar da Müslümanların tarafına meyledecekleri cihetle İslâm dini az bir zaman zarfında tabiatıyla bütün Arabistan'a yayılacaktı

Kısacası müşriklerin halk tabakasının Müslümanlar ile serbestçe karışması İslâm dininin kısa zamanda yayılmasına sebep olacak idi.

Her zaman barış andlaşmasının yapılmasında aranılacak husus gelecekte hasıl olacak faydalardan ibarettir.

Lâkin sahabeler bu cihetleri gereği gibi düşüneme-

diklerinden böyle ağır şartların kabulü pek güçlerine gitti.

Kaldı ki Resûl-ü Ekrem Medine'de iken rüyasında sahabeleri ile birlikte Mekke'ye varıp hac ettiklerini görmüş ve aynıyla zuhur edeceğini haber vermişti.

Sahabeler de rüyanın hemen bu sene çıkacağını zannetmişlerdi. Bundan dolayı bu defa Mekke'ye girip de Kabe'yi tavaf edeceklerinde hiç şüphe etmezken böyle ağır şartlarla bir barış andlaşması yapılıp Kabe'yi tavaftan mahrum olarak geri dönmek kendilerine gayet acı geldi. Az kaldı ki bir çoğu itaat dairesinden çıkacaktı.

Hatta Hazret-i Ömer, Hazret-i Peygamberin huzurunda, «Sen Allah'ın Resûl-ü değil misin? Bizim dinimiz hak değil mi? Niçin bu zillet ve hakareti kabul ediyoruz» dedi.

Resûl-ü Ekrem de: «Ben Allah'ın Resûlüyüm. Lâkin ona âsi olamam ve o benim yardımcımdır» diye cevap verdi.

Sonra Hazret-i Ömer: «Yâ siz, Beytullah'a gidip tavaf edeceksiniz, buyurmadınız mı?» dediğinde Resûl-ü Ekrem: «Evet, dedim. Ama bu sene için demedim. Yine diyorum ki, Mekke'ye girip tavaf ve ziyaret edeceksiniz» buyurdu.

Kısacası yukarıda açıklandığı üzere sulh maddelerinin imzalanmasına karar verildi ve Hazret-i Ali barış andlaşmasını yazmağa me'mur edildi.

Resûl-ü Ekrem, önce «Bismillahirrahmanirrahim» yaz dediğinde Süheyl: «Bu ibareyi tanımam. Öteden beri yazılageldiği şekilde «Bismikellahumme» yaz dedi.

Sahabeler buna muhalefet etmek istediler ise de sözde bir anlaşmazlık olup manaca iki kelâm arasında bir fark olmadığından Resûl-ü Ekrem «Bismikellâhümme» yaz diye buyurdu. Sonra barış andlaşmasının baş tarafına «Muhammedün Resûlullah» diye yazdırdı.

Süheyl, eğer biz senin Resûlullah olduğunu tasdik et-

seydik seninle zaten muharebe ve mücadele etmezdik. Onun yerine babanın ismini yaz dedi.

Resûl-ü Ekrem, «siz tekzib etseniz de ben Allah'ın Resûlüyüm. Ama zararı yok. Yâ Ali onu boz da İbn Abdullah yaz» diye emir buyurdu.

Hazret-i Ali, ben Resûlullah lâfzını bozamam, deyince Resûl-ü Ekrem onu kendi eliyle bozdu ve «Muhammed bin Abdullah» diye yazıldı.

Barış andlaşmasının müddetinin on sene olduğu kaydedildikten sonra ayrıca; o sene Müslümanların Kâbe'yi tavaf etmeden geri dönüp gelecek sene ziyaret edebilecekleri, bu ziyaret müddetinin üç günden fazla süremiyeceği ve o sırada Kureyşlilerin Mekke'den dışarı çıkacakları şartları yazıldı. Daha sonra Müslümanların tarafına geçenlerin geri verilmesi maddesi konuldu. Fakat bu madde sadece Kureyşlilere tahsis kılınıp diğer kabileler ayrı tutuldu.

Şöyle ki Kureyşlilerin dışındaki kabileler isterlerse müslümanların himayesine, isterlerse Kureyşlilerin himayesi altına girmekte serbest bırakıldılar.

Halbuki burası tasdik olunur olunmaz hemen Huzâa kabilesi kalkıp müslümanların himayesi altına girdiklerini ilân ettiler. Benî Bekir de Kureyşlilerin himayesi altına girdiler.

Barış andlaşması yukarıda açıklandığı gibi tamamlandıktan sonra altına Ensar ve Muhacirlerden ileri gelenlerin ve müşriklerin reislerinden şahid olanların isimleri yazılıp ilâve edildi. O sırada pek acı bir vak'a zuhura geldi.

Şöyle ki: Süheyl'in oğlu Ebû Cendel İslâm ile müşerref oldu. Babası da onu bağlayıp hapsetmişti. Nasılsa bu esnada kurtulup kaçmış, zincirini sürüyerek ve tekbir getirerek İslâm ordusuna gelmişti.

Süheyl onu görünce: «İşte barış andlaşması gereğince ilk önce sizden geri verilmesini isteyeceğim budur» dedi.

Beri taraftan «henüz şimdi barışa karar verildi. Bu arada kaçıp kurtulan müstesna olması lâzım gelir. Bundan sonra gelecekler geri verilir» denildi ise de Süheyl, eğer oğlu kendisine geri verilip teslim olunmazsa barış andlaşmasını hiç yok hükmünde sayacağını kat'i olarak beyan etti. Andlaşmanın bozulmasından çekinilerek oğlu Ebû Cendel kendisine verildi.

Ebu Cendel'e: «Sabret, yakında Cenab-ı Hak seni bu belâdan kurtarır» diye teselli verildi.

Yine bu esnada Hazret-i Osman'ın geri dönmesi gecikince «öldürüldü» diye bir haber işitildi. Resûl-ü Ekrem: «Artık muharebe etmedikçe geri dönemeyiz» dedi. İşte o zaman «Biat-ı Rıdvan» vuku buldu.

Şöyle ki: Resûl-ü Ekrem bir ağaç altında oturdu. Bütün sahabeler gelip ölünceye kadar tam bir sabır ile yanından asla ayrılmamak üzere biatta bulundular. Yalnız Ced bin Kays, devesinin arkasına saklandı ve gelip biat etmedi. Resûl-ü Ekrem iki elini birbirine bağlayıp Hazret-i Osman tarafından da gaip olarak biat resmi icra edildi.

Müslümanların bu biatı Kureyşlilere korku ve dehşet verdi. Hemen Hazret-i Osman'ı İslâm ordusuna gönderdiler, beri taraftan da Süheyl gitti ve barış andlaşmasını ilân etti. Dedikodu da bitti.

Resûl-ü Ekrem kurbanlık devesini kesti ve başını tıraş etti. Bunun üzerine sahabeler de kurbanlarını kestiler. Bazısı başlarını tıraş ettiler, bazısı da saçlarını kestiler.

Mekke'nin içine girip de tavaf ve ziyaret edemedikleri için mahzun oldular ise de o esnada bir rüzgâr esip onların saçlarını Harem-i Şerife götürerek teselli olup, memnun kaldılar.

Hicretten önce İranlılar Bizanslıları yenerek Antakya, Şam ve Kudüs taraflarında Hıristiyanlık dinini kaldırıp da müşriklerin bir çeşidi olan Mecusiliği yaymağa teşebbüs etmişlerdi.

Rumlar ise Hıristiyanlık dininde olup Hıristiyanların da Ehl-i Kitob (Kitap sahibi, kendilerine kitap inmiş) olmaları hasebiyle Müslümanlara yakın olduklarından putperest Kureyşliler, İranlıların Bizanslıları yendiğini işittiklerinde bundan memnun olarak Müslümanlara; «Bizim kardeşlerimiz, sizin kardeşlerinizi yenmiş. Elbette biz de sizi yeneriz» demelerinden Müslümanlar üzülmüşlerdi. Bunun üzerine FETİH suresi nazil olarak on seneye varmadan Bizanslıların İranlıları yeneceği müjdelenmişti. Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri, o vakit putperest Kureyşlilere; «O kadar sevinmeyiniz. On seneye varmaz Rumlar, İranlıları yenecektir» dediğinde Ubeyy bin Halef onu yalanlayarak: «Gel seninle bahse tutuşalım» dedi. Hazret-i Ebu Bekir de muvafakat ettiğinden dokuz sene zarfında Rumlar galip gelirse Ubeyy bin Halef, ona yüz deve, galip gelemez ise Hazret-i Ebu Bekir ona yüz deve vermek üzere bahse girmişlerdi.

İşte bu Hudeybiye seferi esnasında Rumların, İranlıları yendiği haberi duyulup yayıldı. Ubeyy bin Halef ise Uhud savaşında Resûl-ü Ekrem'in bir darbesi ile yaralanıp telef olduğundan Hazret-i Ebu Bekir, o develeri Ubeyy bin Halef'in varislerinden istedi. Onlar da verdi. Hazret-i Ebu Bekir, develeri alıp Resûl-ü Ekrem'e getirdi. O da: «Onları fakirlere sadaka olarak dağıt» buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Ebu Bekir, bu yüz deveyi sadaka olarak dağıtarak fakir Müslümanları doyurdu. Rumların İranlıları yendiği haberinin yayılması bütün mü'minlere sevinç verdi.

Peygamberimizin Hudeybiye'de kalması yirmi gün kadar olup yukarıda açıkladığımız şekilde kurbanları kestikten sonra sahabeleri ile birlikte Medine'ye döndüler.

Kâbe'yi ziyaret etmeksizin geri döndüklerinden dolayı üzgündüler. Ancak yolda pek yakında büyük fetihlere mazhar olacaklarına dair Fetih Sûresi nazil olunca mem-

nun oldular ve onu okuyarak selâmetle Medine'ye ulaştılar.

Aradan çok zaman geçmişti ki Ebu Basir Sakafi adlı zat, Mekke'de İslâm ile müşerref oldu ve hemen Kureyşlilerin içinden kaçıp Medine'ye geldi.

Arkasından üç gün sonra onu istemek üzere Kureyşliler tarafından iki memur gelip andlaşma hükümleri gereğince onu Resûl-ü Ekrem'den istediler. Resûl-ü Ekrem de vermeğe mecbur oldu.

Ebu Basir her ne kadar; «Ben, kendimi henüz şirk pisliklerinden temizlemişken müşriklerin içine nasıl varabilirim?» diye feryad etti ise de verilmese andlaşmanın bozulması lâzım geleceğinden Resûl-ü Ekrem: «Ya Eba Basir! Biz andlaşmayı bozup verdiğimiz sözden geri dönmeyiz. Artık sen de biraz sabır ve sebat et. Cenab-ı Hak, elbette sana ve senin gibi müşriklerin içinde kalan Müslümanlara bir kurtuluş yolu gösterir» diyerek çaresiz onu memurlara teslim etti.

Medine'den çıkıp Zülhüleyfe adlı yere vardıklarında oturup hurma yerlerken Ebu Basir, onlardan birine «Kılıcına bakayım nasıldır?» diyerek kınından çıkarmış ve hemen onu vurup öldürmüştü.

Diğer arkadaşı, kaçıp kurtularak Medine'ye geldi. Resûl-ü Ekrem'e Ebu Basir'den şikâyet etti.

Daha sonra Ebu Basir de gelip Hazret-i Peygamberin huzuruna girdi ve; «Ya Resûlallah! Sen, beni onlara teslim ederek sözünü yerine getirmiş oldun. Ama şimdi beni Cenab-ı Hak kurtardı» diyerek Medine'de kalmak istedi.

Halbuki, Kureyşliler tarafından taleb olunsa andlaşma gereğince verilmesi lâzım geleceğinden, Resûl-ü Ekrem, onu Medine'de alıkoymadı ve: «Çık istediğin yere git» diye kendisine izin verildi.

Ebu Basir de Medine'den çıkıp deniz sahiline doğru

gitti ve Mekke'den Şam'a giden yol üzerinde Iys adlı yeri tuttu.

Daima Mekke'den Şam'a giden müşriklere taarruz ederdi. Mekke'de gizli olan Müslümanlar, onu işittikleri gibi hemen takım takım çıkıp Ebu Basir'in yanında toplandılar ve kısa zamanda yetmiş kişiye ulaştılar ve Kureyşlilerin Şam yolunu kestiler.

Mekke'den ne zaman yolcu çıksa yetişip tutarlar ve malını yağma ederlerdi. Ebu Basir, beraberindeki topluluğa imam olup namaz kılarlardı.

Fakat Ebu Cendel bin Suheyl de bir aralık babasının bağlarından kurtulup kaçarak Ebu Basir'in yanına geldi. Ondan sonra o cemaate Ebu Cendel imamlık etti.

Ebu Cendel'in çıkışı etrafta işitilince Gıfar, Eslem Cüheyne kabilelerinden ve diğer kabilelerden İslâm ile müşerref olan bir çok kimseler, yanına gelip o cemaate katıldılar ve kısa zamanda üçyüz kişiye ulaştılar.

Mekke'nin Şam'a giden yollarını büsbütün kestiler. Kureyşliler ise ticaretle geçinen bir topluluk olduklarından pek ziyade sıkıldılar.

Hemen Resûl-ü Ekrem'e elçi gönderip o cemaati Medine'ye çağırmak üzere Kureyşlilerden Medine'ye varanların geri verilmesine dair olan şartın andlaşmadan çıkarılması ve bundan sonra Kureyşlilerden her kim Medine'ye giderse geri verilmemesi hususunu rica ettiler.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem de Ebu Basir ile yoldaşlarını davet için Ebu Basir'e mektup gönderdi.

Ebu Basir, o esnada ağır hasta olup Hazret-i Peygamberin mektubu kendisine ulaştığında son nefesine gelmişti. Mektubu eline alıp yüzüne gözüne sürerken ruhunu teslim etti. (Radiyallahü Teâlâ anh.)

Ebu Cendel, onu orada defnettikten sonra o topluluğu alıp Medine'ye geldi ve ondan sonra her taraftan Müslüman olup gelenler çoğaldı.

HAYBER KALESİNİN FETHİ

Hayber, Medine'nin Şam tarafında ve Medine'ye dört konak mesafede bulunan büyük bir şehirdi. Etrafında sayısız kaleler, pek çok hurmalıklar ve tarlalar vardı.

Yukarıda açıkladığımız şekilde Medine civarında yerleşmiş olan Yahudilerin bazısı sürülmüş ve bazısı da öldürülmüş olduğundan kalanının çoğu Hayber'de toplanmışlardı.

Hattâ Benî Nadir'in reisi olan Huyye bin Ahtab, Hukayk oğullarının kıymetli eşyasını getirip Hayber'de gizli bir yere gömmüştü.

Arabların en büyük ticareti Şam'la olduğu halde Şam yolu üzerinde Yahudiler öyle toplanıp da kuvvet meydana getirmeleri Müslümanlar için zararlıydı.

Ancak Müslümanların Mekkeli Kureyşliler tarafından daima şüpheleri olması sebebiyle Şam tarafını düşünmeye vakitleri müsait değildi. Daha sonra Hudaybiye'de Kureyşliler ile barış yapıldığından artık Şam tarafını düşünmeğe fırsat elverdi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem, Hudeybiye'den dönüp yirmi gün kadar Medine'de kaldıktan sonra hicretin yedinci senesi Muharrem ayı başlarında bin dört yüz piyade ve ikiyüz süvari ile Medine'den çıkıp Hayber tarafına doğru yola koyuldu.

Bir gün sabahleyin erkenden Hayber'e ulaştı ve kaleyi kuşattı. Kuşatma müddeti on günden fazla sürdü.

Devs kabilesi reisi olan Tufeyl bin Amr (R.A.) haz-

retleri - hicretten önce Mekke'ye gelip Müslüman olmuş ve o zamandan beri kabilesi halkını imana getirmeğe çalışmakta idi - bu defa dörtyüz adamı ile Medine'ye gelip Resûl-ü Ekrem'in Hayber gazasına çıktığını haber alınca İslâm ordusuna geldi ve bu şanlı muharebede bulundu.

Yine bu esnada Devs kabilesinden meşhur Ebu Hüreyre (R.A.) hazretleri de gelip Suffa ashabına katıldı.

Bundan sonra Peygamberimiz (S.A.) Efendimiz hazretlerinin yanından ayrılmayıp hafıza kuvveti de sağlam olduğundan pek çok hadise-i şerif rivâyet edilmiştir.

Kendisinden şöyle rivâyet edilmiştir: «Benden ziyade hadis bilen yalnız Abdullah bin Ömer'dir. Zira o işittiğini yazar ben yazmazdım.»

Neyse biz yine konumuza dönelim.

Hayber savaşlarında Müslümanlardan on beş kişi şehid oldu. Yahudilerden ise doksan üç kişi öldürüldü.

Bu savaşlarda Hazret-i Ali'den son derece kahramanlık eserleri görüldü. Hattâ bir kale kapısını koparıp kalkan gibi kullandı. Nihayet Hayber'in kaleleri birer birer alındı.

Pek çok mal ve eşya ele geçirildi. Hukayk oğullarının yukarıda zikredilen definesi bulundu. Sadece defineden çıkan yemek takımlarının ve ziynet eşyasının kıymeti on bin altın olarak tahmin olundu.

O sırada Hayber Yahudileri tarafından Resûl-ü Ekrem'e kızartılmış bir koyun takdim edildiğinde bazı sahabeler ile birlikte onu yemek üzere sofraya oturdu. Bir parçasını biraz çiğnedikten sonra ağzından çıkarıp attı; «Elinizi çekiniz! Bu koyunun zehirli olduğu bana haber veriliyor» buyurdu. Lakin Berâ bin Ma'rur'un oğlu Bişr bir lokma yutmuştu.

Resûl-ü Ekrem o zehirli eti biraz ağzında çiğnediğinden mübarek vücuduna bir miktar te'siri olmuştu. Hemen tedaviye kalkarak iki omuzu arasından kan aldırdı ve zehirin tesirleri gitti. Ama Bişr pek ağır hasta düştü.

O koyunu zehirleyen Selâm bin Mişkem'in karısı Zeyneb bin el-Haris, Hazret-i Peygamber'in huzuruna getirildi ve bu hiyanete niye kalkıştığı soruldu.

Zeyneb de: «Eğer hak peygambersen kâr etmez yoksa yalancı isen elinden kurtulmuş oluruz diye bu işe cesaret ettim. Şimdi hak peygamber olduğunu anladım ve sana iman getirdim» şeklinde cevap verdi. Resûl-ü Ekrem de onu salıverdi.

Lakin daha sonra Bişr vefat edince onun varislerinin şikâyeti üzerine Zeyneb de kısas olarak idam edildi.

Hayber arazisi Beytülmal için zaptedildi. Kadınlar ve çocuklar esir edildi. Geri kalan ahalisi de yarıcılıkla yerlerinde bırakıldılar.

Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerinin hilafet günlerinde umumi olarak Yahudiler o havaliden sürüldükleri vakte kadar Hayber'de kaldılar.

Medine'ye iki konak uzaklığı olan Fedek adlı köy halkı Hayber'in feth olunduğunu işittikleri gibi dehşet ve korkuya düştüler. Toprakları Resûl-ü Ekrem'in olmak üzere yarıcı olarak yerlerinde bırakılmalarını istediler. Onlar da bu şekilde vatanlarında bırakıldılar.

Hayber esirleri içinde Huyeyy bin Ahteb'in kızı Safiye de vardı ki Yahudi Reislerinden Rebi'bin Hukayk'ın oğlu Kinane henüz onunla evlenmiş olup bu defa Hayber'de öldürülmüş olduğundan Safiye yeni gelin olarak dul kalmıştı.

Safiye ise son derece guzel olduğundan esirlerin taksiminde her kimin hissesine düşse diğerlerinin gönlü kalacaktı.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem hiç kimsenin hatırı kalmaması için Safiye'yi kendisi için seçip ayırdı.

Lakin cariye olduğu halde mi kullanılacak yoksa mü'minlerin anneleri olan ezvac-ı tâhirat sırasına mı konulacaktı. Bu husus sahabelerin malûmu olmadığından hicap ve perde arkasında durumu hürmetle beklediler.

Çünkü Hazret-i Peygamber'in zevcelerini sahabeler hep kendi anaları makamında tutarlardı. Kadınların yabancı erkeklere görünmeleri daha önce haram kılınmış ise de bu durum hür olan kadınlara mahsus idi. Cariyelerin örtünmesi farz olmayıp açık gezerlerdi.

Daha sonra Resûl-ü Ekrem, Safiye'yi hicab ve perde arkasına alınca mü'minlerin anaları sırasına geçeceği anlaşıldı. Çok geçmeden de Resûl-ü Ekrem onu kendine nikâh buyurdu.

Resûl-ü Ekrem, Hayber'den döndükten sonra Vadi-ül Kura nahiyesine gitti. Oradaki Yahudileri dine davet etti.

Yahudiler imana gelmeyerek karşı geldiler. İçlerinden biri dışarı çıkıp er diledi. Zübeyr (R.A.) hazretleri onu öldürdükten sonra diğer biri çıktı. Hazret-i Zubeyr onu da tepeledi.

Sonra arkası arkasına vuruşmaya çıkan Yahudilerin birini Hazret-i Ali (R.A.), ikisini Ebu Dücane (R.A.) hazretleri öldürdü. Bu suretle Yahudilerin onbir kişisi ortadan kaldırıldı.

Sonra bir yürüyüş ile Vadi-ül Kura zaptedilerek içinde bulunan mal ve eşya gazilere dağıtıldı. Ahalisi de Hayberliler gibi çiftçi olmak üzere yerlerinde bırakıldı.

Bunun üzerine Medine'ye yedi sekiz konak mesafede ve Medine ile Şam arasında bulunan Teyme beldesi halkı da vergi vermek üzere itaat ettiler.

Kısacası etrafta ve civarda bulunan kabileler ve aşiretler İslâmiyetin kuvvet kazanmasından ürküp birer birer bağlılıklarını arzetmeye başladılar.

Medine'ye dönüldükten sonra arasıra etrafa fırkalar gönderildi. Her tarafta İslâmiyetin kuvveti gösterilmeye başlandı.

Bunun üzerine kısa zamanda Müslümanlar büyük kuvvet kazanıp bundan iki sene sonra kolaylıkla Mekke'nin fethine muktedir olmuştur.

Bu fetihler hep Hudaybiye barışının iyiliklerindendir. Zira eğer Kureyşliler ile barış yapılmamış ve o taraftan Müslümanlar emin bulunmamış olsaydı beri tarafın işlerine böyle serbestçe bakılamazdı.

Bu sebepten dolayı o barış andlaşmasının şartlarını zararlı olarak görüp de itiraz edenler sonradan pişman olarak tövbe ve istiğfar etmişlerdir.

Yine bu sene Yemen diyarında yerleşmiş olan Eş'ari kabilesinden bir çok kimseler Ebu Musa el-Eş'ari ile birlikte Medine'ye geldiler ve İslâm ile müşerref oldular.

HAZRET-İ PEYGAMBER'İN ELÇİLERİ

Hudeybiye'den dönüldükten sonra bütün insanlara ve cinlere Peygamber olarak gönderilmiş olan son Peygamber Efendimiz hazretleri tarafından İslâm dinine davet için civardaki hükümdarlara gönderilmek üzere hicretin yedinci senesi Muharreminde altı adet mektup yazıldı. Eskidenberi hükümdarlar katında mühre itibar olunduğundan gümüşten bir mühür yaptırıldı ve üzerine «Muhammedün Resülüllah» diye kazdırıldı. Bu mühür o mektupların altına basıldı. Her mektubu götürmek için birer elçi tayin buyuruldu.

Necaşi'ye yani Habeş hükümdarı olan Edhama bin Bahr'a; Amr bin Ümeyyetüd Damri, Mısır hükümdarı olan Mukavkıs'a; Hatib bin Belta, Bizans imparatoru Herakliyüs'e; Dihye bin Halife, Belka hükümdarı olan Haris bin Ebi Şemr Gassani'ye; Şüca bin Veheb Esedi, Necid diyarında Benî Hanife'den Yemame hükümdarı olan Hevze bin Ali'ye; Selit bin Amr Amiri ve İran hükümdarı olan Hüsrev Perviz'e; Abdullah bin Huzafe es-Sehmi gönderildi.

Habeşistan'daki İslâm muhacirlerini istemek ve Umm-i Habibe (R. Anha) hazretlerini Resûl-ü Ekrem'e nikâh eylemek de Amr bin Ümeyye'nin memuriyeti iktizasındandır.

Çünkü Ümm-i Habibe (R. Anha) Kureyşlilerin reisi olan Ebu Süfyan'ın kızı olup daha önce kocası Ubeydullah bin Cahş ile beraber Mekke'den Habeşistan'a hicret etmiş, daha sonra Ubeydullah Hıristiyanlık dinine girmişti.

Ümm-ü Habibe ise dininde sebat ederek ondan ayrılmıştı. Arab hatunları dengini bulmadıkça izdivacı kabul etmeyip böyle soylu kadının gurbet diyarında dindaşlarından dengini bulması da zor olduğundan çaresiz Ümm-i Habibe pek güç bir halde kalmıştı. Böyle din uğrunda vatanından uzak, akraba ve taallukatından ayrı olarak kimsesiz kalan soylu bir hatunun taltifi ise lüzumlu olduğundan Resûl-ü Ekrem onu nikâhlamaya talib olmuştu.

Necaşi, Amr bin Ümeyye (R.A.) hazretlerine gerektiği şekilde ikramda bulunmuş ve muhacirlerden Resûl-ü Ekrem'in amcazadesi olan Cafer bin Ebu Talib (R.A.) hazretlerinin huzurunda İslâm ile müşerref olmuş ve Ümm-i Habibe'yi Resûl-ü Ekrem'e nikâh ettirmişti. Onlarla beraber diğer İslâm muhacirlerini iki gemiye bindirip Arabistan tarafına göndermişti.

Resûl-ü Ekrem, Hayber gazvesinde iken onlar Medine'ye geldiler ve Peygamberimiz, Hayber'den dönüşünde onlarla görüşüp son derece memnun oldu. Hattâ: «Bilmem bu iki şeyin hangisiyle ferahlanayım. Hayber'in fethi ile mi yoksa Cafer'in gelişi ile mi?» buyurdu.

Bu şekilde Ümm-i Habibe de mü'minlerin anneleri sırasına geçti ve Resûl-ü Ekrem ile baş düşmanı Ebu Süfyan arasında sıhrı akrabalık meydana geldi.

Mukavkıs da Hatib bin Belta (R.A.) hazretlerine ikram ve ihtiramda bulunmuş ve Resûl-ü Ekrem'e hediye olmak üzere dört cariye ve Düldül diye isim yapmış beyaz bir at ile Ya'fur adında bir merkep göndermişti.

Bu cariyelerden biri Mari'ye (R. Anha) hazretleridir. Peygamberimizin ondan İbrahim adında bir oğlu dünyaya geldi.

Bizans İmparatoru da mektubu saygı ile eline alıp yüzüne sürmüş ve Dıhye'ye pek fazla ihtiramda bulunup bir çok hediyeler de vermiştir.

Çünkü Bizans İmparatoru ile İran Şahı arasında bir

müddetten beri şiddetli muharebeler meydana gelip daha önce İranlılar galip gelerek Suriye'yi zaptetmiş ve bütün Arabistan'ı benimsemişti. İranlılar ise putperest olduğundan umumiyetle kitap sahibi olanların düşmanı idi. Rumlar Hıristiyanlık dininden olup Müslümanlara en yakın topluluk da Hıristiyanlar idi. Bundan dolayı yukarıda açıkladığımız şekilde İranlıların Rumları yenmesinden dolayı putperest Kureyşliler memnun olup Müslümanlar mahzun olmuştu. Daha sonra Rumların İranlıları yendiği haberi Hudeybiye'de iken işitilince Müslümanlar sevinç bulmuştu. Bu esnada ise Bizans İmparatoru, Kudüs'e gelip durumu düzeltmekle meşgul olarak o bölge ahalisini mükâfatlandırıp aralarını bulmak istiyordu. İşte bu sırada Dıhye gidip kendisine Hazret-i Peygamber'in mektubunu teslim etmiş olduğundan İmparatorun pek ziyade iltifat ve ihtiramına mazhar olmuştur.

Gassani hükümdarı aslında Yemen'den bu taraflara göç eden Arap taifelerinden olup pek çok vakitten beri bu havalide hükümet edegelmişlerdir. Fakat bunlar Bizans İmparatoruna tabi olarak onun tarafından Şam tarafındaki Arablar üzerine me'mur edildiler.

Bu duruma göre Haris bin Ebi Simr Gassani, İmparatorun bir valisi hükmünde idi. Halbuki Şuca' Esedi (R.A.) hazretleri gidip ona Resûl-ü Ekrem'in mektubunu verince okuyup yere atmış ve: «İşte ben onun üzerine varıyorum» diyerek kötü muamele etmişti. İmparatora mektup gönderip askeri ile Medine'ye hücum etmek üzere ondan izin istemiş ise de imparator ona izin vermemiş.

Şuca' Esedi, Medine'ye gelip Haris'in böyle kötü muamelesini anlattığında Resûl-ü Ekrem, Haris için «Mülkü zâil olsun!» diye beddua etti. Çok geçmeden Haris küfür üzere vefat ederek canını Cehenneme ısmarlayıp gitti.

Yemâme hükümdarı Hevze de Hıristiyanlık dininde idi. Selit Amiri (R.A.) hazretleri varıp ona Resûl-ü Ekrem'-

in mektubunu verdiğinde Hevze: «Eğer beni kendisine veliahd yaparsa Müslüman olurum ve ona yardım ederim. Aksi halde onunla savaşırım» dedi. Resûl-ü Ekrem: «Yâ Rab! Sen onun hakkından gel» buyurdu. Arası çok geçmeden Hevze de kâfir olduğu halde vefat etmiştir.

Hevze tarafından Medine'ye gönderilmiş olan Rehhal adlı kimse Müslüman epeyce Kur'an-ı Kerim de öğrenmiş iken Yemâme'ye geri dönünce dinden dönerek Resûl-ü Ekrem'in Müseylemet'ül-Kezzab'ı peygamberlikte kendisine ortak ettiği şeklinde akıl almaz bir yalan söylemiştir.

Abdullah bin Huzafe (R.A.) hazretleri de İran Payitahtına varıp Resûül-Ekrem'in mektubunu teslim edince Şah Hüsrev Perviz hiddetlenerek mektubu yırtıp parça parça etti. Resûl-ü Ekrem: «Allah da onun mülkünü ve devletini parçalasın» diye Hüsrev Perviz'e bedduada bulundu.

Hüsrev Perviz kendi tarafından Yemen'de vali bulunan Sâsâni hanedanından Bâzân'a haber gönderip; «Şu hicaz tarafında Peygamberlik davası güden adamı bana gönder» diye emretti. Bâzân da Resûl-ü Ekrem'e «Hemen Şah'ın yanına varmalısın!» diye mektup yazarak iki memur ile Medine'ye gönderdi. Memurlar gelip Hazret-i Peygamber'in huzuruna girdiler ve Bâzân'ın mektubunu verdiler: «Hemen Şah'ın yanına gidersen Bâzân da senin affını isteyen mektup yazar. Eğer yüz çevirirsen seni yok eder» dediler. Resûl-ü Ekrem de: «Yarın cevap veririm» diye onları huzurundan çıkardı.

Daha sonra Resûl-ü Ekrem'e ilâhi vahiy geldi. Cenab-ı Hak tarafından Hüsrev Perviz'in o gece oğlu tarafından öldürülmüş olduğu haber verildi. Resûl-ü Ekrem de o memurları çağırdı ve durumu onlara haber verdi: «Benim şeriatım yakında Şah'ın eriştiği yerlere erişecektir. Bâzân'e söyleyin imana gelsin» buyurdu.

Memurlar dönüp San'a'ya varmışlar ve durumu Bâ-

zân'a haber vermişlerdi. Bir kaç gün geçtikten sonra Şirûye tarafından babasının öldürüldüğüne dair ve Hazret-i Peygamber'e dokunulmamasını bildiren bir ferman gelince düşündüler ki Hüsrev Perviz'in katli Resûl-ü Ekrem'in haber verdiği günün gecesine tesadüf ediyor. Bu mucizeyi görünce gerek Bâzân ve gerekse onun mahiyetinde bulunan İranlıların hepsi imana geldiler.

Resûl-ü Ekrem de Bâzân'ı San'a valisi olarak tayin etti. İşte Hazret-i Peygamber'in ilk tayin ettiği vali odur. Acem meliklerinden ilk imana gelen de odur.

HAZRET-İ PEYGAMBER'İN ÖMRESİ

Hicretin yedinci senesi Zilkadesinin başlarında «Ömre» yani Kâbe'yi tavaf ve ziyaret niyetiyle Resûl-ü Ekrem Medine'den çıktı ve kurbanlık olarak altmış deve de götürdü. Yedekte yüz at vardı.

Çocuklar ve kadınlardan başka olarak iki bin sahabe de beraberdi.

Mekke'ye yaklaştıklarında Kureyşliler, Mekke'den çıkıp uzaktan Resûl-ü Ekrem'in Mekke'ye girişini sevrettiler.

Resûl-ü Ekrem deve üzerinde olup sahabeleri etrafını sarmış oldukları halde Abdullah bin Revaha (R.A.) hazretleri Resûl-ü Ekrem'in önünde yürüyüp, ilâhi tarzında güzel şiirler okurdu.

Abdullah bin Revaha (R.A.) hazretleri Hazrec kabilesinden olup Hazret-i Peygamber'e Akabe'de biat edenlerden ve Bedir gazvesinde bulunan sahabelerdendi. Meşhur şairlerden olup daima kâfirlerin bâtıl dinlerini zem yolunda şiirler söylerdi. Bu defa da Resûl-ü Ekrem'in önünde o türlü şiirler söyleyip gidiyordu.

Bu suretle Mekke'ye girdiler. Hemen Resûl-ü Ekrem Beytullah'ı ziyaret edip Safâ ile Merve arasında sa'yetti. Sahabeler de öylece tavaf ve sa'yettiler ve Kâbe'yi ziyaret hükümlerini yerine getirdiler.

Resûl-ü Ekrem'in Hudeybiye vak'asından önce görmüş olduğu rüya işte bu defa aynıyla çıktı.

Resûl-ü Ekrem'in amcası Abbas bu defa kendi zevcesi Ümmül-Fadl'ın kızkardeşi olan Meymune binti Haris'i Hazret-i Peygamber'e nikâh ettirdi.

Resûl-ü Ekrem üç gün Mekke'de kaldıktan sonra çıkıp sahabeleri ile beraber Medine'ye döndü.

HİCRETİN SEKİZİNCİ SENESİ

Halid bin Velid, Osman bin Ebi Talha ve Amr bin el-Âs hicretin sekizinci senesi seferinde Medine'ye gelip İslâm ile müşerref oldular.

Halid bin Velid, Beni Mahzum'un ileri gelenlerinden olup Kureyşlilerin süvari başbuğu makamında idi. Harp sanatı kendisine Allah tarafından verilmiş bir keyfiyetti. Uhud gazvesinde Kureyşliler mağlup olmuş iken galip gelmelerine o sebep olmuştu. Müslüman olduktan sonra İslâm dinine pek büyük hizmetler etmiştir.

Osman bin Ebi Talha da Abdüddar oğullarından olup Kâbe'nin perdecisi idi. Kâbe'nin anahtarı onların elinde idi.

Amr bin el-Âs, Beni Sehm'in ileri gelenlerinden ve Arab'ın dahilerinden yani cin fikirlilerinden akıllı ve hikmet sahibi bir zat olup zor işlerin çözülüp düzeltilmesinde eşi ve benzeri olmayan biri idi.

Kureyşlilerin ileri gelenlerinden böyle üç büyük zatın birlikte gelip de iman etmeleri Müslümanlar için büyük bir memnuniyet vesilesi oldu.

MUTE MUHAREBESİ

Mute, Şam diyarında Kerek beldesinin güney tarafında Belka'ya ait bir yerdir.

Hicretin sekizinci senesi Cemaziyelevvel'inde orada büyük bir harp olmuştur.

Müslümanların Bizans askerleri ile ilk önce meydana gelen muharebesi bu vak'adır.

Sebebi şudur ki: Resûl-ü Ekrem, Haris bin Umeyr Ezdi (R.A.) hazretlerini bir mektupla Busra valisine göndermişti.

Haris (R.A.) hazretleri Mute'ye vardığında Bizans İmparatorunun valilerinden Şurahbil bin Amr el-Gassani onu Resûl-ü Ekrem'in elçisi olduğunu öğrenmiş olduğu halde öldürmüştü. Ondan başka Resûl-ü Ekrem'in hiç bir elçisi öldürülmemişti.

Hazret-i Peygamber elçisinin öldürüldüğüne vakıf olduğunda pek çok müteessir oldu.

Hemen kendi azadlı kölesi olan Zeyd bin Harise (R.A.) hazretlerini başkumandan tayin ederek mübarek sancağı eline verdi ve üç bin İslâm askeri ile onu Medine'den çıkardı.

Yine bu sıralarda Medine'den bölük bölük çıkan İslâm askerleri putperest topluluklarını vurup yağmalamakta ve kâh galip, kâh mağlup olunmakla birlikte arasıra Medine'ye ganimet mallar getirilmekte idi.

Hazret-i Peygamber bizzat Medine dışında Seniyyet'ul - Veda adlı yere kadar çıkıp onları geçirdi: «Zeyd

bin Harise şehid olursa yerine Cafer bin Ebi Talib, o da şehid olursa Abdullah bin Revaha geçsin o da şehid olursa Müslümanlar içlerinden birini seçsin» buyurdu.

Şürahbil, İslâm ordusunun hareketini işitince kardeşi Süddüs bin Amr ile iieriye bir miktar süvari kuvveti sevk ederek çok sayıda asker toplamaya da girişti ve Bizans İmparatorundan da yardım istedi.

Bunun üzerine Müslümanlara karşı gelmek üzere Şam diyarında bulunan Rum askeri ile İmparatora tabi olan Arablardan mürekkep gayet büyük bir ordu meydana getirilmişti.

Suddüs sür'atli bir şekilde hareket ederek Vadi-ül Kura'da İslâm askerlerine karşı geldi. Lakin savaşa girişince adkeri bozuldu, kendisi de öldürüldü.

İslâm askerleri oradan kalkıp Maân'a vardıklarında yüz bin kişiden fazla mükemmel bir Bizans ordusunun hareket etmiş olduğu işitildi. Askeri kumandanlara durgunluk geldi.

İki gün Maân'da kaldılar ve durumu Resûl-ü Ekrem'e yazalım da gelecek cevabı bekleyelim, dediler.

Lakin Abdullah bin Revaha (R.A.) hazretleri diğerlerini gayrete getirip teşvik ederek hemen Allah'a tevekkül ederek yürüdüler.

Mute adlı yere vardıklarında düşman askeri gelip göründü. Gerek sayıca ve gerekse savaş araç ve gereçleri bakımından o kadar büyük ve mükemmel bir ordu idi. Üç bin askerle ona karşı varmak mümkün değildi. Lakin geri çekilip de yakayı kurtarmak da zordu.

Hemen Zeyd bin Harise (R.A.) hazretleri sancağı eline alıp savaş meydanına girdi. Müslümanlar da onun etrafında saf bağlayıp durdu.

Zeyd (R.A.) mızrak ile vurulup şehid olunca sancağı Cafer bin Ebu Talib (R.A.) hazretleri tuttu. O da pek çok yerinden yaralandı. Lakin asla aldırış etmeyip yerinde sebat etti.

Hattâ sağ eli kesildi. Hemen sancağı sol eline aldı. Sol eli de kesilince bu sefer hemen sancağa sarıldı ve nihayet şehid oldu.

Abdullah bin Revaha (R.A.) hazretleri hemen koştu ve sancağı alıp savaşmaya başladı.

O da şehid olunca İslâm ordusu başbuğsuz kaldı. Bu sırada on kadar Müslüman daha şehid olmuştu. Bundan dolayı İslâm askerleri bozulup dağıldı.

Fakat sancak yere düşmesin diye Ebu Yüsr el-Ensari (R.A.) hazretleri aldı ve Müslümanlar tarafından kumandanlığa her kim seçilecekse ona teslim etmek üzere Sabit bin Akram Aclani (R.A.) hazretlerine verdi.

İslâm askerleri bozguna uğramış olarak geri dönüp giderken Halid bin Velid (R.A.) hazretleri önlerine geçip onları alıkoymak istediyse de faydalı olamadı. Lâkin kendisi bir yer seçerek dayanıp durdu.

Sonra Kutbe bin Amr (R.A.) hazretleri askerin önüne geçip «Ey cemaat-ı Müslimin! Kaçarken ölmektense boğaz boğazu mertçe savaşarak can vermek hayırlıdır» diyerek İslâmi gayretlerini tahrik edecek sözlerle bozulan askeri geri çevirmeye muvaffak oldu.

Hepsi gelip yanına toplandılar. Sabit bin Akram da mübarek sancağı getirip ona verdi.

Hazret-i Halid kabul etmeyip «Sen ona benden daha ziyade müstehaksın. Zira benden yaşlısın ve hem de Bedir savaşında bulunan seçkin sahabelerdensin» dedi.

Sabit bin Akram da ona: «Sen harp san'atını benden daha iyi bilirsin. Ben sancağı ancak sana vermek için aldım» dedikten sonra «Ey Cemaat-ı Müslimin! Halid'in kumandanlığına razı mısınız?» dediğinde herkes: «Evet!» dediler. Hemen onun emri altına girdiler.

Hazret-i Halid de sancağı eline aldı ve askeri güzelce düzenleyerek yiğitçe bir müdafaaya girişti. Nihayet akşam oldu ve iki asker birbirinden ayrıldı.

O gün Halid'in muharebece müsellem olan savaşmaktaki ustalığı kadar yiğitlik eserleri de görüldü. Hattâ elinde dokuz kılıç kırıldı.

Düşmanın çokluğuna ve kuvvetine nispetle İslâm ordusunun kuvveti pek az olduğu halde İslâm askerlerinin muharebe meydanında böyle yiğitçe ve fedakârca davranışına düşman askeri şaşkın gözlerle bakıp hayrette kaldı ve gözleri yıldı.

Bununla beraber Müslümanlara nispetle son derece büyük olduğundan ertesi günü İslâm askerlerini her taraftan kuşatıp bitirmek niyetinde idiler.

Hazret-i Halid ise sabahleyin İslâm askerlerini yeniden düzenleyip taktik verdiği sırada durumlarını da değiştirdi.

Şöyle ki: Öncüleri ardçı ve ardçıları öncü yaptı. Sağ taraftaki askeri sol tarafa, sol taraftakileri de sağ tarafa geçirdi.

Düşmanın her bölüğü kendi önünde dün görmüş olduğu askerden başka asker gördüğünden Müslümanlara yardım için taze asker gelmiş deyip dururken Halid onların üzerine ansızın şiddetli bir hücum edince düşman bozuldu. Savaş meydanında bir çok silâh ve saire bırakıp geri çekildi.

Lakin düşmanın gerisi çoktu. Şimdi önemli olan iş İslâm askerlerini bu felâket diyarından çıkarıp kurtarmaktı.

Bunun üzerine Hazret-i Halid düşmanın bu bozuluşunu bir fırsat ve bu fırsatı ganimet bilerek hemen geri çekildi.

Askerin hepsine birden zarar getirmeyerek yavaş yavaş geriye çekile çekile Medine'ye geldi. Doğrusu bu hususta harp sanatınca büyük bir maharet gösterdi.

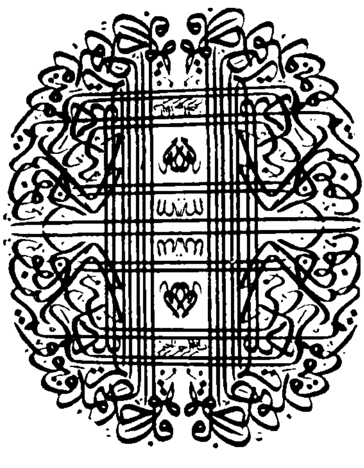
Mute'de bu şekilde savaş yapılırken Resûl-ü Ekrem

o muharebeyi gözü önünde seyreder gibi ne olduğunu biliyordu.

Hattâ Mute'de savaş yapıldığı gün Resûl-ü Ekrem, Medine'deki mescid-i şerifte sahabeleri ile oturup ve kalb gözü ile manâ âlemine dönük vaziyette dururken Zeyd bin Harise'nln şehid olduğunu söyledikten sonra bir miktar sessiz şekilde durdu. Mübarek gözlerinden yaş akarak İbn Revaha'nın da şehid olduğunu haber verdi. Sonra «Allah'ın kılıçlarından birisi olan Halid sancağı aldı ve iş onun yüzünden feth oldu» diye buyurdu.

Ondan sonra Halid bin Velid'e Seyfullah (Allah'ın kılıcı) tabiri lâkab oldu. Gerçekten de Müslümanların elinde Allah'ın keskin bir kılıcı idi. Ondan sonra da onun yüzünden pek çok fetihler zuhura geldi.

Yine o zaman Resûl-ü Ekrem: «Cafer'in kesilen iki eline karşılık Cenab-ı Hak ona iki kanat verdi. Gördüm ki meleklerle birlikte uçuyordu» buyurdu. Bundan dolayı Cafer bin Ebû Talib de ondan sonra «Cafer-i Tayyar» diye şöhret buldu.

BAZI SAVAŞ VAK'ALARI

Cemaziyelâhır başlarında Kuzâa kollarından olan Belli ve Uzre kabilelerinin Medine'nin hayvanlarını yağmalamak üzere Vadi-ül Kura arkasında toplanmakta olduğu haberi alındı.

Amr bin Âs (R.A.) hazretlerinin babası olan Âs bin Vail'in validesi ise Belli kabilesinden olması dolayısiyle Hazret-i Peygamber Amr bin Âs'ı başbuğ tayin ederek işte bu hicretin sekizinci senesi Cemaziyel'âhır'ında ensar ve muhacirlerden meydana gelmiş üçyüz kişilik bir kuvvetle o tarafa gönderdi. Bunların otuzu atlı idi.

Amr bin Âs bu kabilelere yaklaştıkça çok kalabalık olduklarını haber aldığından Râfi'bin Mekis (R.A.) hazretlerini Resûl-ü Ekrem'e gönderip yardım istedi.

Resûl-ü Ekrem de ona yardım etmek için Ebu Ubeyde bin Cerrah (R.A.) hazretlerini iki yüz kişi ile oraya gönderdi: «İhtilâf etmeyiniz. Tam bir birlikle hareket ediniz» buyurdu.

Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) ve Ömer el-Faruk (R A.) hazretleri de bu iki yüz kişi içinde idiler.

Ebu Ubeyde, Amr bin Âs'ın yanına vardığında askere imam olmak istedi. Amr ise «Sen bana yardım etmek için geldin. Asıl kumandan benim» dedi. Ebu Ubeyde yumuşak bir zat olduğundan «Resûl-ü Ekrem ihtilaf etmeyiniz. Sen bana uymazsan ben sana uyarım» diyerek Amr bin Âs cemaate imam olup namaz kıldırdı.

Bundan dolayı sahabelerin en büyüklerinden olan

Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) ile Ömer el-Faruk (R.A.) hazretleri Amr bin Âs'ın riyaseti altına girmiş oldu.

Amr bin Âs bilgili ve tedbirli bir adam olup Müslümanların itaat derecesini ve disiplinini görünce hemen savaş için gerekli tedbirleri sert bir şekilde yerine getirmeye başladı.

Hattâ gece orduda ateş yakılmasını çok sıkı bir şekilde yasaklayarak «Her kim ateş yakarsa onu o ateş içine atarım» diye ilân etti.

Hava pek soğuk olduğundan asker gelip Ebu Bekir es-Sıddık ile Ömer el-Faruk'a şikâyette bulundu. Hazret-i Ömer, «Ne demek, bu adam askeri soğuktan kıracak mı» diye Amr'ın yasağını kaldırmak istedi ise de Hazret-i Ebu Bekir; «Dokunma yâ Ömer! Hazret-i Peygamber onu sırf savaş durumlarını iyi bildiği için başbuğ tayin etti. Madem ki bu saatte başbuğdur, onun işine karışmak caiz değildir» dediğinden Hazret-i Ömer sustu.

Amr bin Âs'ın bu yasağı ise aslında güzel bir tedbirdi. Zira orduda ateş yansa İslâm askerlerinin ne kadar olduğu tahmin olunabilirdi.

Düşman ise çok kalabalık olduğundan İslâm askerlerinin beş yüz kişiden ibaret olduğunu bilse telâş etmeyerek dayanıp dururdu.

Amr bin Âs ise kurduğu düzeni kimseye açmayıp hemen sabahleyin düşman üzerine ansızın şiddetli bir hücumda bulundu.

Düşman da Müslümanların ne kadar olduğunu bilmediğinden birden bire ürküp bozuldu. Bir çok hayvanlarını bırakarak dağılıp kaçmaya yüz tuttu.

Hiç bir zaman başkumandanın işine karışmak caiz olmayıp askerin birinci vazifesinin, âmirine itaat olduğuna bu vak'a açık bir delildir.

Amr bin Âs daha yeni Müslüman olmuşken böyle büyük sahabelerden meydana gelmiş bir askeri kuvvete ku-

mandan olup zafer kazanarak Medine'ye dönüşünde sevinip sayıldı.

«Resûl-ü Ekrem yanında benim diğer sahabelerden daha faziletli ve üstün bir durumum olmasa böyle en sevgili sahabelerini maiyetime vermezdi» yollu yanlış bir fikre kapıldı.

Halbuki onun ensar ve muhacirlerden meydana gelen üçyüz kişilik bir sahabe ordusuna başbuğ tayin edilmesi ise sırf bilgili ve akıllı askeri işlerde kudretli zatlardan olması ile beraber büyük validesinin Kuzâa neslinden olmasına bağlı idi.

Halbuki bir kimsenin bir hususta mümtaz (ayrı, seçkin) olup da bundan dolayı bir taifeye baş olmasından dolayı her hususta üstün olması lâzım gelmez.

Bunun üzerine Amr bin Âs Medine'ye döndükten sonra Hz. Peygamberin huzurunda «Yâ Resûlullah! En çok sevdiğin kimdir?» diye sordu. Resûl-ü Ekrem de: «Âişe'dir» diye cevap verdi.

Sonra Amr bin Âs «Kadınlardan değil, erkekler içinde en çok sevdiğin kimdir?» dediğinde Resûl-ü Ekrem de: «Âişe'nin pederi Ebu Bekir'dir» buyurdu.

Bunun üzerine Amr bin Âs: «Ya ondan sonra en çok kimi seversin?» dediğinde, Hazret-i Peygamber: «Ömer'i severim» dedi.

Böylece Amr, daha sonra kimi seversin, diye sordukça Resûl-ü Ekrem de sırası ile diğer sahabelerini söyledi.

Bu şekilde bir çok sahabelerin isimleri zikredilip henüz kendisine sıra gelmediğinden Amr bin Âs sustu.

Amr bin Âs'ın, Resûl-ü Ekrem ile olan bu konuşmasını hikâye ettikten sonra «En sona kalırım diye korkumdan sesimi kesip sustum» dediği rivâyet edilmiştir.

Gerçekten Amr bin Âs (R.A.) hazretleri sahabelerin büyüklerinden ise de o zaman sahabeler içinde ona nispetle Allah ve Resûlü indinde daha sevgili ve daha fazi-

letli pek çok zatlar ve onun tabakasının üst tarafında hayli tabakalar var idi.

İşte o tabakalarda bulunan seçkin sahabeler sayıldıktan sonra Amr bin Âs'a sıra geleceğini anlayarak sözü uzatmayıp kısa kesmiştir.

NOT :

Sahabelerin birinci tabakası, Allah ve Resûlü'ne ilk inananlar:

Hadicet'ül Kübra, Ebu Bekir bin Kuhafe, Zeyd bin Harise, Osman bin Affan, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebi Vakkas, Zübeyr bin el-Avvam, Talha bin Abdullah, Ebu Ubeyde bin Cerrah, Said bin Zeyd, Osman bin Maz'un, Erkam, Ammar bin Yasir ve Bilal-i Habeşi ile Ömer bin Hattab'ın Müslüman olmasından önce imana gelen seçkin sahabelerdir. Otuz dokuz kişiye ulaşırlar. Hazret-i Erkam'ın Safâ üzerinde olan evinde toplanıp Resûl-ü Ekrem ile gizli sohbetlerde bulunurlardı.

Hazreti Ömer de o evde imana geldi. Onunla Müslümanların sayısı kırka ulaştı. Böylece İslâm dini ilân edildi.

Bunlardan on kişiye Peygamberimiz (S.A.) Efendimiz daha hayatlarında iken Cennet ile müjdeledi.

İşte bunlara Aşere-i Mübeşşere (Cennetle müjdelenen on kişi) denir ki, mübârek isimleri şunlardır.

1 — Ebu Bekir es-Sıddık
2 — Ömer el-Faruk
3 — Osman bin Affan
4 — Ali bin Ebu Taiib
5 — Talha bin Ubeydullah
6 — Zübeyr bin el-Avvam
7 — Sa'd bin Ebi Vakkas
8 — Said bin Zeyd
9 — Abdurrahman bin Avf
10 — Ebu Ubeyde bin Cerrah

(Radiyellâhü anhüm ve radü anh.)

Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz bir yerde otursa sağında Ebu Bekir (r.a.), solunda Ömer (r.a.) otururdu. Karşısında Osman (r.a.) başkâtiplik vazifesi yapardı. Ali de Resûl-ü Ekrem'in sır kâtibi idi. (Allah cümlesinden razı olsun.)

Peygamberimiz (S.A.) Efendimiz, Ebu Bekir'in kızı Âişe'yi ve Ömer'in kızı Hafsa'yı kendisine nikâh edip ikisine de damat olmuştu.

Osman'a bir kızını ve onun vefatında diğer kızını verdiği gibi Ali'yi de en sevgili kızı olan Fâtımatüzzehra (R. Anha) hazretlerini verip ikisini de kendisine damat etmişti.

Bu dördü Hulefâ'yı Raşidin'dir ki bütün sahabelerin en üstünüdür.

Yukarıda açıkladığımız şekilde Hazret-i Ebu Bekir cahiliyet devrinde büyümüş olduğu halde asla putlara tapmamıştı.

Hazret-i Ali ise Kâinatın Efendisinin mübarek hanelerinde büyüyüp daha çocuk iken İslâm ile müşerref olmuştu.

Bundan dolayı sahabeler içinde hiç putlara secde etmemiş olmak bu ikisine mahsus bir şeref ve meziyettir. Cenab-ı Hak her ikisinden razı olsun.

Hazret-i Talha, Zeyd bin Harise'den sonra ilk önce imana gelen beş kişiden biridir. Uhud savaşında kâfirlerden biri Resûl-ü Ekrem'in üzerine kılıç ile saldırdığında Talha bu hamleyi elivle önleyip bu darbeden eli çolak kalmıştı.

Hazret-i Zübeyr, Hazret-i Hadicet'ül Kübrâ'nın kardeşinin oğlu ve Hazret-i Ebu Bekir'in damadıdır. Anası da Resûl-ü Ekrem'in halasıdır. Bütün savaşlarda Resûl-ü Ekrem ile birlikte bulunmuştur.

Hazret-i Sa'd bin Ebi Vakkas da ilk önce iman edenlerdendir. İlk önce Allah yolunda ok atan ve din uğrun-

da kan döken odur. Uhud savaşında sonuna kadar dayananlardan biridir. Resûl-ü Ekrem'in yanından ayrılmayıp o gün bin ok atmıştı.

Hazret-i Said bin Zeyd, Ömer'in amcasının oğludur ve onun kız kardeşi ile evlenmiştir. Zevcesi ile birlikte Hazret-i Ömer'in Müslüman olmasına sebep olmuştur.

Hazret-i Abdurrahman bin Avf Benî Zühre kabilesinden olup Resûl-ü Ekrem'in anası Âmine Hatun'un akrabasındandır. Uhud savaşında yirmi bir yerinden yaralanmış ve yaranın bir ayağında olduğundan topal kalmıştı.

Hazret-i Ebu Ubeyde bin Cerrah da Uhud savaşında Resûl-ü Ekrem'in yüzüne batan halkaları dişleri ile tutup çıkarırken iki ön dişi çıkıp düşmüştü.

Sahabelerin ikinci tabakası, Hazret-i Ömer'in Müslüman olmasından sonra İslâm ile müşerref olanlardır.

Üçüncü tabakası Akabe'de ilk biat eden Medinelilerdir.

Dördüncü tabakası ikinci defa Akabe'de biat eden Medinelilerdir. Bunlar, yetmiş küsûr zat idi.

Beşinci tabakası, Resûl-ü Ekrem'in Mekke'den hicretinde henüz Kuba'da iken gelip de ona ulaşan muhacirlerdir.

Altıncı tabakası Bedir savaşında bulunan ensar ve muhacirlerdir ki, bunlara aynı zamanda «Bedir ashabı» denir.

Yedinci tabakası Bedir savaşı ile Hudeybiye seferi arasında göç edenlerdir.

Sekizinci tabakası Hudeybiye'de «Rıdvan» ağacı altında biat eden sahabelerdir.

Dokuzuncu tabakası Hudeybiye barışından sonra hicret edenlerdir. Amr bin Âs bunların en ileri gelenlerindendir.

BAZI ASKERÎ VAK'ALAR

Receb ayının başlarında Ebu Ubeyde bin Cerrah (R.A.) hazretleri başbuğ olarak üç yüz İslâm askeri ile batıdaki sahil tarafına gönderildi.

Ömer el-Faruk (r.a.) hazretleri de onun maiyetinde idi.

Bundan maksad Cüheyne kabilesinden bir taifeyi cezalandırmaktı. Fakat savaş yapılmaksızın geri dönüldü.

Şaban ayı başlarında Ebu Katâde bin Reb'i (r.a.) hazretleri on beş kişilik bir müslüman kuvveti ile Necid tarafına gitti. Bir aşireti vurdu. İkiyüz deve ve iki bin koyunlarını sürüp götürdü.

MEKKE'NİN FETHİ

Yukarıda açıkladığımız şekilde Hudeybiye'de barış yapıldığından Huzâa kabilesi Müslümanların, Benî Bekir kabilesi de Mekke'li Kureyşlilerin himayesi altına girmişlerdi.

Halbuki Huzâa kabilesi ile Benî Bekir kabilesi arasında eski bir düşmanlık olduğundan bu sekizinci hicrî sene başlangıcında Benî Bekir ansızın Huzâalıların üzerine hücum edip Kureyş reislerinden Safvan bin Ümeyye İkrime bin Ebu Cehl, Süheyl bin Amr, Huveylid bin Abdul'uzza ve Mükriz bin Hafs da bir miktar Kureyşliler ile Benî Bekr'e yardım ederek Huzâalılardan yirmi üç kişiyi öldürmüşlerdi.

Bunun üzerine Huzâa kabilesi tarafından Amr bin Salim Huzai kırk atlı ile birlikte Medine'ye gelerek durumu arzetti.

Bu şekilde Kureyşliler, Benî Bekir kabilesi ile beraber Huzâalılara taarruz ettiklerinden dolayı Hudeybiye barış andlaşmasını bozmuş oldular. Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem de Huzâalılara düşündüklerinden daha ziyade yardım edeceğine söz verdi ve Kureyşlilere: «Ya Huzâalılardan öldürülen adamların diyetlerini verirsiniz, yahut Benî Bekri himaye etmekten vazgeçersiniz» diye haber gönderdi.

Kureyşliler her iki şekli de kabul etmedilerse de andlaşmayı kendilerinin bozmuş olduklarını düşündükçe telâşa düştüler.

Hattâ Haris bin Hişam ve Abdullah bin Ebi Rebia, Safvan bin Ümeyye ile arkadaşlarına gidip «Sizin yaptığınız bu hareket Muhammed ile aramızda olan andlaşmayı bozmak demektir» diyerek onları azarlayıp kınadılar.

Kısacası Kureyş reisleri birbirine düşüp nihayet Resûl-ü Ekrem ile barış andlaşmasını yenileyip uzatmak üzere Ebu Süfyan'ı Medineye yolladılar.

Ebu Süfyan Medıne'ye geldi kızı Ümmü Habibe (R. Anha) hazretleri ile görüştü. Sonra Resûl-ü Ekrem ile buluştu. Andlaşmayı yenilemek hususunu arzetti. Lâkin herhangi bir cevap alamadı.

Sonra Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.), Osman Zinnureyn (R.A.), Ali bin Ebu Talib (R.A.) ve Ensar'ın ulularından olan Sa'd bin Ubade (R.A.) hazretleri gibi büyük sahabelerin himayesine girmek için müracaat ettiğinde «Bizler kendiliğimizden kimseye garanti veremeyiz. Resûl-ü Ekrem her kimi himaye ederse biz de onu himaye etmeğe mecburuz»

Ama Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerine gidip şefaat istediklerinde Hazret-i Ömer: «Ben mi şefaat edeceğim? Dünyada bana bir arkadaş kalmayıp da sadece küçük bir karınca bulsam, onu kendime arkadaş yaparak sizinle savaşırdım» diye açıktan açığa şiddetli bir dille red cevabı vermişti.

Ebu Süfyan her taraftan ümidini kesince Resûl-ü Ekrem'in en sevgili kızı olan Fatımatüz-zehra (R. Anha) hazretlerinin yanına vardı. O sıralarda Hazret-i Fâtıma'nın oğlu Resûl-ü Ekrem'in göz nuru Hazret-i Hasan (R.A.) ayak üzerinde geziyordu.

Ebu Süfyan: «Ey Muhammed'in muhterem kerimesi! Bari sen beni himaye eylesen olmaz mı?» diye yalvardı.

Fatıma (R.A.) hazretleri: «Ben hatunum, kimseyi himaye edemem» diye cevap verdi.

Ebu Süfyan: «Şu oğluna emret ki, halkın toplandığı

yere çıkıp beni himaye ettiğini ilân etsin bana yetişir. O da dünyanın son zamanına kadar bütün Arapların ulusu odur.» diyerek Hazret-i Hasan'ı gösterdi.

Hazret-i Fatıma: «Oğlum küçüktür. Henüz kimseyi himaye edecek ve kimseye garanti verecek yaşa ulaşmadı» diyerek özür beyan eyledi.

Ebu Süfyan şaşırdı ve Hazret-i Ali'nin yanına vardı. «Ya Ali! Ben işin sarpa sardığını anladım. Ne yapayım, bana bir nasihat ver ve işime yarayacak bir tedbir öğret» diyerek onu haylice sıkıştırdı.

Hazret-i Ali çaresiz kalıp «Sen Kureyşlilerin ulususun. Çık halkın içinde umumi bir himaye ilân et. Sonra çık git» diyerek onu başından savmak istedi.

Ebu Süfyan: «Bu tedbir kâfi olur mu? Ne dersin?» dediğinde Hazret-i Ali: «Orasını bilmem, fakat başka tedbir de bulamam» dedi.

Bunun üzerine Ebu Süfyan hemen Hazret-i Peygamber'in mescidine gelip bütün halka hitaben: «Ey nâs! Ben iki tarafı da kendi himayem altına aldım. Vallahi kimse benim yaptığım andlaşmayı bozmaz zannederim» dedi. Kendisini tasdik eden kimse olmadı. Hemen devesine binip gitti. Sahabeler de «bu nedir?» diyerek onun arkasından birbirlerine bakıp gülüştülr.

Halbuki Ebu Süfyan Medine'de fazlaca eğlendiğinden Kureyşliler galiba o da Muhammed'in tarafına meylederek gizlice ona tabi oldu, diyerek onu itham etmişlerdi.

Ebu Süfyan geceleyın Mekke'ye varıp evine girdiğinde kabilesinin kendisini o şekilde itham ettiğini karısı Hind ona bildirmiş ve: «Sen ne yaptın» diye sormuştu. O da bir şey yapmadığını haber vermiş. Bunun üzerine Hind de hiddetlenerek onun göğsüne vurarak itmişti.

Ebu Süfyan, kabilesinin kendisini itham etmesinden ve karısının kötü muamelesinden dolayı dünyaya küsmüş ve günahtan kurtulmak için sabahleyin Safâ ve Merve'de-

ki Esaf ve Nâile adlı putların yanına varıp onlar için kurban kesmiş ve ölünceye kadar size ibadet etmekten ayrılmam, diye onlara söz vermiş.

Kureyşlilerin ileri gelenleri de Ebu Süfyan'ın yanına gelip «Muhammed'den ne haber var. Onunla barış andlaşmasını yeniledin mi?» diye sordular.

Ebu Süfyan: «Vallahi Muhammed'den barış istedim bana bir cevap vermedi. Ebu Bekir'in yanına gittim. Ondan da bir hayır görmedim. Ömer bin Hattab'a başvurdum. Bize en büyük düşman onu buldum. Diğer sahabeleri dolaştım. Her biri bir söz ile beni başından savdı. Hiçbirinden yardım göremedim. Hükümdarlarına bu derece itaat eden bir kavim görmedim. Bundan dolayı barış andlaşmasını yenileyemedim. Sonunda Ali'nin hatırlatması ile kendiliğinden umumî bir barış ilân ettim» diye cevap vermişti.

«Ya, Muhammed senin bu ilânını tasdik etti mi?» diye sorduklarında da Ebu Süfyan: «Hayır o tasdik etmedi ama başka çare bulamadım.» dedi.

Onlar da: «Öyleyse sen hiç bir şey yapmamışsın. Senin kendi kendine ilân ettiğin barışın ne hükmü var? Ali seninle adeta eğlenmiş Sen bize barış haberi getirmedin ki, emin olalım. Savaş haberi getirmedin ki, sakınalım ve savaşa hazırlanalım» diye onu azarlayıp kınadılar.

Resûl-ü Ekrem ise Ebu Süfyan'ın Medine'den ayrılmasından sonra sıkı sıkıya savaş hazırlıklarına başladı.

Bir gün mübarek hücrelerinden çıkıp kapısı önünde oturdu ve Ebu Bekir'i çağırınız diye emretti.

Ebu Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri gelip Resûl-ü Ekrem'in önünde oturdu. Bir müddet gizli konuştuktan sonra Resûl-ü Ekrem onu sağ tarafına geçirdi ve Ömer el-Faruk (R.A.) hazretlerini çağırdı.

Hazret-i Ömer de gelip Hazret-i Peygamber'in huzurunda oturdu ve biraz da onunla gizli konuştu. Hz. Ömer, üst perdeden söze girip: «Yâ Resûlullah! Onlar küfrün ba-

şıdır. Sana, büyücü, kâhin diyenler oniardır. Müfteri, yalancı diyenler oniardır» diyerek son derece öfke ve hiddet gösterdi.

Resûl-ü Ekrem müsaade etmediği için sahabeler onun yanına varmadıklarından karşıdan bu durumu seyrediyorlar ve konunun ne üzerine olduğunu bilemeyip yalnız Hazret-i Ömer'in öfkeli sözlerini işiterek acaba Ömer yine niye darıldı, diyerek bakışıp duruyorlardı.

Sonra Resûl-ü Ekrem Hazret-i Ömer'i sol tarafına geçirdi ve diğer sahabeleri çağırdı.

Hepsi geldiler ve Hazret-i Peygamber'in önünde dizildiler. Resûl-ü Ekrem: «Size bu iki arkadaşınızın birer misalini söyliyeyim mi?» buyurdu. Sahabeler: «Buyurunuz yâ Resûlullah» demeleri ile mübarek yüzünü Hazret-i Ebu Bekir'den yana çevirdi. «Allah yolunda İbrahim yağdan daha mulayimdi» diye buyurdu.

Sonra Hazret-i Ömer'e bakıp «Allah yolunda Nuh taştan katı idi. Lâkin iş Ömer'in dediğidir. Hemen sefere hazır olun» diye sahabelere hazırlık yapmaları için emir verdi.

Sahabeler ise, meselenin ne olduğunu ve ne üzerine karar verildiğini bilmedikleri halde Resûl-ü Ekrem'den soramadılar. Hazret-i Ömer pek ziyade öfkeli olduğundan onun da yanına varamadılar. Fakat meclis dağıldıktan sonra Hazret-i Ebu Bekir'in yanına vardılar. Durumun tafsilâtını ondan sordular.

Hazret-i Ebu Bekir de: «Resûl-ü Ekrem Kureyşliler üzerine bir sefer yapmak hususunda görüşünü sordu. Ben de, yâ Resûlullah! Onlar senin kavmindir. En sonunda sana itaat edecekleri malûmundur, dedi. Sonra Ömer'i çağırdı. Ondan görüşünü sordu. Ömer ise, küfrün başı onlardır. Sana şöyle, böyle diyen oniardır, diyerek müşriklerin Resûl-ü Ekrem hakkında söyledikleri sözleri birer birer saydı. Gerçekten Kureyşliler boyun eğmedikçe diğer kabileler boyun eğmez. İşte Resûlullah da Mekke seferine

hazır olmanız için emir verdi» diye meseleyi açıkladı. Sahabeler de sefer hazırlıklarına başladı.

Medinede bu şekilde hazırlıklara başlanması ile birlikte Hazret-i Peygamber: «Allah'a ve Kıyamet gününe iman edenler mübarek ramazan'ın ilk günlerinde Medine'ye gelsinler» diye Gıfar Eslem, Süleym, Eşca', Müzeyne ve Cüheyne kabilelerine haber gönderdi.

Ramazan'ı Şerifin ilk günlerinde Medine civarında bulunan kabileler hemen bölük bölük gelmeğe başladı.

Hazret-i Hassan (R.A.) hazretleri o sırada Huzâa kabilesinin intikamını almak üzere müslümanları savaşa teşvik eden ve gayrete getiren sözler söyledi.

Resûl-ü Ekrem ise Kureyşlileri hazırlanmağa meydan vermeden basmak istediğinden hazırlıklarını onlardan gizliyordu.

Hattâ kendisini Necid tarafı ile meşgul göstermek için Ramazan'ın ilk gününde Ebu Katade (R.A.) hazretlerini bir miktar askeri kuvvetle İzam vadisi yönüne gönderdi.

Bir de Mekke yollarını tutmak üzere Huzâa kabilesine emretmişti. Onlar da bölük bölük etrafa dağıldılar. Yolları, boğazları tutup bir taraftan diğer tarafa kuş uçurmaz oldular.

Haşim Oğullarının azadlılarından olup Kureyş reislerine ve bilhassa İbn Antal'a hanendelik eden ve bazan Resûl-ü Ekrem hakkında söylenen hicviyeleri şarkı şeklinde okuyup onları eğlendiren ve bu şekilde geçinip giden Sare adındaki bir kadını vardı. Bu sırada o kadın Medine'de bulunuyordu. Bedir savaşından sonra Kureyşliler uğradıkları hüzün ve matemden dolayı evvelki gibi hanendelere itibar etmez oldular. Bu nedenle geçimini sağlayamadığı ifade ederek sadaka istemiş, Resulü Ekrem de ona bir deve yükü zahire vermişti. Bu defa dönüp Mekke'ye giderken Hâtib bin Belta, Resulü Ekrem'in savaş hazırlıkları ile meşgul olduğuna dair bazı Kureyş reislerine hitaben bir mektup yazıp onunla göndermişti.

Bu durumda Cenab-ı Hak tarafından Resulü Ekrem'e vahy yolu ile bildirilmiş olduğundan Ali, Zübeyr ve Mikdâd (R. Anhum) hazretlerini çağırdı ve: «Filan yere gidiniz. Orada deve ile giden bir yolcu kadın bulacaksınız. Onun yanında bir mektup var. Onu alıp getiriniz» diye buyurdu.

Onlar da oraya vardılar, Sâre'yi buldular. Mektubu istediler. Bende mektup yoktur dediğinde: «Resulullah yalan söylemez. Hemen mektubu çıkar. Yoksa seni soyup aramağa mecburuz» dediler. Sâre çaresiz saçları içinden mektubu çıkarıp verdi.

Onlar da mektubu alıp Resulü Ekrem'e getirdiler. Mektup açıldığında bunun Hâtip bin Belta tarafından yazılmış olduğu görüldü. Bu durum son derece hayret ve şaşkınlığa sebep oldu.

Zira savaş hazırlıklarına dair düşmana bilgi vermek pek büyük bir suçtur. Hatıb bin Belta ise Bedir savaşında bulunan seçkin sahabedendi. Bedir savaşına katılanların kıymet ve dereceleri pek büyük olup bunlar diğer sahabeler içinde mümtaz ve müstesna bir mevkiye sahip idiler.

Resulü Ekrem, «niçin bu işi işledin» diye onu azarlar şekilde hitab ettiğinde: «Yâ Resulullah Vallahi ben mü'minim, imanıma asla zarar gelmemiştir. Fakat Kureyşliler içinde çoluk çocuğum var. Onları orada koruyacak aşiretim yok. Bu vesile ile Kureyşliler içinde al peyda etmek istedim.» diye özür diledi.

Hazret-i Ömer el-Faruk kalkıp izin ver yâ Resulullah, şu münafığın boynunu vurayım, dedi.

Resulü Ekrem: «Yâ Ömer! Hâtib Bedir savaşında bulundu. Ne biliyorsun, belki Cenab-ı Hak Bedir savaşına katılanlara,« her ne yapsanız ben sizi affetmişimdir» demiş ola.» diye buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Ömer «Allah ve Resulü her şeyi en iyi bilendir» diye geri durdu.

Daha önce müslümanlar aleyhinde bulunan pek çok

aşiret ve kabileler, Hudeybiye barış anlaşmasından sonra Resulü Ekrem'e tabı olduklarından bu defa yukarıda anlatıldığı şekilde Hazret-i Peygamber tarafından yapılan davet üzerine etrafta ve civarda bulunan Arap kabileleri Ramazan ayının ilk günlerinde yavaş yavaş Medine'ye gelmeğe başladılar. Sahabeler de hazırlandılar.

Bu şekilde Resulü Ekrem de işte bu hicretin sekizinci senesi Ramazanından on gün geçtikten sonra on bin İslâm askeri ile Medine'den çıktı.

Daha önce bir gösteri için Necid tarafına gönderilmiş olan Ebu Katade (R.A.) hazretleri de dönüp yolda Resulü Ekrem'e yetişti. Bazı kabileler de gelip yine yolda Resulü Ekrem'e erişti. Bu suretle İslâm ordusunun mevcudu on iki bin kişiye ulaştı.

Hubeydiye barış andlaşmasının imzalandığı sene Medine'den hareket eden İslâm ordusu bin beş yüz kişi dolaylarında iken, iki sene sonra Mekke üzerine çıkarılan ordunun on iki bin kişiye ulaşmış olması Hudeybiye barışının meyvesidir.

Bundan dolayı o zaman barış andlaşmasına itiraz etmiş olanlar sulhün böyle güzel neticelerini gördükçe pişman ve mahcup olmaktaydılar.

Resulü Ekrem'in amcası Abbas (R.A) hazretleri daha önce iman etmiş ise de Müslümanlığını gizler ve Mekke'de oturup Zemzem suyunu dağıtma vazifesini yapardı. Bu defa Müslümanlığını ilan ederek çoluk çocuğu ile birlikte çıkıp Medine'ye gelirken yolda İslâm ordusuna rast geldi ve yanındaki eşyasını Medine'ye gönderip kendisi Resulü Ekrem ile birlikte Mekke'ye gitmeye karar verdi.

Resulü Ekrem ondan pek ziyade memnun olup: «Yâ Abbas Sen muhacirlerin sonuncusu oldun.» diye buyurdu.

Hazret-i Peygamberin amcasının oğlu Ebu Süfyan bin Haris bin Abdülmuttalib, onun oğlu Cafer bin Ebi Süfyan ve halası olan Âtike binti Abdulmuttalib'in oğlu Abdullah

bin Ebi Ümeyye de Ebva adlı yerde Resulü Ekrem'e karşı gelip özür dilediler, Lâkin Resulü Ekrem onların yüzlerine bakmadı.

Çünkü bu Ebu Süfyan bin Haris Resulü Ekrem'e Peygamberlik gelmeden önce kendisi ile gayet tatlı görüşüp konuşurken Resulü Ekrem'e peygamberlik geldikten sonra ona pek ziyade düşmanlık ederek hakkında hicviyeler söylerdi. Hasan da ona cevap verirdi. Abdullah bin Umeyye de yine Resulü Ekrem'e çok eziyet verirdi. Bundan dolayı Resulü Ekrem onları kabul etmedi. Lakin sonra ezvâc-ı tahıratdan (Peygamberimizin hanımlarından) Ümm-i Seleme (R. Anha) hazretlerinin şefaat etmesi ile Resulü Ekrem onları affetti. Onlar da İslâm ile şereflendiler.

Yukarıda açıkladığımız şekilde Huzâa kabilesi yolları tutmuş olmaları sebebi ile Medine'den Mekke'ye gidip gelen olmadığından Kureyşliler önceden Resulü Ekrem'in böyle büyük hazırlıklarından haber alamayıp gaflet uykusunda oldukları halde İslâm ordusu Marruzzahran adlı vadiye vardı.

Resulü Ekrem gece orada on bin ateş yaktırdı ve gelişini böyle büyük bir ateş şöleni ile Kureyşlilere bildirdi.

Kureyş ileri gelenleri bundan haberdar oldukları anda hayret ve telaşa düşüp reisleri olan Ebu Süfyan'ın başına üşüştüler.

O da Hakim bin Hızam ve Büdeyl bin Verka Huzaî ile birlikte gelip Marruzzahran üzerindeki tepeye çıktı. «Bu kadar ateş yakan ordu acaba kimler ola» diye düşünüp dururlarken İslâm ordusu tarafından çıkarılmış olan süvari karakoluna esir düştüler.

Beri taraftan Resulü Ekrem'in amcası Abbas (R.) hazretleri de, yarın Kureyşliler gafil iken bu kalabalık ile ansızın Mekke'ye girilecek olursa büyük bir kötülük olmak ihtimali vardır. Bari çıkayım bir adam bulup da Kureyşlilere göndereyim, gelip aman dilesinler, diyerek Resulü Ekrem'in katırına binip ordudan dışarı çıkmıştı. Uzaktan Ebu

Süfyan'ın sesini işittiğinde «Ebu Süfyan mısın?» diye sorunca o da «Evet» diye cevap verip tanıştılar ve görüştüler.

Hazret-i Abbas Ebu Süfyan'ı arkasına alıp Hazret-i Peygamberin huzuruna getirirken her kimin yanından geçseler, böyle geceleyin ordu içinde gezen kimdir, diye başlarını kaldırıp Resulü Ekrem'in katırı üzerinde Hazret-i Abbas'ı görünce birbirlerine «Resulullahın amcası, Resulullahın amcası» diyerek başlarını önlerine eğerlerdi.

Ömer el-Faruk (R.A) hazretlerinin hizasına geldiklerinde Hazret-i Ömer, Ebu Süfyan'ı görüp tanıyınca koşup Hazret-i Peygamberin huzuruna girdi. Ve «Yâ Resulellah Ebu Süfyan geliyor. İzin ver hemen boynunu vurayım.» derken Hazret-i Abbas tam bir sür'atle yetişip Ebu Süfyan'ın affını ve salıverilmesini niyaz etti.

Hazret-i Ömer'in eli kılıcın kabzasında ve Hazret-i Abbas'ın dili af ve merhamet dileğinde birbirine zıt olmaları ile Resulü Ekrem, Hazret-i Abbas'a: «Hele sen onu bu gece tevkif et» diye buyurdu.

O da Ebu Süfyan'ı alıp o gece kendi yanında tutup ertesi sabah Resulü Ekrem'in çadırına getirdi.

Resulü Ekrem: «Ey Ebu Süfyan! henüz LÂİLÂHE İLLÂLAH diyeceğin vakit erişmedi mi?» diye sordu.

LEbu Süfyan, Eğer Allah'dan başka ilah yani tapacak yok desem bu kadar putları ne yapayım, Lât ve Uzza'dan nasıl vaz geçeyim, diye düşünüp durdu. Nihayet LÂİLÂHE İLLÂLLÂH diye buyurdu.

Sonra Resûl-ü Ekrem: «Ya, MUHAMMEDÜN RESÜLÜLLAH diyeceğin vakit erişmedi mi?» diye buyurdu.

Ebu Süfyan: «Yâ Muhammed! Bunun için bana biraz zaman ver. Zira bundan dolayı zihnimde henüz bazı şüpheler var» diye cevap verdi.

Hazret-i Ömer ise dışarıda dolaşıp geziniyor ve kendi kendine «Ah Ebu Süfyan! Sen dışarıda olsan böyle hezeyan savuramazdın» diye kendi kendine söyleniyordu.

Hazret-i Abbas da: «Ne yapıyorsun ey Ebu Süfyan! Aklını başına topla, Ömer dışarıda kılıç ile bekliyor. Senin başını kesmek için fırsat gözetiyor» diyordu.

Bunun üzerine Ebu Süfyan hemen MUHAMMEDÜN RESÜLÜLLAH diyerek Ömer'in pençesinden yakasını kurtardı.

Yine o mecliste Hakim bin Hizam ile Büdeyl bin Verka da İslâm ile müşerref oldular.

Resûl-ü Ekrem, Hazret-i Abbas'a: «Ebu Süfyan'ı al da ordunun geçeceği boğaz'a götür ki, Allah'ın askerlerini seyretsin» diye buyurdu.

Hazret-i Abbas: «Yâ Resûlullah, Ebu Süfyan övünmeyi seven bir zattır. Ona iftihar etmesine vesile olacak bir imtiyaz verseniz» dedi.

Resûl-ü Ekrem de: «Kim Ebu Süfyan'ın evine girerse emindir. Kim Mescid-i Şerife girerse emindir. Kim evine kapanırsa emindir. Kim silâhlarını terk ederse emindir. Kim Hakim bin Hızam'ın evine girerse emindir» buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Abbas, Ebu Süfyan'ı alıp İslâm ordusunun geçeceği boğazın ağzına götürdü.

İslâm askerleri dalga dalga geçtikçe Ebu Süfyan sorar. Hazret-i Abbas da kimler olduklarını tarif ederdi.

Şöyle ki: İlk önce Seyfullah (Allah'ın Kılıcı) Halid bin Velid (R.A.) hazretleri bin kişilik Beni Süfyan yiğitleri ile Ebu Süfyan'ın hizasına geldiklerinde hepsi bir ağızdan tekbir aldılar.

Ebu Süfyan: «Bu kim?» dedi. Hazret-i Abbas, Halid bin Velid, deyince, «Şu bizim Velid'in oğlu Halid mi?» diye sordu. Hazret-i Abbas da «Evet» diye cevap verdi.

Sonra Zübeyr bin el-Avvam (R.A.) hazretleri muhacirlerin sancağını çekerek dört yüz kişilik zırhlı yiğitleriyle yine tekbir alarak gelip geçerken Ebu Süfyan: «Bu kim?» diye sordu. Hazret-i Abbas da: «Zübeyr bin el-Av-

vam» diye cevap verdi. Ebu Süfvan «Hr kızkardeşinin oğlu mu?» dedi.

Sonra Ebu Zer el-Gaffari (R.A.) hazretleri hafif yüklü ve sür'atli hareket edebilen Benî Gıfâr yiğitleri ile geçerken Ebu Süfyan: «Bunlar kim?» dedi. Hazret-i Abbas da: «Benî Gıfâr kabilesi» deyince, «Onlarla aramızda bir şey yok» dedi.

Bundan sonra Huzâa kabilesinin bir şubesi olan Beni Kâab'dan beş yüz kişilik süvarilerini müteakip sekiz yüz kişilik Müzeyne kabilesi okçuları ve dört yüz kişilik Benî Leys ile Benî Damra arslanları gelip geçtiler.

Sonra Arablar arasında cesaretleri ile ün yapmış olan Eşca' kabilesi yiğitleri üç yüz kişi ile geçerken Ebu Süfyan hangi kabile olduğunu sordu. Hazret-i Abbas da: «Eşca' kabilesi» diye cevap verdi.

Ebu Süfyan: «Sübhanellâh! Muhammed'in en büyük düşmanı onlardı. Şimdi hayret, ona itaat edip bağlanmışlar» dedi.

Hazret-i Abbas da: «İslâm'ın nuru onların kalbini nurlandırmış. Bu da Allah'ın bir ihsanı ve inayetidir» dedi.

Sonra sekiz yüz kişilik Cüheyne yiğitleri ve diğer bazı kabile ve aşiretler dalga dalga gelip geçtikçe Ebu Süfyan'ın gözü doldu. Az zaman içinde bu kadar kabileleri toplayıp hepsini tek bir vücud halinde habersizce Mekke'ye kadar sevk etmek ne büyük bir iktidardır, diye derin düşüncelere daldı.

Ebu Süfyan bunu düşünürken bir de uzaktan asıl Hazret-i Peygamber'in kumanda ettiği esas ordu göründü ki, beş bin seçkin askerden meydana gelmişti. Atlıların ve zırhlıların en seçkinleri onunla beraber idi.

Resûl-ü Ekrem, Kusva adındaki devesine binip önünde Ensar'ın sancağı ile İbn Ubade, sağında Ebu Bekir es-Sıddık, solunda Üseyd bin Hudayr ve etrafında diğer büyük sahabeler (Allah hepsinden razı olsun) zırhlara

bürünmüş oldukları halde beş bin kişi ile birlikte tekbir alarak geliyorlardı.

Ebu Süfyan bu durumu görünce: «Yâ Abbas! Kardeşinin oğlunun mülk ve saltanatı ne çok büyümüş?» dediğinde o da. «Sus! O mülk ve saltanat değil, nübüvvettir» dediğinde Ebu Süfyan da: «Evet, nübüvvet!» demişti.

Bütün İslâm askerleri o boğazı geçtikten sonra Hazret-i Abbas (R.A.) Ebu Süfyan'ı salıverdi.

Ebu Süfyan hemen Hakim bin Hızam ile birlikte Mekke'ye vardı ve Harem'i Şerif'e gidip Kureyşlilere hitaben: «Ey insanlar! İşte gelen Muhammed'dir. Sizin karşı duramıyacağınız bir kuvvet ile geliyor» diyerek durumu onlara bildirdi.

«Muhammed ne dedi?» diye sorduklarında, «Ebu Süfyan'ın evine giren, mescide giren veya evinde oturup da kapısını kapayan emindir, dedi» diye cevap verdi.

Sonra: «Ey Kureyş topluluğu! Müslüman olun ki, selâmet bulasınız» diye sözü kestirdi.

Ebu Süfyan'ın karısı Hind hemen kocasının üzerine hücum etti ve sakalını tutarak: «Ey Galiboğulları! Şu bunak herifi öldürün» diye haykırdı.

Ebu Süfyan da: «Sakalımı bırak. Vallahi Müslüman olmazsan senin de boynun vurulur. Haydi evine git sesini çıkarma» diyerek karısını susturdu. O da savuşup evine gitti.

Bunun üzerine Mekke içinde büyük bir gürültü koptu. Halk ne yapacağını şaşırdı.

Kimi, Ebu Süfyan'ın evine, kimi Harem'i Şerif'e ve kimi kendi evine kapanıyor, kimi de hiç bir yerde duramayıp sokaklarda dolaşıyordu. Kimi silâhlanıyor, kimi silâhını otıyordu. Kâh toplanıyorlar, kâh dağılıyorlardı.

Kabilenin reisi olan Ebu Süfyan'ın imana gelmesi ile Kureyşlilerin çoğu Müslümanlığa meyletti.

Fakat Süheyl bin Amr ile İkrime bin Ebu Cehil, Saf-

van bin Ümeyye, Benî Bekir, Benî Harîs, Hüzeyl ve Ehabiş kabilelerinden bir miktar asker toplayıp Mekke'nin alt tarafında Handeme adlı yerde savaşa hazır oldular.

Resûl-ü Ekrem ise Mekke'nin üst tarafından Kedâ adındaki dağ yolu ile Mekke'ye girmek üzere Zübeyr (R.A.) hazretlerini ve diğer taraftan girmek üzere Sa'd bin Ubâde (R.A.) hazretlerini birer bölük ile görevlendirdiği gibi Mekke'nin alt tarafında Handeme yolu ile Mekke'ye girmek üzere Halid bin Velid (R.A.) hazretlerini de bir bölüğe kumandan tayin etti.

Kudâa, Süleym, Eslem, Gıfar, Müzeyne ve Cüheyne kabileleri hep Hazret-i Halid ile beraber bulunmaktaydı.

Böylece İslâm askerleri kimseye taarruz etmiyerek tam bir tazim ve âdab ile Mekke'ye girmek üzere kol kol olarak yürüdüler.

Ahali tarafından da taarruz olunmadı. Fakat Handeme adlı yerde Süheyl, İkrime ve Safvan'ın topladığı askerler Halid bin Velid'in bölüğünün yolunu kapamak istediler. Hazret-i Halid onlara nasihatte bulundu ise de dinlemediler ve hemen savaşa başladılar. Hattâ Kürz bin Cabir Fihri ile Hubeys bin el-Eş'ari'yi şehid ettiler.

Artık Hazret-i Halid de savaşa mecbur oldu. Onların üzerlerine öyle şiddetli bir hücum etti ki, derhal on üç müşriği öldürdü, geri kalanını da dağıttı.

İşte bu Kürz bin Cabir Finri, Bedir savaşından önce Medine'nin hayvanlarını yağmalayan kimsedir ki, daha sonra İslâm ile müşerref olarak seçkin sahabeler arasına girmiş, hattâ bir defasında Resûl-ü Ekrem tarafından bir bölüğe kumandan olarak tayin edilmişti. Bu defa Hubeyş ile beraber Mekke'nin fethine kurban oldu. (Allah her ikisinden de razı olsun.)

Resûl-ü Ekrem, Hazret-i Halid'in muharebesini işitip «ben muharebe yapılmasın diye tenbih etmedim mi?» dediğinde kendisine «Halid'e taarruz olundu, o da çaresiz savaş yaptı» diye cevap verildi.

Diğer taraflarda asla muharebe yapılmaksızın İslâm askerleri bölük, bölük Mekke'ye girdiler.

İşte böyle bir durumda Peygamberlerin sonu Efendimiz (S.A.V.) hazretleri başında siyah bir sarık olduğu halde Mekke'ye girdi ve hemen Kâbe-i Muazzama'ya doğru hareket etti. Kâbe göründüğünde Peygamberlerin sonu Efendimiz (S.A.V.) hazretleri de tekbir aldılar.

Binlerce kişinin hep bir ağızdan aldıkları tekbirlerle dağlar inledi. Sanki dağlardan «Hoş geldiniz» sesleri geliyordu.

O gün günlerden cuma idi ve Ramazan bayramına on gün kalmıştı. Müslümanlar hakkında mes'ud bir gündü.

Hazret-i Peygamber, Harem-i Şerif'e varıp Beytullah'ın kapısında durdu ve:

«Ey Kureyşliler! Benden ne umarsanız, hakkınızda ne muamele edeceğimi zannedersiniz?» diye sordu.

Orada bulunan Kureyş reisleri: «Hayır umarz kerem sahibi birader ve kerem sahibi biraderzade» diye cevap verdiler.

Bunun üzerine o yüce Peygamber de: «Gidiniz hepiniz azadlısınız» diye buyurdu.

Resûl-ü Ekrem bu şekilde Kureyşliler hakkında umumî af ilân ettiyse de içlerinden bazı kişileri sayıp ayırarak onların kanlarını helâl kıldı.

Bu cümleden olmak üzere İkrime bin Ebu Cehil, Safvan bin Umeyye, Abdullah bin Sa'd bin Ebu Sürah Amiri, Abdullah bin ez-Zeb'ari es-Sehmi, Abdül'Uzza bin Hatal, Huveyris bin Nukayd, Mukis bin Subabe ve Hazret-i Hamza'nın katili olan Vahşi ile kadınlardan Ebu Süfyan'ın karısı olan Hind, İbn Hutal'ın iki hanende (şarkıcı) cariyesi ve Benî Hasım'ın azadlılarından Sâre'nin kanları helâl kılınmıştı.

İkrime, Resûl-ü Ekrem'e düşmanlıkta babasına benzerdi. Safvan da İslâm dininin büyük düşmanlarındandı.

Abdullah bin Sa'd bin Ebu Surah ise hicretten önce vahiy katibi olmuşken sonra dinden dönmüştü.

Abdullah bin ez-Zeb'ari ile Huveyris bin Nukayd da Mekke'nin meşhur şairlerinden olup, Resûl-ü Ekrem'i hicveder ve hakkında pek fena sözler söylerdi.

İbn Hatal daha önce imana gelmiş iken sonra dinden dönmüştü. Yukarıda bahsi geçen iki şarkıcı cariyeye Resûl-ü Ekrem'i hicveden sözleri teganni ile okutturdu.

Sâre de meşhur bir şarkıcı olup o da Resûl-ü Ekrem'in hicviyelerini İbn Hatal'ın karşısında okuyup onu eğlendirdi. Sâre, yukarıda zikrettiğimiz şekilde Mekke'nin fethinden önce Medine'ye gelerek Müslüman olup Resûl-ü Ekrem'den ihsan ve sadaka almış, daha sonra Hâtib bin Belta'nın mektubunu Mekke'ye götürürken tutulmuş ve Mekke'ye dönüşünde dinden dönmüştü.

Mukis bin Subabe daha önce imana gelmiş iken Ensar'dan biri yanlışlıkla onun kardeşini öldürdüğünden o da kardeşini öldüreni katletmiş ve dinden dönüp Medine'den kaçarak Mekke müşriklerine karışmış idi.

Vahşi ile Hind'in Uhud savaşında şehidlerin en yücesi olan Hazret-i Hamza hakkındaki muameleleri bilindiğinden ayrıca tafsilâta ihtiyaç görülmemiştir.

İşte bunların hepsinin kanları helâl kılındı. Onlar da öldürülmeyi hak ettiklerini bildiklerinden Mekke'nin fethi günü her biri bir tarafta saklandı.

Fakat Said bin Hureys el-Mahzumi ile Ebu Berzet'ül Eslemi (Allah her ikisinden razı olsun) hazretleri İbn Hatal'a rastladıklarında onu öldürdüler. İki şarkıcı cariyelerinden birisi de bu sırada öldürüldü.

Ali bin Ebu Talib (R.A.) hazretleri de Huveyris bin Nukayd ile Sâre'ye rast gelip ikisini de öldürdü.

Handeme de müşrikler bozguna uğrayınca Mukis bin Subâbe bir takım adamları ile bir yere gizlenip şarap içiyordu. Nümeyle bin Abdullah el-Kelbi (R.A.) ondan ha-

berdar olarak oraya vardı. Mukis'i kılıçla vurup öldürdü.

Diğer kanı helâl kılınanlar hep firarda idi. Onların isimleri malûm olduğundan halk hep emniyet üzere geziyordu.

Hattâ Kureyşlilerin ileri gelenlerinden Huveytib bin Abdül Uzza kaçıp bir yerde gizlenmişti. Ebu Zer (R.A.) hazretleri onu görerek gelip Resûl-ü Ekrem'e haber verince «biz öldürülmesini emrettiğimiz şahıslardan başkasına aman vermedik mi?» buyurdu. Ebu Zer de varıp Huvaytıb'a haber verdi. O da Hazret-i Peygamber'in huzuruna gelip İslâm ile müşerref oldu.

Bu şekilde bütün halka aman verildikten sonra Hazret-i Peygamber yedi kere Beytullah'ı tavaf etti.

Fahr-i Âlem hazretleri Kâbe'yi tavaf ederken sahabeler de onun izine basıp gidiyorlardı.

Ebu Süfyan bir yerde durup seyrederken «Ah bir ordu toplasam da yine savaşa başlasam» diye düşünmekte imiş.

Resûl-ü Ekrem de o vakit onun yanından geçerken «O adam seni yine rezil ve zelil eder» deyince Ebu Süfyan tevbe ve istiğfar etti ve: «Şimdi anladım ki, hak Peygambersin. Gerçekten zihnimde öyle bir kuruntu var idi» diye itirafta bulundu.

Füdale bin Umeyr bin el-Mülevvih el-Leysi de Resûl-ü Ekrm'i tavaf ederken vurup öldürmek niyeti ile yavaş yavaş yanına yaklaştığında Resûl-ü Ekrem ona «Füdale misin?» diye sordu. O da «Evet!» diye cevap verdi. Resûl-ü Ekrem «Ne düşünüyorsun?» dediğinde, o da «Hiç bir şey düşündüğüm yok. Devamlı Allah'ı zikir ile meşgulüm» deyince Resûl-ü Ekrem güldü ve: «Zihninde kurduğun şeyden dolayı tevbe ve istiğfar et» buyurdu. Resûl-ü Ekrem mübarek elini onun göğsüne koydu. Derhal zihnindeki kuruntunun kaybolmuş ve imanın kuvvet bulmuş olduğunu sonradan Füdale bizzat kendisi anlatmıştır.

Kâbe'de üç yüz altmış put var idi. O gün hepsi kırılıp atıldı ve Beytullah onlardan temizlendi.

Hübel adındaki büyük put kırılıp yıklırken Zübeyr bin-el-Avvam (R.A.) hazretleri, Ebu Süfyan'a: «Senin Uhud harbinde varlığı ile iftihar ettiğin Hübel'i görüyor musun?» dediğinde Ebu Süfyan: «Artık azarı bırak Yâ Zübeyr! Görüyorum ki Muhammed'in ilahından başka ilah olsaydı işler başka türlü olurdu» dedi.

Resûl-ü Ekrem, Kâbe'nin kapısında durup «Ey Nâs! Hacibiik yani Kâbe hizmeti ile zemzem dağıtma me'muriyetinden başka eskiden kalma ne kadar dava, daiye ve âdî vergiler var ise hepsini kaldırıp iptal ettim» buyurdu.

Hacılara zemzem suyu dağıtma memurluğu Abdulmuttalib Oğullarına ait olup o zaman bu mübarek vazife Hazret-i Abbas'ın uhdesinde olduğu gibi hacibiik yani mübarek Kâbe hizmeti de Ebu Talha bin Abdüddar Oğullarına ait olarak o vakit Kâbe-i Muazzama'nın anahtarı Osman bin Talha bin Ebu Talha'da idi.

Resûl-ü Ekrem ondan bu mübarek anahtarı istedi. O da evinden anahtarı getirdi ve «Buyurun emaneti» diyerek Resûl-ü Ekrem'e verdi.

Ebu Talha Oğulları kendilerinden başka birinin Kâbe'yi açamayacağını zannediyorlardı.

Resûl-ü Ekrem ise mübarek anahtarı alıp bizzat Kâbe'yi açtı ve içeri girdi. Bir çok şekiller gördü, hepsini kaldırdı.

Hazret-i Abbas (R.A.) hacibiik hizmetinin zemzem suyu dağıtma vazifesi ile birleştirilip Abdülmuttalib Oğullarına tahsis buyurulmasını istedi.

Hazret-i Ali (R.A.) de: «Yâ Resûlallah! Hacibiik hizmetini Ehl-i Beytine tahsis buyurur musun» dedi.

Osman bin Talha ise atalarına ait olan mübarek bir

hizmetin elinden çıktığı sözlerini isittikçe pek çok müteessir olup elem duyuyordu.

O sırada Cibril-i Emin geldi ve haciblik (Kâbe hizmeti) vazifesinin Ebu Talha Oğullarına bırakılması emrini getirdi.

Bunun üzerine hemen Resûl-ü Ekrem: «Ey Ebu Talha Oğulları! Allah'ın emanetini ebedî olarak üzerinizde kalmak üzere alınız» diyerek Kâbe anahtarını Osman bin Talha'ya verdi.

Osman bin Talha'nın vefatında mübarek anahtar onun amcaoğlu olan Şeybe bin Osman bin Ebu Talha'ya geçti. Ondan da çocuklarına ve torunlarına kaldı. Halen de bu mübarek hizmet Beni Seybe'dedir.

Hazret-i Ebu Bekir'in validesi Selma (R. Anha) ilk önce iman edenlerdendi. Ama pederi Ebu Kuhafe yaşlı bir ihtiyar olmasına rağmen henüz imana gelmiş değildi.

Bu defa Hazret-i Peygamber, Mescid-i Haram'a girdiğinde Hazret-i Ebu Bekir es-Sıddık babası Ebu Kuhafe'nin elinden tutup Hazret-i Peygamber'in huzuruna getirdi. O da İslâm ile müşerref oldu.

Sonra Fahr-i Alem (S.A.) Efendimiz hazretleri Safa üzerine çıkıp oturdu. Hazret-i Ömer el-Faruk da alt tarafında durdu. Halk gelip birer birer biat etmeğe başladı.

Önce erkekler İslâm üzerine biat ettiler. Resûl-ü Ekrem de Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmek üzere onların biatını kabul etti.

Erkeklerın biatı tamamlandığında nöbet kadınlara geldi. Hazret-i Ali'nin kızkardeşi Ümm-i Hani binti Ebu Talib, Âs bin Ümeyye'nin kızı Ümm-ü Habibe, Attab bin Üsseyid'in halaları Erva ve Atike, Haris bin Hişam'ın kızı ve İkrime bin Ebu Cehil'in zevcesi olan Ümm-ü Hakim, Halid bin Velid'in kızkardeşi Fahite gibi Kureyşliler içinde şanlı ve itibarlı hatunlar kadınların önlerine düşüp Hazret-i Peygamber'in huzuruna geldiler.

Utbe'nin kızı ve Ebu Süfyan'ın karısı olan Hind de kıyafet değiştirerek onların içine karışıp gelmişti.

Resûl-ü Ekrem onlara, Allah'a ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zinadan sakınmak, küçük çocuklarını öldürmemek, kimseye iftirada bulunmamak ve Allah'ın emrine isyan etmemek üzere biat etmelerini teklif etti.

Halbuki önce Allah'a ortak koşmaktan sakınmak şartını teklif ettiğinde Hind hemen ortaya çıkıp «Vallahi sen erkeklere teklif etmediğin şartı bize teklif ediyorsun. Her neyse biz de onu yerine getireceğiz» dedi.

Sonra hırsızlık bahsine geldiğinde Hind «Vallahi eğer hırsızlık etseydim Ebu Süfyan'ın malından nice şeyler çarpardım» dedi.

Ebu Süfyan orada hazır idi. «Geçmişi var ise sana helâl olsun, geleceğe bakalım» dedi.

Fahr-i Âlem hazretleri o zaman Hind'i tanıdı ve: «Sen Hind misin?» diye sordu.

O da «Ben Hind'im. Geçmişi affet. Allah da seni affetsin» diye cevap verdi.

Sonra Resûl-ü Ekrem zina etmemek şartını teklif ettiğinde Hind: «Hür olan kadın zina eder mi?» dedi.

Resûl-ü Ekrem daha sonra çocuklarını öldürmemek bahsine geldiğinde Hind «Biz onları küçük iken büyüttük. Büyük iken sen onları Bedir'de öldürdün. Artık ne olduysa orasını sen ve onlar daha iyi bilirsiniz» dedi.

Hazret-i Ömer'in fevkalâde temkin ve vakarı varken Hind'in bu sözüne dayanamayıp güldü.

Sonra Resûl-ü Ekrem kadınların iftiradan sakınmalarını teklif ettiğinde Hind «Vallahi iftira çirkin şeydir. Sen bize güzel ahlâk ile emrediyorsun» dedi.

En son olarak isyan etmemek teklifine geldiğinde de Hind «biz bu yüce divana sonra isyan etmek niyeti ile gelmedik» diye sözü kestirdi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem bu şekilde biat almak

üzere Hazret-i Ömer'e emretti. O da el verdi ve vekil olarak kadınlardan biat aldı.

Hind daha önce kanı helâl kılınmış iken bu şekilde affa mazhar oldu ve halis bir kalb ile imana geldi. Hattâ evine gidip ne kadar putlar varsa, «bu kadar zaman size aldanmışız» diyerek birer birer kırıp parçaladı ve hepsini imha etti.

Fahr-i Âlem hazretleri Safâ üzerinde Cenab-ı Hakk'a hamd ve senâda bulunurken Ensar'dan bazıları «Hazret-i Peygamber vatanına kavuştu. Kabilesiyle görüştü. Hiç bundan sonra dönüp de bizim beldemize gider mi?» şeklinde fikir ve mütalâaya varıp endişe ederlermiş.

Hemen Hazret-i Cibril gelip Resûl-ü Ekrem'e vahy getirdi ve Ensar'ın bu endişelerini bildirdi.

Resûl-ü Ekrem Safâ üzerinde duasını tamamladıktan sonra bu durumu Ensar'dan sordu.

Onlar da: «Evet yâ Resûlallah! Aklımıza öyle bir düşünce geldi» dediler.

Peygamberimiz hazretleri de: «Ey Ensar topluluğu! Ben Allah'ın kulu ve Resûlu'yum. Sizin beldenize göç ettim. Hayatım ve ölümüm sizin yanınızdadır» buyurdu.

Ensar, Resûl-ü Ekrem'in bu iltifatından son derece sevindiler. Sevinçlerinden ağlaştılar.

Vakit gelince Hazret-i Bilal (R.A.) Kâbe üstüne çıkıp ezan okudu.

Ne büyük güzel inkilabdır ki, Kâbe üzerinde sabahleyin koca Hübel adlı put dururken, bir anda yerle bir oluyor ve öğle vakti ezan-ı Muhammedi okunuyor. Harem-i Şerifde bunca putlar varken hepsi birden yok edilip mübarek Kâbe'nin etrafında bu kadar bin ağızdan tekbir alınıyor; Lat ve Uzza'ya tapınılıyorken yalnız Vâcib'ül-Vücud olan Allahü Teâlâ hazretlerine ibadet olunuyordu.

Kureyşliler dağılarak bazısı bir tarafa kaçıp gizlen-

miş, kimisi Mekke'nin etrafındaki dağlara ve bayırlara çıkıp durumu seyretmeğe koyulmuşlardı.

Bir takımı da Ebu Süfyan ile birlikte Kâbe avlusunda durup böyle ansızın meydana gelen büyük değişiklikleri şaşkın gözlerle seyrediyorlardı.

İşte o zaman Ebu Cehil'in kızı Cüveyriye «Allah, babama lûtuf ve ihsanda bulunmuş olmalıdır ki, vaktinde ölüp de Bilal'in Kâbe üzerinde bağırdığını görmedi» demiş.

Haris bin Hişam da: «Keşke daha önce ölüp de bu günü görmeyeydim» demiş.

Onlarla birlikte bulunan diğer ileri gelen Kureyşliler de bu tarzda sözler söylemişler.

Fakat Ebu Süfyan: «Ben Muhammed'in hakkında bir şey söylemem. Zira ona gökten haber veriliyor» demiş.

Resûl-ü Ekrem hemen onların yanına gitti ve aralarında gizlice ne söyleştiklerini birer birer kendilerine haber verdi.

Haris hemen «Şehadet ederim ki, sen hak Peygambersin. Zira bizim bu sözlerimize kimse muttali olmadı» diyerek Kelime-i Şehadet getirdi.

Gelelim daha önce kanları helâl kılınmış olan yukarıda zikri geçen firarilerin durumlarına...

Hind'in affa mazhar olması diğer firarilere cesaret verdi. İbn-i Hatal'ın şarkıcı cariyelerinden biri - ki kaçıp gizlenmişti - Müslüman olarak Hazret-i Peygamber'in huzuruna gelip af ve aman diledi. Resûl-ü Ekrem onu da affetti.

Abdullah bin Sa'd bin Ebu Sürah da Osman Zinnureyn (R.A.) hazretlerinin süt kardeşi olduğundan ona sığınmış ve o da onu gözlemişti. Herkese emniyet geldikten sonra Hazret-i Osman onu meydana çıkardı, Hazret-i Peygamber'in huzuruna getirdi ve onu affettirdi.

Ondan sonra bu zat çok kuvvetli bir Müslüman olup

pek çok savaşlarda bulunmuş ve Hazret-i Osman'ın halifeliği sırasında Mısır valisi tayin edilmiştir.

İkrime bin Ebu Cehil Handeme'de bozguna uğradıktan sonra Yemen tarafına kaçmıştı. Karısı Ümm-i Hakim Müslüman olup Resûl-ü Ekrem'den onun için af aldı ve arkasından gidip onu Yemen sahilinde buldu. «İnsanların en halimi (yumuşak huylusu) ve en cömerdi olan zat tarafından bağışlandığını sana bildirmek için geldim» diyerek onu geri çevirdi. Hazret-i Peygamber'in huzuruna getirdi. İkrime de İslâm ile müşerref oldu.

Safvan bin Ümeyye de Cidde'ye kaçmıştı. Ümeyyir bin Vehb Cumahi, Hazret-i Peygamber'in huzuruna gelip «Yâ Resûlallah« Safvan benim kabilemin ulusudur. Senden korkup kaçtı. Onu affet» dedi. Resûl-ü Ekrem de onu affetti.

Bunun üzerine Ümeyyir Cumahi Cidde'ye gitti. Safvan ile görüştü. Resûl-ü Ekrem'in nasıl halim, kerim ve yakınlarına ne derece vefalı olduğunu açıkladı. O senin amcanın oğludur. Onun şeref ve itibarı senin şeref ve itibarındır, dedi ve onu geri çevirdi. Mekke'ye getirip Hazret-i Peygamber'in huzuruna çıkardı.

Safvan, Hazret-i Peygamber'in huzurunda Ümeyyir'i işaret ederek «Bu adam, senin bana aman vermiş olduğunu söylüyor, doğru mu?» diye sordu.

Resûl-ü Ekrem de: «Doğrudur» diye cevap verdi.

Safvan: «Öyle ise Müslüman olmak için bana iki ay mühlet ver» dedi.

Resûl-ü Ekrem: «Dört ay muhayyersin» buyurdu.

Bunun üzerine Safvan bin Ümeyye bir müddet putperest olduğu halde emniyet üzere kaldı.

Abdullah bin ez-Zeb'ari, Hazret-i Ali'nin kızkardeşi Ümm-i Hani hazretlerinin kocası olan Hubeyr bin Ebi Vehb Mahzumi ile beraber Necran'a gitti. Hübeyre orada putperest olduğu halde öldü.

İbn ez-Zeb'ari ise dönüp Mekke'ye geldi, özür dile-

di. Resûl-ü Ekrem de onu affetti. Ondan sonra o da özür dileme mahiyetinde nice şiirler ve Resûl-ü Ekrem'e nice medhiyeler söyledi.

Hazret-i Hamza'nın katili olan Vahşi bir müddet etrafta dolaştı. Lakin sığınacak yer bulamayıp en son Resûl-ü Ekrem'e sığınmak mecburiyetinde kaldı. Resûl-ü Ekrem onu da affetti. Fakat «Gözüme görünme» diye buyurdu. Bundan dolayı Vahşi serbest gezerdi. Lakin, Resûl-ü Ekrem'e asla görünmezdi.

Deniz sahili üzerinde Müşellel adlı bir dağ ki - oradan Kudeyd adlı meşhur mahalle inilir - işte o dağ üzerinde Evs ve Hazrec kabilelerinin Menat adında bir putu vardı. Ramazan Bayramına altı gün kala Sa'd bin Zeyd bin Eşhel (R.A.) hazretleri onu yok etmekle görevlendirildiğinden gidip o putu ortadan kaldırdı. Mekke'ye bir konak mesafede bulunan Nahle adlı yerde Kureyşlilerin Uzza adında bir putu vardı ki, müşrikler nazarında putların en büyüğü idi. Ramazan bayramına beş gün kala onu parçalayıp yok etmek için de Halid bin Velid (R.A.) hazretleri görevlendirilerek bir miktar süvari ile varıp onu parçaladı.

Mekke'ye üç mil mesafede Huzeyl kabilesinin de Süva adında bir putu vardı. O sırada Amr bin Âs (R.A.) hazretleri de varıp onu parçalayıp yerle bir etti.

HUZEYME VAK'ASI

Mekke'nin fethinden sonra Resûl-ü Ekrem kabileleri dine davet etmek için her tarafa memurlar gönderiyordu. Halid bin Velid'i de Nahle'den döndükten sonra Muhacirler ve Ensar ile Benî Süleym kabilesinden meydana gelmiş bir kuvvet ile Huzeyme kabilesine gönderdi.

Halbuki cahiliyet devrinde Huzeyme kabilesi Abdurrahman bin Avf'ın babasını ve Halid bin Velid'in amcasını öldürmüş olduklarından Halid onlardan intikam almak için fırsat arardı.

Bunun üzerine Halid bin Velid, Şevval ayında Mekke'ye bir konak uzaklıkta bulunan Yelemlem nahiyesine vardı. Beni Huzeyme silâhlı olarak karşı çıktıklarında Halid: «Silâhlarınızı bırakınız. Zira halk Müslüman oldu» dedi. Onlar da itaat ederek silâhlarını bıraktılar.

Şu halde onlara taarruz olunması asla caiz değilken Halid onların ellerini bağlattı. Ve kendilerini askerlere dağıtarak «Herkes kendi esirini öldürsün!» diye emretti.

Benî Süleym kabilesi kendi yanlarında olan esirleri öldürdüler. Ama muhacirler ve Ensar öyle çirkin bir işi işlemekten yüz çevirerek yanlarındaki esirleri salıverdiler.

Gerçekten de Halid'in bu hareketi pek çirkin bir iş oldu. Hattâ suçunu bastırmak için sahabelerin büyüklerinden olan Abdurrahman bin Avf hazretlerine: «Senin

pederinin intikamını aldım» dediğinde İbn Avf hazretleri «Öyle değil, sen amcanın intikamını almak için İslâm asrında cahiliyet devri işini işledin» diye onu azarladı.

Resûl-ü Ekrem bu vak'ayı işittiğinde: «Yâ Rabbi! Ben Halid'in işlediği işten uzağım» buyurdu. Bir çok mal ile Hazreti Ali'yi Huzeyme Oğullarına gönderdi.

Hazret-i Ali, Huzeyme Oğullarına gidip öldürülen adamlarının diyetlerini verdi. «Daha bir hakkınız kaldı mı?» diye sordu. «Hayır kalmadı» dediler. Hazret-i Ali daha bilmediğiniz kayıplar var ise ona karşılık diyerek yanında fazla kalan malları da onlara verdi.

Sonra Hazret-i Ali dönüp geldi. Durumu Hazret-i Peygamber'e haber verdi. Hazret-i Peygamber de onun bu icraatını beğendi.

HUNEYN SAVAŞI

Mekke fetholunduğu gibi Kureyşlilerin çoğu Müslüman oldu. İman etmeyenler pek az kaldı. Bundan İslâm dini bir derece daha meydan aldı.

Daha önce Kureyşlilerin taraftarı olan kabileler ve aşiretler tabiî olarak Müslümanların tarafına meylettiler. İslâm dini her tarafta şan ve şöhret kazandı.

Fakat Arabların en büyük kabilelerinden biri olan Hevazin kabilesi Resûl-ü Ekrem ile muharebe etmek üzere aralarında ittifak ettiler. Taif ile Mekke arasında Huneyn adlı vadide toplanmağa başladılar.

Kaârib bin Esved bin Mes'ud Sakafi Sakif kabilesiyle oraya geldi. Resûl-ü Ekrem'in küçükken süt emdiği Benî Sa'd bin Bekir kabilesiyle Benî Çeşm gibi diğer bazı kabileler de gelip onlara katıldı.

Bundan dolayı Hevazin ordusunun mevcudu yirmi bin kişiden ziyade oldu

Resûl-ü Ekrem, kendi aleyhinde büyük bir ordu toplandığını işitti ve hemen savaş hazırlıklarına girişti.

Hattâ Safvan bin Ümeyye'den ödünç silâh istedi. Safvan: «Zorla olarak mı Yâ Muhammed?» diye sordu.

Resûl-ü Ekrem: «Hayır, zorla olarak değil. Belki sana iade edinceye kadar telef olursa ödenmek şartıyla ödünç olarak isterim» buyurdu.

Safvan da, «Öyle ise zararı yok» dedi ve ödünç olarak üç yüz zırh verdi.

Nevfel bin Haris bin Abdülmuttalib de bu şekilde üç yüz mızrak verdi.

Kısacası, Resûl-ü Ekrem savaş hazırlıklarını tamamladı ve Mekke'nin fethinden sonra İslâm ile şereflenen Kureyşlilerin ileri gelenlerinden Attab bin Esid (R.A.) hazretlerini Mekke'de kaymakam bıraktı. O zaman Attab'ın yaşı yirmi dolaylarında idi.

Mekkelilere dinî hükümleri öğretmek için Resûl-ü Ekrem, Muaz bin Cebel (R.A.) hazretlerini Attab ile beraber bıraktı.

Sonra Şevval ayının yedinci günü Resûl-ü Ekrem, Düldül adındaki atına binerek on iki bin askerle Mekke'den çıkıp Huneyn tarafına doğru yola çıktı.

Bu askerlerin bin kişisi muhacirlerden; dört bin kişisi Ensar'dan beş bin kişisi Cuheyne, Müzeyne, Benî Süleym, Eslem, Gıfar ve Eşca kabilelerinden; iki bin kişisi de Mekkelilerden idi. Onlarla birlikte seksen kişi civarında müşrik de olup onlardan biri de Safvan bin Ümeyye idi.

Süleym kabilesi ile Mekkeli askerler öncü kuvveti olup reisleri o zaman en cesur ve mahir süvari kumandanı olan Halid bin Velid hazretleri idi.

İşte böyle mükemmel bir ordu ile Resûl-ü Ekrem, Şevval'in on birinde Huneyn vadisine vardı.

Müslümanlardan bazıları İslâm ordusunun kalabalığına ve kuvvetli oluşuna bakıp bu asker hiç bir zaman azlıktan dolayı mağlup olmaz, dedi.

Bu ise yanlış bir söz idi. Zira çokluk ve kuvvet her ne kadar galip gelme vasıtalarından ise de zaferi veren Cenab-ı Hak'tır.

Kişi önce gerekli vasıtaları hazırlamalıdır. Lakin başarıyı Cenabı Hak'dan bilmelidir. Yoksa kendini beğenen sonra utanır ve kendi kuvvetine güvenen daima aldanır.

Hak Teâlâ hazretleri de sevgili Peygamberini galip ve muzaffer kılanın ancak kendisi olduğunu bildirmek

için bu savaşta önce İslâm askerlerine bir bozgun sureti gösterdi. Sonra sırf ilahi yardımının eseri olmak üzere büyük bir zafer ihsan buyurdu.

Şöyle ki: Düşman ordusunun başkumandanı ve Hevazin kabilesinin şeyhi olan Malik bin Avf Nasri, askerlerini gayrete getirmek ve onları canlarını verircesine savaştırmak üzere bütün kadınlar ve çocuklar ile hayvanlarını savaş yerine sürdü: «Hepiniz tek bir vücud olarak birden bire hücum ediniz» diye askerlerine emir verdi.

Halid bin Velid hazretleri Huneyn vadisinde kayıtsız bir şekilde yol alıp giderken pusularda gizlenmiş olan Hevazin askerleri ansızın çıkıp şiddetli bir hücum edince Benî Süleym kabilesi bozuldu. Mekkeli askerler de onlara uydu. Onların bu hezimeti diğer İslâm askerlerine sirayet ederek bütün İslâm ordusu bozulup dağıldı.

Hazret-i Peygamberin yanında yalnız amcası Abbas ve amcasının oğlu Ebu Süfyan bin Haris ile Ebu Bekir, Ömer, Ali ve Üsame bin Zeyd gibi pek az sahabe kaldı.

Bu bozgun üzerine imanı zayıf olan yeni Müslümanlardan bir çoğunun fikirleri bozuldu.

Hattâ Mekkelilerden bazıları birbirleri ile konuşurlarken Ebu Süfyan bin Harb: «Bu hezimetin denize kadar arkası alınmaz» demişti.

Safvan bin Ümeyye'nin ona bir kardeşi olan Kelde: «Bu gün sihir bozuldu» deyip Safvan ise henüz Müslüman olmadığı halde: «Sus, Allah ağzını yırtsın! Bana Hevazin'den biri hakim olmaktan ise Kureyşlilerden birinin hakim olması daha iyidir» diyerek Kelde'yi azarlamış.

Resûl-ü Ekrem ise azim ve cesaretle bütün halkın üstünde idi. Ender ve sıkışık anlarda dahi acele ve telâş etmezdi. Hazret-i Ali'nin «Muharebe şiddetlenip de başımız sıkıya geldiği vakit biz hep Resûlullah'a sığınırdık» dediği rivâyet edilmiştir.

İşte bu defa da o Fahri Âlem hazretlerinin bütün halkın en cesuru olduğunu gösterdi.

Şöyle ki: Yukarıda geçtiği gibi ordu bozulup da o Fahri Âlem yalnız kaldığında aslâ gevşeklik göstermeyip ve hiç telâş etmeden Düldül'ü düşmana karşı sürerdi. Hazret-i Abbas ise ileri gitmesin diye Düldül'ün dizginini tutardı.

O zaman Fahri Âlem hazretleri yanındaki sahabeleri ile sağ tarafa çekilip durdu ve: «Ey nâs! Geliniz, ben Allah'ın Resûl'üyüm. Muhammed bin Abdullah'ım» diye seslendi.

Hazret-i Abbas da gür sesli bir zat olduğundan yüksek sesle: «Ey Akabe'de biat eden Ensar! Ey Rıdvan ağacı altında geri dönmemek üzere söz veren sahabeler!» diye çağırdı.

Işiten sahabeler «Lebbeyk! Lebbeyk!» diyerek döndüler ve hemen gelip Resûl-ü Ekrem'in etrafına toplandılar.

Hele Üseyyid bin Hudayr (R.A.) hazretleri: «Ey Evsliler ve Sa'd bin Ubade hazretleri, ey Hazrecliler!» diye çağırdıklarında nasıl ki arılar beylerinin başına üşüşüp toplanırlarsa Evs ve Hazrec kabileleri de koşup geldiler ve onların başına üşüştüler.

İşte bu şekilde bozulan asker her taraftan koşup Resûl-ü Ekrem'in yanına geldiler ve şiddetli bir savaşa giriştiler.

Hevazinliler şiddetli bir hücum ile gelirlerken Hazret-i Ali (R.A.) onları karşılayıp bayraktarlarını öldürdü.

O sırada Resûl-ü Ekrem: «Şimdi fırın kızdı» diye buyurdu ve yerden bir avuç toprak alıp düşmanların yüzlerine karşı attı. Gökten melekler inip Resûl-ü Ekrem'e yardım etti. Bundan dolayı düşmanlar hemen kaçmaya başladı. İslâm askerleri de onların arkalarına düşüp dilediklerini esir ettiler.

Yalnız Ensar'dan ve Hazrec kabilesinden Ebu Talha (R.A.) hazretleri o vakit müşriklerden yirmi kişi öldürmüştü.

Bundan dolayı müşriklerin yetmiş kadarı öldürülmüş, bir çoğu esir edilmiş ve geri kalanı da bozguna uğrayıp perişan olmuştu. Bütün mal ve mülkleri çoluk çocukları İslâm askerlerinin eline geçti. Müslümanların şehidleri ise dört kişiden ibaret idi.

Önce İslâm askerlerinin bozulduğu haberi Mekkelilere ulaştığında bazıları «Muhammed ölmüş ve Muhammediler dağılmış, bundan sonra Arab kabileleri de babalarının dinine dönerler» diyerek memnuniyet göstermişler.

Mekke kaymakamı olan Attab bin Esid (R.A.) hazretleri de «Muhammed ölürse şeriatı bakidir, Allah'ı diridir» demişti.

Daha sonra Müslümanların galip gelip zafer kazandığı haberi Mekke'ye ulaşınca Attab (R.A.) ile Muaz bin Cebel (R.A.) hazretleri yeniden dünyaya gelmişçesine memnun olmuşlardır.

GARİB BİR VAK'A

Yukarıda açıklandığı üzere Resûl-ü Ekrem Medine'den hareket etmeden önce Ebu Katade (R.A.) hazretlerini bir miktar askerle Necid tarafına göndermişti.

İdam adlı yere vardıklarında Amir bin Azbat'a rastlamışlar. Amir onlara selâm vermiş ve kendisinin Müslüman olduğunu bildirmiş iken Ebu Katade'nin maiyetindeki askerlerden Muallim bin Cüssame eski bir maceradan dolayı Amir'i öldürmüş ve devesiyle eşyasını ganimet malı diye almıştı.

Sonra Ebu Katade askerleriyle döndüğünde Resûl-ü Ekrem ise İslâm ordusu ile Mekke üzerine hareket etmiş olduğundan Ebu Katade de arkadaşları ile birlikte Mekke'ye yönelerek yolda Resûl-ü Ekrem'e yetişmişler ve Mekke fethinde bulunduktan sonra Huneyn savaşına da çıkmışlardı.

Resûl-ü Ekrem, Huneyn vadisinde öğle namazını kıldıktan sonra bir ağaç gölgesine oturdu. Sahabeleri de etrafında saf olup durdu.

O zaman Gatafan kabilesinin Fezare kolunun reisi olan Uyeyne bin Hısn kalkıp Amir bin Azbat'ın kanını dava etti.

Benî Tamim kabilesi şeyhi olan Ekra' bin Habis de Muallim bin Cüssame'yi himaye ederek müdafaaya kalkıştı.

Hazret-i Peygamber'in huzurunda uzun uzadıya muhakemeden sonra mirasçılarının muvafakatı ile diyete karar verdiler ve Muallim gelsin de Resûl-ü Ekrem onun

için istiğfar etsin, dediler.

Muallim geldi, Hazret-i Peygamber'in huzuruna oturdu.

Resûl-ü Ekrem: «Adın nedir?» diye sordu.

«Muallim bin Cüssame» diye cevap verdi.

Resûl-ü Ekrem: «Amir bin Azbat Müslümanlığını açıklamışken sen onu öldürdün mü?» dedi.

Muallim: «Onun İslâm olduğunu söylemesi ancak ölümden kurtulmak için idi» dedi.

Resûl-ü Ekrem: «Sen onun kalbini yardın mı ki, doğru mu, yalan mı bilesin?» dedi.

Muallim: «Onun kalbi bir et parçasıdır, yarılsa ne anlaşılır» dedi.

Resûl-ü Ekrem: «Kalbini bilmezsin, lisanına da inanmazsın. Ne yapmalı ki?...»

Muallim başka diyecek şey bulamayıp: «Yâ Resûlallah benim için istiğfar et» dedi.

Resûl-ü Ekrem: «Allah seni affetmesin!» deyince Muallim gözlerinden yaş akarak kalkıp gitti. Kederinden bir hafta içerisinde vefat etti.

Gömüldüğünde yer onu kabul etmeyip dışarı attı. Tekrar gömüldüğünde yer onu yine attı.

Kabilesi gelip Resûl-ü Ekrem'e haber verdi. Resûl-ü Ekrem: «Bu yer ondan daha fenalarını kabul eder, lakin Cenab-ı Hak size ibret dersi vermek ister» diye buyurdu.

Ondan sonra Muallim'i kabilesi fertleri tekrar gömdüler ve üzerine büyük taşlar koyup gittiler.

EVTAS VAK'ASI

Huneyn vadisinde Hevazin ordusu bozguna uğrayıp perişan olduktan sonra kaçanlardan bir kısmı Hevazin diyarında Evtas adlı vadide toplandı.

Ebu Amir (R.A.) hazretleri bir böiük askerî kuvvetle oraya varıp savaşa giriştiğinde şehid olunca yerine Ebu Musa el-Eş'ari hazretleri geçip savaşı kazandı ve bir çok esirler ve ganimet malları alıp geri döndü.

Bu esirler içinde Benî Sa'd kabilesinden Haris'in kızı Şeyma da vardı. Resûl-ü Ekrem'in süt kızkardeşi olduğunu haber verdi.

Hazret-i Peygamber'in huzuruna getirildiğinde Resûl-ü Ekrem onu tanıyıp müteessir oldu. Hattâ mübarek gözlerinden yaş geldi ve hırkasını yere döşeyip Şeyma'-yı onun üzerine oturttu. Pek çok hürmet gösterip ağırladı. Ona bir köle, cariye, iki deve ve bir miktar koyun vererek kabilesi yanına gönderdi.

TAİF MUHASARASI

Yukarıda geçtiği gibi müttefik kabile orduları bozguna uğrayıp perişan olunca artık Arab kabilelerinde Müslümanlara karşı gelecek güç ve takat kalmadı.

Fakat Sakif kabilesi, vatanları olan Taif beldesine gittiler ve kalelerine girip kapandılar.

Hevazin kabilesinin reisi olan Malik bin Avf da onlarla beraber gidip Taif kalesine sığındı.

Bunun üzerine Hazret-i Peygamber esirler ile ganımet mallarının Mekke'ye on milden fazla mesafesi olan Cirane adlı yerde toplanmasını emretti. Muhafızları için de orada bir miktar asker alıkoydu. Geri kalan askerle Taif'e gitti Taif'lileri sıkı bir şekilde muhasara ve tazyik etti. Hattâ Selman-ı Farisi (R.A.) hazretlerinin marifetiyle mancınık da kullandı.

Sakif kabilesinin reisi olan Urve bin Mes'ud ile Gaylan bin Seleme Mekke'nin fethinden sonra Resûl-ü Ekrem'in Taif üzerine yürüyeceğini evvelce düşünerek mancınık sanatını öğrenmek için Curuş tarafına gitmiş olduklarından Huneyn vak'asında bulunmadıkları gibi bu defa Tait'ın muhasarasında da bulunamadılar.

Lâkin Sakif kabilesi ile Taif'de bulunan diğer mahsur (kuşatılmış)lar kalelerini şiddetli bir muhasaraya karşı korumaya başladılar ve pek çok ok ve saire attılar.

Öyle ki attıkları oklar çekirge alayı gibi hava'da uçar ve birbirlerine takışarak Müslümanların üzerine düşerdi.

Bundan dolayı Müslümanlardan on iki kişi şehld oldu ve bir çok kimse yaralandı.

Bu sırada Taif'den bir çok köleler kaçıp İslâm ordusuna geldiler. Resûl-ü Ekrem bunların hepsini serbest bıraktı.

Halid bin Velid (R.A.) hazretleri bir kaç defa savaş meydanına çıkıp er diledi.

Müşriklerin reislerinden Abd-i Yalil adlı şahıs «kale içinde sana karşı çıkacak kimse yoktur. Bizler yiyeceğimiz bitinceye kadar dayanıp dururuz. Yiyeceğimiz biterse o zaman topumuz birden fırlayıp ölünceye kadar savaşırız» diye red cevabı verdi.

Bu şekilde kuşatma müddeti on sekiz gün kadar uzadı. Taif'in fethi ise henüz Cenab-ı Hak tarafından mukadder değil idi.

Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem kuşatmadan vaz geçti ve İslâm ordusu ile Taif'den kalkıp Ci'râne'ye geldi ki esirler ve ganimet malları hep orada idi.

Esirlerin erkek ve kadın olmak üzere **toplamı altı bin** kişi ve ganimet malları; yirmi dört bin deve, kırk binden fazla koyun ve pek çok nakid para idi.

GANİMETLERİN TAKSİMİ

Resûl-ü Ekrem bir kaç gün esirleri ve ganimet mallarını taksim etmek için Ci'rane'de bir müddet kaldı.

Mekke'nin fethinden sonra yeni Müslüman olanlardan henüz kalblerinde imanları kuvvet bulmamış olanlara yani Müellefet'ul-Kulûba (kalbleri Müslümanlığa yeni yeni ısınmaya başlamış olanlar) Resûl-ü Ekrem ganimet mallarından fazlaca hisse çıkardı.

Öyle ki Ebu Süfyan ve oğulları Yezid bin Ebu Süfyan ve Muaviye bin Ebu Süfyan, Huveytib bin Abdul'uzza, Ebu Cehil'In oğlu İkrime ve kardeşi Haris bin Hişam ve Süheyl bin Amr gibi birinci derece Kureyş reislerinden olan «Müellefet'ül-Kulüb'a yüzer ve birer miktar gümüş; ikinci derece ileri gelenlerden olan «Müellefet'ül-Kulüb»a kırkar deve ve ona göre birer miktar gümüş verdi.

Bunlar o zaman «Müellet'ül Kulüb»dan iken sonradan hepsi kuvvetli Müslüman olmuşlardır. Bilhassa Ebu Süfyan ve oğulları Yezid, Muaviye ve Huveytib bin Abdul'uzza daha sonra Resûl-ü Ekrem'in kâtiblik hizmetinde bulunmuşlardır.

Resûl-ü Ekrem ne derece câmert ve kerem sahibi olduğunu bu defa da dosta ve düşmana gösterdi.

Hattâ ganimet malları o şekilde taksim olunurken bir vadide en iyi cinsten olarak yüz kadar da deve toplanmıştı. Safvan bin Ümeyye onları görüp «Ne güzel develer!» dediğinde Resûl-ü Ekrem: «Öyle ise senin olsun» diye buyurdu ve hemen develeri ona verdi.

Safvan da daha önce Müslüman olmak için dört ay mühlet almışken artık ona bakmayıp «Bu derece lûtuf ve cömertlik ancak Peygamberlerin hasletlerindendir» di-

yerek hemen İslâm ile müşerref oluverdi.

Necid reislerinden Uyeyne bin Hısn Fezari ile Ekre'bin Habis Temimi'ye de yüzer deve verilerek Kureyş reislerinin birinci derecesine denk tutuldular.

Bu defa Ensar'a ganimet mallarından diğerlerine verildiği kadar hisse verilmediğinden bazılarının canları sıkılıp aralarında ileri geri konuşmuşlar.

Fahri Âlem hazretleri onları yüksek huzurlarına çağırdı ve «Ben bir takım henüz itikadları zayıf olan yeni Müslümanların kalblerini ısındırmak, onları çekmek için ganimet mallarından onlara ziyadece hisse verdim. Onlar malları alıp memleketlerine götürecekler; siz de Allah Resûlü'nü alıp kendi diyarınıza götürmeye razı değil misiniz?» diye buyurdu.

Hepsi «Razı ve hoşnuduz» dediler ve Hazret-i Peygamber'in bu iltifatından memnun ve müteessir olup ağlaştılar.

O Fahri Âlem hazretleri de ellerini kaldırıp bilhassa Ensar'a ve onların çocuklarına ve torunlarına hayır ile dua etti.

O sırada Hevazin kabilesinin ileri gelenleri Ci'râne'ye geldiler ve İslâm ile müşerref oldular. Çoluk ve çocuklarının geri verilmesini niyaz eylediler. Hazret-i Peygamber'in huzurunda gayet tesirli sözler söylediler.

Resûl-ü Ekrem: «Haşim Oğullarının hissesine düşen esirler hep sizindir» dedi.

Diğer muhacirler ve Ensar da «Bizim paylarımıza düşen esirler hep Resûlullah'ındır» dediler. Diğer kabileler de ister istemez onlara uydular.

Bu şekilde bir günde altı bin esir serbest bırakıldı ve hepsine Hazret-i Peygamber tarafından hediye olarak birer kat elbise verildi.

Daha sonra Hevazin kabilesinin reisi olan Malik bin Avf geldi ve İslâm ile müşerref oldu. Ona da Hazret-i Peygamber tarafından yüz deve verildi.

RESÛL-Ü EKREM'İN MEKKE'YE VE ORADAN MEDİNE'YE DÖNÜŞÜ ESNASINDA MEYDANA GELEN BAZI VAK'ALAR

Peygamberlerin sonu Efendimiz (S.A.) hazretleri Zilkade ayının ortalarında Ci'râne'den kalkıp Mekke'ye gitti ve Beytullah'ı ziyaret etti. Attâb bin Esid (R.A.) hazretlerini Mekke valisi tayin etti. Halka Şer'i hükümleri anlatmak için Muâz bin Cebel (R.A.) hazretlerini de Mekke'de bıraktı. Kendisi de sahabeleri ile birlikte Mekke'den çıkıp Zilkade ayının sonlarında Medine'ye vardı. Attab (R.A.) o sene halk ile Arapların eski âdeti üzere hac etti. Attab, Hazret-i Osman Zinnureyn'in amcasının oğlu ve Esid bin Ubel'âs bin Umeyye'nin oğlu idi. İyiler hakkında şefkatli, kötüler hakkında sert, adaletli iyi haylu, Ümeyyeoğulları içinde sözü geçer, memleketi disiplin altına almaya muktedir bir genç idi. Halkın zayıfları onun valiliğinden memnun adaletinden hoşnud kaldı.

Ama öteden beri Mekke'de reisliğe alışmış olan Kureyş büyükleri böyle yeni yetişme (genç) bir kişinin valiliğinden hoşlanmadılar. Bilhassa hepsinin reisi olan Ebû Süfyan'a göre böyle bir gencin hükümeti altına girmek güçtü. Fakat Ebû Süfyan ile Mekke'nin fethinde yeni müslüman olan diğer Kureyş büyüklerinden niceleri Mekke'nin fethinden sonra Medine'ye göç ettiler.

Ebû Süfyan Mecran valisi tayin edildi. Oğlu Muâviye de vahiy kâtibi oldu.

Mekke'de Ebû Mahzûre denen on altı yaşında gayet güzel sesli bir çocuk vardı. Mekke'nin fethinde Resûl-ü

Ekrem ona ezan okumayı öğretip Mekke'de bıraktı. O da hicretin elli dokuz senesine kadar Mekke'de müezzinlik yaptı, sonra vefat etti. İşte Peygamberimiz (S.A.) Efendimizin müezzinleri içinde Bilâl'den sonra en meşhuru budur. (Her ikisinden Allah razı olsun.)

Resûl-i Ekrem Ci'râne'den döndüğü sırada Bayreyn hükümdarı Muhzir bin Sâhi'ye hitaben bir mektup yazdırarak ve Ulâ bin el-Hadramî (R.A.) hazretleri ile göndermişti.

Ulâ hazretleri Bahreyn'e vardı. Hazret-i Peygamber'in mektubunu Muzir'e verdi. Muzir imana gelmekle Bahreyn'deki Araplar da imina getirdi. Lâkin orada bulunan Yahûdi ve Mecûsi taifleri imana gelmeyip eski din ve ayinlerinde ısrar ettiklerinden Mühzir bin Sâvi Hazret-i Peygamber'e bir kıt'a mektup yazıp «Onlar hakkında ne yapayım» diye sordu. Resûl-i Ekrem de Müzir'e cevap olarak bir emirname yazdırıp «O gibileri cizyeye bağla.» diye buyurdu.

Yine o sırada Hazret-i Peygamber tarafından onun kâtibi Ubeyy bin Kâab el-Ensarî (R.A.) hazretlerinin kalemi ile Umman hükümdarı olan Celendi oğulları Ceyfer ile Abd'a mektup yazılmış ve Amr bin Âs (R.A.) hazretleri ile gönderilmişti. Amr bin Âs Umman'a vardı. Hazret-i Peygamber'in mektubunu Ceyfer ile kardeşi Abd'a verdi. Ceyfer biraz teredütten sonra Abd ile beraber imanagetirdi.

Sonra Amr bin Âs Umman etrafındaki Arapların zenginlerinin zekâtını toplayıp fakirlerine taksim etti. Belde içinde bulunan Mecûsi taifesini de cizyeye bağladı.

Yine o sırada Gassân hükümdârlarından Belka valisi olan Ceble bin Eylem'e bir mektup yazıldı ve İslâm dinine dâvet edildi. Ceble de itaat gösterdi ve Resûl-i Ekrem'e bir cevap yazısı ile birlikte bazı hediyeler gönderdi.

Şam tarafından yerleşmiş olan Arap kabilelerinden Cüzam kabilesi reisi Ferve bin Amr el-Cüzamî'yi -ki Bizans

imparatoru tarafından Maân bölgesi hakimi olarak tayin edilmiş ve o civarda bulunan Arap kabilelerinin reisi idi Bu sırada Resûl-i Ekrem onu da İslâm dinine dâvet etti. O da itaat edip imana geldi.

Bizanslılar ise Ferne'nin Müslüman olduğunu işittikleri gibi onu çağırıp hapsettiler ve idam etiler. (Allah ondan razı olsun.)

Zilhicce ayının başlarında Resûl-i Ekrem'in **Mâriye** adlı cariyesinden İbrahim isimli oğlu dünyaya geldi.

Resûl-i Ekrem'in büyük kızı Zeyneb (R. Anha) hazıetleri de bu sene dünyadan âhirete göçtü.

Medine'de bu sene yiyecek fiyatlarının yükselmesinden dolayı halk Resûl-i Ekrem'in yiyecek maddelerine narh koymasını istedi. Resûl-ü Ekrem de «Narh koyucu ancak Allah'dır» buyurdu.

HİCRETİN DOKUZUNCU SENESİ

Zenginlerin zekâtını toplayıp da fakirlere taksim etmek üzere Hazret-i Peygamber tarafından kabilelere memurlar gönderildi.

Huzâa kabilesi zekâtlarını vermek üzere iken Benî Temim kabilesi «Bu kadar malları niçin elden çıkarmalı?» diyerek engellemek niyetinde oldukları işitildi. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem Uyeyne bin Hısn Fezarî'yi bir miktar süvari kuvveti ile Benî Temim üzerine gönderdi. Uyeyne de Muharrem ayının başlarında Medine'den Safrâ tarafına doğru giderek Sakyâ adlı yere vardı. Orada ansızın Temimoğullarını vurdu ve bir hayli esir ve ganimet malı alıp götürdü. Beni Temim'in ileri gelenleri esirlerini kurtarmak üzere Medine'ye geldiler ve hitabetleri en güzel olan adamlarını beraber götürdüler. Hazret-i Peygamber'in huzuruna gelip «Ya Muhammed! Çık seninle karşılıklı şiir ve (fahriye) medhiye söyliyelim» diye bağırdılar. Resûl-ü Ekrem çıkıp «Ben, şiir söylemek le gönderilmedim. Medhiye ile de memur değilim. Fakat söyleyiniz bakayım» buyurdu.

Benî Temim'in en güzel konuşan hatibi olan Utarid bin Hacib kalkıp kendi kavminin medih ve senası hakkında gayet fasih ve beliğ bir hutbe okudu. Resûl-ü Ekrem, ona cevap vermek üzere Müslümanların en büyük hatiblerinden ve Ensar'ın ileri gelenlerinden Sabit bin Semmas (R.A.) hazretlerine emir buyurdu. Sabid bin Kays da kalkıp Cenab-ı Hakk'ın azametine ve Resûl-ü Ekrem'in

gönderiliş keyfiyetine dair pek güzel bir hutbe okudu ve Utarid'i yendi. Sonra Benî Temim'in ünlü şairi olan Ekra' bin Hâbis kalkıp medhiye tarzında bir kaside okudu. Hazret-i Peygamber ona cevap vermek üzere Hassan bin sabit el-Ensâri (R.A.) hazretlerine emir buyurdu. Hazret-i Hassan da İslâm dininin şeref ve şanına dair içine doğduğu gibi (irticâlen) güzel bir kaside söyledi. Ekra' bin Habis insafa gelip «Bu zatın hatibi bizim hatibimizin ve şairi bizim şairimizin fevkinde (üstünde) ve onların sesleri bizim seslerimizin üstünaedir» dedi ve arkadaşları ile beraber imana geldi.

Yemen diyarında yerleşmiş olan Hımyer kabilelerinin reisleri taraflarından da bu sırada Medine'ye elçiler gelip Resûl-ü Ekrem ile görüştüler ve İslâm'ın şartlarını öğrenip gittiler. Benî Temim kabilesi elçilerinin davranışları pek kaba olup onlara nisbetle Yemen elçileri pek nazik ve zarif adamlar olduklarından Hazret-i Peygamber'in medih ve senâsına mazhar oldular.

Yine bu sırada Uzre kabilelerinden oniki kişi geldi. Cemre bin Numan da onların içinde idi. Kabilelerinin zekâtlarını getirip verdiler. Hepsi iman getirdiler. «Yâ Resûlallah! Bizim ticaretimiz Şam iledir. O tarafta ise Bizans imparatoru Herakliyüs var. Onun hakkında sana bir şey vahy olundu mu?» diye sordular.

Resûl-ü Ekrem: «Müjde size ki, yakında Şam fetholunacaktır ve Herakliyüs bu havaliden savuşup gidecektir» diye buyurdu.

Güzel söz söyliyen Arap şairleri Kur'an-ı Kerim'e nazire söylemekten âciz kalıp bundan dolayı çoğu müslüman oldu ise de bir kısmı bâtıl dinlerinde ısrar ederek silâh ile galebe sevdasına düştüler. Lâkin silâh ile mukavemetten de aciz kalınca Benî Temim gibi bazıları yine lisan kılıcına müracaat ederek hutbe ve şiir ile savaşmağa kalkıştılar. İslâm hatib ve şairleri ise güzel söz söyle-

me konusunda onları yendiler. Sonunda onlar da acizlerini itirafa mecbur oldular. İslâm hatibleri içinde Sabit bin Kays (R.A.) diğerlerine üstün geldiği gibi şiirde de Hassan bin Sabit ile Kâab bin Malik el-Ensarî (R.A.) hazretleri akranlarının üstüne çıktılar. Sonra Kâab bin Zubeyr de gelip onlara katıldı ve Resûl-ü Ekrem'in medih ve senası ile meşgul oldu. Şöyle ki Arap şairlerinden meşhur Züheyr bin Ebi Selmâ adlı şairin Büceyr ve Kâab adında iki oğlu vardı... İkisi de onun gibi usta şair idiler. Kâab son derece yakıcı ve dokunaklı şiir söyleyen bir şair olup babasının vefatından sonra şöhreti ona miras kaldı. Bu defa Resûl-ü Ekrem Mekke'den Medine'ye döndükte Büceyr bin Züheyr Medine'ye geldi ve İslâm ile müşerref oldu. Kâab bin Züheyr onu işittikte canı sıkıldı ve kardeşine «Niçin babanın dininden döndün?» diye onu azarlar ve kınar yollu bir kaside yapıp gönderdi.

Büceyr o kasideyi Hazret-i Peygamber'in huzurunda okudu. Resûl-ü Ekrem son derece müteessir oldu ve: Her kim Kâab bin Züheyr'e rast gelirse öldürsün, kanı helâldir» buyurdu.

Büceyr de kardeşine öğüt verir yollu bir manzume yazıp gönderdi ve büyük tehlike içinde olduğunu kendisine bildirdi. Kâab tehlikeli bir halde olduğunu anladı ve pek ziyade telaş etti. Hemen Medine'ye Ebû Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretlerinin yanına vardı.

Hazret-i Sıddık de onu alıp Mescid-i şerife götürdü ve «Yâ Resûlallah! Bir adam bîyat edecek» diyerek Hazret-i Peygamber'in huzuruna çıkardı. Bunun üzerine Kâab da Resûl-i Ekrem'in elini tuttu bîyat etti. Diz çöktü oturdu. «Kâab bin Züheyr tevbe edip Müslüman olarak aman dilemek için saadetli huzurunuza gelmek ister. Resûl-ü Ekrem de «Evet» diye cevap verdi.

Derhal Kâab: «Yâ Resûlallah Kâab bin Züheyr benim» Ensardan biri kalkıp «İzin ver yâ Resûlallah şunun

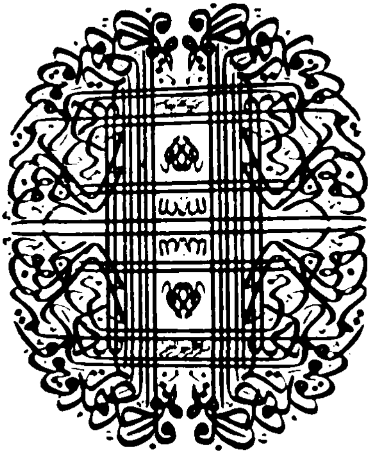
boynunu vurayım» dedikte Resûl-ü Ekrem: «Ondan vaz geç Zira İslâm dinine meylederek tevbe edip gelmiştir» buyurdu. O zaman Kâab da Resûl-ü Ekrem'e medhiye olmak üzere nazmettiği «Bânet Suad» kasidesini okumağa başladı. Bu medhiyeye «Kaside-i Bürde» denir. Bürde ise arapça hırka demektir. O şekilde isimlendirilmesine sebep şudur ki; Kâab onu okurken Resûl-ü Ekrem gayet haz duyarak sırtından mübarek hırkasını çıkarıp Kâab'a giydirdi. Kâab da onu alıp ömrü boyunca o mübarek armağan ile iftihar eyledi.

Hatta sonraları Muaziye bin Ebi Süfyan on bin dirhem verip onu almak istedikte Hazret-i Kâab: «Ben Resûlallah'ın hırkasını giymek için kimseyi nefsime tercih edemem» diye reddetmişti. Lâkin Kâab'ın vefatında Muâziye onun mirasçılarına yirmi bin dirhem gönderip o mübarek hırkayı almıştır.

İşte ondan sonra hükümdar ve sultanlar arasında halifeden halifeye mübarek hırka işte bu mukaddes hırkadır. lifeden halifeye geçen mübarek hırka işte bu mukaddes hırkadır. Biz yine konuya gelelim.

Tayy kabilesinin ulusu olan ve dünyada son derece cömertlik ve elaçıklığı ile şöhret kazanmış olan Hatem-i Tâi'nin mahallesinde Tayy kabilesinin bir puthanesi olup orada Füls adında bir put vardı. Geçen sekizinci hicri senede Hâtem-i Tâi dünyadan göçtü ve yerine oğlu Adiyy bin Hâtem geçti. O da babası gibi meşhur bir zat idi.
Lâkin etraftaki puthaneler yıkılıp putlar kırılmakta iken Tâi puthanesinin olduğu gibi kalması câiz ve yerinde değildi. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem onu ortadan kaldırmak üzere işte bu dokuzuncu hicrî senenin Rebîulâhırında Ali (K.V.) hazretlerini bir askeri kuvvet ile o tarafa gönderdi. Hazret-i Ali de bir gün sabahleyin erkenden Hatem-i Tâi mahallesine vardı ve hemen o puthaneyi yıktı, Füls'ü kırdı. Adiyy bin Hatem Şam tarafına kaçtı. Lâkin kızkardeşi Seffane binti Hâtem ele geçti.

Hazret-i Ali (R.A.) bir çok esir ve ganimet malı alıp Seffâne ile beraber Medine'ye götürdü. Resûl-ü Ekrem Seffâne'yi serbest bırakıp kardeşi Adiyy bin Hatem'in yanına gönderdi. Bunun üzerine Adiyy bin Hatem Medine'ye geldi ve Islâm ile müşerref oldu. İşte büyük sahabelerden olan Adiyy bin Hatem (R.A.) bu zattır.

TEBÜK HARBİ

Bizans İmparatorunun emri ile Şam'da Müslümanlar aleyhine büyük bir ordu hazırlanmış ve Cüzâm, Lahm ve Gassan kabileleri de Bizanslılarla birlikte hareket edecekmiş, şeklinde bir haber işitildi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem de Şam diyarına gitmek ve Bizans devleti ile çarpışmak üzere Medine'de büyük bir ordu toplayıp onu hazırlamaya başladı.

Mekke'den ve diğer Arap kabilelerinden asker çağırmak üzere her tarafa husûsî olarak memurlar gönderdi.

Kıtlık ve pahalılık günleri olduğundan kudret sahibi olanların askere yardımda bulunmalarını emretti. Bunun üzerine kudreti olanlar maddî imkânı zayıf olanlara pek çok yardımda bulundular. Hattâ Müslüman kadınlar mücevherlerini askere hediye ettiler. Ebû Bekir es-Sıddik (R.A.) hazretleri bütün mallarını bu uğurda harcadı. Osman Zinnureyn (R.A.) hazretleri askerî yardım olarak üç yüz deve yükü zahire ve bin altın nakit para verdi. İşte bunun üzerine Resûl-ü Ekrem Hazret-i Osman'a hususi olarak dua etti ve kendisinden zuhur etmiş ve edecek bütün kusurlarının affolunmuş olduğu müjdesini verdi.

Resûl-ü Ekrem öteden beri bir semte sefer yapacak oldukta başka tarafa gidecek gibi göstermek mübarek âdetleri iken bu defa havalar sıcak, her yer kurak, düşman kuvveti ve gidilecek yer uzak olduğundan herkese ona göre hazırlık yapması için gidilecek semti ve yeri bildirdi.

Münafıklar, böyle sıcak vakitlerde yola çıkmayınız, diye halka öğüt verme yolunda bozgunculuk yapmaya çalışırlardı. Onlara cevap olarak «Cehennemin sıcaklığı daha şiddetlidir» buyuruldu.

Münafıkların reisi olan Abdullah bin Ubeyy bin Selûl «Bizans devletini Muhammed oyuncak mı sanıyor? Onun sahabeleri ile beraber tutulup esir olacaklarını gözle görmüş gibi oluyorum» diyerek halka korku ve dehşet verirdi. İtikadı sağlam olanlar ise Resûl-ü Ekrem'in emrine itaatkâr, cihad ve gazaya gayet istekli olarak tam bir süratle sefere hazırlanıyorlardı. Bazıları azık ve zahirelerini yükletecek deve bulamadıklarından pek çok kaygılanıp esef duyarak ağlamaktaydı. Bedenî yahut maddî bakımdan güçsüz olanlara diyecek bir şey olmayıp onlar gerçekten özürlü olduklarından mazur olmadıkları halde bir takım boş özürler ileri sürerek sefere gitmemek üzere izin aldılar. Lâkin her taraftan tam bir şevk ve gayret ile dalga dalga akıp akıp gelen İslâm askerleri kâfi bir sayıya erişti.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem çoluk ve çocuklarına bakmak için Ali (K.V.) hazretlerini ve memleket işlerini görmek için Muhammed bin Mesleme (R.A.) hazretlerini Medine'de bıraktı.

Hicretin dokuzuncu senesi Receb ayının Perşembe günü, Peygamberlerin sonu Efendimiz (S.A.) hazretleri İslâm ordusu ile Medine'den çıktı. Abdullah bin Ubeyy bin Selûl münafıklardan bir grup ile birlikte özürsüz olarak bu seferden geri kalıp açıktan açığa Resûl-ü Ekrem'in emrine karşı geldi. İtikatları sağlam olan Müslümanlardan bazıları da yine bunun gibi hiç bir özürleri olmadığı halde zahmet ve meşakkattan kaçıp seferden geri kaldılar.

İslâm ordusu ile gidenler gerçekten sıcak ve susuzluktan pek çok güçlük çektiler. Lâkin büyük sevap ve mükâfata nail oldular. Resûl-ü Ekrem ile bilikte giden as-

kerin sayısı otuz bin kişiden fazla olup on bini atlı idi. Yolda Resûl-ü Ekrem'in devesi kayboldu. Münâfıklardan Zeyd bin el-Lusayt «Muhammed Peygamberim der ve göklerden haber verir. Halbuki devesinin nerede olduğunu bilmez» demiş.

O zaman Resûl-ü Ekrem de «Bir şahıs benim hakkımda şöyle böyle diyor» diyerek onun bu sözlerini sahabelerine anlattı ve: «Ben Vallahi bir şey bilmem. Ancak Cenab-ı Hak bana bildirdi.

Şimdi Cenab-ı Hakk'ın bildirdiğini bilirim. Şimdi Cenab-ı Hak bana bildirdi ki, deve vadide filan yerde, yuları bir ağacın dalına ilişip kalmış, gidip götürün» diye söyledi. Hemen oraya vardılar ve deveyi o halde bulup götürdüler. Sonra Resûl-ü Ekrem İslâm ordusu ile Tebük adlı yere vardı. Burası Medine'den Şam'a giderken yarı yoldur. İslâm ordusu bir su başına kondu. Su gayet az akıyordu. Böyle büyük bir ordunun ihtiyacına kâfi değil idi. Resûl-ü Ekrem o sudan abdest aldı. Hemen Hazret-i Peygamber'in mucizesi olarak su o kadar çoğaldı ki, bütün ordunun ihtiyacına yetti.

İslâm ordusu Tebük adlı yerde konaklıyarak heybeti (ululuğu) etrafı bürümüş olduğu halde gerek Bizans askerlerinden ve gerekse Bizans'a tabi olan Araplardan bir hareket görülmedi. Bundan dolayı muharebe vukû bulmadı. Lâkin İslâm ordusunun Şam hududuna kadar gelip de Bizans devletine meydan okuması her tarafa yayıldı.

Bunun üzerine Akabe körfezi civarında ve deniz kenarında Eyle adlı beldenin hükümdarı olan Yuhanna gelip üç yüz altın cizye vermek üzere andlaşma isteyip aman diledi. Resûl-ü Ekremde ona o şekilde bir ahidnâme verdi.

Şam'a üç mil mesafede bulunan Cerba ve Ezrah adlı beldelerin halkı da senede yüz altın vergi vermek üzere anlaşma isteyip aman dilediler. Resûl-ü Ekrem onlara da o şekilde bir ahidnâme verdi.

Yine o sırada Resûl-ü Ekrem dörtyüz elli atlı ile Allah'ın kılıcı Halid bin Velid (R.A.) hazretlerini Dumet'ul Cendel beldesinin hükümdarı olan ve Hristiyanlık dininde bulunan Ükeydir bin Abdulmelik üzerine gönderdi. Hazret-i Halid oraya gitti. Ükeydir'i kalenin dışında seçkin adamları ile gezerken tuttu ve alıp İslâm ordusuna getirdi. Ükeydir de vergi vermeyi kabul ettiğinden Resûl-ü Ekrem onu o şartla salıverdi. Resûl-ü Ekrem yirmi gün kadar Tebük mevkiinde durdu ve sahabeleri ile bir meşveret (danışma) meclisi toplayıp daha ileri gidilmesi için onların görüşlerini sordu. Ömer el-Faruk (R.A.) hazretleri: «Eğer Cenab-ı Hak tarafından emrolunmuş isen buyurun gidelim» dedi. Hazret-i Peygamber: «Eğer Cenab-ı Hak tarafından emolunsa sizin görüşünüzü sormazdım» diye buyurdu. Bunun üzerine Hazret-i Ömer: «Ya Resûlallah! Şam tarafında kuvvet ve topluluklar çok, fakat Müslüman hiç yok. Halbuki sizin bu derece yaklaşmanız onlara korku ve dehşet verdi. Bu sene bu kadarcıkla yetinelim de bakalım ileride Cenab-ı Hak ne gösterir» dedi. Bir de Şam'da tâun (veba) hastalığı olduğu işitildi. Resûl-ü Ekrem de «Veba olan yere girmeyiniz» diye buyurdu. Bundan dolayı Tebük'den ileri gidilmeyip hemen oradan Medine'ye dönüldü.

Resûl-ü Ekrem'in devesini Ammâr bin Yaser (R.A.) hazretleri yeter, Yuzeyfe bin Yemân (R.A.) hazretleri de geriden izlerdi.

Geceleyin Akabe'den geçerken, ansızın hücum ederek suikasd yapmak üzere münafıklardan on iki mel'ûn aralarında gizli bir itifak ederek Hazrtet-i Peygamber'in geçeceği yerde durup fırsat gözetirlermiş.

Onların bu suikastı ise Resûl-ü Ekrem'e vahiy ile bildirilmiş olduğundan ihtiyatlı bulunup karşıdan o mel'unların karaltısını gördüğü gibi Hazret-i Huzeyfe'ye emrederek onları uzaklaştırıp defettirdi ve münafık olduklarını,

suikasd ile geldiklerini Huzeyfe'ye haber verdi.

Ertesi günü Useyd bin Hudayr (R.A.) hazretleri bu vak'adan haberdar olunca İslâm ordusunda ne kadar münafık varsa hepsini öldürmek üzere izin istedi. Lâkin Resûl-ü Ekrem ona razı olmadı. «Madem ki dilleri ile kelime-i şehadet getiriyorlar, onlara taarruz olunması cciz olmaz» diye buyurdu. Resûl-ü Ekrem münafıkların hepsini bilirdi. Lâkin ilân etmezdi. Fakat Hazret-i Huzeyfe'ye söylerdi. Bundan dolayı Hazret-i Huzeyfe de bütün münafıkları tanırdı. Lâkin bu gibi sırları gizlerdi. Çünkü Huzeyfe, Resûl-ü Ekrem'in en mahrem sırları söylediği kişi idi. Hatta derler ki, dünyada nekadar olmuş ve olacak şeyler varsa Resûl-ü Ekrem ona açıklardı.

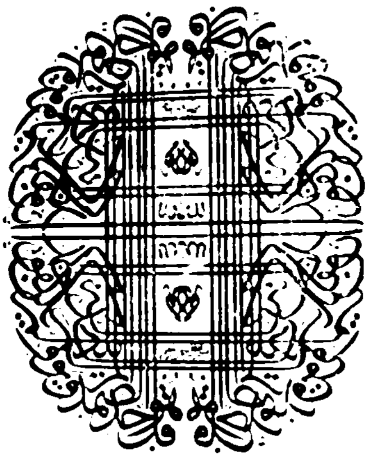
Sonra yine yolda Resûl-ü Ekrem'e Cenab-ı Hak tarafından Mescid-i Dırar'ın durumu bildirildi.

Şöyle ki: Resûl-ü Ekrem Tebük seferine çıkmadan bir takım münafıklar Kubâ Mescidi'nin cemaatını ayartmak maksadı ile yakınında bir mescid yapmayı tasarlamışlar. Mâhud fâsık Ebû Âmır onlara: «Siz öyle bir mescid yapınız ve içine mümkün olduğu kadar silâh koyunuz. Ben Bizanş İmparatoruna gidiyorum. Size çok sayıda Bizans askeri getiririm ve Muhammed ile sahabelerini Medine diyarından çıkarırım» deyip Şam tarafına gittiğinden onlar da öyle bir mescid yapmışlar ve Ebû Âmir'in verdiği sözün neticesini beklemeye başlamışlar. İşte ona Mescid-i Dırar denir ki, Tebük'ten dönüp Medine'ye gelirken Resûl-ü Ekrem'e Cenab-ı Hak tarafından o mescidin öyle bozguncu bir gâye üzerine bina olunduğu bildirildi. Resûl-ü Ekrem de hemen Malik bin Duhşum (R.A.) ile Ma'n bin Adiyy el-Aclânî (R.A.) hazretlerini gönderdi ve onlarda varıp o mescid-i Dırar'ı yıktılar. Sonra Resûl-ü Ekrem mübarek Ramazan ayının başlarında sağ salim Medine'ye vasıl oldu. O zaman bu seferden hiçbir özrü olmadığı halde geri kalmış olanlar pek çok pişman oldu.

Hatta içlerinden Ebû Lubâbe gibi bazıları diyecek söz

bulamayıp kendi kendilerini mescid-i şerifin direklerine bağladılar ve gece gündüz ağladılar. Bunlardan **üç kişi** Kâab bin Malik, Mirare bin er-Rebî, Hilâl bin Ümeyye-Hazret-i Peygamber'in huzuruna gelip af dilediler.

Resûl-ü Ekrem ise halkı onlarla karışıp konuşmaktan men etmekle üçü de birer köşeye çekildiler. Elli gün halk ile görüşmekten mahrum kaldılar. Bundan dolayı dünya başlarına zindan oldu. Sonra Cenab-ı Hak tarafından hepsinin tevbeleri kabul buyuruldu ve suçları affedildi. Bu savaşta İslâmiyetin kudretinin şöhreti Şam diyarına gereği gibi yayıldı. Sadık olanlarla yalancılar seçildi. Hele münafıklar bütün bütün rezil ve perişan oldu.

TAİFLİLERİN MÜSLÜMAN OLUŞU

Mekke'nin fethinden sonra Resûl-ü Ekrem, Medine'ye gelirken Sakîf kabilesinin reisi Urve bin Mes'ûd es-Sakafî gelip yolda erişti ve kendisi ile görüştü.

Urve müslüman olarak dönüp Taif'e gitti ve kabilesini İslâm dinine davet etti.

Sakîf kabilesinin bir takım aşağı ve adî kimseleri ise reisleri olan ve Araplar arasında son derece sözü geçer zatlardan olan işte bu Urve bin Mes'ûd'u oka tuttular. Zavallıyı ok ile vurup şehit ettiler.

Resûl-û Ekrem ise Hevazin kabilesi reisi olan Malik bin Avf Nasri'ye Sakîf kabilesini sıkıştırmak için emir vermişti.

Bundan dolayı Malik bin Avf Nasrî fırsat buldukça Sakîf kabilesini vurup yağma yaptıklarından Sakîfliler Taif'den dışarı çıkamayıp kalede kuşatılmış gibi bir durumda kaldılar. Hevazin halkının tecavüzlerinden yıldılar. Bu şekilde Sakîfliler Taif'de küfür ve dalâlet üzere yaşayamıyacaklarını anladılar. Hemen Resûl-ü Ekrem'in Tebük savaşından dönüşünde Sakîf kabilesinin ileri gelenleri Medine'ye gelip itaatlerini arz ettiler. Fakat namazdan affolunmalarını dilediler. Hazret-i Peygamber ise «Namaz olmayan bir dinde hayır yoktur» buyurdu

Bir de Sakîf reisleri öteden beri yaptıkları Lât adlı putun üç sene kadar olduğu halde bırakılmasını istediler. Resûl-ü Ekrem bunu kabul etmediğinden bari hiç olmazsa bir ay kadar bırakılmasını niyaz eylediler.

Resûl-ü Ekrem onu da kabul etmediğinden sonunda Sakîfliler her teklifi kabul ederek usûlü üzere imana geldiler.

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Lât adlı putu yıkmak için Ebû Süfyan bin Harb ile Mugire bin Şu'be es-Sakafî'yi Taif'e gönderdiğinden onlar da varıp o putu kırarak imha ettiler.

Garipdir ki onlar o putu kırıp yıkarken Sakîf kabilesinin kadınları çıkıp onu artık kaybetmenin acısı ile ağladılar. Lâkin sonra hepsi halis Müslüman olup Lât'ın adını bile unuttular.

O sırada Sa'd bin Ebû Bekir, kabilesi tarafından da Zımân bin Sa'lebe geldi. Hazret-i Peygamber'in huzuruna girdi, Müslüman oldu, İslam'ın şartlarını öğrendi. Dönüp kabilesine varaı, karısına ilk sözü şu olmuş: «Lât ve Uzzâ ne fena şeylermiş». Karısı da «Sus yâ Zımam! Sana delilik ve cüzzam gibi bir hastalık gelmesin sakın!» demişler. Zımân (R.A.) ise: «Yazık size! Lât ve Uzzâ fayda ve zarar vermez Halbuki Allahü Teâla hazretleri size Peygamber gönderdi. Ona kitap indirdi. Halkı dalletten kurtardı» diyerek Müslümanlığını meydana koymuş ve karısına hâlisane öğüt vermişti. Onlar da onun öğütünü tutmuşlar ve hemen hepsi iman etmişlerdi. Öyle ki, o gün akşama kadar Benî Sa'd kabilesinde erkek ve kadınlardan imana gelmedik kimse kalmamıştır.

DOKUZUNCU HİCRÎ SENENİN DİĞER VAK'ALARI

Resûl-i Ekrem, Recep ayının başlarında bir gün Necaşî'nin yani Habeş hükümdarı olan Edhame'nin ölümünü haber verdi ve sahabeleri ile birlikte onun cenaze namazını kıldı. Gerçekten o gün Necaşi'nin vefat etmiş olduğu sonra öğrenildi.

Şâban ayında Resul-ü Ekrem'in kızı ve Osman zinnûreyn'in muhterem hanımları Ümm-ü Gülsüm (R. Anha) hazretleri dünyadan âhirete göçtü. Şevval ayında da münafıkların reisi olan Abdullah bin Ubeyy bin Selûl öldü. Oğlu Abdullah (R.A.) hazretleri babasının cismini ateşten korumak için Hâzret-i Peygamberin gömleğini aldı ve babasını ona sarıp gömdü. Resûl-i Ekrem de duâ ve istiğfar etmek üzere kabrine gitti. Hazret-i Ömer el-Faruk ise başı ucunda durup «Ya Resûlallah! Onun için dua ve istiğfar edecek misin, o filan gün şöyle dedi, filân gün böyle dedi?» diyerek onun kötülük işlediği günlerini saydı. Hemen ilâhi vahy geldi, «öyle küfür üzerine ölüp gidenlerden birisi için dua ve istiğfar etme, kabrine gitme» diye tevbe ve istiğfar etmesi yasaklandı.

İşte bu Abdullah bin Ubeyy bin Selûl müslümanlar hakkında büyük bir belâ idi. Ölümü ile müslümanlar onun kötülüklerinden ve bozgunculuğundan kurtuldu. Onun ölümü üzerine bin kadar münafık halis bir kalb ile müslüman oldu.

HİCRETİN ONUNCU SENESİ

Yeni senenin girişinden sonra da Medine'ye elçiler gelip gitmekten uzak olmadı. Bu cümleden olmak üzere Bahreyn taraflarında yerleşmiş olan Abdulkays denilen büyük kabileden on altı kişi geldi ki, meşhûr Cârûd adlı Hrıstiyan papazı da bunlarla birlikte idi. Hepsi Hazret-i Peygamber'in huzurunda İslâm ile müşerref oldular.

Beni Amir kabilesinden olan Beni Muntefik'in elçileri de gelip Hazret-i Peygamber'in huzuruna girdiler ve iltifat gördüler. Resûl-i Ekrem onlara el verdi. Onlar da Hazret-i Peygamber'in mübarek elini tuttular ve biat ettiler. Sonra dönüp Müslüman oldukları halde kabilelerine gittiler.

Resûl-ü Ekrem Ebû Musa el-Eşâri (R.A.) hazretlerini Zebid ve Adem taraflarına ve Muâz bin Cebel hazretlerini Yemen'in yüksek bir bölgesi olan Cend ülkesine gönderdi. İkisi de gidip Yemen'in birer tarafında halka şer'i hükümleri öğrettiler ve İslâm dinini yaydılar.

Resûl-ü Ekrem'in yer yer valiler ve kumandanlar tâyin edip gönderdiği sırada Ziyad bin Lebid el-Ensari (R.A.) hazretlerini de Hadramut valisi olarak tayin ederek o tarafa gönderdi.

Yine bu sırada Ezd kabilesinin bir kolu olan Gamid kabilesinden on kişi gelip Müslüman olduklarını söylediler. Resûl-ü Ekrem onlara da Ubeyy bin Kâab (R.A.) hazretlerini onlara idareci tayin etti ve kendileri ile birlikte Gamid'e gönderdi.

Ezdişeni'e kabilesinden de o sırada bir grup insan gelip müslüman olduklarını arz ettiler. Reisleri Sured bin Abdullah el-Ezdi idi. Resul-ü Ekrem onu kendi memleketine vali yapıp gönderdi ve Yemen diyarındaki putperestlerle savaşmasını emir buyurdu. O da Yemen'de Curaş adlı belde halkı üzerine gitti. Onlar da savaşa kalkıştı. Lâkin müslümanlar galip geldi ve Curaş halkından pek çok kişi telef oldu.

O sırada Curaş ahalisinden de Medine'ye iki kişi gelmişti. Hazret-i Peygamber'in huzuruna girdiklerinde Resûl-ü Ekrem onlara kabilelerinin boğazlanmakta olduklarını haber verdi. Dönüp memleketlerine gittiklerinde gerçekten o gün Curaş ahalisinin kırılmış olduklarını öğrendiler. Bu durumu kabilelerine anlattılar. Bunun üzerine Curaş hakkından bir çok kimseler Medine'ye geldiler ve İslâm ile müşerref oldular.

Yine o sırada Yemen'de bulunan Mecran nahiyesi Hrıstiyanlarının reisleri bir hayli adamları ile Medine'ye geldiler. Senelik belli bir mikdar vergi vermeyi taahhüd ettiler. Vergilerini alıp götürmek üzere de güvenilir bir adam istediler. Resûl-ü Ekrem: «Kalk yâ Ubeyde!» dedi. Ebu Ubeyde bin Cerrah (R.A.) hazretleri ayağa kalktı. Resûl-ü Ekrem: «İşte bu ümmetin en güvenilir adamı budur» diye buyurdu. Ebû Ubeyde onlarla birlikte Mecran'a giderek vergilerini alıp getirdi.

Bir gün Resûl-ü Ekrem sahabeleri ile birlikte oturup sohbet ederken «Size şu taraftan hayırlı bir kişi geliyor ki, yüzünde melek nişanesi vardır» buyurdu.

Arası çok geçmeden Becîle taifesinden Cerir bin Abdullah el-Beceli yüz elli kişi ile çıkageldi.

Becile Yemen'de Mecad kabilesinden ayrılmış bir topluluktur. Cerir, bu topluluktan Yemen'in ileri gelenlerinden melek gibi güzel ve nurlu yüzlü bir zat idi. İşte Cerir bu yüz elli adamı ile birlikte imana geldi ve sahabele-

rin en seçkinlerinden oldu. Fahr-i Âlem hazretleri ona dinî hükümleri öğretti. Sonra onu Yemen'deki Zülhalsa adlı puthaneyi yıkmak vazifesi ile görevlendirdi.

Şöyle ki · Becile ve Has'am kabilelerinin Zülhalsa adında bir puthanesi vardı. Onu ziyaret maksadı ile etraftan pek çok halk gelip giderdi. Arabistan'da küfür alâmetleri yok edilmişken Yemen'de o puthanenin olduğu gibi kalması uygun olmadığından Resûl-ü Ekrem onu yıkmak üzere Cerir Beceli hazretlerini o tarafa gönderdi. Hazret-i Cerir de yüzelli kişilik seçkin atlı ile gidip o puthaneyi yıktı ve içindeki putları kırdı. Sonra dönüp Medine'ye geldi. Daha sonra Resûl-i Ekrem işte bu Cerir Becelî'yi Yemen büyüklerinden Zülkelâ ile Zû Amr Hımyerîye gönderdi. O da onları İslâm dinine davet etti. İkisi de imana geldiler. Hatta Zülkelâ' kendisinin cahiliyet devrindeki günahlarına kefaret olmak üzere dört bin köle azat etmiştir.

Diğer Yemen kabilelerinden de bir çok kimseler yukarıda açıklandığı şekilde ardı ardına gelip gittikleri sırada Yemen kabilelerinden Ans kabilesi şeyhi olup Esved ül Ansi diye tanınan Abhele bin Kâab da gelip iman etti ve dönüp Yemen'e gitti. Aşağıda açıklanacağı şekilde Yemen'e dönüşünde dinden dönerek Peygamberlik davasına kalkışmıştır.

O sırada Mecid diyarından da ardı ardına bir çok halk gelip müslüman oldukları sırada Yemame'deki Beni Hanife kabilesinden bir topluluk gelip islâm ile müşerref oldular ki, meşhur Museylemet'ül Kezzâb da onlarla beraber idi. Yemame'ye dönüşünde o da dinden dönerek peygamberlik davasına kalkışmıştır.

Yine bu sırada Beni Esed kabilesinin şeyhi olan Talha bin Huveylid gelip İslâm ile müşerref olmuştur ki, aşırı cesareti ile tanınmış bir adamdı. O da sonra dinden dönerek peygamberlik davasına kalkışmıştır.

Rebîul'evvel'in başında Halid bin Velid (R.A.) hazret-

leri bir miktar askerî kuvvetle Macren tarafına gönderilmişti. Daha sonra Ali (k.v.) hazretleri de üç yüz atlı ile o tarafa gitti ve halkı İslâm dinine davet etti.

Yemen ahalisinin çoğu Hazret-i Ali'nin davetine icabet etmişler hatta Yemen'deki Hemedan ahalisinin hepsi bir günde iman ettiler. Diğer Yemen kabileleri de grup grup gelip iman etmeğe başlamışlar. Buna dair Hazret-i Ali'nin mektubu geldikte Resûl-ü Ekrem aşırı derecede memnun olarak Cenab-ı hakk'ın lûtfuna şükrederek secdeye vardı ve Hazret-i Ali'nin artık dönmesi için haber gönderdi.

Yemen'de Muâz bin Cebel (R.A.) hazretleri vasıtası ile imana gelmiş olan Meha' kabilesinden Zürâre bin Amr da daha sonra ikiyüz kişi ile Medine'ye gelip misafirhaneye indirilmiştir.

Misafirhane Afrâ hatunun oğlu Muâz (R.A.) hazretlerinin zevcesi ve Haris Meccâri'nin kızı olan Remle hatunun evidir. Ki Resûl-ü Ekrem'e gelen elçiler ve hatırı sayılır konuklar oraya indirilirdi. İşte Zürâre (R.A.) ile arkadaşları da oraya kondurulmuş ve son derece güzel bir şekilde ağırlanmıştır. Zürâre, yolda garip rüyalar görmüş ve Resûl-ü Ekrem'e tabir ettirmiştir. Sonradan Zürâre'nin rüyası aynen tabir buyurulduğu gibi çıkmıştır. Kısacası Mekke'nin fethinden sonra Kureyşlilerin hepsi İslâm ile şereflendi. Sonra diğer kabileler de birer birer imana geldi. Arabistan'da müslümanlara karşı duracak kabile ve taifeler kalmadı. Halk artık uzak yakın her taraftan dalga dalga gelip iman etmeğe başladı. İşte bu nusret ve muzafferiyetlere dair Nasr suresi nazil olmuştur. Kısaca yüce mânâsı: «O zaman Allah tarafından zafer ve fetihler gelince görürsün ki halk bölük bölük Allah'ın dinine giriyorlar. Hemen Rabb'ine hamd ederek tesbih ve istiğfar et» demektir.

Bu ise peygamberlerin sonu Efendimiz hazretlerinin ömrünün az kalmış olduğuna bir işaret idi. Zira onun gön-

derilmesi İslâm dinini tesis etmek hikmetine mebnî idi. İslâm dini bu şekilde yayılmağa başladıkta o maksad artık husûle gelmiş oluyordu.

Bir de «halkın bölük bölük İslâm'a geldiğini gördüğünde tesbih ve istiğfar et» demekten «artık beri tarafa yönel ve âhıret seferine hazır ol» manası çıkar.

Hatta bu mübarek sûre okunurken Hazret-i Abbas (R.A.) bu nükteyi anlamış ve bundan dolayı müteessir olup ağlamış. Resûl-ü Ekrem onu görmüş ve «Niçin ağlıyorsun?» diye sormuş. O da «Yâ Resûlullah! Bu sizin fânı âleme vedâ edip gitmenize delâlet ediyor» diye cevap vermiş ve Resûl-ü Ekrem de: «Evet, dediğin gibidir» buyurmustu. İste vedâ haccı da bu sene olmuştur.

VEDA HACCI

Hicretin işbu onuncu senesi son Peygamber Efendimiz (S.A.) hazretlerinin hac yapmak niyeti ile Mekke'ye gideceği halka ilân edildi.

Halk da o kâinatın Efendisi ile birlikte hac etmek üzere her taraftan dalga dalga Medine'ye gelip toplanmaya başladı.

Zilhicce ayına beş gün kala Resûl-ü Ekrem öğle namazını kıldıktan sonra ev halkı ve sahabeleri ile Medine'den çıkıp Zülhuleyfe'ye vardı. Gece orada kaldı. Ertesi günü ihrama girdi ve öğle namazını kıldi. Sonra oradan kalkıp kırk bin hacı ile Mekke'ye doğru hareket buyurdu.

Hazret-i Peygamber Zilhiccenin dördüncü pazar günü sabahleyin bir hac kafilesi ile Mekke'ye vardı ve Beni Şeybe kapısından Harem-i Şerife girdi. Beytullah'ı görünce: «Yâ Rabbi! Sen bu Beyt'in şerefini, şanını ve heybetini arttır» dedi. Hemen Beytullahı tavaf ettikten sonra Safâ üzerine çıktı. Cenab-ı hakk'a hamd ve sena ile duâ ettikten sonra Merve'ye indi ve sa'y etti.

Bu sırada Hazret-i Ali (K.V.) Yemen'den dönerek bir kafile ile Mekke'ye geldi ve Resûl-ü Ekrem ile görüştü.

Diğer taraflardan da kafile kafile pek çok Müslüman hacılar geldi ve mübarek hac mevsimine erişti. O sene arefe günü Cumaya tesadüf ettiğinden, o son Resûl yüz binden fazla Müslüman hacı ile Hacc-ı Ekber» eyledi.

O gün Resûl-i Ekrem gayet müessir bir hutbe okudu. Bu konuşmasında cahiliyet devrinden kalma kan davalarını yasakladı. İşlenmiş faiz davalarını kaldırdı. Sonra:

«Ey nâs! Sizin, kadınlarınız üzerinde haklarınız vardır. Onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Onlar sizin haklarınıza riayet etmelidir. Siz de onlara güzel muâmele etmelisiniz. Mü'minler hep birbirinin kardeşidir. Bir kimseye, kardeşinin kendi isteğiyle vermediği malı helâl olmaz. Ben size gerekli olan dinî hükümleri tebliğ ettim. Size iki şey bıraktım ki onlara sarıldıkça hiç bir vakit sapıklıkta kalmazsınız. Onların biri Allah'ın kitabı ve diğeri Peygamberinin sünnetidir» şeklinde daha nice dinî ahkâmı

açıkladıktan sonra:

«Ey nâs! Tebliğ ettim mi?» diye sordu. Sahabeler «Evet» dediklerinde üç kere «Şahid ol yâ Rabbi!» diye buyurdu. Kalabalık pek fazla büyük olup herkes Resûl-ü Ekrem'in sesini işitemediğinden Rebia bin Ümeyye bin Halef (R.A.) Fahr-i Âlem hazretlerinin konuşmasını hazır bulunanlara tebliğ etmekteydi. İkindi vakti gelmiş ve halbuki öğle namazı kılınmamıştı. Bilâl (R.A.) hazretleri ezan okudu ve kamet getirdi. İkindi namazı kılındı.

Akşam üstü Hazret-i Peygamber vakfede iken:

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتٖى وَرَضٖيتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دٖينًا

âyet-i kerimesi nazil oldu.

Mübarek mânası: «Bu gün sizin dininizi ikmal ettim. Sizin üzerinize nimetimi tamamladım. Sizin için din olmak üzere İslâm'ı beğendm. Onu seçtim» demektir.

Halbuki Hazret-i Peygamber'in tebliğine memur olduğu dinî ahkâm tamam olunca onun da bu fani âlemde işi bitmiş olur. Her ne zaman ki bir iş tamam oldu denirse bir eksikliğin vukûunu beklemek lâzım gelir.

Bundan dolayı bu ayet-i kerime son peygamber Efendimiz (S.A.) hazretlerinin artık bu fani âlemden göçüp âlemlerin Rabb'ine kavuşacağına işaret idi. Önce Ebû Bekir (R.A.) hazretleri bu ayet-i kerimeyi işittiği gibi o işareti anladı ve «Resûl-ü Ekrem'in vefat edeceği haber veriliyor» diye ağladı.

Güneşin batış sırasında Fahr-i Âlem hazretleri Kusvâ adlı devesine bindi ve Üsâme (R.A.) hazretlerini terkisine alıp Arafat'dan hareket ederek tam bir ağırbaşlılık ile Müzdelife'ye geldi. Akşam namazı kılınmış olmayıp yatsı vakti erişmiş olduğundan Resûl-ü Ekrem önce akşam namazını ve arkasından yatsı namazını kıldı.

Ertesi gün sabahleyin erkenden sabah namazını kıldıktan sonra yine devesine bindi. Bu defa terkisine Fadl

bin Abbas-ı aldı ve Mina'ya geldi. Haccın menasikini (hac esnasında yapılması gerekli davranışları) tamamlamaya kalktığı sırada kurban kesti ve tıraş oldu. Kesilen saçlarını sahabelerine yâdigar olmak üzere dağıttı. Onlar da bu mübarek kılları alıp canı gibi sakladı.

Fahr-i Âlem'in sahabelerine böyle yâdigar (hatıra) vermesi ise ömrünün az kaldığına işaret idi. O sırada: «Ey nâs! Haccın menasikini benden öğreniniz. Bilmem ama belki bundan sonra benimle burada görüşemezsiniz» buyurdu.

Yine Minâ'da yaptığı konuşmasında ümmetine hitaben: «Her birinizin kanı ve malı diğerine haramdır. Kıyamet gününde Rabb'inizin huzuruna geleceksiniz. O da amellerinizden soracak ve amellerinize göre karşılığır verecektir. Sakın benden sonra kâfirler gibi fırka fırka olup da birbirinizin boynuna vurmayasınız. Ey nâs! tebliğ ettim mi?» diye sordu. Hazır olanların «Evet» demeleri ile Resûl-ü Ekrem de: «Şahid ol yâ Rabbi!» dedikten sonra «Burada bulunanlar, bulunmayanlara tebliğ etsin» buyurdu ve sevgili ümmeti ile vedâ etti.

Sonra Resûl-ü Ekrem Mekke'ye geldi. Vedâ tavafı yaptı ve İbn Abbas'ın elinden zemzem suyu içti.

Hac tamam oldu, hacılar dağıldı ve Resûl-ü Ekrem de hicret ettiği yer olan Medine'ye avdet buyurdu. Dönüp Medine'ye gelirken ebedî âleme çağrılmış olduğunu sahabelerine haber verdi. Zülhaleyfe'ye geldikte gece orada kaldı. Ertesi günü Medine'ye geldi. O sırada Fahr-i Âlem hazretlerinin oğlu Hazret-i İbrahim dünyadan âhirete göçtü ve pederini pek çok müteessir etti.

Resûl-ü Ekrem onun hakkında «Eğer sağ olsa peygamber olması gerekirdi. Sizin Peygamberinizden sonra ise Peygamber yoktur» buyurdu.

Onun vefat ettiği gün güneş tutuldu. Halk «Güneş Hazret-i İbrahim'in vefatından dolayı tutuldu» dedi.

Resûl-ü Ekrem bu gibi sözleri kesinlikle reddedip

«Gün ve ay Cenab-ı Hakk'ın vahdaniyetine ve azametine delil olan iki alâmettir. Onlar hiçbir kimsenin hayatı ve ölümü için tutulmazlar» buyurdu.

Resûl-ü Ekrem'in Fâtımatüzzehrâ (R.A.) hazretlerinden başka evlâdı kalmadı. Onun oğulları Hasan (R.A.) ve Hüseyin (R.A.) hazretlerini öz evlâdı gibi severdi. Bir de Zeyd bin Harîse (R.A.) hazretlerinin oğlu Üsâme (R.A.) hazretlerini kendi evlâdı makamında tutardı.

Zeyd bin Harise, Resûl-ü Ekrem'in serbest bıraktığı kölelerinden olup onu yine azatlıklarında Ümm-ü Eymen (R.A.) hazretleri ile evlendirmiş ve işte bu Üsâme onlardan doğmuştu.

Hicretin işbu onuncu senesi başında Müseylemet-ül Kezzâb Yemâme'de peygamberlik davasına giriştiği gibi Esved-i Ansî diye tanınan Abhele bin Kâab da Yemen'de bu davaya kalkıştı.

Şöyle ki: Abhele hokkabazlıkta mahir ve sözleri te'sirli bir mel'un kâfir olup Yemen halkından pek çok kimseleri aldattı ve Mecrân halkı ona tâbi oldu. Sonra Abhele San'aya gitti ve orasını da ele geçirerek fesat dairesini büyüttü.

Bundan dolayı Yemen'deki Müslüman memurlara perişanlık geldi. Hatta Muâz bin Cebel (R.A.) hazretleri memuriyet mahallinden ayrıldı ve Me'rib beldesine gidip orada Ebû Mûsa el-Eş'arî (R.A.) hazretleri ile görüştü. İkisi birlikte Me'rib'den çıkıp Hadramut'a gittiler. Resûl-ü Ekrem bu durumu öğrenince Yemen'deki Müslümanlara husûsi me'murlar gönderdi ve «Her nasıl olursa olsun, Abhele'nin hakkından gelmelisiniz» buyurdu. Mecid diyarında olan Müslümanların da, Müseylemet ve Kezzab'ın üzerine yürüyüp hakkından gelmeleri için emir verdi. Bu iki mel'ûnun yok olacakları mâna âleminde Resûl-ü Ekrem'e bildirilmiş olduğundan o da durumu sahabelerine bildirdi

Yine o sırada Benî Esad kabilesi şeyhi olan Tuleyha bin Huveylid de peygamberlik davasında bulunduğundan Resûl-ü Ekrem onun üzerine de bir miktar asker gönderdi.

HİCRETİN ONBİRİNCİ SENESİ

Mecid'de Müseylemet'ül-Kezzab'ın ve Yemen'de Esved'ul Ansî'nin ihtilâl çıkarmaları üzerine iki taraf için gerekli tedbirler alınmaya teşebbüs edildiği halde Arapların en büyük ticareti Şam ile olduğundan müslümanlar için o tarafı açmak pek mühim bir iş idi.

Bundan dolayı son peygamber Efendimiz (S.A.) hazretleri sefer ayının yirmi altısında Şam'a bağlı Belka tarafına göndermek üzere bir ordu hazırlamaya başladı.

Daha önce o tarafta şehid olan Zeyd bin Harise (R. A.) hazretlerinin oğlu Üsame (R.A.) hazretlerini başkumandan tayin ederek «Babanın şehid olduğu yere git ve düşmanları atlara çiğnet» buyurdu.

Bir gün sonra o Hatem'ul Enbiya hazretleri hasta oldu. Lâkin savaş hazırlıklarına asla aralık vermedi.

Hattâ Rebîul-evvel ayının girmesine bir gün kala hasta olduğu halde Hazret-i Üsame'ye sancak verip o da sancağı Büreyde bin el-Hasîb el-Eslemî (R.A.) hazretlerine verdi ve Medine dışına çıkıp Curuf adlı yerde ordusunu kurdu.

Ebû Bekir, Ömer, Sa'd, Saîd ve Ebû Ubeyde gibi büyük sahabeler hep sefere memur olduklarından dolayı hazırlık yapmakta idiler.

O Fahr-i Âlem hazretleri hastalığından dolayı takatsiz olduğu halde bir tarafından Fadl bin Abbas (R.A.), diğer tarafından Ali bin Ebû Talip (R.A.) hazretleri kendisini tutarak minbere çıkıp oturdu.

Cenab-ı Hakk'a hamd ettikten sonra «Ey Nâs; Her kimin arkasına vurmuş isem, işte arkam gelsin vursun, öde-

şelim. Her kimin alcağı var ise işte malım gelsin alsın» buyurdu.

Sonra o Fahr-i Âlem minberden inip öğle namazını kıldı ve yine minbere çıkıp evvelki sözünü tekrarladı. Bu defa bir adam kendisinden üç dirhem alacağı iddiasında bulunduğundan derhal onu ödedi. Sonra Uhud savaşında bulunan sahabeler için dua ve istiğfar etti. Bu sırada putperestlerin Arap yarımadasından çıkarılmalarını ve gelip giden elçilere kendi zamanında nasıl hürmet ve riayet olunur idiyse yine öylece ikramda bulunulmasını tavsiye etti.

Yine bu sırada o son peygamber Efendimiz (S.A.V.) hazretleri buyurdu ki; «Allahü Teâlâ bir kulunu dünya ile Allah'a kavuşma arasında serbest bıraktı kul da ona kavuşup onunla buluşmayı ihtiyar etti. Kul tabiri ile Resûl-ü Ekrem kendisinden dolaylı olarak bahsetmiş olup bu şekilde âhiret âlemine göçebileceğini bildirdi. Ebû Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri bununla ne denmek istendiğini anladı ve «Nefsimiz sana feda olsun yâ Resûlallah» diyerek ağladı. Resûl-ü Ekrem ise onun sözünü kestirdi, sahabelerine öğüt vermeye ve vasiyete başladı. Ebû Bekir'den pek fazla hoşnud olduğunu bildirdi. Mübarek gözlerinden de yaşlar akıyordu.

Sonra Mescid-i Şerife açılan kapıları kapattı. Fakat Ebû Bekir'in kapısının açık bırakılmasını emretti ve «Sizi Allah'a ısmarladım» diyerek mübarek hücresine gitti.

Ondan sonra Fahr-i Âlem'in hastalığı şiddetlendi. Sahabeler ise bundan dolayı son derece müzdarip olup Mescid-i Şerif'in etrafında pervane gibi dolaşmaya başladılar.

Bunun üzerine Hazret-i Abbas (R.A.) Resûl-ü Ekrem'in önüne düşüp oğlu Fadl ile Ali bin Ebû Talip (R.A.) birer koltuğuna girip tekrar o büyük Peygamber'i mescid-i şerif'e getirdiler.

O Peygamberlerin sonu Efendimiz (S.A.V.) hazretleri yine minbere çıktı. Ensar'a hitaben: «Ey nas! âhirete göçedeceğimi düşünüp telaş ediyormuşsunuz. Hiçbir Peygamber ümmeti içinde ebedî olarak kaldı mı ki, ben de sizin aranızda ebedî olarak kalayım.

Malûmunuz olsun ki, ben Hazret-i Hakk'a kavuşmaya ve vuslat şerefine hepinizden daha ziyade müstehakım. Size nasihatım odur ki, Mekke'den göçedip size katılan iik muhacirlere hürmet ediniz ve onları gözetiniz» buyurdu.

Sonra «Ey Muhacirler! Sizlere de vasiyetim budur ki, Ensar'a güzel muamele ediniz. Onlar size iyilik ettiler, sizi kendi memleketlerine götürdüler, evlerinde barındırdılar. Geçim sıkıntıları varken sizleri nefislerine tercih ederek mallarına ortak ettiler. Her kim Ensar üzerine hâkim olursa onları gözetsin ve korusun. İçlerinde kusur edenler olursa af ile muamele etsin» diye öğüt verdi.

Hepsine hitaben de: «Ey nâs! Âlemde cereyan eden işler ilâhî kaza ve kadere bağlıdır. Zamanla olacak bir işin çabuklaştırılmasında fayda yoktur. Allah'ın kaza ve kaderine galip gelme sevdasında olanlar mağlûp olur ve gazabına uğrarlar. Cenab-ı Hakk'a hile yapmak isteyenler aldanır, zarar ve ziyanda kalırlar. Ben sizler hakkında şefkatli ve merhametliyim. Sizler yine bana kavuşacaksınız. Buluşacağımız yer Kevser havuzunun kenarıdır. Her kim havuz kenarında benimle buluşmak isterse elini ve dilini lüzumsuz şeylerden sakınsın. Ey nâs! Günah ve isyan, nimeti değiştirmeye sebep olur. Eğer halk iyi ve itaatkâr olursa valîleri ve idarecileri de öyle olur. Eğer halk günahkâr olursa onlar da hal ve davranış üzere olurlar» dedi.

Resûl-u Ekrem'in hastalığı ziyadeleştikte ev halkının ittifakı ile Âişe (R.A.) hazretlerinin hücresinde yatmasına karar verilmiş olduğundan bu defa da o Hatem'ül-Enbiya hazretleri ümmetine o şekilde vâz ve nasihat ettikten sonra minberden inip yine Hazret-i Âişe'nin hücresine gitti ve döşeğine yattı. Hastalığı sırasında daimu ezan okun-

dukça Mescid-i Şerif'e çıkar ve imam olup cemaat ile namazını kılardı.

Fakat vefatına üç gün kala hastalığı ağırlaştı ve artık Mescid-i Şerif'e çıkamaz oldu. İşte o zaman «Ebû Bekir'e söyleyiniz, halka namaz kıldırsın» diye imamlığı Hazret-i Ebû Bekir'e bıraktı. Bunun üzerine Hazret-i Peygamber'in hayatında Ebû Bekir es-Sıddık cemaata imam olarak on yedi vakit namaz kıldırdı. Rebi'ul-evvel'in onuncu cumartesi günü Cenab-ı Hak tarafından Cebrail (A.S.) gelip o son Resûl'ün halini hatırını sordu. Ertesi pazar günü yine hatır sormak için geldi ve Yemen'de peygamberlik davası güden yalancı Esved'ül Ansi'nin idam olduğunu haber verdi. Resûl-ü Ekrem de sahabelerine bildirdi.

Gerçekten de Rebîul'evvel ayının on birinci pazar gecesi Esved'ui Ansî Sana'a'da sarayında yatarken Müslümanlar tarafından öldürülmüş, onun fitne ve fesadı sebebiyle etrafa dağılan Müslüman memurlar yerlerine dönüp San'a emirliğine aralarında oybirliği ile Muâz bin Cebel (R.A.) hazretlerinin seçilmiş olduğu sonra anlaşılmıştır. O pazar günü Resûl-ü Ekrem'in hastalığı pek ziyade şiddetlendi. Hatta Üsame (R.A.) hazretleri ordudan gelip Hazret-i Peygamber'in huzuruna girdi. Resûl-ü Ekrem ise dalgın yatıyordu. Üsame'ye bir şey söylemedi. Fakat ellerini göğe kaldırdı ve üzerine sürdü. Ona duâ ettiği anlaşıldı.

Sonra Resûl-ü Ekrem açılıp kendine geldi. Hattâ ertesi pazartesi günü -ki Rebîul-evvel'in on ikinci günü idibütün sahabeler Mescid-i Şerif'de saf bağlayıp Ebû Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretlerinin arkasında sabah namazını kılarken o yüce Peygamber de Mescid-i Şerif'e geldi. Ümmetinin öyle saf saf durup ibadet etmekte olduklarını gördü. Memnun olarak tebessüm buyurdu ve kendisi de Hazret-i Ebû Bekir'e uyup namaz kıldı. Sahabeler Hazret-i Peygamber'i Mescid-i Şerif'de gördükleri gibi bütün bütün iyileşti zannı ile pek ziyade sevindiler. Resûl-ü Ekrem ise yine Hazret-i Âişe'nin hücresine gitti ve artık rahat döşe-

ğine yattı. Üsame (R.A.), Hazret-i Peygamber'in huzuruna girdikte Resûl-ü Ekrem ona «Artık Allah'ın hayrı ve bereketi üzerine git» dedi. O da çıkıp ordusuna gitti ve hemen hareket etmek üzere askere emir verdi.

Halbuki o sırada Fahr-i Âlem hazretlerinin hastalığı şiddetlenmişti. Muhterem kerimeleri Fatımatüzzehra (R.A.) hazretlerini yanına çağırıp kulağına bir şey söyledi. Hazret-i Fatıma ağladı. Sonra yine bir şey söyledi bu sefer Hazret-i Fatıma güldü. Meğer ilk önce Hazret-i Fatıma'nın kulağına «Ben artık âhırete göçsem gerek» diye buyurmuş. O da üzülüp ağlamış. Sonra «Ev halkımdan en evvel benim yanıma gelecek sensin» diye müjde vermiş. O da sevinip gülmüş.

Sonra güneşin zeval (başucuna gelme) vaktinden önce Hazret-i Cibril ile Azrail (A.S.) birlikte Hazret-i Peygamber'in kapısına geldiler. Cibril-i Emin içeri girdi. Azrail'in kapıda beklediğini ve içeri girmek için izin istediğini haber verdi. Hazret-i Peygamber tarafından izin verilince hemen içeri girdi. Selâm verdi ve Allah'ın emrini bildirdi. Peygamberlerin sonu Efendimiz hazretleri Hazret-i Cibril'in yüzüne baktı O da «Ya Resûlallah! Ruhlar âlemi seni beklemektedir» diye buyurdu. Bunun üzerine o Fahr-i Âlem «Yâ Azrail! Gel görevini yerine getir» buyurdu. Hazret-i Azrail de, en üstün faziletlerle dolu o büyük peygamberin ruhunu alarak en yüksek makama çıkardı.

(SALLALLAHÜ ALEYHİ VESELLEM)

İşte dünyanın hali budur. Kişi ne kadar yaşasa sonu fena'dır. Bâki olan ancak Allah'dır. Bu konağa her gün gelip giden çok ama dönüp giden yok. Vefasız dünya kimseye kalmaz. Dünya varlığı kimseye mal olmaz. İnsan dünyaya gelir genç olur ihtiyar olur, şöyle olur, böyle olur, nihayet ölür. Ölenler, sanki dünyaya gelmemiş gibi olur. Fakat hayır işleyenlerin güzel nâmı kalır. İyilik edenler sevap ve mükâfatını görür, kötülük edenler de cezasını bu-

lur. Bunlara bakıp ibret almalı, gaflet uykusundan uyanıp ayılmalı. Yine konuya dönelim.

Resûl-ü Ekrem'de ölüm alâmetleri belirdikte Ümm-i Eymen (R.A.) hazretleri oğlu Üsame'ye haber gönderdi. Üsame, Ömer ve Ebû Ubeyde (R.A.) hazretleri böyle kederli bir haberi aldıkları gibi hemen ordudan kalkıp Mescid-i Şerif'e geldiler.

Halbuki ummehat-ı mü'minin (Hazret-i Peygamber'in hanımları) Hazreti Muhammed'in ruhunun uçup en yüksek makama gittiğini görünce feryada başladılar. Onların bu feryadları ve bağırıp çağırmaları ise sahabeleri şaşırttı ve büyük bir telaş ve ızdıraba düşürdü. Hazret-i Ali, cansız bir cesed gibi olduğu yerde donakaldı. Hazret-i Osman'ın dili tutulup dilsiz gibi oldu. Hazret-i Ömer, böyle dehşetli hali görünce korkuya kapılıp şaşkınlıkla kılıcına davrandı. Ve «Her kim Hazret-i Peygamber öldü derse boynunu vururum» diyerek kılıç elinde ve ayak üzerinde durakaldı.

Hazret-i Ebû Bekir kendi mahallesinde idi. Gelip bu durumu gördü. Hemen Hazret-i Peygamber'in hücresine girdi. Fahr-i Âlem'in yüzünü açtı. Gördü ki ruhu uçup gitmiş fakat diğer halkın cenazelerindeki çirkin haller onda yok. Mübarek cesedi tertemiz ve güzel olarak yine nur gibi yatıyor. «Ah ölümün de hayatın gibi güzel» diyerek öptü, ağladı ve mübarek yüzünü örttü ve ev halkına teselli verdi. Sonra o mağara arkadaşı çıkıp Mescid-i Şerif'e geldi «Ey nâs! Her kim ki Muhammed'e tapıyor ise bilmeli ki, Muhammed öldü. Ve her kim ki Allah'a tapıyorsa bilmeli ki Allah bâkidir, ölmez» dedi.

Ve hemen

وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَاِئْنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ

انْقَلَبْتُمْ عَلَى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ شَيْئًا

وَسَيَجْزِي اللّٰهُ الشَّاكِرِينَ

âyet-i kerimesini okudu.

Mübârek mânası: Muhammed ancak bir resûldür. Ondan evvel nice Resûller gelip geçmiştir. O eğer ölür yahut öldürülürse siz geriye mi döneceksiniz. Her kim geri dönerse Allah'a bir zarar vermez. Allah ise İslâm nimetinin şükrünü yapanları mükâfatlandıracaktır.» demek olup bu âyet-i kerime Uhud savaşında «Muhammed öldürüldü! diye bir ses işitildiğinde Müslümanlara pek ziyade şaşkınlık ve perişanlık gelmesi üzerine nazil olmuştu. O zamandan beri sahabeler bu âyet-i kerimeyi defalarca işitmişler ve defalarca okumuşlardı. Lâkin Resûl-ü Ekrem'in vefatı üzerine o derece hayrette kaldılar ve öyle derin bir gam ve efkâr denizine daldılar ki, güya o âyeti hiç işitmemiş gibi oldular. Yalnız Ebû Bekir es-Sıddık (R.A.) hazretleri şaşırmayıp vardı. Hazret-i Peygamber'i gördü ve gelip diğer sahabelere durumu bildirdi. O âyet-i kerimeyi okuyarak onları uyandırdı. Hazret-i Ebû Bekir o âyet-i okurken Hazret-i Osman'ın aklı başına geldi. Resûl-ü Ekrem'in vefatına inandı, dizlerinin bağı çözüldü ve yere düştü.

Sonra Hazret-i Ebû Bekir:

اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ

âyet-i kerimesini de okudu. «Yâ Muhammed! Muhakkak sen öleceksin ve muhakkak onlar yani müşrikler de öleceklerdir.» Hazret-i Peygamber'in ölüm vakasının dehşeti ile şaşırıp başları dönen diğer sahabeler de Hazret-i Ebû

Bekir'in konuşması üzerine sanki ansızın bir ağır uykudan uyandılar ve kendilerine gelip Hazret-i Ebû Bekir'in sözüne kandılar. Yani Cenab-ı Hakk'ın sevgilisi Muhammed Mustafa (S.A.V.) hazretlerinin vefatına inandılar.

İşte o sırada Hazret-i Üsame'nin ordusundaki asker şehrin içine girdi. Hazret-i Büreyde de mübarek sancağı getirip Hazret-i Peygamber'in kapısı önüne dikiverdi. Bu iş bir derece daha halka dehşet verdi.

Fahr-i Âlem hazretlerinin Mekke'den kalkarak Medine'ye şereflendirdikleri gün Medine şehri nasıl tarif olunmaz surette parlayıp aydınlandı ise bu defa vefatında da Medine şehrini o derece büyük bir keder ve hüzün karanlığı kaplamıştı.

Bu hüzün ve keder Müslümanların yüreğine birer zehirli hançer sapladı. Gözler ağlıyor, göz yaşları çağlıyor, hasret ateşi herkesin ciğerini dağlıyordu. Hazret-i Abbas, Ali ve Hazret-i Peygamber'in diğer ev halkı gözyaşı dökerek Hazret-i Peygamber'in techizi ve tekfini (kefenlenmesi) mübarek hizmeti ile meşgul idiler. Hazret-i Ebû Bekir de Hazret-i Peygamber'in saadetli hanesinde bulunarak onlarla beraber yanıp yakılmakta ve o mübarek hizmete bakmakta idi. Lâkin yanıp ağlamakla iş bitmeyip ümmetin işlerini görmek ve şer'î ahkâmı yürütmek için her şeyden önce Resûl-ü Ekrem'e halife olacak bir reisin seçilmesi gerekli idi. O vakit bu yüce makama herkesten daha lâyık ve daha ehliyetli Hatem'ul-Enbiya hazretlerine mağarada arkadaşlık eden (Mekke'den Medine'ye göçerken) Ebû Bekir es-Sıddık idi. Zira sahabelerin en yüksek tabakası önce Mekke'de iman eden seçkin sahabeler olup onların da en birincisi ve en üstünü Hazret-i Ebû Bekir idi. Her ne kadar Hazret-i Abbas ve Hazret-i Ali akrabalık bakımından hepsinden ziyade Resûl-ü Ekrem'e yakın iseler de o Fahr-i Âlem hazretleri mağara arkadaşı olan Ebû Bekir'i bütün ashabının üstünde tutardı.

Hastalığı esnasında sahabelerine vedâ ettiği gün soh-

betçe en fazla Ebü Bekir'den memnun olduğunu bildirdi ve mescid-i Şerif'e açılan kapıları hep kapatıp yalnız Ebû Bekir'in kapısını açık bıraktırdı. Vefatına üç gün kala imamlığı Ebü Bekir'e bıraktı ve dinin rükünlerinin en büyüğü olan namazda onu herkesin önüne geçirdi. Şu hallere nazaran Halifeliğe Hazret-i Ebü Bekir'in geçmesi belli olmuş demekle beraber bütün sahabelerin birleşip de resmen seçmeleri gerekirdi. Halbuki Ensar'dan bazıları kendi içlerinden Halife seçmek emeline düştüler ve Benî Saide sefasında birleştiler. Hazrec kabilesinin reisi olan Sa'd bin Ubâde hasta olduğu halde oraya gelip ensar'a bir konuşma yaptı ve şöyle dedi: «Ey Ensar cemaatı! Sizin dini bakımdan nail olduğunuz fazilet ve meziyet başka kabilelerde yoktur. Muhammed (S.A.V.) nice yıllar kavmi içinde kaldı. Onları dine davet etti. İçlerinden pek az kimse imana geldi ise de kâfirler ile savaşmaya ve İslâm dinini yükseltmeye kadir olamadılar. Ne zaman ki, Cenab-ı Hak sizin saadetinizi murad buyurdu, sizi İslâm ile şereflendirdi. Ve Resül-ü Ekrem ile sahabelerinin muhafazasını ve cihad ile İslâm dininin yükseltilmesini size müyesser kıldı. Düşmanlar üzerine en fazla şiddet gösteren sizler oldunuz. Diğer Arap kabileleri sizin kılıçlarınız sayesinde ister istemez boyun eğdi. Ve Resül-ü Ekrem sizlerden razı olduğu halde vefat etti. Şimdi riyaset (başkanlık) sizin hakkınızdır. Onu başkasına vermeyiniz.»

Ensar'dan orada hazır bulunanlar da ona «Allah muvaffak etsin. Görüşlerinde çok isabet eyledin. Biz de seni reisliğe seçeriz» dediler. Hazrec kabilesi kendi reislerinin Halifeliğe seçilmesi sözünden gayet memnun oldular. Ama Evs kabilesi kendi reisleri olan Üseyyid bin Hudayr'ın başına üşüştüler ve tereddüt ve endişeye kapıldılar. Çünkü Evs ve Hazreç kabileleri iki kardeş oğulları oldukları halde daha önce aralarında düşmanlık zuhur ederek muharebeler vuku bulmuştu.

Sonra İslâm ile şereflenerek barıştılar ve hepsi din

kardeşi olup birleştiler.

Hicretten önce Mekke'ye varıp Akabe'de Hazret-i Peygamber'e biat ettiklerinde ileri gelenlerinden on iki kişi diğerlerinin üzerine başkan tayin edilmişti. İşte bu on iki reisten biri Sa'd bin Ubâde ve diğer biri de Üseyyid bin Hudayr idi. Ensar'dan Halife seçilecek olduğu takdirde bu ikisinden birisinin seçilmesi gerekirdi. Halbuki ikisinden her hangi biri seçilse diğer tarafın rekabetine sebep olurdu. Vâkıa hepsi Resûlullah'ın yardımcıları olup islâm dini uğrunda canlarını ve başlarını feda ettiler. Hepsi din kardeşi olup birbiri için kanlar döktüler.

Lâkin hangi kabileden reis olsa diğeri onu kıskanmak ve yine Evs'lilik ve Hazreclilik gayretinin meydana çıkması tabii bir şey idi. Kardeş kardeşin gayretini güder ve icabında biri diğeri için canını esirgemez. Lâkin beşerî yaradılış gereğince de biri, diğerinin kendisine üstünlüğünü çekemez. Bundan dolayı Hazrec kabilesi Sa'd bin Ubada ye biatta bulunmak için pek ziyade hırslandılar. Evsliler ise Üseyyid bin Hudayr'ın yanına toplandılar ve «Reislik bir defa Hazreclilerin eline geçerse bundan sonra tahakküm davasına düşerler ve bizi asla işe karıştırmazlar» diye birbirleri ile konuşmaya başladılar. Muhacirlerin ise, Ensar'dan birinin reisliğini kabul etme ihtimali yok idi.

Zira Kureyşliler Arapların en şerefli kabilesi olduklarından dolayı başka bir kabilenin emri altında giremezler Fakat Sa'd bin Ubâde'nin konuşması, Ensar'a pek ziyade te'sir ettiğinden hemen ona biat olunmak üzere idi.

Halbuki önce Hazrecliler ile Evsliler arasında rekabet girecek ve onlar aralarında ittifak etseler muhacirler onlara muhalefet edecek. Kısacası müslümanlar içine büyük bir tefrika düşecekti. Bu ise Müslümanlar için büyük bir tehlike idi. İşte öyle dar ve tehlikeli bir vakitte Ebû Bekir es-Sıddık (R.A.) Ömer el-Faruk (R.A.) ve Ebû Ubeyde bin Cerrah (R.A.) hazretleri araya Hızır gibi gelip yetiştiler. Şöyle ki; Hazret'i Ömer El-Faruk Ensar'ın o şekilde top

landıklarını işittiği anda hemen Hazret-i Peygamber'in evine gitti. Hazret-i Ebû Bekir'i çağırdı durumu ona haber verdi.

Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddık da Hazret-i Ömer ile Hazret-i Ebû Ubeyde'yi alıp onlar ile birlikte Benî Saide (Saide oğulları) sofasına vardı. O zaman Ensar'dan biri kalkıp «Bizler Resûlullah'ın yardımcılarıyız. Bizler İslâmın hazır askeriyiz. Ey muhacirler! Sizler bizim içimizde, sonradan gelip sığınmış bir topluluksunuz. Reislik bizim hakkımızdır.

Halbuki Resûl-ü Ekrem hangi mecliste bulunsa sağ tarafında Ebû Bekir'i ve sol tarafına Ömer'i alırdı. Ebû Ubeyde hakkında da «Bu ümmetin en eminidir der idi. Bu defa üçü birden meydana gelince sanki Resûl-ü Ekrem dirilmiş ve oraya gelmiş gibi Müslümanların kalblerini etkiledi ve herkes onların sözünü bekleyip durdu.

Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddıkda Resûl-ü Ekrem nasıl konuşmaya başlar idiyse o şekilde önce Cenab-ı Hakk'a hamd ve senâ ettikten sonra umuma hitaben:

«Bu ümmet daha önce taştan ve ağaçtan yapma putlara tapardı. Cenab-ı Hak kendisine tapmaları ve kendisini tevhid etmeleri için onlara Resûl gönderdi. Arap kavmine babalarının dinini terk etmek güç geldi. Hak Teâlâ hazretleri ilk muhacirleri iman ile mümtaz kıldı. Onlar Hazret-i Peygamber'e birer gam gideren arkadaş oldular. Onunla birlikte putperestlerin nice eza ve cefalarına sabır ve tahammül ettiler. İşte yeryüzünde ilk önce Hakk'a tapan ve Resûl'üne iman eden onlardır. Resûl-ü Ekrem'in vefakâr arkadaşları ve gerçek yardımcıları ve aşireti onlardır. Bundan dolayı reisliğe herkesten ziyade lâyık ve müstehaktırlar. Bu hususta onlarla kimse tartışamaz. Meğer ki zalim olsun. Ey Ensar! Sizin de dini bakımdan kıdeminiz, fazilet ve meziyetleriniz inkâr olunamaz Cenab-ı Hak sizi dinine ve Resûl'üne yardım etmek için seçti ve sizlere

Resûl'ün hicretini müyesser kıldı. Bizce de ilk muhacirlerden sonra sizin mertebenizde kimse yoktur.

Resûlullah'a yardım ettiniz. Onun için dava ettiğiniz fazilet ve şerefin ehlisiniz. Buna kimsenin bir diyeceği yoktur. Fakat reislik bahsinde Arap kabileleri ancak Kureyşlileri bilir başkasının reisliğini kabul etmez. Zira Kureyş kavmi soy ve sopça Arapların en faziletlisidir ve memleketleri Arap yarımadasının ortasıdır. Biz ümera (Emirler) yız. Siz Vüzera (Vezirler) sınız. Hiç bir meşveretten geri bırakılmazsınız. Sizin görüşünüz alınmadıkça bir iş görülmez dedi.

Hazret-i Ömer de Ensar'a hitaben «Resûl-ü Ekrem hasta iken sizi bize vasiyet etti. Eğer siz idareci olacak olaydınız bizi size vasiyet ederdi» diye Hazret-i Ebû Bekir'-in sözlerini te'yid etti. Ensar; diyecek bir söz bulamayıp fikir ve mütalaaya daldılar. Fakat içlerinden Hubab bin Münzir bin Cemuh kalktı ve «Bizden bir reis, sizden de bir reis olsun» dedi. Hazret-i Ömer el-Faruk «İki reis bir araaa olamaz. Peygamber hangi kabileden ise Halifesi de o kabileden olmadıkça vallahi Araplar kabul etmez ve boyun eğmez» dedi. Hubab bin Münzir onu reddederek «Ey Ensar! Bu dine Araplar, sizin kılıçlarınız ile boyun eğdi. Hakkınızı başkasına kaptırmayınız» dedi. Hazret-i Ömer onu azarladı. O da sert cevaplarla karşılık verip mücadeleye başladı. O zaman Ubeyde bin Cerrah söze başlayıp «Ey Ensar! Önce bu dine yardım eden sizler idiniz. Sakın önce işi bozan da siz olmayasınız» dedi.

Bunun üzerine Ensar'dan ve Hazrec kabilesinden Sa'd bin Nu'man bin Kâab bin Hazrec'in oğlu Beşir (R.A.) hazretleri ayağa kalktı ve «Ey nâs Muhammed Kureyşlilerdendir. Kendi kavmi onun hilâfetine daha lâyık ve daha müstahaktır. Bizim her ne kadar İslama öncülük yapma, cihad ve yardım hakkımız varsa da bizim ondan muradımız Allah'ın Resûl'ünün rızaları idi. Biz bundan dolayı dünyaca bir karşılık ve mükâfat istemeyiz» dedi.

Hubab bin Munzir, «Yâ Beşir; Sen amcanın oğlunu (yani Sa'd bin Ubâ'deyi) kıskanıyorsun» dedi. Beşir bin Sa'd «Yok, vallahi öyle değil. Lâkin bu kavmin haklarına taarruz ve tecavüzü caiz görmüyorum» dedi. İşte o zaman Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddık; «Size bu iki zatı intihap ettim. Birine biat ediniz» diye Ömer el-Faruk ile Ebû Ubeyde'yi gösterdi. İkisi birden geri çekildiler ve Hazret-i Peygamber'in ileri geçirdiği zatın önüne kim geçebilir» dediler. Bu sırada gürültü büyüdü. Dedikodu çoğaldı. Her kafadan bir ses ve her ağızdan bir söz çıkar oldu. Bunun üzerine Hazret-i Ömer el-Faruk sözü kestirdi ve Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddık'a hitaben: «Resûl-ü Ekrem seni dinin rükünlerinin en büyüğü olan namazda kendisine halife yaptı. Seni hepimize imam eyledi. Elini uzat, sana biat edeyim» deyip Ebû Ubey'de ile birlikte Hazret-i Ebû Bekir'e biat edecek olduklarında Beşir bin Sa'd koştu ve onlardan evvel Ebû Bekir'in elini tuttu. Biat etti.

Hazret-i Ömer ve Ebû Ubeyde de biat edince beri tarafta bir biri ile fısıltı halinde konuşmakta olan Evs kaoilesi de reisleri olan Üseyyid bin Hudayr ile birlikte gelip biat ettiler.

Bu suretle Hazreclilerin ittifakı bozuldu. Sa'd bin Ubade'ye biat bahsi bertaraf oldu. Bütün Ensar ve muhacirler hep birden Hazret-i Ebû Bekir'e biat etmek üzere o derece hızla koşuştular ki, az kaldı Sa'd bin Ubâdeyi çiğneyeyazdılar. İlk önce Hazret-i Ali gelip biat eylemediği gibi Zubeyr bin el-Avvam, Mikdad bin el-Esved, Selman-ı Farisî, Ebû Zer el-Gıfarî, Ammar bin Yasir ile Utbe bin Ebû Leheb gibi Haşimoğullarından diğer bazı zatlar da Hazret-i Ali'ye biat etmek istediler. Bundan dolayı gelip Hazret-i Ebû Bekir'e biat etmediler. Lâkin sonra hepsi gelip hakkı ile Resûlullah'ın halifesi olan Hazret-i Ebû Bekir'e biat ettiler.

Rivayet edilmiştir ki, Hazret-i Ali (K.V.) ve Zübeyr (R.A.) hazretleri «Biz Ebû Bekir'in şeref ve faziletini bili-

riz. O mağara arkadaşıdır. Resûlullah onu hayatında iken imamlığa geçirdi. Hilafete herkesten daha lâyık ve müstahak olduğunu tasdik eyleriz. Fakat bu hususta meşveretten hariç tutulduğumuz için gücendik» demişler.

Gerçekten Halifelik konusu müslümanlarca en büyük ve en önemli bir iş idi. Hazret-i Peygamber'in vefatı üzerine bütün sahabeler birleşip de oybirliği ile içlerinden birini seçmeleri gerekirdi. O halde Hazret-i Ali ve Zübeyr gibi seçkin sahabelerin görüşlerine müracaat edilmesi zaruri bir şeydi. Ne çare ki Hazret-i Peygamber'in vefatı üzerine herkes ne yapacağını şaşırdı. Ensar'ın da kendi içlerinden bir reis seçmeye kalkışması işi çığırından çıkardı.

Derhal Ebû Bekir, Ömer ve Ebû Ubeyde yetişmeseydiler İbn Ubade'ye biat olunacak ve bundan dolayı Hazrecliler ile Evsliier arasında rekabet düşerek önce Ensar ikiye bölünecek ve Kureyşliler ise bunların hiçbirini asla kabul etmeyip İslâm milleti içine büyük bir tefrika düşecekti. İşte bu gibi fenalıkların ortadan kaldırılmasına Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddık muvaffak oldu. Onun Halifeliğe seçilmesi ile İslâm milleti büyük bir tehlikeden kurtuldu.

(Allah ondan razı olsun ve yüzünü mükerrem kılsın.)

İşte son Peygamber Efendimiz (S.A.V.) hazretlerinin vefat günü -ki Rebiül'evvel ayının on ikinci pazartesi günü idi- öyle garip mücadeleler ve karşılıklı konuşmalar vuku buldu ve neticede Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddık Resûlullah'ın halifesi oldu. Ertesi salı günü umumi biat oldu. Şöyle ki, Hazret-i Ebû Bekir Mescid-i Şerif'e gelip minbere çıktı. Cenab-ı Hakk'a hamd ve şükür ettikten sonra: «Ey nâs! Ben sizin üzerinize vâli ve idareci oldum. Halbuki sizin en hayırlınız değilim. Eğer iyilik yaparsam bana yardım ediniz ve eğer kötülük yaparsam bana doğru yolu gösteriniz. Doğruluk emanettir, yalancılık hıyanettir. Sizin zayıfınız benim indimde kuvvetlidir ki, hakkını alıveririm. Ve kuvvetliniz benim indimde zayıftır ki, ondan başkasının hakkını alırım. İnşaallahû Teâlâ hiçbiriniz cihadı terketmesin. Ci-

hadı terk eden kavm zelil olur. Ben Allah'a ve Resûl'üne itaat ettikçe siz de bana itaat ediniz. Eğer ben Allah'a ve Resûl'üne âsi olur isem sizin de bana boyun eğmeniz gerekmez. Kalkınız namaza Allah size merhamet etsin» dedi. Sonra Hatem'ül Enbiya hazretlerini techiz ve tekfin ettirip defnettirdi. Hazret-i Peygamber tarafından Üsameye verilmiş olan mübarek sancak ki, Resûl-ü Ekrem'in vefatında Üsame'nin bayraktarı olan Büreyde onu getirip Hazret-î Peygamberi'ni evinin önüne dikivermişti. Hazret-i Ebû Bekir onu yine Büreyde'ye verdi; ve Üsame'nin kapısı önüne diktirdi ve «Kimse seferden geri kalmasın» diye nida ettirdi.

Üsame (R.A.) hazretleri mübarek sancak ile Medine dışına çıkıp eski ordu yerine vardı ve yine orada ordusunu kurdu. Diğer sahabeler de Resûlullah'ın halifesine itaat ederek hemen silâhlandılar ve ordugâha toplandılar.

Fakat Üsame pek genç olduğundan Ensar'dan bazıları onun azledilerek yerine büyük sahabelerden birinin tayin edilmesini istediler. Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddık'ın canı sıkıldı «Resûl-ü Ekrem'in tayin ettiği bir başkumandanı ben nasıl azledip değiştirebilirim» dedi. Rebiul'âhır ayının ilk günü Resûlullah'ın halifesi ordugâha gitti, Hazret-i Üsame'yi atına bindirip kendisi yaya olarak onu uğurladı. Hazret-i Üsame ona; «Ya sen de bin yahut ben de ineyim» dedi. Halife Hz. Ebû Bekir hazretleri ne ben bineyim, ne sen in. Allah yolunda biraz benimde ayaklarım tozlansa ne olur» dedi. Gereken yere kadar yürüyerek İslâm ordusunu geçirdi.

Üsameye; «Allah selâmet versin, git Resûlallah sana ne emretti ise ona gore hareket et» diye veda ettiği vakit «Eğer düşüncene uygun gelirse Ömer'i bana yardımcı olmak üzere bırakıver» dedi. Hazret i Ömer'i bıraktı.

Bunun üzerine Halife hazretleri Ömer el-Faruk ile birlikte Medine'ye döndü Üsame de İslâm ordusu ile Şam tarafına gitti. Belka nahiyesine vardı ve düşmanları atlara

çiğnetti. Babasının katilini bulup öldürdü. Başarı kazanıp muzaffer oldu ve nice ganimet malları aldı.

İşte Resûlullah'ın en son donattığı ve birinci halifesi'nin en evvel sevk ettiği ordu budur.

Allahümme salii alâ Muhammedin ve âlâ âlihi ve ashabihi ecmain.

İÇİNDEKİLER

حياة محمد

صلى الله عليه وسلم

Bu kitap, Resûl-ü Ekrem (S.A.V.)'e yakıcı aşkımız, kopmaz bağlılığımız ve izinde gidişimizin bir ifadesidir. Ey nurlu yolundan gittiğimiz Efendimiz, Zat-ı Risâlet Penâh-ına bağlılığımızı hiçbir cazibe âleti ölçemez. Ey hilkat bahçesinin ilk meyvesi

«Hutben okunur minber-i iklim-i bekâda,
Hükmün tutulur mahkeme-i rûz-u cezada
Gülbank-i kudûm-un çalınır Arş-ı hudâda,
Esmâ-i şerif'in anılır arz-ı semâda
Sen Ahmed-u Mahmûd-u Muhammed'sin efendim,
Hak'tan bize sultan-ı müeyyedsin efendim.
Sultân-ı Resûl-u Şah-ı mümeccedsin efendim,
Biçarelere devlet-i seramedsin efendim.
Divanı ilâhide serâmedsin efendim,
Menşar-ı «Le emruk»le müeyyedsin efendim.
Sen Ahmed-u Mahmud-u Muhammedsin efendim,
Haktan bize Sultan-ı müeyyedsin efendim.

BEYAZIT — İSTANBUL